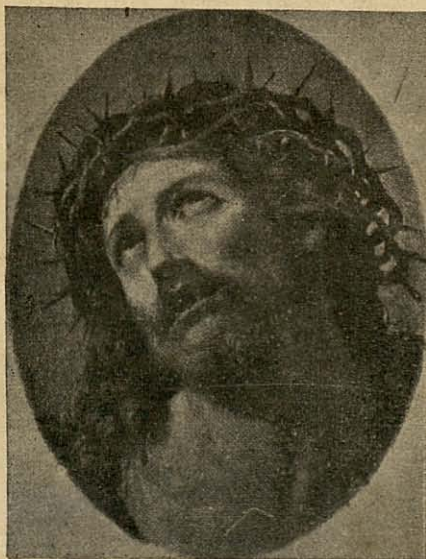

ARHIMANDRITUL I. SCRIBAN

SFÂNTA EVANGHELIE

CELE 4 EVANGHELII
IN UNA SINGURĂ

CU SCURTE ÎNSEMNĂRI LĂMURITOARE ȘI TÂLCUIRI

EDITURA „ANCORA”, BUCUREȘTI, STR. EMIGRATULUI 8

ARHIMANDRITUL I. SCRIBAN

SFÂNTA EVANGHELIE

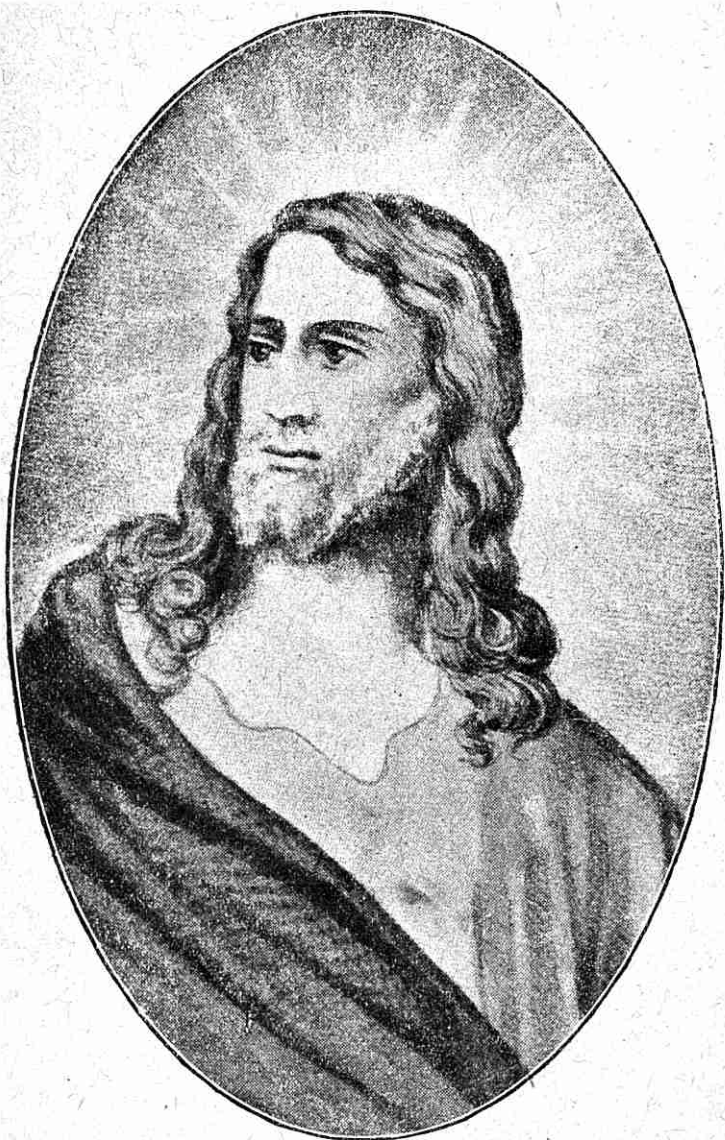
CELE 4 EVANGHELII IN UNA SINGURĂ

CU SCURTE INSEMNĂRI LĂMURITOARE ȘI TÂLCUIRI

EDITURA „ANCORA”, BUCUREȘTI

STRADA EMIGRATULUI No. 8

www.dacoromanica.ro

Domnul Nostru Isus Hristos

P R E F A Ț A

După cum se știe, Sfintele Evanghelii povestesc viața Domnului nostru Iisus Hristos. De toate, ele sunt 4 și fiecare din ele ne înfățișează aceeași viață, învățătură și fapte ale Mântuitorului nostru. Cu toate acestea, nu fiecare evanghelie în parte ne dă acelaș șir al povestirii și nici aceleași fapte, ci ele se întregesc una pe alta. Fiecare Sfânt Evanghelist nu urmărește unul și acelaș lucru. Unul scrie pentru Evrei, altul pentru păgâni, și de aceia ei își aleg, din viața Domnului, acele cuvinte și acele fapte care le trebuie pentru ajungerea țintei, fapte care, fără doar și poate, trebuiau povestite. Așa, de pildă, niciunul nu poate sări povestirea despre Cina cea de Taină, despre Patima Domnului și altele. Deci, când privim peste tot scrisul evangheliștilor, găsim că ei au o parte, și care e cea mai mare, în care se aseamănă unul cu altul, iar alta în care se deosebesc. La unii, precum la Sfântul Marcu, partea de deosebire e foarte mică, la alții, precum Sfântul Ioan, partea deosebitoare e cu mult mai mare. În adevăr, Sfântul Ioan își are, între țintele urmărite cu scrisul său, și pe

acea, de a nu mai scrie ceiace alții au scris odată, ci de a adăuga fapte nouă. De aci urmează că, citind cineva Sfintele Evanghelii, va citi de mai multe ori una și aceeași povestire. Din această pricină, mulți scriitori creștini s'au chibzuit că oare n'ar fi mai bine ca, în loc de 4 evanghelii, sa se întocmească o singură evanghelie, în care să se cuprinda toate cele povestite de evangheliști, dar fără a spune, de mai multe ori, unul și acelaș lucru? Bine înțeles, nu e vorba de a înlocui cele 4 evanghelii, ci de a face, alătura de ele, alta care sa se poată citi mai ușor. Temeiul vor fi totdeauna cele 4 evanghelii, dar pentru creștinul copleșit de multe treburi, va fi o mare ușurare, dacă i se va da o singură carte în loc de patru. În aceasta, el va avea tot ce cuprind cele patru, dar putându-se citi în mai scurtă vreme.

Gândul de a întocmi o evanghelie în felul acesta a răsărit de mult în Biserică. Cel întâi care a întocmit o astfel de carte a fost scriitorul bisericesc **Tașian Asirianul**, pe la anul 180 după Hristos. În vremea noastră, s'au scris și se scriu foarte multe evanghelii în felul acesta. Chiar și în românește sunt scrieri lucrate în asemenea chip. Cea mai nouă este **Mica Biblie**¹⁾, în prefața căreia se face pomenire și de alte scrieri tipărite în românește cu o astfel de întocmire. Chiar în școală, tinerii învață viața Domnului, nu după cele patru evanghelii, ci după

1. Ieșită în a III-a tipăritură la Librăria Universală, București, Calea Victoriei 27, 1925.

cărți în care ea e povestită într'un singur șir. Totuși acestea nu sunt evanghelii făcute din 4 una, fiindcă în acele cărți povestirea e făcută cu vorbele scriitorului, pe când, în evanghelia din 4 una, se păstrează fără schimbare, întocmai și deplin însuși felul de povestire al evangheliei.

Așa este această lucrare, pe care noi voim acum sa o înfățișăm cititorilor români. Singura noastră parte este ca înșirăm, pe cât ne putem chibzui mai bine, tot cuprinsul Sfintelor Evanghelii. Dar fiecare bucată, pusă în lungul înșirării, este luată întocmai din una din cele 4 evanghelii și pusă la șirul curgător al povestirii.

Ne silim însă a face și ceva mai mult decât atâta, dar fără a atinge graiul Cărții Sfinte, ci numai lămurindu-l. Aceasta o facem însă nu în însăși bucata luată din cele patru evanghelii, ci în scurte adăogări și însemnări pentru lămurirea înțelesului. Pe acestea le așezăm în josul feței tipărite, și cu slove mai mici.

Socotim că facem o faptă bună ieșind la iveală cu un astfel de lucru și credem că Cuvântul lui Dumnezeu, care este însuși graiul din aceste cărți sfinte, se va răspândi mai ușor în chipul acesta.

București, 24 Ianuarie 1926.

Arhim. SCRIBAN.

SFÂNȚA EVANGHELIE

A DOMNULUI NOSTRU IISUS HRISTOS DUPĂ CEI 4 EVANGHELIȘTI.

P A R T E A I

DELA INCEPUTUL POVESTIRII PÂNĂ LA EȘIREA DOMNULUI LA LUCRUL PROPOVEDUIRII.

CĂPITULUL I

Povestirea Evangheliei înainte de Nașterea Domnului.

§ 1. Inceputul Evangheliei. (Marcu 1, 1 ; Luca 1, 1-4).

Inceperea Evangheliei lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu.

De vreme ce mulți s'au apucat a alcătui povestire despre lucrurile cele ce au fost adevărate între noi, așa după cum au dat nouă ceice dintru început au fost singuri văzători și slujitori cuvântului, părutu-mi-s'a și mie, urmând toate din-tăiu cu deamăruntul, a scrie ție, pe rând, Pu-

ternice Teofile ¹⁾), ca să cunoști întărirea cuvintelor de care te-ai învățat.

§ 2. Iisus, Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu, mai înainte de veci, ca a doua Față a Dumnezeirii în Sfânta Treime. Intruparea Cuvântului.

(Ioan 1, 1-14).

La început era Cuvântul ²⁾), și Cuvântul era la Dumnezeu, și Dumnezeu era Cuvântul. Acesta era întru început la Dumnezeu. Toate printr'însul s'au făcut și fără de dânsul'nimic nu s'a făcut ce s'a făcut. Întru dânsul viață era, și viața era lumina oamenilor. Și lumina întru întunerec luminează, și întunerecul pe dânsa nu o a cuprins.

Fost-a om trimes dela Dumnezeu; numele lui (era) Ioan. Acesta a venit spre mărturie, ca să mărturisească de Lumină, ca toți să creadă prin el. Nu era acela Lumina, ci ca să mărturisească de Lumină. Era Lumina cea adevărată, care luminează pe tot omul ce vine în lume. În lume era, și lumea printr'însul s'a făcut, și lumea pe dânsul nu l-a cunoscut. Întru ale sale a venit, și ai săi pe dânsul nu l-au primit. Iar câți l-au primit pe dânsul, le-a dat lor stăpânire ca să se facă fii ai lui Dumnezeu, celor ce cred întru nu-

1. Sf. Evanghelist Luca își îndreaptă Evanghelia sa către un bărbat pe care-l numește *Teofil*. Acesta trebuie să fi fost unul dintre cei dintâi creștini, pe care Sf. Luca vrea să-l întărească în învățăturile creștinești. El trebuie să fi fost un bărbat de seamă, poate un mare dregător în slujba împărăției Romanilor, căci Sf. Luca îl numește *Puternice*. Teofile. Tot către el scrie Sf. Luca și a doua carte a sa, *Faptele Apostolilor*.

2 Prin Cuvântul, se înțelege Fiul lui Dumnezeu în viața sa mai înainte de veci. Așa îl numește Sf. Evanghelist Ioan.

mele lui. Cari nu din sânge, nici din poftă tru-pească, nici din poftă bărbătească, ci dela Dumnezeu s'au născut. Și Cuvântul trup s'a făcut ¹⁾ și s'a sălășluit întru noi, (și am văzut slava lui, slavă ca a unuia născut din Tatăl, plin de dar și de adevăr). Ioan mărturisea pentru dânsul și striga grăind: „Acesta era pentru care am zis: Celce după mine vine, mai nainte de mine s'au făcut, că mai întâi de mine a fost“. Și din plinirea lui noi toți am luat și dar pentru dar ²⁾. Că legea prin Moisi s'a dat, iar darul și adevărul prin Iisus Hristos s'a făcut. Pe Dumnezeu nimeni nu l-a văzut niciodinioară; Fiul, cel unul-născut, carele este în sânul Tatălui, acela a spus.

§ 3. Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul.

(Luca 1, 5-25).

Fost-a în zilele lui Irod, împăratul Iudeei, un preot oarecare, anume Zaharia, din rândul preoției lui Avia, și femeia lui din fetele lui Aaron, și numele ei Elisaveta. Și erau drepti amândoi înaintea lui Dumnezeu, umblând întru toate poruncile și îndreptările Domnului, fără prihană. Și n'aveau ei feciori, pentru că Elisaveta era stearpă și amândoi erau bătrâni în zilele lor. Și a fost, când a slujit el, în rândul săptămânii sale, înaintea lui Dumnezeu, după obiceiul preoției, i s'a întâmplat a tămăia, intrând în biserica Dom-

1. Prin *Cuvântul trup s'a făcut*, înțelegem că Iisus, Fiul lui Dumnezeu, s'a întrupat ca om, prin nașterea din Fecioara Maria.

2. Mai bine ar fi zis: *dar peste dar*, adică după unele daruri, încă și alte daruri.

nului. Și toată mulțimea norodului era rugându-se afară în vremea tămâierii. Și i s'a arătat lui îngerul Domnului, stând deadreapta altarului tămâierii. Și s'a spăimântat Zaharia văzându-l și frică a căzut peste dânsul. Iar îngerul a zis către dânsul: „Nu te teme, Zahario! că s'a auzit rugăciunea ta, și femeia ta Elisabeta va naște ție fiu și vei chema numele lui: Ioan. Și va fi ție bucurie și veselie și mulți de nașterea lui se vor bucura. Că va fi mare înaintea Domnului și vin și sicheră ¹⁾ nu va bea, și se va umplea de Duh Sfânt încă din pântecel maicii sale, și pe mulți din fiii lui Israil va întoarce la Domnul Dumnezeu lor. Și el va merge înaintea lui cu duhul și cu puterea lui Ilie ²⁾, ca să întoarcă inimile părinților spre fii și pe cei neascultători întru înțelepciunea dreptilor, să gătească Domnului norod mai nainte gătit. Și a zis Zaharia către înger: „Din ce voi cunoaște aceasta, că eu sunt bătrân și femeia mea trecută în zilele sale?“ Și răspunzând îngerul, a zis lui: „Eu sunt Gavriil, celce stau înaintea lui Dumnezeu, și sunt trimis a grăi către tine și a vesti ție acestea. Și iată, vei fi tăcând și neputând a grăi, până în ziua când vor fi acestea, pentru că n'ai crezut cuvintelor mele, care se vor împlini la vremea lor“.

Și aștepta norodul pe Zaharia și se mirau că

1. Prin *sicheră* se înțelege o băutură spirtoasă, care se facea din forbarea zmochinilor.

2. *Va merge înaintea lui cu duhul și cu puterea lui Ilie* înseamnă că Sf. Ioan Botezătorul va avea același fel de viață înfrânată și în pustie și aceeași înfațisare aprigă ca a Sfântului Ilie și deci el, care va fi ca un nou Ilie, va fi celce va deschide calea pentru lucrul lui Iisus.

zăbovea el în biserică. Și eșind el, nu putea să grăiască lor. Și au cunoscut ei că vedere a văzut ¹⁾ în biserică, că le făcea semn cu mâna. Și a rămas mut. Și a fost, dacă s'au împlinit zilele slujbei lui, s'a dus la casa sa. Iar după zilele acelea, s'a îngreunat Elisaveta, femeia lui, și s'a tăinuit pe sine în cinci luni, zicând: „Așa a făcut mie Domnul în zilele în care a socotit să ia ocară mea dintre oameni“.

§ 4. Bunavestire.

(Luca 1, 26-38).

Iar în luna a șasea, trimis a fost îngerul Gavriil delă Dumnezeu, în cetatea Galileiei, al cărei nume era Nazaret, la o fecioară logodită cu bărbat, al cărui nume era Iosif, din casa lui David, iar numele fecioarei Mariam. Și intrând îngerul la dânsa, a zis: „Bucură-te, ceiace ești plină de dar ! Domnul este cu tine, binecuvântată ești tu între femei“. Iar ea, văzând, s'a spăimântat de cuvântul lui și cugeta : în ce chip va fi închinarea aceasta ? Și i-a zis îngerul : „Nu te teme, Mariam, căci ai aflat dar la Dumnezeu. Și iată, vei zămisli în pânțece și vei naște fiu și vei

1. A văzut vedere înseamnă că i s'a arătat ceva neobișnuit.

chema numele lui: *Iisus*. Acesta va fi mare și Fiul Celui de Sus se va chema, și-i va da lui Domnul Dumnezeu scaunul lui David, tatăl lui ¹⁾. Și va împărăși peste casa lui Iacov ²⁾ în veci și împărăției lui nu-i va fi sfârșit“.

Și a zis Mariam către înger: „Cum va fi aceasta, de vreme ce de bărbat nu știu?“

Și răspunzând îngerul, a zis ei: „Duhul Sfânt se va pogorâ peste tine și puterea Celui de Sus te va umbri. Pentru aceasta și Sfântul ce se va naște din tine se va chema Fiul lui Dumnezeu. Și iată, Elisaveta rudenia ta, și aceia zămislit a fiu la bătrânețele ei, și a șasea lună este ei aceasta, celeia ce se cheamă stearpă. Că la Dumnezeu niciun cuvânt ³⁾ nu este cu neputință“.

Și a zis Mariam: „Iată roaba Domnului; fie mie după cuvântul tău!“ ⁴⁾.

Și s'a dus dela dânsa îngerul.

1. David este tatăl lui Iisus în înțelesul că, după cum David a fost rege mare peste Ierail, tot așa Iisus, fiind tot din neamul lui David, va fi mare stăpânitor peste popoare. Deci Iisus este moștenitor din neamul lui David și va avea tot chemarea de a împărăși. De acela, în înțeles mai larg, David este ca un tată față de Iisus.

2. Dacă îngerul zice că Iisus va împărăși peste casa lui Iacov, aceasta nu înseamnă că Iisus va stăpâni numai peste neamul evreiesc, peste urmașii lui Iacov după trup, ci și peste urmașii lui în credință. Aceștia însă vor fi toți cei ce primesc pe Iisus în sufletele lor și se silesc a urma lui. Deci împărăția lui Iisus este pentru toți oamenii și în ea vor intra toți cei care intră în ea prin credință și botez.

3. Vorbirea că *niciun cuvânt nu este cu neputință* înseamnă că nicio faptă, niciun lucru nu este cu neputință. Așa era felul vorbirii evreiești și aceasta s'a păstrat și în trezirea ei pe graiul cel românesc.

4. Despărțirea îngerului de Maria ne arată elipsa când începe ta na întrupării. Când Maria a zis: *Fie mie după cuvântul tău!* și îngerul a plecat, atunci Duhul Sfânt s'a pogorât asupra Mariei și a început zămislirea trupului omenească al lui Iisus în sânul Mariei.

§ 5. Sfânta Fecioară Maria se duce la Elisabeta.
(Luca I, 37-56).

Și sculându-se Maria în zilele acelea, mers-a la munte degrabă în cetatea Iudei. Și a intrat în casa Zahariei și s'a închinat Elisavetei. Și a fost, când a auzit Elisaveta închinăciunea Mariei, săltat-a pruncul în pântecelul ei. Și s'a umplut de Duh Sfânt Elisaveta. Și a strigat cu glas mare și a zis: „Bindecuvântată ești tu între femei și bindecuvântat este rodul pântecelui tău ! Și de unde mie aceasta ca să vie maica Domnului meu la mine ? Că iată, cum fu glasul închinării tale întru urechile mele, săltat-a pruncul cu bucurie în pântecelul meu. Și fericită este ceiace a crezut că va fi săvârșire celor zise ei dela Domnul.

Și a zis Maria :

„Mărește suflete al meu pe Domnul, și s'a bucurat duhul meu de Dumnezeu, Mântuitorul meu. Că a căutat spre smerenia roabei sale, că iată, de acum mă vor ferici toate neamurile. Că mi-a făcut mie mărire Cel puternic și sfânt este numele lui. Și mila lui în neam și în neam ¹⁾, spre ceice se tem de el. Făcut-a tărie cu brațul său, risipit-a pe cei mândri cu cugetul inimii lor. Pogorât-a pe cei puternici de pe scaune și a înălțat pe cei smeriți. Pe cei flămânzi i-a umplut de bunătați și pe cei bogați i-a scos afară deserti. Luat-a pe Israil, sluga sa, ca să pomenească mila ²⁾ ; precum

1. Cuvintele și mila lui în neam și în neam înseamnă că mila lui Dumnezeu se revărsă peste neamuri și neamuri de oameni.

2. Luat-a pe Israil, ca să pomenească mila înseamnă că a îmbrățișat cu dragoste pe poporul lui Israil, ca să aduca iar aminte de mila pe care a mai făcut-o cu el.

a grăit către părinții noștri, lui Avraam și seminției lui până în veac“.

Și a rămas Maria împreună cu dânsa ca la trei luni, și s'a întors la casa sa.

§ 6. Nașterea Sfântului Ioan Botezătoru .

(Luca 1, 5, -).

Iar Elisavetei i s'a împlinit vremea să nască, și a născut fiu. Și au auzit ceice locuiau împrejur și rudeniile ei, că a mărit Domnul mila sa cu dânsa, și se bucurau împreună cu dânsa.

Și a fost în ziua a opta, au venit să taie-împrejur pruncul ¹⁾. Și-l chemau pe numele tatălui lui : Zaharia. Și răspunzând mama lui, a zis :

— Nu, ci se va chema Ioan,

Și au zis către dânsa :

— Dar nimeni nu este întru rudenia ta ca să se cheme cu numele acesta...

Și au făcut semn tatălui, cum ar vrea să cheme pe dânsul ? Și cerând el panahidă (adică o tăbliță de scris), a scris zicând : „Ioan va fi numele lui!“ Și s'au mirat toți.

Și i s'a deschis gura lui îndată și limba lui și graia, lăudând pe Dumnezeu. Și s'a făcut frică peste toți ceice locuiau împrejurul lor, și întru toată laturea de prin munții Iudei s'au vestit toate cuvintele acestea. Și au pus toți ceice auzeau în inima lor ²⁾ zicând : „Oare ce va să fie pruncul acesta ?“ Și mâna Domnului era cu dânsul. Și

1. Taierea-împrejur era la Evrei o lujbă în care se dădea nume copilului în a opta zi de la naștere, așa cum este la noi botezul. Botezul creștinesc a înlocuit taierea împrejur evreiea cu.

2. *Au pus în inima lor înseamnă : a i cugetat în mintea lor.*

Zaharia tatăl lui, s'a umplut de Duh Sfânt și a proorocit zicând :

„Binecuvântat este Domnul Dumnezeu lui Israel, că a cercetat și a făcut răscumpărare norodului său ¹⁾, și a ridicat nouă corn de mântuire în casa lui David, sluga sa ; precum a grăit prin gura sfinților celor din veac, prooroci ai lui... mântuire de vrăjmașii noștri și din mâna tuturor celor ce ne urăsc pe noi ; ca să facă milă cu părinții noștri și să-și aducă aminte de legătura lui cea sfântă, de jurământul care s'a jurat către Avraam, părintele nostru, și să ne dea nouă ca, izbăvindu-ne din mâinile vrăjmașilor noștri, să-i slujim fără de frică, întru sfințenie și dreptate înaintea lui, în toate zilele vieții noastre.

„Și tu, pruncule, prooroc Celui Prea Înalt te vei chema, că vei merge înaintea feței Domnului, ca să gătești căile lui, să dai cunoștința mântuirii norodului lui, întru iertarea păcatelor lor, pentru milostivirea milii Dumnezeului nostru, în care ne-a cercetat pe noi Răsăritul din înălțime ²⁾. ca să lumineze celor ce ședea întru întunec și în

1. Venirea Mântuitorului și toate câte aveau s'o însoțească n'a fost ceva care a venit pe neașteptate, ci a fost vestită cu mult înainte, prin prooroci. De aceia Evreii se așteptau la aceasta. Pentru Zaharia, lucrurile pe care le vede sunt semnele prin care cunoaște că cele făgăduite de Dumnezeu sunt gata a se îndeplini. El se bucură de aceasta, laudă pe Dumnezeu și socotește că Dumnezeu întărește acum în clip deosebit pe poporul său, cel multă vreme apăsător de vrăjmași. Și așa ar fi fost dacă Evreii primeau vestirea Domnului și l'ar fi îmbrățișat ca Mântuitor al lor și apoi și al altor neamuri. Dar ei s'au lepădat, și așa poporul evreiesc nu s'a putut face părtăș al tăriei celei vestite aici de Preotul Zaharia.

2. Deoarece soarele vine dela Răsărit, Zaharia numește venirea Domnului *Răsăritul cel din înălțime*, fiindcă El este ca un soare al sufletelor.

umbra morții ¹⁾), să îndrepteze picioarele lor în calea păcii“.

Iar pruncul creștea și se întărea cu duhul, și a fost în pustie până în ziua arătării lui către Israil.

§ 7. Strămoșii Domnului Hristos după trup. (Matei 1. 1-17)

Cartea neamului lui Iisus Hristos, Fiul lui David Fiul lui Avraam.

Avraam a născut pe Isaac, iar Isaac a născut pe Iacov, iar Iacov a născut pe Iuda și pe frații lui, iar Iuda a născut pe Fares și pe Zara din Tamar, iar Fares a născut pe Esrom, iar Esrom a născut pe Aram, iar Aram a născut pe Aminadav, iar Aminadav a născut pe Naason, iar Naason a născut pe Salmon, iar Salmon a născut pe Vooz din Rahav, iar Vooz a născut pe Ovid din Rut, iar Ovid a născut pe Iese, iar Iese a născut pe David împăratul ²⁾), iar David împăratul a născut pe Solomon din femeia lui Urie, iar Solomon a născut pe Rovoam, iar Rovoam a năs-

1. Ceice locuiesc în latimea și în umbra morții sunt toți oamenii păcătoși și care trăiesc în neștiință despre toate lucrările lui Dumnezeu. Mântuitorul îi va lumina pe toți aceștia.

2. Iisus Hristos se trage din împăratul David pe 2 căi: fie prin Solomon, cum găsim la evanghelistul Matei, fie prin alt fiu al lui David, *Natan*, cum avem la Sfântul Luca. Șirul de nașteri prin Solomon ne duce până la Iosif, logodnicul Sfintei Fecioare. Prin el avem șirul neamului după lege, fiindcă Iosif nu era tatăl lui Iisus. Dar fiind logodnicul și apoi soțul Sfintei Fecioare, trece drept tată al lui Iisus în puterea legii evreiești. Prin urmare avem la Sfântul Matei neamul lui Iisus de la David după rânduiala legii. La Sfântul Luca, avem neamul lui Iisus de la David după sânge. Căci acolo ni se dă neamul Sfintei Fecioare Maria, care și ea era din tulpina lui David. Deci amândouă Evangheliile ne duc la același capăt și la aceeași dovadă.

cut pe Avia, iar Avia a născut pe Asa, iar Asa a născut pe Iosafat, iar Iosafat a născut pe Ioram¹⁾, iar Ioram a născut pe Ozia, iar Ozia a născut pe Ioatam, iar Ioatam a născut pe Ahaz, iar Ahaz a născut pe Ezechia, iar Ezechia a născut pe Manasi, iar Manasi a născut pe Amon, iar Amon a născut pe Iosia, iar Iosia a născut pe Iehonia și pe frații lui, la mutarea în Vavilon. Iar după mutarea în Vavilon, Iehonia a născut pe Salatiil, iar Salatiil a născut pe Zorovavel, iar Zorovavel a născut pe Aviud, iar Aviud a născut pe Eliachim, iar Eliachim a născut pe Azor, iar Azor a născut pe Sadoc, iar Sadoc a născut pe Ahim, iar Ahim a născut pe Eliud, iar Eliud a născut pe Eleazar, iar Eleazar a născut pe Matan, iar Matan a născut pe Iacov, iar Iacov a născut pe Iosif, bărbatul Mariei, din care s'a născut Iisus, ce se zice Hristos. Deci toate neamurile dela Avraam până la David, neamuri 14²⁾; și dela David până la mutarea în Vavilon, neamuri 14; și dela mutarea în Vavilon până la Hristos, neamuri 14.

1. Dela Ioram până la Ozia lipsesc 3 verigi din șirul neamului și anume: *Ohoziat*, *Ioas* și *Amasias*. Evanghelistul i-a șters din șirul neamului, pentru nelegiuirile lor, ca nevrednici de a face parte din șirul neamului lui Mesia. Așa se socotea la Evrei, că unele păcate șterg pe om din fața lui Dumnezeu până în al patrulea neam. Așa face și evanghelistul aci: dela Ioram sare tocmai la veriga a patra.

2. Dacă cineva numără cele trei șiruri de câte 14, pomenite de Sft. Matei, trebuie să numere într'un anumit chip, pentruca să-i iasă 14, și anume: dela Avraam la David, socotind și pe David. 14; dela Solomon la Iehonia, împreună și cu aceasta, alte 14; iar apoi dela Iehonia, care e fiul celuiilalt, cu acelaș nume, până la Iisus Hristos, alți 14.

CAPITULUL II

Viața Domnului Hristos până la începutul propoveduirii Sale.

§ 8. Nașterea Domnului Nostru Iisus Hristos
(Matei, 1, 18⁻²⁴; Luca 2, 1⁻¹¹)

Iar Nașterea lui Iisus Hristos așa a fost: că logodită fiind Maria, mama lui, cu Iosif, mai înainte de a se aduna ei¹⁾, s'a aflat având în pân-tece din Duhul Sfânt. Iar Iosif, bărbatul ei, drept

fiind și nevrând s'o vădească pe ea, a vrut pe ascuns s'o lase pe dânsa. Și aceea gândind el, iată îngerul Domnului în vis s'a arătat lui, grăind: „Iosife, fiul lui David, nu te teme a lua pe Maria femeia ta, că ce s'a zămislit într'insa, din Duhul Sfânt este. Și va naște fiu și vei

chema numele lui: *Iisus*²⁾, că acesta va mântui pe

1. Adică mai înainte de a locui ei împreună.

2. Numele *Iisus* înseamnă *Dumnezeu mântuie*. De aceea îngerul zice: „Vei chema numele lui *Iisus*, că acesta va mântui”. În adevăr, numele lui *Iisus*, însemnând aceasta, arăta tocmai care va fi chemarea sa, adică cea de Mântuitor.

norodul său de păcatele lor“. Iar acestea toate s'au făcut ca să se plinească ceea ce s'a zis dela Domnul prin proorocul ce zice : „Iată, fecioara în pân-tece va avea și va naște fiu și vor chema numele lui : *Emanuil*, ce se tâlcuește : *cu noi Dumnezeu*“. Și sculându-se Iosif din somn, a făcut precum i-a poruncit lui îngerul Domnului, și a

luat pe femeia sa. Și nu o a cunoscut pe ea, ¹⁾ până ce a născut pe fiul său cel întâi-născut, și a chemat numele lui : *Iisus*, (Matei 1, 18-24).

Și a fost în zilele acelea, ieșit-a poruncă dela Chesarul August, să se scrie toată lumea. Această

1. Nu o a cunoscut pe ea înseamnă că n'a avut cu ea legătură trupească, ci au trăit în aceeași casă numai ca fratele cu sora.

scrisoare întâia s'a făcut domnind în Siria Chirineu. Și mergeau toți să se scrie, fiecare în cetatea sa. Și s'a suit ¹⁾ și Iosif din Galileia, din cetatea Nazaret, la Iudeia, în cetatea lui David, care se cheamă Vitleem, pentru că era el din casa și din seminția lui David ; să se scrie cu Mariam,

cea logodită lui femeie, fiind grea. Și a fost, când erau ei acolo, s'au împlinit zilele ca să nască ea. Și a născut pe fiul său cel întâi-născut și l-a înfășat pe dânsul și l-a culcat în iesle, pentru că nu aveau ei loc la gazdă. Și păstori erau într'aceiaș lature, petrecând și păzind străji de

noapte împrejurul turmei lor. Și iată, îngerul Domnului a stătut înaintea lor, și slava Domnului a strălucit împrejurul lor, și s'au înfricoșat cu frică mare. Și le-a zis lor îngerul : „Nu vă temeți, că iată, vestesc vouă bucurie mare, care va fi la tot norodul ! Că s'a născut vouă astăzi Mântuitor, care

1. În evangheliile, pretutindenea unde se vorbește de mergere la Ierusalim se zice *suire la Ierusalim*, pentru că Ierusalimul era așezat pe munte și cine venea la dânsul trebuia să urce.

este Hristos Domnul, în cetatea lui David¹⁾. Și acesta va fi vouă semn : afla-veți un prunc înfășat, culcat în iesle“. Și îndată s'a făcut împreună cu îngerul, mulțime de oaste cerească, laudând pe Dumnezeu și zicând : „Slavă lui Dumnezeu întru cei de sus și pe pământ pace, între oameni bunăvoie“.Și a fost, dacă s'au dus dela dâșii îngerii la cer, și păstorii au zis unii către alții : „Să mergem dar până la Vitleem și să vedem cuvântul acesta ce s'a făcut, care Domnul a arătat nouă !

Și au venit degrabă și au aflat pe Mariam și pe Iosif și pruncul culcat în iesle. Și văzând, au spus pentru ²⁾ cuvântul ce se grăise lor de pruncul

1. Betleemul e numit *Cetatea lui David*, pentru că în acest oraș locuise *Iesse*, tatăl lui David. Dacă evanghelia îl numește *cetate*, să se știe că ea așa numește mai toate orașele, fiindcă în vechime toate orașele erau întărite cu ziduri, ca cetățile. Ierusalimul e numit și el *Sfânta Cetate*, fiindcă era încunjurat cu ziduri și nu puteai intra în el decât prin porți.

2. Pentru, în locul acesta, înseamnă *despre*. Așa se scria în vechia limbă românească. Acolo unde noi am zice azi *despre*, cronicarii români scriu *pentru*. Deci oricâteori se găsește această în-

acesta. Și toți ceice au auzit s'au mirat de cele ce s'au zis de păstori către dâșii. Iar Mariam păzea toate cuvintele acelea, punându-le întru

inima sa. Și s'au întors păstorii, slăvind și lăudând pe Dumnezeu de toate cele ce au auzit și au văzut, precum s'au zis către dâșii.

Și când s'au împlinit opt zile, ca să-l taie pe el împrejur ¹⁾, s'a chemat numele lui : *Iisus*, cu care s'a numit de înger, mai înainte de a se zămisli el în pântece. (Luca 2,₁₋₂₁).

§⁹. Aducerea lui Iisus în biserică. Întâmpinarea Lui de către Simeon și Ana.

(Luca 2, ₂₂₋₄₀)

Și când s'au umplut zilele curățirii ei după legea lui Moisi, l-au suit pe el în Ierusalim, ca să-l puie înaintea Domnului. Precum este scris

trebuințare, să se înțeleagă *despre* din ziua de azi. În loc de *despre* însă, noi, cei de azi, deseori greșim zicând *asupra*. Astfel se aude zicându-se, de pildă : cutare a vorbit *asupra* nașterii lui Ioan Botezătorul , în loc de a spune : despre nașterea lui Ioan... Întrebuințarea cu *asupra* însă în astfel de locuri, e luată după franțuzește și nu e bună de întrebuințat în graiul nostru de azi.

1. Ce este tăierea-imprejur, am arătat când am vorbit despre nașterea Sfântului Ioan Botezătorul, la § 6.

în legea Domnului : „toată partea bărbătească ce deschide pânțele, sfânt Domnului se va chema¹⁾), și ca să dea jertfă, după ceeace s'a zis în legea Domnului: o păreche de turturele sau doi pui de porumb. Și iată, era un om în Ierusalim, anume *Simeon*, și omul acela era drept și temător de Dumnezeu, așteptând mângâierea lui Israil și Duh Sfânt era peste dânsul. Și era lui făgăduit dela Duhul Sfânt să nu vadă moartea până ce nu va vedea pe Hristosul Domnului. Și a venit cu Duhul în biserică, când au adus înăuntru părinții pe Iisus, Pruncul, ca să facă ei după obiceiul legii pentru El. Și acela l-a luat pe dânsul în brațele sale și a binecuvântat pe Dumnezeu și a zis : „Acum slobozești pe robul tău, Stăpâne, după cuvântul tău, în pace, că văzură ochii mei mântuirea Ta, care o ai gătit înaintea feței tuturor noroadelor ; luminează spre descoperirea neamurilor și slavă norodului tău Israil“. Și era Iosif și mama Lui mirându-se de

1. *Sfânt Domnului se va chema* înseamnă că tot cel întâi-născut, din orice familie, nu era al părinților lui, ci al lui Dumnezeu și trebuia să facă slujbă la templu. Părinții însă îl puteau răscom-păra, și așa au făcut în această împrejurare Iosif și Maria. Lucrurile acestea erau orânduite astfel în legea lui Moisi, după cum citim în cartea *Egirii* 13, 2-12-13 și la *Numerii* 9, 16-18. Prețul răscom-părării era de 5 sicli, după cum citim la *Numerii* 18, 16. Acum, prin venirea lui Iosif și a Sfintei Fecioare la templu, nu era de îndeplinit numai aceasta, ci și jertfa pentru curățire, care se aducea la 40 de zile, când era născut un băiat și la 80 de zile, când era vorba de o fată. Despre aceasta citim în *Levitico* 12. Jertfa care se aducea era un miel și două turturele pentru bogați, iar cei săraci aduceau numai două turturele, cum citim că a adus Sf. Fecioară. Se înțelege că Sf. Fecioară nu avea trebuință să aducă jertfă, fiindcă nașterea ei a fost prea curată și fără prihană. Dar a făcut aceasta fără trebuință, fiindcă așa poruncește legea pentru orice naștere.

cele ce se grăiau pentru Dânsul. Și i-a binecuvântat pe dânșii Simeon, și a zis către Mariam, mama lui: „Iată, acesta este pus spre căderea și scularea multora întru Israil și spre semnul căruia se va zice împotriva¹⁾. Și prin însuș sufletul tău va trece sabie, ca să descopere dela multe inimi cugetele“. Și era acolo și Ana proorocița, fata lui Fanuil, din neamul lui Asir. Aceasta îmbătrânise în zile multe, care trăise cu bărbatul său șapte ani din fecioaria sa. Și aceasta a fost văduvă ca la 84 de ani, care nu se depărta dela biserică, cu posturi și cu rugăciuni, slujind lui Dumnezeu ziua și noaptea. Și aceasta, venind într'acel ceas, se mărturisea Domnului și grăia pentru Dânsul tuturor celor ce așteptau mântuire în Ierusalim.

Și după ce au săvârșit ei toate după legea Domnului, s'au întors în Galileia, în cetatea lor, Nazaret. Iar Pruncul creștea și se întăria cu Duhul, umplându-se de înțelepciune și darul lui Dumnezeu era peste dânsul.

§ 10. Magii dela Răsărit (Matei 2, 1-14)

Iar dacă s'a născut Iisus în Vitleemul Iudeei,

1. Cuvintele «semnul căruia se va zice împotriva» nu sunt prea limpezi în înțelesul lor. Totuși acest înțeles va ieși ușor la iveală, când ne vom gândi că Iisus Hristos eato ca un soare nou, despre care se va vorbi mult, iar unii vor vorbi chiar împotriva lui, după cum a și fost. Deci el va fi ca un semn împotriva căruia se vor scula multe vrăjmășii ale oamenilor. Va fi ca un semn al vremurilor nouă, îmbrățișat de unii, pentru care va fi semnul lor, se vor însemna cu semnul lui, adică crucea; iar de alții va fi bârfit și urât, și acesta va fi un semn al inimii lor păcătoase.

în zilele lui Irod împăratul, iată Magii dela Răsărit au venit în Ierusalim, zicând : „Unde este împăratul Iudeilor celce s'a născut ? Că am văzut steaua lui la Răsărit și am venit să ne închinăm lui“. Și auzind Irod împăratul, s'a turburat și tot Ierusalimul cu dânsul ¹⁾). Și adunând pe toți arhiereii și cărturarii norodului, i-a întrebat : „Unde este să se nască Hristos ?“ Iar ei au zis lui : „În Vitleemul Iudeei, că așa s'a scris prin

proorocul : Și tu, Vitleeme, pământul Iudei, nicidecum nu ești mai mic între domnii Iudei, că dintru tine va ieși Povățuitor, carele va paște pe norodul meu Israil“ ²⁾). Atunci Irod, întru ascuns chemând pe magi, a cercat cu deamănuntul dela

1. Înțelegem că a trebuit să se turbure Irod, fiindcă, auzind de un rege nou, își putea crede tronul amenințat. Dar de ce au trebuit să se turbure și locuitorii Ierusalimului ? Din pricină că Irod era foarte crud și sălbatic și de orice mânie a lui aveau a se teme și ei.

2. Aceasta era proorocia lui Mihai 3, 2—4.

dânșii de vremea întru care s'a arătat steaua. Și trimițându-i pe ei în Vitleem, le-a zis : Mergând, cercetați cu amănuntul pentru Prunc, și dacă îl veți afla, să-mi vestiți și mie, ca și eu venind, să mă închin Lui. Iar ei, ascultând pe împăratul, s'au dus. Și iată, steaua pe care o văzuseră la răsărit, mergea înaintea lor, până a venit și a stătut deasupra unde era Pruncul. Iar ei, văzând steaua, s'au bucurat cu bucurie mare foarte. Și intrând în casă, au văzut Pruncul, cu Maria, mama lui, și căzând, s'au închinat lui, și deschizându-și vistierile lor, au adus lui daruri : aur și tămâie și smirnă¹⁾. Și luând înștiințare prin vis să nu se întoarcă la Irod, pe altă cale s'au dus la țara lor. Iar după ce s'au dus ei, iată îngerul Domnului în vis se arată lui Iosif, zicând : „Sculându-te, ia Pruncul și pe mama lui și fugi în Egipt, și fii acolo până voi zice ție, că va Irod să caute Pruncul să-l peardă pe el“.

§ 11. Fuga în Egipt. Uciderea pruncilor.

(Matei 2, 14-15)

Iar el sculându-se, a luat Pruncul și pe mama Lui noaptea și s'au dus în Egipt. Și a fost acolo până la moartea lui Irod, ca să se plinească ceiace s'a zis de Domnul, prin procrocul ce zice : *din Egipt am chemat pe Fiul meu* ²⁾. Atunci Irod, văzând ca s'a batjocorit de Magi, s'a mâniat

1. Aur l-au adus ca unui împărat, tămâie ca unui Dumnezeu și smirnă ca unui muritor sortit pentru chin și dnrere, fiindcă smirna se întrebuința între mirezmele ou care se ungeau trupurile morților.

2. Așa a zis Proorocul Osea II, 2.

foarte ; și trimițând, a omorât pe toți pruncii care erau în Vitleem și întru toate hotarele lui, de doi ani și mai mici, după vremea care cercase dela magi. Atunci s'a plinit ceiace s'a zis de Ieremia proorocul ce zice : „Glas în Ramà s'a auzit, plângere și tânguire și țipet mult ; Rahil plângând pe fiii săi, și nu vrea să se mângâie, pentrucă nu

sunt“. Iar după ce a murit Irod, iată îngerul Domnului în vis se arată lui Iosif în Egipt zicând : „Sculându-te, ia Pruncul și pe mama Lui, și mergi în pământul lui Israil ¹⁾, că au murit cei-ce căutau sufletul Pruncului !“. Iar el, sculându-se, a luat Pruncul și pe mama Lui și a venit în pământul lui Israil. Iar auzind că Arhelau ²⁾ împă-

1. Pământul lui Israil însemna Țara Sfântă întreagă, nu numai cât era odată regatul lui Israil.

2. Arhelau era fiul lui Irod. El domnea peste Iudeia, Samaria și

rățește în Iudeia, în locul lui Irod, tatăl său, s'a temut să meargă acolo. Iar luând poruncă în vis, s'a dus în părțile Galileei. Și venind, a locuit în cetatea ce se numește *Nazaret*, ca să se plinească ceea ce s'a zis prin prooroci că : *Nazarinean se va chema*.

§ 12. Iisus la vârsta de 12 ani în Ierusalim.
(Luca 2, 41-51)

Și se duceau părinții lui în fiecare an în Ierusalim, la praznicul Paștilor ¹⁾. Și când a fost de 12 ani, ²⁾ suindu-se ei în Ierusalim, după obiceiul praznicului, și sfârșind zilele, — când s'au întors ei, Iisus Pruncul a rămas în Ierusalim, și n'au știut Iosif și mama lui. Și socotind că este el cu alți soți, au venit cale de o zi și l-au căutat pe

Iudeia, iar peste celelalte părți ale țării tatălui său domneau cei alți filii ai lui Irod, precum *Irod Antipa* peste Galileia și Percia, *Irod Filip* peste Decapoli și altele. Arhelau n'a domnit mult, el a fost seos din domnie de Romani, fiindcă era prea crud, și surzi iunit în Galia, unde a și murit. În locul lui, Romanii n'au mai pus domnitori, ci numai *procuratori*, care atârnavă de cîrmuirea Siriei.

1. Legea evreiască îndatoră pe orice Evreu care locuia în Palestina de a se duce de trei ori pe an la Ierusalim: la Paști, la Rusalii și la sărbătoarea Corturilor (Vezi *Esirea* 23, 14-17; 34, 24; A doua Lege 16, 16 și altele). Femeile nu erau datorate să se ducă. Dacă vedem că se duce și Sf. Fecioară, e o dovadă despre cucernicia sa pentru viața sfântă.

2. La 12 ani, copilul evreu ajungea și el dator a împlini poruncile legii, cași cei mai în vîrstă ca 1.

el prin rudenii și prin cunoscuți. Și neaflându-l, s'au întors în Ierusalim, căutându-l; pe el. Și a fost după 3 zile, l-au aflat în biserică¹⁾, șezând în mijlocul dascălilor, ascultându-i și întrebându-i pe ei. Și se minunau toți, cei ce-l auziau pe Dânsul, de priceperea și de răspunsurile lui. Și văzându-l pe el, s'au spăimântat²⁾. Și a zis către

el mama lui: Fiule, de ce ai făcut nouă așa ?

1. Dacă l-au găsit în biserică, nu înseamnă că l-au găsit în în-suși templul, ci în una din clădirile alăturate templului, în care preoții își țineau adunările lor.

2. Așa zice Biblia românească: s'au spăimântat. Dar nu e bine tradus. Ar trebui dat pe românește cu: s'au ulmit ori s'au minunat ori s'au mirat foarte. Acesta este înțelesul cuvântului grecesc *exoplighisan* pe care-l găsim în grecește și pe care toți traduc totuși îl dau în limbile lor cu s'au minunat, nu cu s'au spăimântat. Deci acesta e unul din locurile care, pe viitor, trebuie schimbat în Biblia românească.

Iată tatăl tău și eu, dorindu-te, te căutam». Și a zis către dâșii. «De ce mă căutați ? Au n'ați știut că întru cele ce sunt ale Tatălui meu se cade mie să fiu ? „Și ei n'au înțeles graiul care a grăit lor. Și s'a pogorît împreună cu dâșii, și a venit în Nazaret, și era supunându-se lor ¹⁾. Iar mama lui păzea toate graiurile acestea în inima sa. Și Iisus sporea cu înțelepciunea și cu vârsta și cu Darul ²⁾ la Dumnezeu și la oameni :

Multe încă și altele binevestea norodului mângâindu-l.

1. Tot timpul cât a trăit în casa părinților săi, Iisus a dus viață tăcută și n'a făcut să se vorbească despre El. Era ascultător și îndeplinea lucrul gospodăriei și al meșteșugului pe care-l săvârșea dreptul Iosif.

2 Dacă citim că Iisus sporea cu înțelepciunea și cu vârsta și cu darul, trebuie să înțelegem acestea despre creșterea trupului său omenesc. El urma creșterea firească a oricărui copil, iar dăruirile celelalte eșeau la iveală treptat-treptat, pe măsura creșterii trupesti. Cu toate acestea, din când în când, se vedea puterea sa deosebită, cum a fost la vârsta de 12 ani, când a uimit pe învățații Legii dela Ierusalim.

PARTEA II

VIAȚA LUI IISUS, DELA PĂȘIREA LA LUCRAREA OBȘTEASCĂ, PÂNĂ LA FLORII.

CAPITULUL III

Înainte propoveduirii Mântuitorului. Lucrarea Sfântului Ioan Botezătorul.

§ 13. Propoveduirea Sfântului Ioan Botezătorul.

(Matei 3, 1-12; Marcu 1, 4-8; Luca 3, 1-18).

În anul al 15-lea al împărăției lui Tiberie Cezarul ¹⁾, domnind Pilat ²⁾ din Pont în Iudeia și Irod ³⁾ stăpânind ținutul Galileei, iar Filip ⁴⁾, fra-

1. Tiberiu a fost al doilea împărat al Romanilor, dela anul 14 37 după Hr. Cel întâi a fost Octavian August, în timpul căruia s'a născut Domnul Hristos. Sub Tiberiu a fost răstignit.

2. Pilat a fost al cincilea procurator al Iudeei, după ce Arhelau a fost scos din domnie de Roma și în locul lui s'au pus procuratori. Cel întâi a fost Coponius. Sub Pilat s'au petrecut patima, moartea și învierea Domnului.

3. Irod acesta era fiul lui Irod care ucisese pruncii și fratele cu Arhelau. El se numea Irod Antipa. Tot el a omorât pe Sf. Ioan Botezătorul.

4. Acest Filip e și el fiul lui Irod, ucigașul pruncilor, și fratele lui Arhelau și Antipa. Era cel mai blând dintre fiii lui Irod și singurul care a murit pe scaunul domniei.

tele lui, stăpânind ținutul Ituriei și laturea Trahoniei, și Lisanie stăpânind ținutul Aviliniei ¹⁾, în zilele Arhierilor Ana și Caiafa, fost-a cuvântul lui Dumnezeu către Ioan, fiul Zahariei, în pustie. Și a venit el în pustia Iudeei ²⁾ și în toată laturea Iordanului, botezând și propoveduind botezul pocăinței, ³⁾ întru iertarea păcatelor, și zicând: „Pocăiți-vă, că s'a apropiat împărăția cerurilor!“ Atunci s'a împlinit ce s'a scris de Proorocul de ce zice: „Iată, eu trimit pe îngerul meu înaintea feței tale, care va găti calea ta înaintea ta“ ⁴⁾. Căci acesta este cel despre care a scris Proorocul Isaia, zicând: „Glasul celui ce strigă în pustie: ⁵⁾ Gatiți calea Domnului, drepte faceți cărările lui ⁶⁾. Toată valea se va umplea și tot muntele și măgura se vor smeri, și vor fi cele strâmbe drepte și cele colțuroase căi netede; și va vedea tot trupul mântuirea lui Dumnezeu“.

1. A l i a era un ținut mai sus de Palestina și spre răsăritul ei.

2. Pustia Iudeei era un ținut nelocuit care se întindea dealungul Mării Moarte spre Apus.

3. Botezul pocăinței era numai botez care arăta dorul curățirii de păcate la celce se boteza. Era o mărturisire văzută a pocăinței dar nu îmbraca pe cel botezat cu puterea de sus. În felul acesta d'n urmă a fost numai botezul lui Iisus, care boteza cu Duh Sfânt și cu foc.

4. Aceste cuvinte au fost spuse de Proorocul Malaiia 3, 1 și sunt pomenite aici numai de evanghelistul Marcu, pe când S. Matei și Luca pomenesc numai de cuvintele de mai la vale din Isaia.

5. Glasul celui ce strigă în pustie nu înseamnă glasul celui ce strigă în zadar, cum ni se pare nouă azi, ci glasul celui ce strigă în loc pustiu.

6. În vechime, când regii și împărații plecau în călătorie să-și vadă țara, elu ile stăpânirii plecau mai înainte să îndrepte drumurile pe unde avea să treacă alaiul. Îndcă și Hristos e împărat, ni se spune să îndreptăm drumurile împărăției în care are să vie, adică să gătim sufletele noastre.

Și acest Ioan avea îmbrăcămintea lui din peri de cămilă și brâu de curea împrejurul mijlocului lui, iar hrana lui era lăcuste și miere sălbatecă ¹⁾).

Atunci ieșeau la dânsul Ierusalimitenii și toată Iudeia și, toată laturea dimprejurul Iordanului și se botezau toți dela dânsul în riul Iordanului, mărturisindu-și păcatele lor. Și văzând pe mulți din Farisei și din Saduchei ²⁾) venind către botezul lui, le-a zis : „Pui de năpârci, cine v'a arătat vouă ca să fugiți de mânia ce va să fie ? Faceți dar roduri vrednice de pocăință și nu socotiți a zice între voi : Părinte avem pe Avraam, că zic vouă, că Dumnezeu și din petrele acestea poate să ridice fii lui Avraam. Că iată, și securea la rădăcina pomilor zace ; deci tot pomul care nu face roadă bună se taie și în foc se aruncă“.

Și-l întrebau pe el noroadele, zicându-i : „Dar ce vom face ? Și el, răspunzând, le zicea : „Cel ce are două haine, să dea celui ce n'are ; și cel ce are bucate, asemenea să facă !“ Și au venit și vameșii să se boteze dela dânsul, și au zis către el : „Învățătorule, ce vom face ?“ Iar el a zis către dânsii : „Nimic mai mult decât este rânduit vouă, să nu faceți !“ Și-l întrebau și ostașii, zicând : „Și noi ce vom face ?“ Și a zis către dânsii :

1. În Ră ărit, era întrebuințată mâncarea lăcustelor. Li se rupeau picioarele, aripile, erau înșirate pe ață, se uscau și așa erau bune de mâncat. Mierea sălbatecă era rășina dulce, zaharoasă, care se scurgea din coaja unor copci, sau mierea așezată de albine sălbate în crapături de stânci.

2. Fariseii și Saducheeii erau învățații Evreilor în lucrurile vieții duhovnicești. Cel dintâi erau mireni care învățau cu amănunțime despre legea dumnezeiască ; cel din urmă erau preoți. Și unii și alții au fost vrajmașii Mântuitorului.

„Pe nimeni să nu asupriți, nici să clevetiți, și să vă îndestulați cu lefii voastre!“

Iar așteptând norodul și cugetând toți în inimile lor, de Ioan, ca nu cumva el să fie Hristos ¹⁾; răspuns-a Ioan tuturor, zicând: „Eu vă botez pe voi cu apă spre pocăință, dar cel ce vine după mine, mai tare decât mine este, căruia nu sunt vrednic, plecându-mă, să-i dezleg cureaua încălțămintelor lui ²⁾). Acesta vă va boteza pe voi cu Duhul Sfânt și cu foc ³⁾), a cărui lopată este în mână lui, și va curăți aria sa, și va aduna grâul în jitnița sa, iar plevele le va arde cu focul nestins“.

§ 14. Botezul lui Iisus. Șirul neamului său după Sfântul Luca.

(Matei 3, 13-17; Marcu 1, 9-11; Luca 3, 11-3).

În zilele acelea, dacă s'a botezat tot norodul, a venit Iisus din Galileia către Ioan la Iordan, ca să se boteze dela dânsul. Iar Ioan îl oprea pe el, zicând: „Eu am trebuință să mă botez de tine, și tu vii la mine?“ Și răspunzând Iisus, a zis

1 Flindcă poporul se aștepta să vie Hristos, căci venise vremea și toate semnele se împliniseră, orice mișcare mai vie în jurul cuiva și ivirea oricui mai deosebit puneau pe Evrei pe gânduri și-i făcea să se întrebe dacă nu cumva acela e Hristos.

2 Aceasta era una din slujbele pe care robii le făceau în casele stăpânilor lor. Pe atunci se purtau *sar dale*, adică niște tâlpi legate de picior cu curele. Pe acestea le dezlegau robii Ioan Botezătorului se socotește atât de mic fața de Hristos, încât zicea că nici această slujbă nu e vrednică să i-o facă.

3 Așa numește Ioan Botezătorul botezul lui Hristos, adică e cu mult mai mult decât al său, care e numai botez cu apă spre pocăință.

către el: „Lasă acum, că așa este cu cuviință nouă, ca să plinim toată dreptatea!“ ¹⁾ Atunci l-a lăsat pe el.

Și botezându-se Iisus, îndată a eșit din apă. Și botezându-se și rugându-se el, iată, i s'au deschis lui cerurile, și a văzut pe Duhul lui Dumnezeu cu chip trupesc, ca un porumb, pogorându-se și venind peste dânsul. Și iată, glas din cer s'a făcut, zicând: „Tu ești Fiul meu cel iubit, întru tine am binevoit“.

Și acest Iisus era ca de 30 de ani începând, fiind (precum se socotea), fiul lui Iosif ²⁾, al lui Ili, al lui Matat, al lui Levi, al lui Melhi, al lui Iana, al lui Iosif, al lui Matatia, al lui Amos, al lui Naum, al lui Esli, al lui Nanghe, al lui Maat, al lui Matatia, al lui Semei, al lui Iosif, al lui Iuda, al lui Ioana, al lui Risa, al lui Zorovavel,

1. *Așa este cu cuviință nouă, ca să plinim toată dreptatea* înseamnă că, deși tu, Ioan, trebuie să primești botezul dela mine, dar acum este vorba de altceva. Eu nu am păcate de ispășit. Dar rânduiala este ca eu să măntui pe om de păcatele lui. Deci dacă eu iau asupra mea păcatele oamenilor, mă botez ca înfățișător al păcatelor omenirii. Așa sunt rânduite lucrurile să se facă și de aceea trebuie să împlinim acest lucru.

2. Acest Iisus era numai după cum se socotea fiu al lui Iosif, întru cât Iosif era soțul legitim al Mariei, dar după adevăr Iisus era urmaș al altui șir de neamuri care, dela Iosif, merge prin Ili. Acest Ili însă nu este altul decât *Ioachim* sau *Eliachim*, tatăl Sfintei Fecioare Maria. Căci numele de *Ili* este o vorbire scurtată din *Ioachim* sau *Eliachim*, așa după cum noi zicem azi în românește *Tache* în loc de *Dumitru*. Prin urmare șirul de neamuri dat aici de Sf. Luca este neamul Sfintei Fecioare Maria.

Dela Ili până la David, noi avem la Sf. Luca alt șir de neamuri decât cel dela Sf. Matei. Aceasta din pricină că șirul dela Matei merge prin Solomon, fiul lui David, iar la Luca șirul merge prin Natan, care a fost alt fiu al lui David. Dela David la Avraam însă, este același șir la amândoi evangheliștii. Dela Avraam, Sf. Matei se oprește, pe când Sf. Luca merge înainte până la Adam.

al lui Salatiil, al lui Niri, al lui Melhi, al lui Adi, al lui Cosan, al lui Elmodam, al lui Ir, al lui Iosi, al lui Eliezer, al lui Iorim, al lui Matat, al lui Levi, al lui Simeon, al lui Iuda, al lui Iosif, al lui Ionan, al lui Eliachim, al lui Melea, al lui Matata, al lui Natan, al lui David, al lui Iese, al lui Ovid, al lui Vooz, al lui Salmon, al lui Naason, al lui Aminadav, al lui Aram, al lui Esrom, al lui Fares, al lui Iuda, al lui Iacov, al lui Isaac, al lui Avraam, al lui Tara, al lui Nahor, al lui Saruh, al lui Ragav, al lui Falec, al lui Ever, al lui Sala, al lui Cainan, al lui Arfaxad, al lui Sim, al lui Noe, al lui Lameh, al lui Matusala, al lui Enoh, al lui Iared, al lui Maleleil, al lui Cainan, al lui Enos, al lui Sit, al lui Adam, al lui Dumnezeu.

§ 15. Postul și ispitirea lui Iisus.

(Matei 4, 1-11 ; Marcu 1, 12-13 ; Luca 4, 1-13)

Iisus, plin de Duhul Sfânt, s'a întors dela Iordan și s'a dus de Duhul în pustie, ca să se ispitească de diavolul ¹⁾. Și era acolo în pustie 40 de zile, ispitindu-se de Satana, și era cu fiarele, și îngerii slujeau lui. Și n'a mâncat nimic în zilele acelea. Și sfârșindu-se ele, postind 40 de zile și 40 de nopți, după aceia a flămânzit.

Și venind la dânsul ispititorul, i-a zis: „De ești Fiul lui Dumnezeu, zi ca petrele acestea să

1. Nu vă mirați, zice Sf. Grigorie, că Iisus se lasă ispitit și dus de diavolul. Nu s'a lăsat el a fi răstignit de Evrei, slugile Satanei ? (citât după *Arnaud*).

se facă pâni!“ Iar el răspunzând, a zis : „Scrie este : Nu numai cu pâne va trăi omul, ci cu tot graiul ce iese din gura lui Dumnezeu“ ¹⁾. Atunci l-a dus pe el diavolul în Sfânta Cetate și l-a pus pe el pe aripa bisericii și i-a zis lui : „De ești Fiul lui Dumnezeu, aruncă-te pe sineți jos, că scris este : Ingerilor săi va porunci pentru tine și pe mâni te vor ridica, ca nu cumva să împedici de peatră piciorul tău!“ ²⁾. Și a zis Iisus lui : „Iarăși scris este : Să nu ispitești pe Domnul Dumnezeuul tău!“ ³⁾. Apoi l-a dus pe dânsul diavolul într'un munte înalt foarte, și i-a arătat lui toate împărățiile lumii și slava lor, într'o clipeală de vreme. Și i-a zis lui : „Ție voi da stăpânirea aceasta toată și slava lor, că mie este dată și oricăruia voiesc o dau pe ea. Deci tu, de te vei închina mie, căzând înaintea mea, va fi a ta toată“. Și răspunzând Iisus, i-a zis : „Mergi înapoia mea Satano, că scris este : Domnului Dumnezeului tău să te închini și lui unuia să-i slujești!“ ⁴⁾. Și sfârșind diavolul toată ispita, a fugit dela dânsul și l-a lăsat pe el până la o vreme. Și iată, îngerii au venit la dânsul și-i slujeau lui.

§ 16. Noua mărturisire a lui Ioan despre Iisus, înaintea solilor Evreilor din Ierusalim.

(Ioan I, 19-34).

Aceasta este mărturia lui Ioan, când Iudeii din

1. Aceste cuvinte sunt din A doua Lege 8, 8.

2. Psalmul 90, 11-12.

3. A doua Lege 6, 16.

4. A doua Lege 6, 13.

Ierusalim au trimis preoți și leviți ca să-l întrebe pe dânsul : Tu cine ești ?

Și a mărturisit Ioan și n'a tăgăduit : „Nu sunt eu Hristosul“.

Și l-au întrebat pe dânsul : „Ce dar ? Ilie ești tu ?“ ¹⁾

Și a răspuns : „Nu“.

Deci au zis lui : Cine ești ? ca să dăm răspuns celor ce ne-au trimis pe noi... Ce zici însuși pentru sineși ?

El a zis : „Eu sunt glasul celui ce strigă în pustie : Indreptați calea Domnului !“ precum a zis Isaia proorocul.

Și trimiseii erau din farisei. Și l-au întrebat pe dânsul și i-au zis lui : „Pentruce, dar, botezi, dacă nu ești Hristosul, nici Ilie, nici Proorocul ?“ ²⁾.

Răspuns-a lor Ioan, grăind : „Eu botez cu apă, iar în mijlocul vostru stă cel pe care voi nu-l știți. Acela este celce vine după mine, carele mai nainte de mine s'a făcut, căruia nu sunt vrednic să-i dezleg cureaua încălțăminteii lui“.

Acestea s'au făcut în Vitavara, de ceia parte de Iordan, unde era Ioan botezând.

1. Evreii întrebau dacă nu cumva Ioan e Ilie, fiindcă știau din proorocia lui Malahia 4, 5 că, mai nainte de a veni Hristos, se va arăta Ilie. Acest Ilie era însă tocmai Ioan Botezătorul, fiindcă el a venit cu înfățișarea lui Ilie. Aceasta ne-o spune însuși Domnul Hristos la Matei 11. 14.

2. Prin *proorocul*, Evreii înțeleg aici pe Ieremia, fiindcă se spunea în cartea a doua a Macabeilor 2, 1-12 că Ieremia a scris cele sfinte ale templului la venirea Babilonenilor asupra Ierusalimului și că nu aveau a fi scoase decât atunci când avea să se arate din nou slava Domnului, adică la venirea lui Mesia. De aceea, când Domnul Hristos întreabă pe apostolii săi cine spun oamenii că e El, unii au răspuns : Ieremia. (Vezi Matei 16, 14).

A doua zi vede Ioan pe Iisus venind către dânsul și zice : „Iată mielul lui Dumnezeu care ridică păcatul lumii. Acesta este pentru care eu am zis: După mine vine bărbat care înainte de mine s'a făcut, că mai întâi de mine a fost. Și eu nu l-am știut pe el ¹⁾, ci ca să se arate lui Israil, pentru aceasta am venit eu cu apă botezând“. Și a mărturisit Ioan zicând : „Am văzut Duhul ca un porumb pogorându-se din cer și a rămas peste dânsul. Și eu nu l-am știut pe El ²⁾, ci cela ce m'a trimis pe mine să botez cu apă, acela mi-a zis mie : peste care vei vedea Duhul pogorându-se și rămânând peste dânsul, acela este care botează cu Duh Sfânt.³⁾ Și eu am văzut și am marturisit că acesta este Fiul lui Dumnezeu.

§ 17. Cei dintâi ucenici ai lui Iisus.

(Ioan 1, 35-51)

Și a doua zi, iarăși sta Ioan și din ucenicii lui doi ; și căutând ⁴⁾ la Iisus, care umbla, zice : „Iată

1. De ce Ioan spune că n'a știut pe Iisus, când era rudă cu El ? Din pricină că a trăit de mult în pustie și Iisus era în Nazaret, iar el în Iudeia.

2. Ioan spune că nu l-a știut pe Iisus. Dacă înșă la botez îl oprea zicând că el Ioan, are trebuință de botezul lui Iisus, și nu Iisus de al lui Ioan, înseamnă că el a cunoscut pe Iisus cine este. Aceasta înșă dovedește că el a avut o descoperire de sus, prin care a cunoscut cine este Iisus, în clipa când acesta s'a înfățișat înaintea lui. L-a putut cunoaște de mult ca rudă, dar nu ca Mesia.

3. Duhul Sfânt pogorât la botez și glasul Tatălui, fapte văzute și auzite de mulți, aveau să fie încredințarea deplină pentru toți, că Hristos e Mesia.

4. Unii din ucenicii Domnului au fost mai întâi ucenicii lui Ioan.

5. Căutând la Iisus înseamnă : privind spre Iisus.

Mielul lui Dumnezeu!" Și l-au auzit pe el cei doi ucenici grăind, și au mers după Iisus. Iar întorcându-se Iisus și văzându-i pe ei mergând după el, a zis lor: „Ce căutați?" Iar ei au zis Lui: „*Ravi* (ceiace, tâlcuindu-se, se zice *Invățătorule*) ¹⁾, unde locuiești?" A zis lor: „Veniți și vedeți!" „Au venit și au văzut unde locuiește și au rămas a el în ziua aceea, și era ca la zecelea ceas ²⁾. Și era Andrei, fratele lui Simon Petru, unul din cei doi, care auzise dela Ioan și mersese după dânsul ³⁾. A aflat acesta întâi pe Simon, fratele său, și i-a zis lui: „Am aflat pe Mesia", ce se tâlcuiește Hristos ⁴⁾. Și l-a adus pe dânsul către Iisus. Și căutând la el, Iisus, a zis: „Tu ești Simon, feciorul lui Iona; tu te vei chema Chifa ⁵⁾, ce se tâlcuiește, Petru". Iar a doua zi a vrut Iisus să meargă în Galileia, și a aflat pe Filip, și a zis lui: „Vino după mine!". Și era Filip din Betsaida ⁶⁾, orașul lui Andrei și al lui Petru. A aflat Petru pe Natanail și zise lui:

1. Cuvintele *ceiace*, *tâlcuindu-se*, se zice *Invățătorule*, înseamnă pe graul de azi: *ceiace*, *tâlcuindu-se*, înseamnă *Invățătorule*.

2. Al zecelea ceas, după numărătoarea de atunci, era ceasul 4 după amiază din vremea noastră. Atunci ceasurile se numărau dela 6 dimineața și mergeau 12 ceasuri dela 6 dimineața până la 6 seara.

3. Ucenicii aceștia veniseră din Galileia când au auzit și ei de marea zvonă cu propoveduirea lui Ioan. Aici i-a găsit Iisus mai întâi.

4. Cuvântul *Mesia* e evreiesc și înseamnă cel *Uns*, adică trimis; Domnului e uns cu untdelemn sfânt pentru slujba aceasta.

Hristos e tot cuvântul *Mesia*, pe grecește. Noi i-am putea zice pe românește *Unsul Domnului*. Deci cuvintele: *Mesia*, ce se tâlcuiește Hristos, vor să zică: „*Mesia*, ce înseamnă Hristos.

5. Cuvântul *Chifa* e evreiesc și înseamnă *peatră*.

6. *Betsaida* era oraș în partea de sus a Țării Sfinte, pe malul lacului Ghenisaret.

„Am aflat pe cel despre care a scris Moisi în lege și prooroci, pe Iisus fiul lui Iosif, care este, din Nazaret“. Și a zis Natanail lui : „Din Nazaret poate fi ceva bun ?“ ¹⁾ Zice Filip lui : „Vino și vezi!“ A văzut Iisus pe Natanail ²⁾ venind către Dânsul, și a zis pentru dânsul : „Iată cu adevărat Israilitean întru care vicleșug nu este“. Zis-a Natanail lui : „De unde mă cunoști ?“ Răspuns-a Iisus și i-a zis lui : „Mai nainte, până a nu te chema pe tine Filip, fiind tu sub zmochin, te-am văzut“. Răspuns-a Natanail și i-a zis lui : „Ravi, tu ești Fiul lui Dumnezeu, tu ești Împăratul lui Israil“. Răspuns-a Iisus și i-a zis lui : „Pentru că am zis ție că te-am văzut sub zmochin, crezi ? Mai mari decât acestea vei vedea“. Și i-a zis lui : „Amin, amin, grăiesc vouă, de acum veți vedea cerul deschizându-se și pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se și pogorându-se peste Fiul Omului“.

§ 18. Nunta din Cana Galileei.

(Ioan 2, 1-12 .

Și a treia zi, ³⁾ nunta s'a făcut în Cana Galileei ; și era mama lui Iisus acolo. Și a fost chemat

1. Din pricină că Nazaretul era în Galileia, unde neamul evreiesc era amestecat cu alte neamuri, cei din Iudeia se uitau de sus la ei și ziceau că nu poate căi ceva bun dintr'o țară unde Evreii sunt amestecați cu ... ¹⁾ ... ²⁾ ... ³⁾ ... era tot trufia Evreilor că sunt Evrei și că alții nu mai sunt ca ei.

2. Natanail este apostolul pe care, în alte pomelnice de apostoli îl găsim cu numele de *Varfolomei*.

3. A treia zi dela data când a chemat pe cei dintâi apostoli, Ca să se ducă din Iudeia în Galileia, sau atâta trebuia, vreo 3 zile la drumul pe jos.

și Iisus și ucenicii lui la nuntă. Și sfârșindu-se vinul, zise mama lui Iisus către Dânsul : „Vin nu au“. Zice ei Iisus : „Ce este mie și ție, femeie ? Încă n'a venit ceasul meu“. Zice mama lui slugilor : „Orice va zice vouă, faceți !“ Și erau acolo șase vase de peatră, puse după curățenia Iudeilor ¹⁾, care luau ²⁾ câte două sau trei vedre ³⁾. Zice lor Iisus : „Umpleți vasele cu apă“. Și le-au umplut până sus. Și zice lor : „Scoateți acum și aduceți nunului!“ Și i-au adus. Și după ce a gustat nunul apa ce se făcuse vin, și nu știa de unde este ; (iar slugile cari scoaseră apa, știau) ; strigă nunul pe mire și zice lui : „Tot omul, pune întâi vinul cel bun, și dacă se îmbată, atunci pe cel mai prost ; tu însă ai ținut vinul cel bun până acum“. Cu aceasta a făcut Iisus începătură minunilor în Cana Galileei, și și-a arătat slava sa ; și au crezut întru el ucenicii lui. După aceasta s'au pogorât în Capernaum, ⁴⁾ el și mama Lui și frații Lui și ucenicii Lui ; și acolo au șezut nu multe zile.

1. Cuvântul *femeie*, cu care Iisus răspunde Sfintei Fecioare, nu trebuie să se ia ca un cuvânt tăios, pentru că atunci se întrebuința cu multă cinste. Domnul Hristos îl mai întrebuințează și în alte împrejurări cu acest înțeles. Cine dorește lămuriri mai lungi în privința aceasta, să citească în cartea mea *Apararea Micii Biblii*, București 1913.

2. Puse după curățenia Iudeilor înseamnă : puse după obiceiul pe care îl aveau Evreii de a se curății.

3. Vasele luau câte 2 3 vedre înseamnă că cuprindeau câte 2 3 vedre.

4. Capernaumul era tot în Galileia, pe țărmul lacului Ghenisaret, mai jos de Betsaida. Acesta e orașul în care de multe ori s'a oprit Domnul Hristos în aurgerea propovăduirilor Lui, fiindcă aici avea Petru casă. Dacă evanghelistul spune că Domnul Hristos s'a pogorât dela Cana la Capernaum, aceasta din pricină că orașul Cana era mai sus, iar Capernaumul mai jos, lângă apă.

CAPITULUL IV

Intâiul Paște al Domnului.

§ 19. Alungarea vânzătorilor din biserică.

(Ioan 2, 13-18).

Și era aproape Paștele Iudeilor, și s'a suit Iisus în Ierusalim. Și a aflat în biserică pe ceice vindeau boi și oi și porumbi ¹⁾, și pe schimbătorii de bani ²⁾ șezând. Și făcând biciu din ștreanguri, pe toți i-a scos din biserică, oile și boii ; și schimbătorilor a vărsat banii, și mesele le-a răsturnat. Și celor ce vindeau porumbi, le-a zis : „Luați acestea de aici ; și nu faceți casa Tatălui meu casă de neguțătorie !“ Și și-au adus aminte ucenicii lui că este scris : *Râvna casei tale m'a mâncat pe mine* ³⁾. Răspuns-au Iudeii și i-au zis lui : „Ce semn arăți nouă, că faci acestea ? ⁴⁾“ Răspuns-a Iisus și a zis lor : „Stricați biserica aceasta, și în 3 zile o voi ridica“. Și au zis Iudeii : „În 46 de ani s'a zidit biserica aceasta, și tu în 3

1. Din pricină că la Evrei se aduceau la templu jertfe sângeroase, în preajma lui se găseau dobitoace aduse pentru cumpărare. Domnul Hristos nu le-a găsit chiar în templu, că acolo nu puteau intra decât preoții, dar le-a găsit în curțile templului, care, de fapt, făceau parte, din clădirile templului, oă erau încunjurate cu ziduri și stâlpi

2. Schimbători de bani se aflau acolo, pentru că la templu nu se primeau bani cu chip de rege străin pe ei. De aceea ceice veneau de departe și aveau bani străini, trebuiau să schimbe. De aici aflarea schimbătorilor în locul unde se aflau și vânzătorii de dobitoace.

3. Aceste cuvinte sunt din psalmul 68, 11.

4. Adică: prin ce semn arăți că ai dreptul să faci aceasta.

zile o vei ridica? ¹⁾” Iar el zicea pentru biserica trupului său. Pentru aceasta, când s'a sculat din morți, și-au adus aminte ucenicii lui că aceasta zicea lor, și au crezut Scripturii și cuvântului, care zisese Iisus. Și când era în Ierusalim la praznicul Paștilor, mulți au crezut întru numele lui, văzând semnele lui, cele ce făcea. Iar însuș Iisus nu se încredința pe sine lor ²⁾, pentru că el știa pe toți. Și n'avea trebuință ca cineva să mărturisească pentru om, că el știa ce era în om.

§ 20. *Vorbirea lui Iisus cu Nicodim.*

(Ioan, 3, 1-11).

Și era un om din farisei, Nicodim numele lui, boier al Iudeilor. Acesta a venit către Iisus noaptea și i-a zis lui: „Ravi, știm că dela Dumnezeu ai venit învățător, că nimeni nu poate să facă aceste semne pe care tu le faci, de nu va fi Dumnezeu cu dânsul” ³⁾. Răspuns-a Iisus și i-a zis lui: „Amin, amin, grăiesc ție, de nu se va naște cineva de sus, nu va putea vedea împărăția lui Dumnezeu”. Zice către el Nicodim: „Cum poate omul să se nască fiind bătrân? Au doară poate a doua oară să intre în pântecele maicii

1. Templul acela era zidit de Irod, ucigașul pruncilor. În vremea Mântuitorului nu se isprăvisc de zidit în toate amănuntele lui, cu toate zidăriile înărețe pe care le avea în jur. Deaccia Evreii spun că s'a zidit în 46 de ani. Nu s'a isprăvit decât cu 4 ani înainte de a fi dărâmat cumplit de Romani.

2. Adica: nu se încredea în ei.

3. Fariseii erau oameni fățarnici, cum îi mustră Mântuitorul deseori. Dar se mai găsea între ei și câte un cuget drept, cum era Nicodem. El a văzut faptele Domnului și a înțeles că acestea nu le poate face decât numai cineva care are puterea lui Dumnezeu.

sale, și să se nască ?“ ¹⁾. Răspuns-a Iisus : „Amin, amin, grăiesc ție, de nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre întru împărăția lui Dumnezeu. Ce este născut din trup, trup este ; și ce este născut din Duh, duh este. Nu te mira că am zis ție : se cade vouă a vă naște de sus ²⁾. Vântul unde voiește suflă, și glasul lui auzi, ³⁾ dar nu știi de unde vine și unde merge : așa este tot care este născut din Duhul“ ⁴⁾. Răspuns-a Nicodim și i-a zis lui : „Cum pot să fie acestea ?“. Răspuns-a Iisus și i-a zis lui : „Tu ești învățătorul lui Israil, și acestea nu le știi ? Amin, amin, grăiesc ție : Noi ce știm grăim, și ce am văzut mărturisim, și mărturia noastră nu o primiți. Dacă cele pământești am spus vouă, și nu credeți, cum veți crede de voi spune vouă cele cerești ? Și nimeni nu s'a suit în cer, fără numai celce s'a pogorît din cer. Și precum Moise a înălțat șarpele în pustie, așa

1. Greu se suie omul cu cugetul la cele duhovnicești. Nicodem era învățător de lucruri sfinte și cu toate acestea el la apusele Domnului în înțeles trupesc. Iisus îi vorbea despre nașterea cu sufletul, else gândea la cea cu trupul, că dacă te-ai născut odată, nu te mai poți naște a doua oară. Și mai târziu vom vedea, în evan helia Sfântului Ioan, că Evreii înțeleg gren această învățătură a Domnului sau cea despre măncaarea trupului său.

2. Omul trebuie să-și prefacă apucăturile sale pământești prin împărtășirea puterii dela Dumnezeu.

3. In citirea evangheliei vechi românești, se scrie „Duhul suflă . Nu e bine însă. Înțelesul e că vântul suflă și nu știi de unde vine. Toate traducerile altora pun aici *vântul*, și nu *Duhul*.

4. Mântuitorul face aici o asemănare. După cum vântul suflă fără să știi de unde vine și încotro se duce, dar lucrarea lui e vie și adevărată, așa și lucrarea Duhului. Fără să-ți dai limpede seama cum lucrează, ea însă ființează și aduce o adevărată prefacere în ființa omului.

se cade a se înălța Fiul omului ¹⁾). Ca tot celce crede întru el, să nu piară, ci să aibă viață veșnică ²⁾). *Că așa a iubit Dumnezeu lumea, încât și pe Fiul său, cel unul-născut, l-a dat, ca tot celce crede întru el să nu piară, ci să aibă viață veșnică. Că n'a trimis Dumnezeu pe Fiul său în lume ca să judece lumea; ci ca să se mântuiască lumea prin el ³⁾*). Cea ce crede întru el nu se judecă; iar cea ce nu crede, iată este judecat, că n'a crezut întru numele celui unuia-născut, Fiul lui Dumnezeu. Iar aceasta este judecata, că lumina a venit în lume și oamenii au iubit mai mult întunerecul decât lumina, că erau faptele lor rele. Că tot cea ce face rele urăște lumina, și nu vine la lumină, ca să nu se vădească lucrurile lui. Iar cea ce face adevărul, vine la lumină, ca să se arate lucrurile lui, că întru Dumnezeu sunt lucrate.

§ 21. Ioan și ucenicii săi.

(Ioan 3, 11-35).

După acestea a venit Iisus și ucenicii lui în pământul Iudeei, ⁴⁾ și acolo petrecea cu ei, și boteza.

1. Prin numirea de Fiul Omului se înțelege totdeauna Iisus Hristos. Acesta e numele cu care singur se numește. Cu acesta El se mărturisea singur drept Mesia, fiindcă Proorocul Daniel numește pe Mesia Fiul al Omului sau Fiul Omenească. Zicându-se «Fiul Omului», era tot una cu a spune că e Mesia.

2. Rostul venirii Mântuitorului este să dea viață adevărată omului. Având numai viața pământească, aceasta nu e deplină, fiindcă se isprăvește. Umblând însă după viața veșnică, prin aceasta se curăță și se înalță și cea pământească.

3. O! Mari și cutremurătoare cuvinte, așa de deosebite de înțelegerea oamenilor! Căci el alergă după avere și putere, iar Mântuitorul spune că n'a venit pentru asta, ci pentruca să ușureze lumea.

4. De la Ierusalim, Mântuitorul a venit în părțile unde boteza Ioan, adică în presajma Iordanului.

Și era și Ioan botezând în Enon, aproape de Salim, că erau acolo ape multe ; și veniau și se botezau. Că încă nu era Ioan închis în temniță. Și a fost întrebare de ucenicii lui Ioan cu Iudeii pentru curățenie. Și au venit către Ioan, și i-au zis lui : „Ravi, celce era cu tine de ceia parte de Iordan, pentru care tu ai mărturisit, iată, el botează, și toți merg către Dânsul“. Răspuns-a Ioan și a zis : „Nu poate omul lua nimic, de nu va fi dat lui din cer. Voi înșivă mărturișiți pentru mine, că am zis : nu sunt eu Hristosul, ci cum că sunt trimis înaintea aceluia ¹⁾. Cea ce are mireasă, mire este ; iar prietenul mirelui, care stă și-l ascultă pe el, cu bucurie se bucură de glasul mirelui ; deci această bucurie a mea s'a umplut ²⁾. Aceluia se cade a crește, iar mie a mă micșora ³⁾.

1. Ucenicii lui Ioan erau îndurerati că mai mulți mergeau după Iisus decât după învățătorul lor Ioan. Deaccia se duc la acesta și se plâng. Ioan însă îi mângâie și le spune că nu e nimic de întristat aci, fiindcă așa trebuie să se întâmple. Zice că însuși el le-a spus că rostul lui a fost de a găti calea pentru Iisus. Deci dacă acum lumea merge după el, cu atât mai bine. Este tocmai împlinirea celor ce trebuiau să fie.

2. Ioan se privește ca un prieten al unui mire. Mirele este Hristos, mireasa este noua împărăție pe care a venit s'o întemeieze. Prietenul se bucură de buna lucrare a mirelui. Deci zice Ioan : iată, această bucurie a mea s'a împlinit !

3. Uimitoare cuvinte acestea ale lui Ioan, cu totul altfel de cum cugetă oamenii în asemenea împrejurări ! (ăci ei totdeauna se socotesc mai mult decât sunț, iau fără pășare dreptul altuia, trec înainte unde nu merită. Unde este acela care să spuie : Nu, nu mi se cuvine mie aceasta ! n'am atâtea însușiri câte ar trebui pentru o asemenea înaltă slujbă ! E departe aceasta de faptuirea obișnuită a oamenilor. Cu toate acestea așa face Sf. Ioan. De loc nu se agață de numele pe care și l-a făcut, de trecerea mare de care se bucura în fața poporului, ci, în fața lui Iisus, își cunoaște lipsa sa și strigă cu umilință : *Se cade aceluia să crească, iar mie a mă mic-*

Celce vine de sus, deasupra tuturor este; celce este de pe pământ, pământesc este și de pe pământ grăiește; celce vine din cer, deasupra tuturor este. Și ce a văzut și a auzit, aceia mărturisește; și mărturia lui nimeni nu o primește. Cea ce primește mărturia lui, a pecetluit, că Dumnezeu adevărat este. Că pe care a trimes Dumnezeu, cuvintele lui Dumnezeu grăiește; că nu cu măsură dă Dumnezeu Duhul. Tatăl iubește pe Fiul, și toate le-a dat în mâna lui. Cea ce crede întru Fiul, are viață veșnică; iar cea ce nu ascultă pe Fiul nu va vedea viață; ci mânia lui Dumnezeu va rămânea peste el¹⁾.

§ 22. Intemnițarea lui Ioan.

Matei 4, 12; 14, 3-4; Marcu 1, 14; 6, 17-18; Luca 3, 19-20.

Irod²⁾, cel a patra parte stăpânitor³⁾, mustrat fiind de Ioan, pentru Irodiada, femeia lui Filip, fratele său, căci o luase pe dânsa femeie, și pentru

gora. Ce pildă fără seamăn, de găsit numai unde lucrează cuvântul lui Dumnezeu!

1. Cea mai bună cale de a crede în Dumnezeu și a te apropia de El este aceea pe care a deschis o lîsus Hristos însuși. A umbla pe altă cale decât a lui Hristos, este a greși. Deaceia căile credinței sunt acele în care avem pe lîsus de învațător Celce nu ascultă pe Fiul nu poate avea viață veșnică.

2. Irod, care a închis pe Ioan Botezătorul, e Irod Antipa, fiul lui Irod cel dela nașterea lui lîsus și fratele lui Irod Filip, după tată. El fusese căsătorit mai întîl cu fiica regelui *Aretas* al Arabiei, pe care, lăvînd-o a luat apoi în căsătorie pe femeia fratelui său Filip. Făcînd aceasta, el făptuia două păcate: mai întîi, lua în căsătorie pe cumnata sa, iar, al doilea, această cumnată îi era și nepoată, fiindcă era fiica fratelui său Aristobul. De acela Ioan Botezătorul îi mustra.

3. A patra parte stăpînitor, adică stăpînea a patra parte din ce fusese împărăția tatălui său: stăpînea Galileia și Pereia.

toate relele pe care le-a făcut, că zicea Ioan lui Irod: „Nu ți se cuvine să ai pe femeia fratelui tău!”—a adaos și aceasta peste toate, că, trimețând, a prins pe Ioan și l-a legat pe el în temniță ¹⁾. Iar Irodiada îl ura și vrea să-l omoare și nu putea. Că Irod se temea de Ioan, știindu-l om drept și sfânt și îl socotea ²⁾ pe el; și ascultându-l pe dânsul, multe făcea și cu dragoste îl asculta pe el ³⁾.

§ 23. Vorbirea lui Iisus cu Samarineanca.

(Matei 4, 12; Marcu 1, 14; Ioan 4, 1-42)

După ce a fost prins Ioan, dacă a înțeles Domnul că au auzit Fariseii că Iisus mai mulți ucenici face și botează decât Ioan (măcar că nu însuși Iisus boteza, ci ucenicii lui), a lăsat Iudeia ⁴⁾,

1. Irod a închis pe Ioan în temnița din *Maheronie*, un castel al său la răsăritul Mării Moarte în Perea. Fiindcă Ioan propoveduia și dincolo de Iordan, adică în Iudeia, dar și de cealaltă parte, adică în Perea, care era ținutului lui Irod, acesta a putut să-l prindă pe pământurile domniei sale și să-l închidă. În vremea aceea, Irod se afla și el la castelul său din acele ținuturi și așa îndată a putut trimite să prindă pe Ioan și să-l închidă chiar în temnițele castelului.

2. *Il socotea*, adică îl avea în cinste, ținea seamă de el.

3. Irod a fost un domnitor rău. Pentru aceasta nici n'a isprăvit cu bine. Deși a domnit destul de mult, încât îl găsim în domnie și la Patima Domnului, cu toate acestea a fost scos de Romani din scaunul său, urmând soarta izgonirii din țara sa, cași fratele său Arhelau cu mulți ani înainte. Dar cu toate că avea astfel de păcate, sfințenia lui Ioan îi cutremura și înăuntrul său avea cinste pentru el. Ba îl și asculta și făcea lucruri bune după cuvântul lui Ioan. A ascultat însă și pe femeia, care pusese stăpânire peste inima sa, și atunci a făcut rău. Cât de mult parimile întunecă și împiedică buna lucrare a sfaturilor care te călăuzesc bine!

4. Iisus a părăsit Iudeia, fiindcă a auzit că Ioan a fost prins (vezi Matei 4, 12 și fiindcă fariseii începuseră să bage-de-seamă lucrarea Sa și l-ar fi turburat. Deci și un fapt și altul i-ar fi fost pedică și de acela n'a dus în ținutul unde putea fi mai puțin supărat.

și s'a dus iarăși în Galileia. Și trebuia să treacă el prin Samaria ¹⁾. Deci a venit în cetatea Samariei, care se cheamă Sihar, aproape de locul pe care l-a dat Iacov lui Iosif, fiul său. Și era acolo puțul lui Iacov, iar Iisus, ostenit fiind de călătorie, ședea așa, la puț; și era ca la al 6-lea ceas ²⁾. A venit o femeie din Samaria să ia apă și i-a zis ei Iisus: „Dă-mi să beau!“ Că ucenicii lui se duseseră în cetate să cumpere hrană. Deci a zis lui femeia Samarineancă: „Cum tu, Iudeu fiind, ceri dela mine să bei, femeie Samarineancă fiind eu? Că nu se amestecă Iudeii cu Samarinenii“ ³⁾. Răspuns-a Iisus și i-a zis ei: „De ai fi știut darul lui Dumnezeu și cine este cel ce zice ție: dă-mi să beau, tu ai cerut dela dânsul, și ți-ar fi dat ție apă vie“. Zis-a lui femeia: „Doamne, nici, ciutură ai, și puțul este adânc; de unde dar ai apa cea vie? Au doară tu mai mare ești decât Iacov, părintele nostru, care ne-a dat nouă puțul acesta ⁴⁾, și el însuși dintr'însul a băut, și fiii lui și dobitoacele lui?“ Răspuns-a Iisus și i-a zis ei: „Tot cel ce va bea din apa

1. Ca să treacă din Iudaea spre Galileia, putea face un ocol pe la răsărit prin Perea. Așa făceau Evreii, ca să nu treacă prin Samaria, ai cărei locuitori erau socotiți spurcați, fiindcă nu erau Evrei. Alt drum, și încă mai scurt, era acesta prin Samaria, care ducea deadreptul spre mează-noapte, fără ocol. Domnul a pornit pe acesta, fiindcă nu avea vederile înguste ale Evreilor și toți oamenii îi erau scumpi, ca fapte ale lui Dumnezeu.

2. Al șaselea ceas era ceasul 12 al nostru dela amiază.

3. Graiul Samarinenilor mărturisește că Evreii se țineau în mare fereală de a avea vreo legătură cu Samarinenii. De aici și mirarea ei că Domnul Iisus stă de vorbă cu ea.

4. Iacov se opri în aceste ținuturi în fuga lui spre Mesopotamia la unchiul său Laban. Aci avusese el visul cel vestit, cu ingerit care se suiau și se pogorau pe scară, lângă orașul Sihem.

aceasta, va înseta iarăși; iar celce va bea din apa, pe care eu voi da lui, nu va înseta în veac; ci apa, pe care eu voi da lui, se va face întru dânsul izvor de apă săltătoare întru viață veșnică". Zis-a către dânsul femeia: „Doamne, dă-mi această apă, ca să nu mai însetez, nici să mai vin aici să scot ¹⁾“. Zis-a ei Iisus: „Mergi și cheamă pe bărbatul tău, și vino aici!“ Răspuns-a femeia și i-a zis lui: „N'am bărbat". Zis-a ei Iisus: „Bine ai zis că n'ai bărbat; că cinci bărbați ai avut, și pe care ai acum nu-ți este ție bărbat; aceasta adevărat ai grăit". Zis-a lui femeia: „Doamne, văd că proroc ești tu. Părinții noștri în muntele acesta s'au închinat; și voi ziceți, că în Ierusalim este locul unde se cade a se închina". Zis-a ei Iisus: „Femeie, crede mie, va veni vremea, când nici în muntele acesta, nici în Ierusalim vă veți închina Tatălui. Voi vă închinați căruia nu știți; noi ne închinăm căruia știm; că mântuirea din Iudei este. Ci va veni vremea, și acum este, când închinătorii cei adevărați se vor închina Tatălui cu Duhul și cu adevărul; că Tatăl acest fel caută să fie ceice se închină lui. Duh este Dumnezeu, și ceice se închină lui, cu Duhul și cu adevărul se cade să se închine. ²⁾“ Zis-a lui femeia: „Știu

1. Femeia samarineancă n'a priceput înocotro bătea cuvântul Mântuitorului. Ea n'a prins înțelesul duhovnicesc al cuvintelor Lui, că nu era vorba de apa de băut, ci de înalta învățătură cerească, cea mult mai prețioasă decât lucrurile cu care umblăm,

2. Mântuitorul învață lucruri de mare preț duhovnicesc. El nu lăgă închinarea către Dumnezeu de lucruri și locuri, ci de zborul sufletului. Oriunde vă puteți închina, zice el, nu numai în muntele acesta. Acum lucrurile sunt așa, dar va veni vremea să se schimbe. Sufletul e slobod și de oriunde poate pluti către Dumnezeu. Prin urmare creștinii oriunde îș. vor putea clădi locașuri de închinare.

că va veni Mesia, care se cheamă Hristos; când va veni acela, va spune nouă toate“. Zis-a ei Iisus: „Eu sunt, celce grăiesc cu tine“. Și atunci au venit ucenicii lui, și se mirau că cu femeia grăia; însă nimeni nu i-a zis: ce cauți? sau: ce grăiești cu dânsa? Iar femeia a lăsat ciutura sa, și a mers în cetate, și a zis oamenilor: „Veniți de vedeți om, care mi-a spus mie toate câte am făcut; nu cumva acesta e Hristos?“ Deci au ieșit din cetate, și veneau către dânsul. Iar între acestea îl rugau pe dânsul ucenicii, grăind: „Ravi, mănâncă“. Iar el a zis lor: „Eu mâncare am a mânca, pe care voi nu o știți“. Iar ucenicii grăiau între dânsii: „Nu cumva i-a adus lui cineva să mănânce?“ Zis-a lor Iisus: „Mâncarea mea este să fac voia celui ce m'a trimis pe mine și să săvârșesc lucrul lui ¹⁾. Au nu voi ziceți: că încă 4 luni sunt și secerișul va veni? Iată, zic vouă: ridicați ochii voștri, și vedeți holdele, că sunt albe spre seceriș acum ²⁾. Și celace seceră plată ia, și adună roadă în viața veșnică; ca să se bucure împreună și celce seamănă, și celce seceră. Eu v'am trimes pe voi să secerăți unde voi

1. După cum hrana trupului ține viața omului, tot așa viața sufletului este a face voia lui Dumnezeu. Mântuitorul se slujește de mâncarea pe care au adus-o ucenicii, pentruca, din prilejul acesta, să le vorbească și de cealaltă hrană.

2. Ucenicii vorbisera între ei despre treburile câmpului și pomeniseră de seceriș. Mântuitorul se sprijină acum pe această vorbă și, aflându-se în Samaria, adică în sânul unui popor cu multe învâțături greșite, le spune: ce câmp gata este acum acesta pentru seceriș! Deci secerișul acesta erau Samarinenii, în sânul cărora trebuia lucrat cu cuvântul evangheliei.

nu v'ați ostenit¹⁾; alții s'au ostenit, și voi ați intrat întru osteneala lor“.

Iar din cetatea aceea mulți din Samarineni au crezut într'însul pentru cuvântul femeiei, care mărturisea: „Că mi-a spus mie toate câte am făcut“. Deci după ce au venit la dânsul Samarinenii, îl rugau pe el ca să rămâie la dânsii, și a rămas acolo 2 zile. Și mult mai mulți au crezut pentru cuvântul lui. Și femeiei ziceau: „Nu mai credem pentru vorba ta; că înșine am auzit și știm, că acesta este cu adevărat Hristos, Mântuitorul lumii.

§ 24. Noua întoarcere a lui Iisus în Galileia. Vindecarea slujitorului împărătesc.

(Matei 4, 12-17; Marcu 1, 14-15; Luca 4, 45; Ioan 4, 43-44).

După două zile, a ieșit Iisus de acolo și s'a întors în Galileia, cu puterea Duhului, și a ieșit vestea despre el în toată laturea aceea. Și el învăța în sinagogile lor, fiind slăvit de toți.

Și când a venit în Galileia, l-au primit pe dânsul Galileenii, fiindcă au văzut toate câte a făcut în Ierusalim la praznic, că și ei veniseră la praznic. Și Iisus propoveduia evanghelia împărăției lui Dumnezeu și zicea: Că s'a plinit vremea și s'a apropiat împărăția lui Dumnezeu; pocăiți-vă și credeți în evanghelie!

1. Apostolii au să vie să lucreze în câmpuri pregătite de Mântuitorul pentru astfel de lucru. Vorbirea cu Samarineanca fusese începerea unui astfel de lucru. Acolo veniseră acum locuitori din tot orașul vecin și față cu aceasta evangheliizarea începută. În câmpul astfel pregătit au să vie apostolii.

Și a venit Iisus iarăși în Cana Galileei, unde a făcut apa vin. Și era un om împărătesc ¹⁾, al cărui fiu era bolnav în Capernaum. Acesta, auzind că Iisus a venit din Iudeia în Galileia, a mers la el și-l ruga pe dânsul, ca să se pogoare și să tămăduiască pe fiul lui, că vrea să moară. Iar Iisus a zis către el: „De nu veți vedea semne și minuni, nu veți crede ²⁾“. Zis-a către el omul cel împărătesc: „Doamne, pogoară-te ³⁾, mai înainte, până a nu muri fiul meu!“ Zis-a Iisus lui: „Mergil fiul tău viu este“. Și a crezut omul cu vântului care a zis Iisus lui, și s'a dus. Și iată, pogorându-se el, slugile lui l-au întâmpinat pe el și i-au spus, zicând: „Fiul tău este viu“, Deci îi întreba pe ei de ceasul întru care i-a fost mai bine. Și i-au zis lui, că ieri în ceasul al șaptelea ⁴⁾ l-au lăsat frigurile. Deci a cunoscut tatăl că în ceasul acela a fost, în care a zis Iisus lui: „Fiul tău viu este“; și a crezut el și casa lui toată. Acesta iarăși al doilea semn a făcut Iisus venind din Iudeia în Galileia.

1. În vremea Mântuitorului, Palestina se afla sub stăpânirea Romanilor. Omul împărătesc trebuie să fi fost căpetenia unei tabere de oșteni care vor fi locuit la Capernaum. Acesta însă era păgân. Totuși, iată că și păgânii aleargă la ajutorul Domnului. Ei au văzut puterea Sa și cred că este trimis de la Dumnezeu și are putere de sus.

2. Slujitorul împărătesc avea credință, dar nu știa cum trebuia să fie după socotința Mântuitorului. El voia dovezi puternice, după cum își închipuia el că trebuie să fie ele. Dar Dumnezeu nu are a lucra după cum crede omul. În aceasta, credința slujitorului era încă subredă.

3. Indrumarea slabă a credinței sale se vede încă și de acolo că el credea de trebuință ca Mântuitorul să fie numai decât de față la fiul său pentru ca să-l poată vindeca. Mântuitorul însă l-a vindecat de departe, după cum arată povestirea mai la vale.

4. Ceasul al șaptelea la Evrei e ceasul 1 după amiază la noi.

§ 25. Venirea lui Iisus dela Nazaret la Capernaum

(Matei 4, 13-16 ; Luca 4, 16-32).

Și apoi a venit Iisus în Nazaret ¹⁾, unde era crescut, și a intrat, după obiceiul său, în sinagogă în ziua Sâmbetei, și s'a sculat să citească. Și i s'a dat lui cartea Proorocului Isaia. Și deschizând cartea, a aflat locul unde era scris : „Duhul Domnului peste mine, pentru care ²⁾ m'a uns ; a binevesti săracilor m'a trimes ; a tămădui pe cei zdrobiți la inimă ; a propovedui robilor iertare și orbilor vedere ; a slobozi pe cei sfărâmați, întru ușurare ; a vesti anul primit al Domnului“. Și închizând cartea, a dat-o slugii și a șezut, și ochii tuturor din sinagogă erau privind spre el. Și a început a zice către dânsii : „Astăzi s'a împlinit Scriptura aceasta întru urechile voastre“. Și toți îl mărturiseau pe el și se mirau de cuvintele darului care eșeau din gura lui, și ziceau : „Au nu este acesta feciorul lui Iosif ?“ Și a zis către ei : „Cu adevărat veți zice mie pilda aceasta : Doftorule, vindecă-te pe tine însuși ! Câte am auzit că s'au făcut în Capernaum, fă și aici, în patria ta !“ Și a zis : „Amin grăiesc vouă

1. Dela Cana, Iisus a venit în Nazaret. Ceva mai înainte, după nunta din Cana, s'a dus la Capernaum, iar de acolo la Ierusalim, unde a alungat pe schimbătorii din templu.

2. E ciudată edițiunea românească a Noului Testament din 1922. Locuri care erau bine în edițiunea din 1914, au fost stricate în aceasta din urmă ! Un astfel de loc este ael. În loc de *pentru care m'a uns*, grecește : *α ευκεν*, cum era în 1914, s'a pus : *preste care* „ Tot așa, la rugăciunea Dreptului Simeon, în loc de *Acum slobozești*, cum era bine, s'a pus *Acum slobozește*. La Ioan 1, 13, pune *S'a născut* în loc de *s'au născut*, făcând să se înțeleagu despre Iisus, celace era spus despre oamenii curați.

că niciun prooroc nu este primit în patria sa. Și într'adevăr grăiesc vouă, multe văduve erau în zilele lui Ilie în Israil, când s'a încuiat cerul 3 ani și 6 luni, încât s'a făcut foamete mare peste tot pământul. Și către niciuna dintr'acelea n'a fost trimes Ilie, fără numai la Sarepta Sidonului, la o femeie văduvă. Și mulți leproși erau în zilele lui Elisei proorocul în Israil, și niciunul dintr'inșii nu s'a curățit, fără numai Neeman Sirianul¹. Și s'au umplut toți de mânie în sinagogă auzind aceasta ¹). Și sculându-se, l-au scos pe el afară din cetate și l-au dus pe el până în spri-ceana muntelui, pe care era zidită cetatea lor, ca să-l arunce jos. Iar el, trecând prin mijlocul lor, s'a dus.

Și lăsând Nazaretul, a venit și a locuit în Capernaum, lângă mare, în hotarele Zavulonului și ale Neftalimului, ca să se împlinească ceiace s'a zis prin Isaia proorocul care zice : „Pământul Zavulonului și pământul Neftalimului spre mare, dincolo de Iordan, Galileia neamurilor ; norodul celce ședea întru întunec a văzut lumină mare, și celor ce ședea în laturea și în umbra morții, lumină a răsărit lor“. De atunci a început Iisus a propovedui și a zice : *Pocăiți-vă, că s'a apro-*

1. De ce s'au supărat Evreii când Iisus le-a spus acestea ? Din pricină că Sarepta Sidonului era între păgâni, în Siria, iar Neeman era și el sirian. Deci, deși păgâni, s'au învrednicit înaintea altora a fi îngrijii de proorocii Domnului. Aceasta însă arată că Dumnezeu nu se îngrijește numai de Evrei și că păgânii, dacă sunt buni, pot avea mai multă căutare înaintea lui Dumnezeu. De aici supărarea. Iisus însă îi învăța să nu se trufească a vedea binele numai la ei, și la alții păcatele.

*piat împărăția cerurilor !*¹⁾. Și (așa) s'a pogorît în Capernaum, cetate a Galileei, și era învățându-i pe ei Sâmbăta și se spăimântau de învățătura lui, căci cu stăpânire era cuvântul lui.

§ 26. Chemarea celor dintâi apostoli din Galileia.

(Matei 4, 17-22 ; Marcu 1, 14-20)

Umblând Iisus pe lângă Marea Galileei, a văzut pe doi frați : pe *Simon*, ce se numește *Petru*, și pe *Andrei*²⁾, fratele lui, aruncându-și mreaja în mare, că erau pescari. Și le-a zis lor : „Veniți după mine și vă voi face vânători de oameni !”. Iar ei, îndată, lăsându-și mrejele, au mers după dânsul. Și de acolo, mai înainte mergând, a văzut pe alți doi frați : pe *Iacov* al lui Zevedei și pe *Ioan*, fratele lui, în corabie cu Zevedei, tatăl lor, cârpindu-și mrejele lor. Și îndată i-a chemat și pe dânsii. Și lăsând pe tatăl lor Zevedei în corabie, împreună cu simbriașii s'au dus după dânsul.

§ 27. Minunile lui Iisus în Capernaum. Vînderea unui îdrăcit și a soacrei lui Petru. Multe alte minuni.

(Matei 8, 14-17 ; Marcu 1, 21-28 ; Luca 4, 31-43).

Și a intrat Iisus în Capernaum, și îndată Sâm-

1. *Împărăția cerurilor sau împărăția lui Dumnezeu este vremea când Dumnezeu face puterea sa mai simțită între oameni prin trimisii săi și când poruncile sale încep a fi mai căutate și mai urmate de oameni. Atunci nu mai sunt cărmuitoare gusturile oamenilor, ci orânduielele lui Dumnezeu.*

2. Petru și Andrei cunoșteau pe Iisus din Iudeia. Tot așa îl vor fi cunoscut și Iacov și Ioan, care fusese mai întâi ucenic al lui Ioan Botezătorul și va fi văzut și cunoscut și pe Iisus acolo.

bătă, intrând în sinagogă, învăța poporul. Și se spăimântau toți de învățătura lui, că era învățându-i pe ei ca cela ce are putere ¹⁾, iar nu ca cărturarii.

Și era în sinagoga lor un om cu duh necurat, și a strigat grăind : „Lasă, ce este nouă și ție, Iisuse Nazarineanule ? Ai venit să ne perzi pe noi ? Te știi cine ești : Sfântul lui Dumnezeu“. Iar Iisus l-a certat pe el grăind : „Taci și ieși dintr'însul !“ -). Și l-a scuturat pe el duhul cel necurat și, strigând cu glas mare și aruncându-l în mijloc, a eșit dintr'însul, nimic vătămându-l pe el. Și s'au spăimântat toți și se întrebau între sine grăind : „Ce este aceasta ? Ce este această învățătură nouă ? Că cu stăpânire poruncește și duhurilor celor necurate și-l ascultă pe dânsul. Și se ducea vestea despre el în toată laturea Galileiei.

Și îndată eșind din sinagogă, a venit în casa lui Simon și a lui Andrei, cu Iacov și cu Ioan. Iar soacra lui Simon zăcea aprinsă de friguri mari și l-au rugat pe el pentru dânsa. Și venind și stând lângă ea, a apucat-o de mână și a certat frigurile și au lăsat-o pe dânsa și îndată sculându-se, le slujea lor.

1. Cum este aceasta că el învăța ca celce avea putere, și nu precum cărturarii Mântuitorul își dădea învățătura lui însuși. Pe când cărturarii nu făceau decât taleau învățături ale altora, Afară de aceasta, Mântuitorul vorbea ca cineva deplin întemeiat și stăpân pe învățătura Sa, pe când cărturarii șovăiau în socotelele lor, ca ceice chibzuiau care ar fi calea cea mai bună de urmat o învățătură.

2. Iisus Hristos nu primește mărturisirea duhului necurat, chiar când el spune adevărul. El nu vrea numai o mărturie curată de o clipă, ci ca însuși izvorul să fie curat.

Iar făcându-se seară, când apunea soarele, toți câți aveau bolnavi cu multe feluri de boale, i-au adus pe ei către dânsul ; iar el pe fiecare din ei, punându-și mâinile, i-a tămăduit pe ei. Și eșeau și draci din mulți, strigând și grăind, că tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu. Și certându-i, nu-i lăsau pe ei să grăiască, căci îl știau că el este Hristos. Și a tămăduit pe toți bolnavii, ca să se împlinească ceiace s'a zis prin Proorocul Isaia care grăiește : „Acesta neputințele noastre a luat și boalele noastre a purtat“ ¹⁾).

Și a doua zi, foarte din noapte sculându-se, a eșit și s'a dus în loc pustiu, și acolo se ruga. Și au mers după el Simon și ceice erau cu el. Și găsindu-l pe dânsul, i-au zis lui : „Toți te caută“. Și noroadele îl căutau și au venit până la dânsul și-l țineau ca să nu se ducă dela dânsii. Și a zis către ei : „Se cade mie să vestesc și altor cetăți și în orașele și satele ce sunt mai aproape, ca să propoveduiesc și acolo împărăția lui Dumnezeu, că spre aceasta am venit. Și propoveduia în adunările lor, în toată Galileia și dracii scotea.

§ 28. **Intâia propoveduire în Galileia. Pescuirea minunată. Vindecarea unui lepros.**

(Matei 4, ²³ ; 8, ¹⁶⁻²¹ ; Marcu 1, ³⁸⁻⁴⁵ ; Luca 5, ¹⁻¹⁶).

În vremea aceia, a străbătut Iisus toată Galileia, învățând în adunările lor și propoveduind evanghelia împărăției și tămăduind toată boala și toată neputința întru norod. Și a eșit vestea lui în

1. Cuvintele acestea sunt din Isaia 53, 4.

toată Siria ¹⁾ și aduceau către dânsul pe toți cei-ce pătimeau rău cu feluri de boale, și pe cei erau ținuți de chinuri, și pe cei îndrăciți și lunatici, și pe cei slăbănogi, și îi vindeca pe ei. Și au mers după dânsul noroadе multe din Galileia și din Decapole ²⁾ și din Ierusalim și din Iudeia și din cea parte de Iordan, (Matei 4, 23-25).

Și când îl îmbulzea pe el norodul ca să audă cuvântul lui Dumnezeu și el sta lângă iezerul Ghenisaretului, a văzut două corăbii stând lângă iezer, iar pescarii, ieșind dintr'însele, spălau mrejele. Și intrând într'o corabie, care era a lui Simon, l-a rugat pe el s'o depărteze puțin dela pământ; și șezând, învăța pe noroadе din corabie. Iar dacă a încetat a grăi, a zis către Simon: „Depărteaz-o la adânc și aruncați mrejele voastre spre vânăre“. Și răspunzând Simon, a zis lui: „Învățătorule, toată noaptea ostenindu-ne, nimic n'am prins, dar după cuvântul tău, voi arunca mreaja“. Și aceasta făcând, au prins multime multă de pești, și se rupea mreaja lor. Și au făcut semn soților lor, cari erau într'altă corabie, ca să vină și să le ajute lor. Și au venit și au umplut amândouă corăbiile, încât se afundau ele. Iar Simon Petru, văzând, a căzut la picioarele lui Iisus, grăind: „Ieși dela mine, că om

1. Siria era țara îndată mai spre miază noapte de Galileia, unde lucra Mântuitorul.

2. Decapole era ținutul mai spre răsăritul Galileei, unde deseori a fost Mântuitorul în cutreierările sale de propovăduire. Trecea cu barca dinspre partea de apus a lacului Ghenisaret, către cea din răsărit și îndată se afla în Decapole. Acolo era domnitor Irod Filip, pe când în Galileia era fratele său Irod Antipa.

păcătos sunt, Doamne¹. Că-l cuprinsese pe el spaimă, și pe toți ceice erau cu dânsul, pentru vânarea peștilor pe care-i prinseseră. Așijderea și pe Iacov și pe Ioan, feciorii lui Zevedei, care erau soții lui Simon. Și a zis Iisus către Simon : „Nu te teme, de acum vei vâna oameni !“. Și scoțând amândouă corăbiile la pământ, lăsând toate, au mers după dânsul.

Și a fost, când era el într'una din cetăți¹⁾ iată un om era plin de lepră²⁾, și văzând pe Iisus³⁾, a căzut pe fața sa, și s'a rugat lui, grăind : „Doamne, de vei vrea, poți să mă curățești“. Iar lui Iisus făcându-i-se milă, a întins mâna sa, și s'a atins de el, și i-a zis lui : „Voiesc, curățește-te !“. Și zicând el, îndată s'a depărtat dela dânsul lepra, și s'a curățit. Și i-a poruncit lui zicând : „Vezi, nimănui nimic să nu spui, ci mergi de te arată preotului, și du pentru curățirea ta, cele ce a poruncit Moise, întru mărturie lor. Și l-a slobozit pe dânsul. Iar el, ieșind, a început a propovedui multe și a vesti cuvântul. Iar cuvântul mai mult străbătea pentru dânsul, și se adunau noroade multe ca să audă și să se tămăduiască dela dânsul de boalele lor,

1. Cetăți din Galileia, pe unde propoveduia atunci.

2. Lepra era o boală cumplită, molipsitoare, care scotea pe om din rândul celorlalți, ca să nu dea boală și altora. Carnea începea a putrezi și se macina încet, mai întâi degetele, care erau mâncate din încheieturi și cădeau. Apoi cuprindea tot trupul, care ajungea numai o rană și bube. Și azi este lepră, dar nu atât de mult ca în vremea Mântuitorului.

3. Leproșii nu aveau voie să locuiască în oraș. Dacă acesta a putut vedea pe Iisus, a fost într-o clipă când Domnul a ieșit din oraș și a trecut dintr'un oraș la altul. Numai așa l-a putut vedea.

încât el nu mai putea să intre văzut în cetate, ci era afară, în locuri pustii și veneau la el de pretutindenea, și el se ruga.

Și văzând Iisus noroade multe împrejurul său, a poruncit ucenicilor să meargă de cealaltă parte. Și apropiindu-se un cărturar, i-a zis lui: „Învățătorule, voi să merg după tine oriunde vei merge“. Și a grăit Iisus lui: „Vulpile au vizunii și păsările cerului cuiburi ¹⁾, iar Fiul Omului n'are unde să-și plece capul“. Iar altul din ucenicii lui ²⁾ i-a zis: „Doamne, oă-mi voie întâi să merg să îngrop pe tatăl meu“. Iar Iisus i-a zis lui: „Vino după mine și lasă morții să-și îngroape pe morții lor“. Și intrând el în corabie, au mers după dânsul ucenicii lui.

§ 29. Vindecarea slăbănogului din Capernaum. (Matei 9, 1-8 ; Marcu 2, 1-12 ; Luca 5, 17-26)

Și după câte va zile, intrând Iisus în corabie, a trecut și a venit iarăși în Capernaum, cetatea sa. Și în una din aceste zile, era el învățând. Și s'a auzit că este în casă. Și îndată s'au adunat mulți, încât nu mai încăpeau nici pe lângă ușă, și grăia lor cuvântul. Și ședeau fariseii și învățătorii legii, care veniseră din toate satele Gali-

1. Cu adevărat, vulpile și păsările aveau mai mult decât Iisus, fiindcă ele își aveau cuibul lor, iar Iisus nu avea casa sa. Deci El spunea cărturarului că cine vine la El vine pentru tării suferenței, căci lucruri trupești nu are.

2. Acesta nu era ucenic din cel 12, căci în vremea aceea Iisus încă nu i adunase pe toți, ci era din cei ce ascultaseră cuvintele lui în zilele acelea. Iisus cunoaște într'însul că el plutește între urmarea sa și grijile casei și spune că urmarea Lui trece peste alte griji.

leei și ale Iudeei și din Ierusalim, și puterea Domnului era spre a-i tămădui pe ei. Și iată niște bărbați, purtând în pat pe un om, care era slăbănog, și căutau să-l ducă înăuntru și să-l puie înaintea lui. Și neputând ei a se apropia de el pentru norod și neaflând pe unde să-l ducă, suindu-se deasupra acoperemântului și spărgându-l, au descoperit casa unde era și, printre cărămizi, l-au slobozit pe dânsul și au pogorît patul în care zăcea slăbănogul în mijloc, înaintea lui Iisus ¹). Iar Iisus, văzând credința lor, a zis slăbănogului : „Fiule, iartă-ți-se ție păcatele tale !“. Și au început a cugeta cărturarii și fariseii grăind : „Cine este acesta ce grăiește hule ? Cine poate să ierte păcatele fără numai unul Dumnezeu ? Iar Iisus, cunoscând gândurile lor, răspunzând, a zis către dânsii : Ce gândiți acestea întru inimile voastre ? Ce este mai lesne a zice slăbănogului : „Iartă-ți-se ție păcatele tale“, sau a zice : „Scoală și-ți ridică patul tău și umblă ?“ ²). Ci pentruca să știți că putere are Fiul Omului 'pe pământ a ierta păcatele, (a zis slăbănogului) : „Scoală și-ți

1. Cititorul român să nu se minuneze și să-l pară peste puțină cum 'a putut băga un bolnav pe acoperiș. Eu se știe totuși că locuințele Evreilor nu era clădite temeinic ca ale noastre de azi. Fiindcă în acele timpuri nu plouă, casele au acoperișul drept și lat. (cu o scară, pe care o aveau casele, te puteai ușor sui și să descoperi acoperișul)

2. Altfel nu era vorba de ce era mai ușor de zis, ci prin ce puteau fi fariseii înfundați mai ușor. Ca chestiune de greu sau ușor, și una și alta era greu și numai Dumnezeu le putea face. Dar ca lucru : bitor pentru ochii rau-voitorilor, mai mișcătoare era vindecarea, fiindcă se putea vedea îndată cum celce nu se putea mișca de boală, se face dintr'odată sănătos. Desecia și Domnul Hristos zice îndată : ci pentruca să știți că putere are Fiul Omului a ierta păcatele, a zis) : Scoală, ia-ți patul tău și mergi la casa ta !

ridică patul tău și mergi la casa ta!“. Și îndată sculându-se înaintea lor, a luat patul pe care zăcea și s'a dus la casa sa înaintea tuturor, slăvind pe Dumnezeu. Și spaimă a cuprins pe toți și slăveau pe Dumnezeu care au dat putere ca aceasta oamenilor, zicând: „Am văzut lucruri minunate astăzi“.

§ 30. Chemarea lui Matei la apostolie. Ospățul din casa acestuia. Învățăturile date atunci.

(Matei 9, - 7 ; Marcu 2, 14-22 ; Luca 5, 27-).

Si Iisus a eșit iarăși la mare și toată mulțimea venea la el, și-i învăța pe dânșii. Și trecând, a văzut pe un om șezand la vamă ce se numea Levi, zis și Matei), fiul lui Alfeu, și i-a zis lui : „Vino după mine !“. Și lasând toate, s'a sculat și a mers după dânsul. Și Levi i-a făcut lui ospăț mare în casa sa. Și era norod mult de vameși și de alți păcătoși, care ședeau împreună cu Iisus și cu ucenicii lui, că erau mulți și mergeau după el. Iar cărturarii și fariseii văzându-l pe el că mănâncă cu vameșii și cu păcătoșii ¹⁾, au zis ucenicilor lui : „Ce este că cu vameșii și cu păcătoșii mănâncă și bea ?“ Și auzind Iisus, le-a zis lor : „N'au trebuință cei sănătoși de doftor, ci cei bolnavi. Deci mergând, învățați ce este : *milă*

1. Apostolul Matei e numit cu numele de *Matei* în evanghelia scrisă de el și *Levi* la Marcu și la Luca. Dar sunt una și aceeași ființă.

2. Pentru farisei, oamenii săraci și oamenii din popor care umblau cu Iisus erau socotiți ca păcătoși și urgisiți de Dumnezeu.

*voiesc, iar nu jertfă*¹⁾, că n'am venit să chem pe cei drekți la pocăința, ci pe cei păcătoși“.

§ 31. Intrebări despre post. Vinul nou în foi vechi.

(Matei 9, 17¹¹; Marcu 1, 17²²; Luca 5, 33).

Ucenicii lui Ioan și ai fariseilor posteau, și au venit la dansul ucenicii lui Ioan zicând: „Pentru ce noi, ucenicii lui Ioan), postim și facem rugaciuni, asemenea și ai fariseilor, iar ai tai nu postesc și mănâncă și beau?“. Și le-a zis lor Iisus: „Au doară pot fiii nunții să posteasca pînă când mirele este cu dâșșii?). Cătă vreme au pe mirele cu ei, nu pot să postească. Dar vor veni zile când mirele se va lua dela dâșșii și atunci vor posti într'acele zile“. Și graia și pildă către dâșșii: „Nimeni nu pune petec de haina noua la haină veche, iar de nu, și pe cea nouă o rupe și la cea veche nu se potrivește petecul ce este dela cea nouă. Și nimeni nu pune vin nou în foi) vechi, iar de nu, va sparge vinul

1. In ochii lui Dumnezeu, faptele de bunătate și de milă față de aproapele erau socotite ca mai pre sus de slu bele închinării. Fariseii le faceau mai mult pe acestea din urmă și mai puțin pe cele dintai.

2. Ucenicii lui Ioan erau necăjiți pe Domnul Iliristos că mărleza lui a întrecut pe cea a învățătorului lor. Abia mai târziu s'au desprîjit ei de farisei și au venit la Iisus.

3. Venirea lui Iisus e o vreme de veselie și de sărbătoare, pe când postul e de tristeță. De ce deci sa posteasca ucenicii cand Domnul era cu ei?

4. Prin fo' se înțeleg burdufurile care se întrebuintează în răs. rit și se întrebuintau odată și la noi, pentru păstrarea materiilor curgătoare. Prin asemănarea sa, Iisus spune ca învățăturile Noului Testament nu pot începea în orînduirile celui Vechiu. Nu putem trăi în felul Vechiului Testament și să punem în cuprinsul lui poruncile celui Nou.

cel nou pe foi, și el se va vărsa și foile vor peri ;
ci vinul cel nou se cade să-l puie în foi noi și
amândouă se vor ținea. Și nimenea care bea de
cel vechiu îndată voiește de cel nou, că zice :
cel vechiu mai bun este“.

**§ 32. Femeia bolnavă de curgerea sângelui.
Vindecarea fiicei lui Iair.**

(Ma'tei 9, 18-26 ; Marcu 5, 21-24 ; Luca 8, 41-54)

Acestea grăind el către dânsii, iată, a venit
la dânsul unul din mai marii sinagogii, cu numele
Iair¹⁾, care, văzându-l pe dânsul, a căzut la pi-
cioarele lui și-l ruga pe dânsul mult zicând :
„Fiica mea spre sfârșit este, a murit, ci vino
de-ți pune mâna pe dânsa, ca să se mân-
tuiască și să trăiască ! Și sculându-se Iisus, a
mers cu dânsul și ucenicii lui, și după dânsul a
mers norod mult și-l împresura pe el.

Și o femeie oarecare, fiind întru curgerea sân-
gelui de 12 ani, și multe pătimind dela mulți
doftori, și cheltuindu-și toate cele ce avusese, și
nimic folosindu-se, ci mai vârtos mergând spre
mai rău, auzind de Iisus că vine cu norod mult
înapoi, s'a atins de poala hainei lui, că zicea :
„Numai de haina lui de mă voi atinge, mă voi
mântui“. Și îndată a secăt izvorul sângelui ei și
a simțit cu trupul că s'a vindecat de boală. Și
îndată Iisus, cunoscând întru sine puterea ce a
ieșit dintr'însul, întorcându-se către norod, a zis :

1. Ace t Iair era mai marele sinagogii din Capernaum.

„Cine s'a atins de mine ?“ ¹⁾. Iar lepădându-se toți, a zis Petru și ceice erau cu el : „Invățăto- rule, noroadele te îmbulzesc și te strâmtorează, și zici : cine este celce s'a atins de mine ?“ Iar Iisus a zis : „S'a atins de mine oarecine, că eu am cunoscut puterea care a eșit din mine“. Și se uita împrejur să bada pe ceiace a făcut aceasta. Iar văzând femeia că nu s'a putut ascunde, în- fricoșându-se și tremurând, a venit, și căzând înaintea lui, i-a spus înaintea a tot norodul pentru care pricină s'a atins de el și cum că s'a tămă- duit îndată. Iar el i-a zis : „Indrăznește, fiică, credința ta te-a mântuit.) Mergi în pace și fii sănatoasă de boala ta !“.

Încă grăind el, au venit dela mai-marele si- nagogii zicând : „Fiica ta a murit ; nu mai su- para pe învățătorul !“. Iar Iisus îndată ce a auzit cuvântul ce s'a grăit, a zis mai-marelui sinagogii : „Nu te teme ! Crede numai și se va mântui !“. Și n'a lăsat pe niciunul să meargă după dânsul, fără numai pe Petru și pe Iacov și pe Ioan, fra- tele lui Iacov. Și au venit în casa mai-marelui sinagogii, și au văzut turburare, plângând aceia și tânguindu-se mult. Și viind Iisus în casa boie- rului și văzând fluerătorii și mulțimea gâlcevind, a zis lor : „Ce vă turburați și plângeți ? Fugiți, că fecioara n'a murit, ci doarme !“. Și râdeau de dânsul, știind că a murit. Iar el, scoțând afară

1. Iisus știa prea bine cine l-a atins, dar punea întrebarea aceasta, pentruca mulțimea să înțeleagă ce s'a savârșit și să se aprind în credința ei.

2. În clipa celor mai mari dureri, numai credința este cea care sprijina pe om și-l împedea de a se prabuși în desnădejde.

pe toți, a luat pe tatăl fecioarei și pe mama ei și pe cei ce erau cu el și a intrat unde era fecioara zacând. Și apucând pe fecioară de mână, i-a zis ei: *Talita cumi!* ceiace se tâlcuiește: „Fecioară, ție zic, scoală-te!”. Și s'a întors duhul ei și a înviat îndată. Și s'a sculat fecioara și umbla, că era de 12 ani. Și s'au spăimântat cu spaimă mare, Și le-a poruncit lor mult ca nimeni să nu știe aceasta; și a zis să-i dea ei de mîncare. Și a eșit vestea aceasta peste tot pământul acela.

§ 33. Vindecarea a doi orbi și a unui mut

(Matei 9, 27-31).

Și trecînd Iisus de acolo, au mers după dînsul doi orbi, strigînd și grăind: „Miluiește-ne pe noi, Fiul lui David!”. Iar după ce au mers în casă, au venit la dînsul orbii și le-a grăit lor Iisus: „Credeți că pot să fac eu aceasta?”. Grăit-au lui: „Așa, Doamne!”. Atunci s'a atins de ochii lor grăind: „După credința voastră fie vouă!”.) Și s'au deschis ochii lor. Și le-a poruncit lor Iisus grăind: „Vedeți, nimenea să nu știe“. Iar ei eșind l-au vestit pe dînsul în tot pământul acela. Iar eșind ei, iată, au adus la dînsul pe un om mut îndrăcit. Și scoțându-se dracul, a grăit mutul și s'au mirat noroadele, grăind, că niciodată nu s'a arătat așa întru Israil. Iar fariseii grăiau: „Cu domnul dracilor scoate pe draci“.

1. Fiul lui Dumnezeu mîluiește ca minuni numai pe cei care cred.

CAPITULUL V

Anul II din lucrarea Domnului Hristos pe pământ. Dela Paștele al II-lea până la al III-lea.

§ 34. Vindecarea slăbănogului dela scaldătoarea Vitezda.

(Ioan 5, -,).

După acestea, era praznicul Iudeilor, și s'a suit Iisus în Ierusalim. Și este în Ierusalim scaldatoarea oilor), care se chiamă evreiește Vitesda, cinci pridvoare avînd. Intr'acelea zacea mulțime multă de bolnavi, orbi, șchiopi, uscați, așteptând mișcarea apei. Că inger la vreme se pogoră în scaldătoare și turbura apa, și care intra întâi dupa turburarea apei, se făcea sănătos ori de ce boală era cuprins. Pe acesta văzându-l Iisus zăcând și cunoscând că iată, mul ă vreme avea, i-a zis lui : „Voiești să fii sanătos ?“ Răspuns-a lui bolnavul : „Doamne, om n'am, că, dacă se va turbura apa, sa mă bage în scaldatoare); deci până când eu merg, altul înaintea mea se pogoară“. Zis-a Iisus lui : „Scoală-te, ia-ți patul tău și umblă“. Și îndată s'a făcut sănătos omul și și-a luat patul său și umbla ; și

1. Această scaldătoare era o mare străn'ero de apă, între tari păreși de pcatră și încunjurată de ziduri marețe. Se vede și azi, locul unde a fost cea minunată scaldătoare. Ea se numea a oilor pentru că era aproape de poarta prin care erau aduse la Ierusalim oile sortite pentru jertfele dela templu.

2. Cați pacîtoși n'au și ei nevoie de un sfat bun într'o clipă, anumită, pentru ca sa fie tărâți la pocăință și tamăduiți de răul patimilor lor!

era într'acea zi Sâmbătă. Deci ziceau Iudeii celui vindecat: Sâmbătă este, nu se cade ție a-ți lua patul¹⁾). Răspuns-a lor: „Cela ce m'a făcut sănătos, acela mi-a zis: Ia-ți patul tău și umblă!“ Deci l-au întrebat pe el: „Cine este omul acela ce ți-a zis: ia-ți patul și umblă?“ Iar cel vindecat nu știa cine este, că Iisus se dedese în lături, norod fiind într'acel loc. După aceia l-a aflat pe el Iisus în biserică și i-a zis lui: „Iată că te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai greșești, ca să nu-ție fie ție ceva mai rău“) A mers omul acela, și a vestit Iudeilor, că Iisus este cel ce l-a făcut pe dânsul sănătos. Și pentru aceea goneau Iudeii pe Iisus, și-l căutau pe el să-l omoare, că făcea acestea Sâmbăta“). Iar Iisus a răspuns lor: „Tatăl meu până acum lucrează, și eu lucrez“. Deci pentru aceasta mai vârtos căutau Iudeii să-l omoare, că nu numai dezlega Sâmbăta, ci și pe

1. Evreii fiind orbi, socoteau că nici binelc nu trebuie făcut Sâmbăta. De aceia, în loc de a se bucura, ei încep a cărti că Domnul a vindecat Sâmbăta. Iată cum, la mințile în uste și inimile în vârtoșate, închinarea către Dumnezeu ajunge a fi ca niște cătușe, în loc de a fi o slobozire și un zbor mai viu către tot ce-i bine și mareș. Adventiștii sunt atât de înguști, încât pentru ei Sâmbăta e un idol, în fața căruia tr muri infricoșat, în loc ca iua Domnului să fie unealta prin care mai avântat te sui către Dumnezeu și mult mai sprinten ajungi pentru a săvârși lacururile lui. Iar între lucrurile lui, cel mai mare este iubirea de oameni.

2. Multe boale se nasc din viața neînfrânata a omului. Dambinaș, de care suferi e ace t bo'năv, trebuie să fi izvorât dintr'un astfel de viața, aci altfel Mântuitorul nu i-ar fi spus: De acum sa nu mai greșești, ca să nu-ți fie ție ceva mai rău!

3. Va să zicu Mântuitorul nu ține Sâmbăta cum o țineau Evreii. Și în această împrejurare și în multe altele, vedem cum Mântuitorul se simte slobod față de poruncile ținerii Sâmbetei. Prin aceasta se răstoarnă și pofturile adventiștilor de azi, care vor sa ție Sâmbăta ca Evreii ceiea dușmăneau odată pe Mântuitorul.

Dumnezeu zicea că-i este tată, întocmai pe sine făcându-se cu Dumnezeu. Deci a răspuns Iisus și a zis lor : „Amin, amin, grăiesc vouă, nu poate Fiul să facă dela sine nimic, de nu va vedea pe Tatăl făcând, că cele ce face el, acelea și Fiul asemenea face. Că Tatăl iubește pe Fiul, și toate arată lui, care le face el, și mai mari lucruri decât acestea va arăta lui, ca voi să vă mirați. Că precum Tatăl scoală pe morți și-i înviază, așa și Fiul pe care voiește il înviază. Că Tatăl nu judecă pe nimeni, ci toată judecata a dat-o Fiului. Ca toți să cinstească pe Fiul, precum cinstesc pe Tatăl. Celce nu cinstește pe Fiul, nu cinstește pe Tatăl care l-a trimis.

§ 34. Invățătura lui Iisus despre înviere.

(Ioan 5, 24-26)

Amin, amin, grăiesc vouă : „Cela ce ascultă cuvintele mele și crede celui ce m'a trimis pe mine, are viață veșnică și la judecată nu va veni, ci s'a mutat din moarte în viața. Amin, amin, grăiesc vouă, că vine ceasul și acum este, când morții vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu și cei ce vor auzi vor învia. Că precum Tatăl are viață întru sine, așa a dat și Fiului viață să aibă întru sine și stăpânire i-a dat lui și judecată să facă. Caci Fiu al Omului este, nu vă mirați de aceasta, că vine ceasul întru care toți cei din mormânturi vor auzi glasul lui. Și vor ieși cei ce au făcut cele bune întru învierea vieții ; iar cei ce au făcut cele rele, întru învierea osândirii. Nu pot

eu să fac dela mine nimic, precum aud judec și judecata mea dreaptă este, că nu caut voia mea, ci voia Tatălui meu celui ce m'a trimes.

**§ 35. Legătura lui Iisus cu Tatăl ceresc.
Dumnezeirea sa.**

(Ioan 5, 1-47)

De mărturisesc eu pentru mine, mărturia mea nu este adevărată. Altul este celce mărturisește pentru mine și știu că adevărată este mărturia care marturisește pentru mine ¹⁾ Voi ați trimes către Ioan, și el a mărturisit adevarul. Iar eu nu dela om iau mărturia, ci acestea grăiesc, ca voi să vă mântuiți. Acela era făclie, care ardea și lumina ; iar voi ați voit sa vă veseliți la un ceas ²⁾ întru lumina lui. Iar eu am mărturie mai mare decât Ioan ; că lucrurile care mi-a dat mie Tatăl ca să le săvârșesc pe ele, aceste lucruri, care eu fac, mărturisesc pentru mine, că Tatăl m'a trimis ³⁾. Și Tatăl, acela ce m'a trimes, acela a mărturisit pentru mine. Nici glasul lui ați auzit vreodată, nici chipul ați văzut. Și cuvântul lui nu-l aveți rămânând întru voi, că pe care a trinis el, acestuia

1. Iisus arată în această bucată temerurile care dovedesc : El a venit dela Dumnezeu. El spune Evreilor ca n-avea vorbade cuvintele Lui pentru a se încredința despre aceasta, ci însuși Ioan le a spus-o, la care ei au trimes, și Moisi le-o mărturisește și Scripturile le o întăresc. Dar ei nu caută la ce a spus Dumnezeu, ci la ce spun ei unul către altul. Deci dacă nu cred lui Moisi și Scripturilor, u'au să creadă nici cuvintelor lui zice Domnul.

2. *Să vă veseliți la un ceas înseamnă : să vă bucurați de pro-poveduirea lui Ioan o scurtă bucată de vreme.*

3. Iisus spune că minunile pe care le-a făcut dovedesc ca el a venit dela Tatăl.

voi nu credeți. Cercați Scripturile, că vouă vi se pare a avea întru dănsle viață veșnică ; și acelea sunt cele ce mărturisesc pentru mine. Și nu voiți să veniți către mine ca viață să aveți. Slavă dela oameni nu iau. Ci v'am cunoscut pe voi, că dragostea lui Dumnezeu n'aveți întru voi. Eu am venit întru numele Tatălui meu, și nu mă primiți pe mine ; de va veni altul întru numele său, pe acela veți primi. Cum puteți voi să credeți, slavă unul dela altul luând, și pe slava cea dela singur Dumnezeu nu o căutați ? Să nu vi se pară că eu vă voi pări pe voi la Tatăl. Este celace vă părăște pe voi ; Moisi spre care voi ați nădăjduit. Că de ați fi crezut lui Moisi, ați fi crezut și mie ; ¹⁾ ca pentru mine acela a scris. Iar dacă Scripturilor aceluia nu credeți, cum cuvintelor mele veți crede ?"

§ 36. Intoarcerea iar în Galileia. Zmulgerea spicelor.

(Matei 12, 1-14 ; Marcu 2, 1-12 ; Luca 6, -)

Și a fost într-o Sâmbătă, a doua după cea dintâi ²⁾, trecea el prin semănături și ucenicii lui au flămânzit și zmulgeau spice și mâncau frecându-le cu mâinile. Iar fariseii, văzând, au zis

1. Faptul că Evreii nu cred în Hristos e o dovadă că ei nu cred nici în Moisi al lor. Căci Moisi a scris lucruri care vorbesc despre Hristos și pentru a învăța lumea să nădăjduiască în El și să-L ștepte. Dacă deci ei desprețuiesc pe Hristos, desprețuiesc pe însuși Moisi care a scris pentru Hristos.

2. Sâmbăta aceasta era cea care venea a opta zi după Paști. Deci sârbătorea când Domnul a vindecat pe slăbănogul de 38 de ani la Ierusalim era Paștele.

lui: „Iată, ucenicii tăi fac ce nu se cade a face Sâmbăta ¹⁾“. Iar el le-a zis lor: „Au n'ați cetit ce a făcut David când a flămânzit, el și ceice erau cu dânsul? Cum a intrat în Casa lui Dumnezeu, în vremea lui Aviatar Arhiereul, și a mâncat pâinile punerii-înainte ²⁾), care nu i se cădea să le mănânce, fără numai preoților, și a dat celor ce erau împreună cu el? Sau n'ați cetit în lege că Sâmbăta preoții calcă Sâmbăta în biserică și sunt nevinovați? ³⁾ Dar grăiesc voua ca mai mare decât biserica este aici. Și de ați ști ce este: *Milă voiesc, iar nu jertfa*, n'ați fi osândit pe cei nevinovați“. Și le-a zis lor: „Sâmbăta pentru om s'a făcut, iar nu omul pentru Sâmbătă. Drept aceia domn este Fiul Omului și al Sâmbetei“ ⁴⁾).

§ 37. Vindecarea omului cu mâna uscată.

Iisus săvârșește multe minuni.

(Matei 12, -; Marcu 3, -; Luca 6, -).

Și a fost și în altă Sâmbătă, trecând pe acolo, a intrat el în sinagogă și învăța. Și era acolo un

2. Fariseii socoteau zmulgerea spicelor ca ceva oprit a face Sâmbăta, fiindcă li se părea ceva din lucrările câmpului.

2. Pâinile punerii-înainte erau cele 12 pâini care se puneau în fiecare săptămână ca jertfa în biserică înaintea lui Dumnezeu, după o săptămână, se luau și numai preoții aveau voie să le mănânce.

3. Sunt slujbe care mai cu seamă trebuiesc făcute în ziua Sâmbetei, cum e slu'ba preoților și de aceea ei nu pățuiesc muncind într-o zi ca aceasta.

4. Acă Domnul Iri tot și arata dumnezeirea Sa, adică spune că El e stăpân și peste Sâmbătă. Nimeni dintre oameni n'ar fi îndrăznit să spuie așa, fiindcă Sâmbăta era pusă de Dumnezeu ca zi de odihnă.

om a cărui mână, cea dreaptă, era uscată. Și cărturarii și fariseii îl pândeau (să vadă) de-l va vindeca Sâmbăta, ca să afle vină asupra lui. Dar el știa gândurile lor, și a zis omului care avea mâna uscată : „Scoală-te și stai în mijloc !“ Iar el, sculându-se, a stătut. Și l-au întrebat pe dânsul zicând : „Se cuvine Sâmbăta a vindeca?“ ca să-l învinuiască pe el¹⁾. Atunci Iisus a zis către dânșii : „Întreba-voi pe voi : ce se cade Sâmbăta, a face bine sau a face rău? suflet a mântui sau a perde? Ce om este dintre voi care, de va avea o oaie și va cădea aceia în groapă Sâmbăta, au nu o va apuca pe ea și o va scoate? Dar omul cu cât se deosebește de oaie? Pentru aceia se cuvine Sâmbăta a face bine“. Iar ei tăceau. Și căutând spre ei cu mânie și întristându-se pentru împetrirea inimii lor, a zis omului : „Intinde-ți mâna ta!“ Și a întins-o. Și a venit mâna lui la starea cea dintâi, sănătoasă, cași cealaltă²⁾. Iar ei s'au umplut de mânie și vorbeau unul cu altul, ce ar fi de făcut lui Iisus. Și

1. Sâmbăta, adică ziua odihnei într'o zi din săptămână a fost pusă de Dumnezeu, pentruca omul să se odihnească de munca de peste săptămână și să se ridice cu mintea la Făcătorul său și să-și hrănească sufletul. Deci Sâmbăta a fost pusă în slujba omului, nu ca omul să stea ca un rob al ei și să nu se cintească, ci ca să facă într'însa ceia ce n'a putut face în vremea săptămânii, să și caute de sufletul lui și să se îndrepte spre Dumnezeu. Munca trupească de toată săptămâna apasă asupra omului și-i îngreuiază duhul. De aceia el trebuie să aibă clipe de slobozire, când schimbă munca trupului cu cea a sufletului. În om trebuie să fie ca o cumpănă a vieții, să trăiască amândouă lucrurile : și a trupului și a sufletului, și atunci omul este întreg și sănătos și deplin și mai în stare a-și îndeplini datoriile lui.

2. Numai cât a întins mâna, și fără alt cuvânt, minunca s'a săvârșit.

ieșind fariseii, îndată au făcut sfat cu ierodiani¹⁾ împotriva lui, ca să-l peardă pe dânsul.

Dar Iisus, cunoscând, s'a dus de acolo cu ucenicii săi către mare, și după dânsul a mers mulțime multă din Galileia și din Iudeia și din Ierusalim și din Idumeia²⁾ și din cealaltă parte de Iordan și cei dimprejurul Tirului și al Sidonului³⁾; mulțime multă, auzind câte făcea, a venit către dânsul. Și le-a poruncit lor să nu-l facă pe el arătat⁴⁾, ca să se îplinească ceea ce s'a zis prin Isaia Proorocul ce zice: „Iată pruncul meu pe l-am ales, iubitul meu, întru care a binevoit sufletul meu; pune-voi Duhul meu peste dânsul și judecată neamurilor va vesti. Nu se va prici, nici va striga, nici va auzi cineva în uliță glasul lui. Trestie zdrobită nu va frânge și în aprins nu va stinge, până ce va scoate judecata spre biruință. Și întru numele lui neamurile vor nădăjdui“⁵⁾. Și a zis ucenicilor săi ca să stea o corăbioară aproape de el, pentru norod, ca să nu-l împresoare pe el. Că pe mulți a vindecat, încât nă-

1. *Irodiani* erau cei care stăteau de partea domnitorului Irod și apărau faptele lui. Ei erau vrăjmașii fariseilor, dar în împrejurarea aceasta și în altele, vrăjmașii se uneau ca să fie împotriva Domnului.

2. *Idumeia* era ținutul mai jos de Palestina, peste care domnea Irod, ucigașul pruncilor. Locuitorii nu erau Evrei, dar stăteau împreună cu Evreii din Iudeia sub aceeași carmuire.

3. *Tirul* și *Sidonul* erau țara care se numea și *Siria*. Era așezată mai sus de Palestina. Va să zică de așa departe veneau acum oamenii să asculte propoveduirca Domnului. Se întinsese vestea despre El și mai sus și mai jos de Palestina și din toate părțile alergau să asculte cuvintele Lui.

4. *Să nu-l facă arătat*, adică să nu spuie că e El, ca să-l îmbulzească mulțimea.

5. Isaia 42, 2; 42, 1 și 61, 1 și Iezechiel 34, 16.

văleau spre el ca să se atingă de dânsul, câți aveau băta¹⁾. Și duhurile cele necurate, când îl vedeau pe el, cădeau înaintea lui și strigau grăind : „Tu ești Fiul lui Dumnezeu“, Și mult îi certa pe dâșii, ca să nu-l facă pe el arătat.

§ 38. Alegerea celor 12 apostoli.

(Matei 10, 1-4; Marcu 3, 13-15; Luca 6, 12-16).

Și a fost în zilele acelea, a eșit Iisus și s'a suit la munte să se roage, și toată noaptea a petrecut întru rugăciunea lui Dumnezeu. Și când s'a făcut ziuă, a chemat pe care a vrut el însuși și au venit la dânsul. Și a ales dintr'înșii 12, pe care i-a numit apostoli, ca să trimeată pe ei să propoveduiască și să aibă putere a vindeca boalele și toată neputința și a goni drăcii. Iar numele celor 12 apostoli sunt acestea : cel dintâi Simon, ce se numește Petru, și Andrei, fratele lui ; Iacov al lui Zeveei și Ioan, fratele lui, și le-a pus lor numele *Voanergheș*, adică fii tunetului ; Filip și Vartolemei ; Toma și Matei vameșul ; Iacov al lui Alfeu și Levi ce s'a numit Tadeu ; Simon Cananitul și Iuda Iscarioteanul, care l-a și vândut pe dânsul.

§ 39. Cuvântarea de pe Munte.

(Matei 5, 1; Luca 6, 17-20).

Și pogorându-se (Iisus) cu dâșii, a stătut în loc șes²⁾, și mulțimea ucenicilor lui' și mulțime

1. *Câți aveau băta¹⁾*, adică toți cei care aveau vreun betșug năvăleau spre El ca să-L atingă și să se vindece.

2. *Cum a stătut Iisus la loc șes și era pe munte?* Trebuie să se știe că Iisus a vorbit atunci pe un munte, care de atunci încoace

multă de norod din toată Iudeia și din Ierusalim și de pe lângă marea Tirului și a Sidonului, care veniseră să-l asculte pe el și să se tămăduiască de neputințele lor, și ceice erau chinuiți de 'duhuri necurate, și se vindecau. Și tot norodul căuta să se atingă de el, că putere eșea din el și vindeca pe toți.

Iar văzând pe noroade, s'a suit în munte ; și șezând el, au venit la dânsul ucenicii lui. Și el, ridicându-și ochii să-i spre ucenicii lui, și deschizându-și gura sa, îi învăța pe ei zicând :

1. Fericirile.

Fericiți cei săraci cu duhul, că a acelora este împărăția cerurilor.

Fericiți ceice plâng, că aceia se vor mângâia.

Fericiți cei blânzi, că aceia vor moșteni pământul.

Fericiți ceice flămânzesc și însetoșează de dreptate, că aceia se vor sătura.

Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui,

se numește al «Fericirilor», fiindcă a rostit atunci cuvântarea cu învățături creștinești și care începe cu învățăturile numite «Fericiri». Muntele acela, care se afla în Galileia, avea, aproape de vârful lui, un loc mai deschis și mai larg, căruia evanghelia Sfântului Luca îi zice «loc șes». De acolo în sus, el mai avea un suiș, care se poate socoti vârful lui. Aceasta este cu puțință la munți, fiindcă și noi avem tocmai așa *Muntele Craitului* din jud. Neamțului. El are chiar aproape de vârf un foarte frumos loc neted și larg, în care ar putea sta mii de oameni, fără îngrămădire. De acolo în sus, mai este o ridicătură de stâncă numită *Panaghia*. De î cine s'ar sui pe poalele acestora, ar fi ca și cum s'ar sui pe munte iar ceilalți îl ascultă din șes.

Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu.

Fericiți făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema.

Fericiți cei izgoniți pentru dreptate, că a acestora este împărăția cerurilor.

Fericiți veți fi când vă vor ocări pe voi și vă vor goni și vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, minșind pentru mine¹⁾.

Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri, că așa au gonit pe proorocii cei mai nainte de voi.

2. Vaiurile (Luca 6, 24-26).

Vai vouă bogaților, că vă luați mângâierea voastră! ²⁾.

Vai vouă celor ce sunteți sătui, ³⁾ acum, că veți flămânzi!

1. Pentru că înțelesul acestei fericiiri să iasă mai limpede la iveală, trebuie schimbată întru câțva aranjarea cuvintelor din evanghelia veche românească. Căci cuvintele „minșind pentru mine”, de pildă, așa cum le auzim noi des și cum sunt cuprinse și în cărțile de școală, n’au niciun înțeles și încurcă mintea copiilor. Înțelesul este că prigonitori, în chip m’neinos, din ură către Iisus, vor aduce tot felul de ocări și prigoniri împotriva marturisitorilor lui Iisus. Deci fericirea acestor, cuprinsă în stihul 11, cap. 6 dela Sf. Matei și având locul 9 între fericiți, ar trebui dată așa: *Fericiți veți fi când va vor ocări pe voi și va vor goni și, din ură asupra mea și m’neind, vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră.*

2. *Că va luați mângâierea voastră* înseamnă: care vă căpătați în aceea lume mulțămirea vieții voastre. Omul trebuie să caute mulțămirea în viață de veci, că apoi v’neși cea laltă. Mulțămirea pământului atârână de cea a cerului, dar nu dimpotrivă. Bogații care încrează și pentru viața de veci nu intră în osânda rostită de Domnul asupra lui, ci numai bogații care și iau acum mângâierea lor.

3. Mântuitorul are în vedere pe cei care nu se gîndesc decât numai să și împlinească poftele lor.

Vai vouă celor ce râdeți acum, că veți plânge și vă veți tângui !

Vai vouă când toți oamenii vă vor zice bine ¹⁾, că într'acest chip, părinții lor făceau proorocilor celor mincinoși !

3. Sfințenia apostolilor (Matei 5, ¹⁻⁶ ; Marcu 4, ²¹ ; Luca 6, ³⁹ ; 8, ¹⁶ ; 9, ³)

Voi sunteți sarea pământului, iar dacă sarea se va strica, cu ce se va săra ? Intru nimic nu mai este de treabă, fără numai a se arunca afară și a se călca de oameni.

Voi sunteți lumina lumii ²⁾. Nu poate cetatea a se ascunde, deasupra muntelui stând. Nici aprind făclie și o pun supt obroc, ci în sfeșnic și luminează tuturor celor ce sunt în casă și ca ceice intră să vadă lumină.

Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă lucrurile voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru cel din ceruri. Și le-a zis lor și pildă : Au doară poate orb pe orb să povățuiască ? Au nu vor vă cădea amândoi în groapă ?

4. Împlinirea legii. (Matei 5, ¹⁷⁻²⁰ ; 7, ⁶).

Să nu socotiți că am venit să stric legea sau

1. E va i când lumea te laudă și să te temi atunci despre starea ta, fiindcă oamenii laudă după cugete ușuratece și nu după socotințe dela Dumnezeu.

2. Cuvintele acestea sunt îndreptate către apo toli dar la urma urmelor, orice creștin este un apostol. Faptele sale trebuie să fie ca o lumină care câștiga și pe altul de a face lucrurile lui Dumnezeu. Deci trebuie să avem faptele, peatruca, prin ele, să putem lucra asupra altora.

proorocii ; nu am venit să stric, ci să împlinesc. Că amin zic vouă : până ce va trece cerul și pământul, o iotă sau o cirtă nu va trece din lege, până ce vor fi toate. Deci acela ce va strica una din aceste porunci mai mici și va învăța așa pe oameni, mai mic se va chema întru împărăția cerurilor ; iar acela ce va face și va învăța, acela mare se va chema întru împărăția cerurilor. Că zic vouă, că de nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a cărturarilor și a fariseilor, nu veți intra întru împărăția cerurilor.

Nu dați cele sfinte cânilor, nici lepădați mărgăritarele voastre înaintea porcilor, ca nu cumva să le calce cu picioarele lor și întorcându-se, să vă rupă pe voi.

5. Iertarea nedreptăților (Mat. 5, 11-16 ; Luca 12, 58-59).

Auzit-ați că s'a zis celor de demult : „Să nu ucizi“, că cine va ucide, vinovat va fi judecății. Iar eu zic vouă : că tot cel ce se mânie asupra fratelui său în deșert, ¹⁾ vinovat va fi judecății, și cine va zice fratelui său „raca“, ²⁾ vinovat va fi soborului ; iar cine va zice : „nebune“, vinovat va fi Gheenei ³⁾ focului.

1. Nimenea nu se mânie în deșert, adică fără pricină. Acest „în deșert“ însă e un adaos în unele manuscrise ale evangheliilor, care însă nu s' găsește în cele mai vechi manuscrise, cum e cel Sinaitic, cel Vatican și altele. Deci spusa Mântuitorului a fost fără acel adaos, așa că El a osândit orice manie asupra fratelui nostru.

2. *Raca* era un cuvânt de ocară la Evrei și însemnă *secatură*.

3. *Gheena* era numele unei văi dela miazăzi de Ierusalim, unde ardeau gunoarele orașului. Din pricină că acolo era foc totdeauna, pedeapsa cu foc veșnic din lumea viitoare era înfățișată ca o Gheenă și i se zicea Gheena focului. Deci Gheenă e tot una cum ai zice Iadul.

Deci, de-ți vei aduce darul tău la altar, și acolo îți vei aduce aminte că fratele tău are ceva asupra ta, lasă acolo darul tău, înaintea altarului, și mergi mai întâi de te împacă cu fratele tău, și atunci, venind, adu darul tău¹⁾. Și când mergi cu pârâșul pe cale la domn, dă lucrare să te izbăvești de el, ca nu cumva să te tragă la judecător, și judecătorul te va da temnicerului, și temnicerul te va arunca în temniță. Amin zic ție : Nu vei eși de acolo, până ce nu vei plăti și codrantul cel mai de pe urmă.

6. Curăția. Zminteala. Despărțenia. (Matei 5, 38-48; 7, 11; Luca 6, 29-36).

Auzit-ați că s'a zis celor de demult: „Să nu preacurvești“ ! Iar eu zic vouă, că tot cel ce caută la femeie, spre a o pofti pe ea, iată, a preacurvit cu dânsa întru inima sa.

Iar dacă ochiul tău cel drept te zmintește pe tine, scoate-l pe el și-l leapădă dela tine, că-ți folosește ție ca să piară unul din mădularele tale, și nu tot trupul tău să se arunce în Gheenă. Și dacă mâna ta cea dreaptă te zmintește²⁾ pe tine, taie-o pe ea și o leapădă dela tine, că îți folosește ție ca să piară unul din mădularele tale, și nu tot trupul tău să se arunce în Gheenă.

Iarăși s'a zis, că cela ce-și va lăsa femeia sa, să-i dea ei carte de despărțenie. Iar eu zic vouă, că tot cela oe-și va lăsa femeia sa, afară de

1. Dumnezeu nu vrea să-i aducem închinare decât după ce mai întâi am arătat dragoste către frații noștri.

2. Dacă te zmintește, adică uaca te îmboldește spre păcat.

curvie, o face pe ia să preacurvească ¹⁾, și cea ce va lua pe cea lăsată, preacurvește.

7. Jurământul. (Matei 5, 33-37).

Iar ați auzit că s'a zis celor de demult : „Să nu juri strâmb ! ci să dai Domnului jurămintele tale !“ Iar eu zic vouă : Să nu te juri nicidecum, nici pe cer, că este scaun al lui Dumnezeu ; nici pe pământ, că este așternut al picioarelor lui, nici pe Ierusalim că este cetate a marelui Împărat ; nici pe capul tău să nu te juri, că nu poți să faci un păr alb sau negru ; ci fie cuvântul vostru : așa, așa ; nu, nu ; iar ce este mai mult decât acestea, dela cel rău este.

8. Iubirea vrăjmașilor. (Matei 5, 38-48 ; 7, 12 ; Luca 6, 29-36)

Auzit-ați că s'a zis : „Ochiu pentru ochiu și dinte pentru dinte“. Iar eu zic vouă : Să nu stați împotriva celui rău, ci, de te va lovi cineva peste fața obrazului cea dreaptă, întoarce-i lui și pe cealaltă, și celui ce voiește să se judece cu tine și să-ți ia haina ta, lasă-i lui și cămașa ; și cea ce te va sili pe tine (să mergi) o milă de loc, mergi cu dânsul două.

Celui ce cere dela tine dă-i ; și de cel ce voiește să se împrumute dela tine, nu te depărta și dela cea ce îți ia ale tale, nu cere înapoi. Și precum voiți să vă facă vouă oamenii, faceți și voi lor asemenea.

1. Adică o lasă să cadă în primejdia desfrâului.

Auzit-ați că s'a zis : Să iubești pe aproapele tău și să urăști pe vrăjmașul tău ! Iar eu zic vouă : Iubiți pe vrăjmașul vostru, binecuvântați pe ceice vă blestemă pe voi, faceți bine celor ce vă urăsc pe voi și vă rugați pentru ceice vă supără și vă gonesc pe voi ; că de iubiți pe ceice vă iubesc pe voi, ce dar este vouă ? Au nu și vameșii aceiași fac ? Că și păcătoșii, nu iubesc pe ceice-i iubesc pe dânșii ? Și de faceți bine celor ce vă fac vouă bine și de veți îmbrățișa cu dragoste pe prietenii voștri, ce dar este vouă ? Au nu și vameșii fac așa ? Și de dați împrumut celor dela care nădăjduiți a lua, ce dar este vouă, că și păcătoșii dau păcătoșilor împrumut, ca să ia întocmai. Ci voi iubiți pe vrăjmașii voștri și faceți bine și dați împrumut, nimic nădăjduind, și va fi plata voastră multă și veți fi fiii celui Prea Înalt, că el este bun spre cei nemulțămitori și spre cei răi, că el răsare soarele său peste cei răi și peste cei buni și plouă peste cei drepți și peste cei nedrepți. Deci fiți milostivi, precum și Tatăl vostru cel din ceruri milostiv este și fiți desăvârșiți, precum și Tatăl vostru cel din ceruri desăvârșit este ! ¹⁾.

9. Milostenia și rugăciunea (Matei 6, ¹⁻¹³ ; 7, ⁷⁻¹² ;
LUCĂ 11, ⁹⁻¹³⁻²⁸).

Luați aminte să nu faceți milostenia voastră înaintea oamenilor, spre a fi văzuți de dânșii, iar

1. Omul niciodată nu poate fi deplin sau desăvârșit. Totdeauna va avea scăzăminte. Dar el trebuie să înainteze pe calea desăvârșirii, pentruca să ajungă a fi tot mai bun. Va izbândi în aceasta.

de nu, nu veți avea plată dela Tatăl vostru carele este în ceruri. Deci când faci milostenie, să nu trâmbezezi înaintea ta, cum fac fățarnicii în adunări și în ulițe, ca să fie slăviți de oameni. Amin zic vouă că-și iau plata lor. Iar tu, făcând milostenie, să nu știe stânga ce face dreapta ta, ca să fie milostenia ta întru ascuns și Tatăl tău, celce vede întru ascuns, va răsplăti ție la arătare ¹⁾.

Și, când te rogi, nu fii ca fățarnicii, că iubesc să se roage stând în adunări și în unghiurile ulițelor, ca să se arate oamenilor. Amin zic vouă că-și iau plata lor. Iar tu, când te rogi, intră în camera ta și, încuind ușa, roagă-te Tatălui tău celui întru ascuns, și Tatăl tău, celce vede întru ascuns, va răsplăti ție la arătare. Și rugându-vă, să nu graiți multe ca păgânii, că li-se pare lor că prin multă vorba lor vor fi auziți ²⁾). Deci nu vă asemănați lor, că știe Tatăl vostru de ce aveți trebuință, mai nainte de a cere voi dela dânsul.

dacă va urma pe căile lui Dumnezeu și va privi spre dânsul, fiindcă Dumnezeu este ființă fără niciun scâzământ și cu totul desăvârșită.

1. E cu puțință ca unele fapte ale noastre să nu se poată ascunde. Nu urmează atunci să nu le faci, de teamă că vei fi văzut. Dar omul este la adăpost, dacă face fapta pentru dulceața binelui, nu pentru a fi văzut de oameni. Uneori este chiar bine ca unele fapte să se știe, pentruca și alții să fie îndemnați prin ele a umbla prin aceeași cale. Dar nu trebuie să caute omul anume ca fapta lui să fie știută.

2. Dumnezeu nu caută lungimea rugăciunii, ci ca ea să fie ferbinte.

TATAL NOSTRU.

Deci voi așa să vă rugați :

*Tatăl nostru, carele ești în ceruri, sfințească-se
numele tău.*

Vie împărăția ta.

Facă-se voia ta, precum în cer, și pe pământ.

*Pânea noastră cea spre ființă, dă-ne-o nouă
astăzi.*

*Și ne iartă nouă greșalele noastre, precum și
noi iertăm greșiților noștri.*

*Și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește
de cel viclean ¹⁾.*

Că a ta este împărăția și puterea și slava, în
veci. Amin.

Că de veți ierta oamenilor greșalele lor, ier-
ta-va și vouă Tatăl vostru cel ceresc. Iar de nu
veți ierta oamenilor greșalele lor, nici Tatăl
vostru nu va ierta vouă greșalele voastre.

1. Această rugăciune, pe care noi o numim *Tatăl nostru*, mai poartă și numele de *Rugăciunea Domnului*, fiindcă a fost făcută de însuși Domnul nostru Iisus Hristos. Sf. Ciprian spune că, fără în-
doială, Dumnezeu va asculta această rugăciune, când găsește în
tr'însa simțirile și cuvintele Fiului Său însuși.

2. Multe bunuri pe care crezi că le stăpânești pe pământ, mai
mult le perzi, fiindcă atâtea primejdii le amenință să le zmulgă din
mâna ta. Dar bunurile sufletești nimenea nu le poate răpi dela tine.

3. După cum ochiul slujește să călăuzească trupul, ca o lumină
care se află în el, tot așa gândul cel bun și curat slujește a ne
cârmui bine și a face fapte după lumina lui. De aceea noi și numim
pe omul cu gând bun că era senin la față, fiindcă chipul îi este
luminat și în afară, pe când despre omul cu gânduri rele spunem
că este posomorât sau întunecat. Gândul cel rău încrețește și strâm-
bează chipul care trebuie să fie blajin al omului.

10. **Postul** (Matei 6, 16-18).

Și când postești, nu fiți ca fățarnicii, triști, că-și smolesc fețele lor, ca să se arate oamenilor că postesc. Adevăr zic vouă că-și iau plata lor. Iar tu, când postești, ungeți capul tău și spală fața ta, ca să nu te arăți oamenilor că postești, ci Tatălui tău, celui ce este întru ascuns. Și Tatăl tău, celce vede întru ascuns, va răsplăti ție la arătare,

11. **Adevăratele comori.** (Matei 6, 19-21 ; Luca 12, 33-34).

Vindeți avuțiile voastre și dați milostenie; faceți-vă pungi care nu se învechesc.

Nu vă adunați vouă comori pe pământ, unde moliile și rugina le strică și unde furii le sapă și le fură; ci vă adunați vouă comori în cer, unde nici moliile, nici rugina nu le strică și de unde nici furii nu le sapă, nici le fură. Că unde este comoara voastră, acolo va fi și inima voastră.

12. **Curățirea gândului.** (Matei 6, 22-23 ; Luca 11, 34-36).

Luminătorul trupului este ochiul. Deci, de va fi ochiul tău curat, tot trupul tău va fi luminat, iar de va fi ochiul tău rău, tot trupul tău va fi întunecat. Deci dacă lumina care este întru tine, este întunecată, dar întunecatul cu cât mai mult? Drept aceia socotește ca lumina care este întru tine să nu fie întunecată¹⁾. Deci dacă trupul tău

1. Tot omul se naște cu euget sănătos și cu puterea de a judeca între bine și rău. Această putere trebuie întărită, pentru ca nu

va fi tot luminat, neavând vreo parte întunecată, va fi luminat tot, cași când lumina cu strălucirea te luminează.

13. Trebuie să urmărim numai lui Dumnezeu.

(Matei 6, 24-34 ; Luca 12, 22-33 ; 16, 13)

Nimeni nu poate sluji la doi domni, că sau pe unul va iubi și pe altul va urî, sau de unul se va ține și de altul nu va griji ¹⁾). Nu puteți sluji lui Dumnezeu și lui Mamona ²⁾).

Pentru aceasta grăiesc vouă : Nu vă grijiți cu sufletul vostru ce veți mânca și ce veți bea, nici cu trupul vostru cu ce vă veți îmbrăca. Au nu sufletul mai mare este decât hrana și trupul decât haina ? Căutați la pasările cerului, că nici seamănă, nici secără, nici adună în jirnițe, și Tatăl vostru cel ceresc le hrănește pe dânsle. Au nu aveți voi mai multă deosebire decât acestea ? Și cine din voi grijindu-se, poate să-și adauge statului său un cot ? Deci dacă nu puteți ce este mai mic a face, ce vă mai grijiți de celelalte ? Și de haină ce vă grijiți ? Socotiți crinii câmpului cum cresc. Nici se ostensc, nici torc. Dar grăiesc vouă că nici Solomon, în toată mărirea sa, nu

cumva, din lumină ce este, să ajungă a fi întunec. Se întâmplă și aceasta.

1. Cine este alipit prea mult de grijile pământului vatămă năzuința către datoriile mai înalte cerești. Nu poți fi prieten cu doi protivnici, cum e Dumnezeu și diavolul, ci trebuie să alegi între ei. E o amăgire a oamenilor de a crede că pot face ceva pentru Dumnezeu și a urma și păcatele lumii.

2. *Mamona* este vorba cu care Sirienii, vecini cu Evreii, numeau pe cel crezut de ei ca Dumnezeu al bogățiilor.

s'a îmbrăcat ca unul dintr'aceștia. Deci dacă pe haina câmpului, care astăzi este și mâne se aruncă în cuptor, Dumnezeu așa o îmbracă, nu cu mult mai vârtos pe voi, puțin credincioșilor? Deci nu vă grijiți zicând : ce vom mânca ? sau ce vom bea ? sau cu ce ne vom îmbrăca ? că acestea toate păgânii le caută ¹⁾. Că știe Tatăl vostru cel din ceruri că aveți trebuință de toate acestea ; ci căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea lui și acestea toate se vor adăoga vouă. Drept aceia nu vă grijiți de ziua de mâne, că ziua de mâine va griji de ale sale. Ajunge zilei răutatea ei.

Nu te teme, turmă mică, că Tatăl vostru a binevoit să vă dea vouă împărăția.

14. Să ne înfrânăm a judeca pe alții. (Matei 7, ¹⁻⁵ ; Luca 6, ³⁷⁻⁴²).

Nu judecați ca să nu fiți judecați ! Nu osândiți și nu veți fi osândiți ! Iertați și vi se va ierta. Dați și vi se va da, măsură bună, îndesată și clătită și pe deasupra vărsându-se, vor da în sânul vostru ; că cu ce judecată veți judeca veți fi judecați și cu ce măsură veți măsura se va măsura vouă.

Și ce vezi paiul care este în ochiul fratelui tău, iar bârna care este în ochiul tău nu o simți ? Sau cum zici fratelui tău : lasă să scot paiul

1. Dumnezeu nu oprește gândul la viitor, nici munca pentru a-l avea mai bun, ci oprește grija peste măsură de a cugeta și a căuta numai ce trebuie trupului.

din ochiul tău ? și iată, bârna este în ochiul tău. Fățarnice, scoate întâi bârna din ochiul tău, și atunci vei vedea să scoți paiul din ochiul fratelui tău !

15. Puterea rugăciunii. (Matei 7, 7-12 ; Luca 11, 9-13)

Cereți și se va da vouă, căutați și veți afla, bateți și se va deschide vouă. Că tot celce cere ia, și celce caută află, și celui ce bate i se va deschide. Sau care este omul acela dintre voi dela care, de va cere fiul său pâne, au peatră îi va da lui, sau, de va cere pește, au șarpe îi va da, sau, de va cere ou, au îi va da lui scorpie ? Deci dacă voi, răi fiind, știți să dați daruri bune fiilor voștri, cu cât mai vârtos Tatăl vostru cel din ceruri va da cele bune¹⁾ celor ce cer dela dânsul ?

16. Calea cea strîmtă și proorocii cei mincinoși.
(Matei 7, 15-20 ; Luca 6, 43-45).

Intrați prin ușa cea strîmtă, că largă este ușa și lată calea ce duce la perzare și mulți sunt cei ce intră printr'însa ; că strîmtă este ușa și îngustă calea care duce la viață și puțini sunt ceice o află pe ea. (Matei 7, 13-14).

Păziți-vă de proorocii cei mincinoși, cari vin la voi în haine de oi, iar înăuntru sunt lupi ră-

1. Numai Dumnezeu cunoaște lucrurile cu adevărat bune. De aceea el va de oamenilor ce e mai potrivit pentru ei.

pitori ²⁾. Din roadele lor îi veți cunoaște pe ei. Au doară vor culege (oamenii) struguri din spini și zmochine din ciulini? Așa tot pomul bun face roade bune, iar omul rău face roade rele. Nu poate pomul bun să facă roade rele, nici pomul rău să facă roade bune. Deci tot pomul care nu face roadă bună se taie și se aruncă în foc. Pentru aceia din roada lor îi veți cunoaște pe dânșii.

Omul cel bun din vistieria cea bună a inimii sale scoate cele bune, și omul cel rău din vistieria cea rea a inimii sale scoate cele rele; că din prisosința inimii grăiește gura lui.

17. Insemnătatea faptelor. (Matei 7, ²¹⁻²⁹; Luca 6, ⁴⁶⁻⁴⁹)

Nu tot cel ce-mi zice mie Doamne Doamne ! va intra întru împărăția cerurilor, ci acela ce face voia Tatălui meu care este în ceruri. Și ce mă chemați Doamne ! Doamne ! și nu faceți cele ce vă zic ?

Mulți vor zice mie în ziua aceea : Doamne ! Doamne ! au nu cu numele tău am proorocit și cu numele tău draci am scos și cu numele tău multe minuni am făcut ? Și atunci voi mărturisi lor : Niciodată nu v'am știut pe voi ; depărtați-vă dela mine ceice lucrați fără-de-legea !

1. Proorocii cei mincinoși sunt cărturarii și fariseii, care făceau fapte numai pentru văzul oamenilor, dar nu din adevărat dor de bine și de îndreptare. Azi proorocii mincinoși sunt mulți alții. Mântuitorul însă ne-a spus cum să-i cunoaștem : nu din vorbele lor umflate, ci din faptele lor.

Deci tot celce aude aceste cuvinte ale mele și le face pe ele, îl voi asemăna pe el bărbatului înțelept, care și-a zidit casa sa pe peatră ; și a căzut ploaie și au venit râurile și au suflat vânturile și s'au pornit spre casa aceia, și n'a căzut, că era întemeiată pe peatră. Și tot celce aude aceste cuvinte ale mele și nu le face pe ele, îl voi asemăna bărbatului nebun, care și-a zidit casa sa pe nisip ; și a căzut ploaie și au venit râurile și au suflat vânturile și au lovit în casa aceia, și a căzut și a fost căderea ei mare.

Și a fost, după ce a sfârșit Iisus cuvintele acestea, se mirau noroadele de învățătura lui ; că îi învăța pe ei ca cela ce are putere, iar nu ca cărturarii și fariseii.

§ 41. Vindecarea slugii sutașului.

(Matei 8, 1-13 ; Luca 7, 1-20).

Și după ce a sfârșit Iisus toate cuvintele sale întru auzul norodului, pogorându-se din munte, au mers după dânsul noroade multe și a intrat în Capernaum. Iar sluga unui sutaș care era la dânsul în multă cinste, era bolnavă să moară. Și auzind sutașul de Iisus, a trimis la dânsul bătrâni ai Iudeilor, rugându-l pe el ca să vie să mântuiască sluga lui. Iar ei venind către Iisus, îl rugau pe el cu deadinsul zicând că „este vrednic acela căruia vei da aceasta ; că iubește neamul nostru și el ne-a zidit nouă sinagoga“. Și Iisus a zis :

— Eu venind, îl voi tămădui de dânsul.

Și Iisus mergea cu dânșii. Și nefiind el departe de casă, a trimis la dânșul sutașul prietenii, grăind lui: „Doamne, nu te osteni, că nu sunt vrednic ca să intri supt acoperământul meu. Pentru aceia nici pe mine nu m'am socotit vrednic a veni către tine, ci zi numai cu cuvântul și se va tămădui sluga mea. Că și eu sunt om sub stăpânire, având supt sinemi slujitori, și zic acestuia: Mergi! și merge, și altuia: Vino! și vine, și slugii mele: Fă aceasta! și face“.

Iar Iisus, auzind acestea, s'a minunat de el, și întorcându-se, a zis norodului care mergea după dânșul: „Grăiesc vouă că nici întru Israil n'am aflat atâta credință. Și grăiesc vouă că mulți dela răsărit și dela apus ¹⁾ vor veni și se vor odihni cu Avraam și cu Isaac și cu Iacov, întru împărăția cerurilor, iar fiii împărăției vor fi goniți întru întunerecul cel mai din afară ²⁾; acolo va fi plâns și scrâșnirea dinților“.

Și a zis sutașului: „Mergi! și cum ai crezut fie ție!“.

Și s'a tămăduit sluga lui în acel ceas. Și întorcându-se trimișii acasă, au aflat pe sluga cea bolnavă sănătoasă.

1. Cei mulți dela răsărit și dela apus sunt păgânii. Despre aceștia spune Domnul că vor intra în împărăția Sa, pe când «fiii împărăției», adică Evreii vor fi goniți, fiindcă n'au crezut în chemarea lui. Deci cuvântul Domnului înseamnă că mai degrabă vor veni la el păgânii decât Evreii, care au fost mai întâi chemați la aceasta.

2. Vom găsi des rostirea «întunerecul cel mai din afară» în cuvântările Mântuitorului. Ca s'o înțelegem, trebuie să știm că la Evrei, ospăturile cele mari se făceau mai cu seamă seara. Încăperea în care se făcea ospățul era atunci luminată frumos, iar afară era întunerec adânc. Prin această rostire, Iisus Hristos vrea să spuie că Evreii sunt înlăturați dela ospățul duhovnicesc al Bisericii Sale și dela masa vieții veșnice, rămânând în viața întunerecului.

§ 42. **Invierea fiului văduvei din Nain.**

(Luca 7, 11-17),

Și a fost după acestea, mergea Iisus într-o cetate ce se chema Nain, și împreună cu dânsul mergeau ucenicii lui mulți și norod mult.

Iar dacă s'au apropiat către poarta cetății, iată, scoteau pe un mort, fiul unu-născut¹⁾ al mamei sale, și aceia era văduvă; și norod mult din cetate era cu dânsa.

Și văzând-o pe dânsa Domnul, i s'a făcut milă de ea, și i-a zis ei:

— Nu plânge!

Și apropiindu-se, s'a atins de pat²⁾. Iar ceice-l duceau au stătut. Și el a zis:

— Tânărule, ție zic, scoală-te!

Și a șezut drept mortul și a început a grăi.

Și l-a dat pe el mamei sale.

Și a luat frică pe toți și slăveau pe Dumnezeu grăind: „Prooroc mare s'a sculat întru noi, și a cercetat Dumnezeu pe norodul său“.

Și a eșit cuvântul acesta de el în toată Iudeia și întru toată latura aceia.

§ 43. **Trimișii lui Ioan Botezătorul la Iisus.**

(Matei 11, 2-19; Luca 7, 18-35).

Ioan, auzind din închisoare de lucrurile lui Iisus, fiindcă ucenicii lui i-au vestit de toate

1. Prin fiul cel unu-născut trebuie să înțelegem singurul fiu al acelei femei văduve.

2. După legea evreiască, cine se atinge de un mort sau de un leproș, se mănjea și trebuia să se curățe la templul din Ierusalim prin jertfa adusă de preot. Iisus însă se atinge de mort, îi dă să-

acestea, a chemat pe doi din ucenicii săi și i-a trimis la Iisus zicând :

— Tu ești acela ce vine sau pe altul să așteptăm ?

Și venind către el bărbații aceia, au zis :

Ioan Botezătorul ne-a trimis către tine zicând : Tu ești acela ce vine sau pe altul să așteptăm ? ¹⁾.

Și într'acel ceas Iisus a tămăduit pe mulți de boale și de răni și de duhuri rele și a dat vedere multor orbi. Și răspunzând Iisus, le-a zis lor :

— Mergeți și spuneți lui Ioan cele ce ați văzut și ați auzit ; că orbii văd, șchiopii umblă, leproșii se curățesc, surzii aud, morții se scoală, săracilor se binevestește ²⁾. Și fericit este acela ce nu se va zminti întru mine ³⁾.

Iar dacă s'au dus vestitorii lui Ioan, a început a grăi noroadelor despre Ioan :

— Ce ați eșit în pustie să vedeți ? Au trestie clătită de vânt ? Dar ce ați eșit să vedeți ? Au om îmbrăcat în haine noi ? Iată, ceice sunt în

nătatea și viața. Nu el se spurecă de atingerea cu mortul, ci mortul capătă dela El puterea, fiindcă Iisus e mai pre sus de legea evreiască.

1. De ce Ioan trimete la Iisus să-L întrebe cine este, când îl știa prea bine, fiindcă îl botezase și-l vestise către întâii apostoli ai lui Iisus și către ucenicii lui, că e mielul lui Dumnezeu ? (Ioan 1, 36). Răspuns: Ioan făcea aceasta nu pentru el, ci pentru ucenicii săi, ca singuri să vadă și să înțeleagă că Iisus este în adevăr Mesia. Și răspunsul lui Iisus tocmai aceasta înseamnă. El nu le spunea : «Eu sunt celce trebuie să vie», ci le arată minunile care vestesc despre el. Întru cât numai despre Mesia se știa că are să facă asemenea fapte, arătarea minunilor săvârșite de El erau răspunsul că El e Mesia.

2. Prin «săracilor se binevestește», se înțelege : săracilor li se propoveduiește evanghelia».

3. Fericit este acela ce nu se va zminti întru mine înseamnă : fericit este acela ce nu se va scârbi de mine.

haine scumpe și petrec întru desfătare în casele împărătești sunt. Dar ce ați eșit să vedeți ? Au prooroc ? Adevăr grăiesc vouă, și mai mult decât prooroc. Acesta este de care este scris : „Iată, eu trimet pe îngerul meu înaintea feței tale, care va găti calea ta înaintea ta“ ¹⁾. Că amin zic vouă : Între cei născuți din femei, nu s'a sculat prooroc mai mare decât Ioan Botezătorul ; dar cel mai mic în împărăția lui Dumnezeu mai mare decât Ioan este ²⁾. Și din zilele lui Ioan Botezătorul până acum împărăția cerurilor se silește și silitorii o răpesc pe ea ³⁾. Că toți proorocii și legea până la Ioan au proorocit ; și de voiți să primiți, acesta este Ilie acela ce va să vie ⁴⁾. Celce are urechi de auzit să audă !

Și tot poporul auzind, și vameșii, care primiseră botezul dela Ioan, au mărturisit drept pe Dumnezeu. Iar fariseii și legiuitorii au lepădat dela sine sfatul lui Dumnezeu, nebotezându-se dela dânsul.

Deci (a zis Domnul) :

Cu cine voi asemena pe oamenii neamului acestuia și cu cine sunt ei asemenea ? Asemenea

1. Malahia, 3, 1.

2. După cum Ioan Botezătorul a mărturisit despre Iisus, așa acum și Iisus dă această măreață mărturie despre el.

3. *Împărăția lui Dumnezeu se silește* înseamnă : împărăția lui Dumnezeu, adică învățăturile înalte și viața vrednică se capătă prin încordare. *Silitorii o răpesc pe ea* înseamnă : cei ce se silesc ajung să aibă astfel de învățături și să trăiască viața vrednică. Împărăția lui Dumnezeu se propovăduia din vremea lui Ioan Botezătorul, fiindcă el a început propovăduirea lui cu cuvintele : *Pocățiți-vă, că s'a apropiat împărăția cerurilor*.

4. Ilie care trebuia să vie este Ioan (Malahia 4, 5), fiindcă el a trăit ca Ilie, viață înfrânată în pustie.

sunt copiilor ce şed în târg şi strigă unii către alţii şi zic : Fluerau-am vouă şi n'aţi jucat ; cântat-am de jale vouă şi n'aţi plâns. Că a venit Ioan Botezătorul nici pâine mâncând, nici bând, şi ei zic : drac are. A venit Fiul Omului mâncând şi bând şi ziceţi : iată om mâncător şi băutor de vin, prieten vameşilor,¹⁾ şi păcătoşilor.

Şi s'a îndreptat înţelepciunea dela toţi fiii ei.

§ 44. Femeia cea păcătoasă.

(Luca 7, 36-50).

În vremea aceea, unul din farisei îl ruga pe Iisus să mănânce cu el. Şi intrând în casa fariseului, a şezut. Şi iată, o femeie din cetate, care era păcătoasă, înţelegând că şade în casa fariseului, a adus un alabastru cu mir. Şi stând lângă picioarele lui dinapoi, plângând, a început a uda picioarele lui cu lacrimi şi cu perii capului ei le ştergea şi săruta picioarele lui şi le ştergea cu mir.

Iar văzând fariseul care-l chemase pe el, a zis întru sine, grăind : Acesta, de ar fi prooroc, ar şti cine este şi ce fel de femeie este cea care se atinge de el, că este păcătoasă. Şi răspunzând Iisus, a zis către el :

— Simone, am oarece să-ţi zic...

Iar el a zis :

1. Noi am pus aici şi acest cuvânt, vameşilor, care lipseşte în Scriptura românească. El se găseşte însă în textul grecesc şi în toate traduceri. Deci am socotit că nu e bine să lipsească nici de aici, iar Scriptura românească, la altă ediţiune, să-şi cerceteze textul ei alături cu alte texte, pentru că să nu aibă astfel de graiuri şi tirbe. Acesta nu e siugurul loc în care mai găsim asemenea lipsuri.

Invățătorule, zi ! (Și Domnul a zis) :

— Doi oameni erau datornici unui cămătar ; unul era dator cu 500 de dinari,¹⁾ iar celalt cu 50; și neavând ei cu ce plăti, le-a daruit amândurora. Deci spune-mi care dintr'înșii îl va iubi mai mult ?

Iar Simon, răspunzând, a zis :

— Socotesc că acela căruia i-a dăruit mai mult,

Iar el a zis lui :

— Drept ai judecat.

Și întorcându-se către femeie, a zis lui Simon :

— Vezi pe această femeie ?²⁾ Am intrat în casa ta, și apă pe picioarele mele n'ai dat, iar aceasta cu lacrimi mi-a udat picioarele mele și le-a șters cu părul capului ei. Sărutare mie nu mi-ai dat, iar aceasta, de când am intrat, n'a încetat sărutându-mi picioarele mele. Cu untdelemn capul meu nu l-ai uns, iar aceasta cu mir mi-a uns picioarele mele. Pentru aceia grăiesc ție : Iartă-se păcatele ei cele multe, că a iubit mult. Iar cui se iartă puțin, iubește mai puțin :

Și a zis ei :

— Iartă-ți-se ție păcatele tale !

Și ceice ședeau cu dânsul au început a grăi

1. Dinarul era un ban de argint prețuind cât 80 de bani, după prețul lor de înaintea marelui război.

2. Femeia păcătoasă se socotește că a fost Maria Magdalina, aceea care și mai târziu a uns picioarele lui Iisus cu nard (Ioan 12, 2-3).

3. Mântuitorul, pomenind de toate aceste fapte de cinste care i s'au făcut, vorbește despre obiceiurile care erau la locuitorii din răsărit din vremea aceia de a primi pe oamenii de seamă. Spune fariseului Simon că el a lipsit de a face aceste lucruri către El, deci nu i-a arătat cinstea pe care i-a arătat-o femeia cea păcătoasă.

Întru sine : Cine este acesta care iartă și păcatele ?

Și a zis Iisus către femeie :

— Credința ta te-a mântuit. Mergi în pace !

§ 45. Sfintele femei.

(Marcu 3, 10-21 ; Luca 8, 1-3)

Și după ce a fost aceasta, umbla el prin cetăți și prin sate, propoveduind și binevestind împărăția lui Dumnezeu, și cei 12 cu dânsul,

Și umblau cu dânsul niște femei, care erau tămăduite de duhuri rele și de boale : Maria ce se cheamă Magdalina, din care scosese 7 draci, și Ioana, femeia lui Huza, ispravnicul lui Irod, și Suzana și altele multe, care slujeau lui din averile lor.

Și au venit în casă, și iarăși s'a adunat norodul, încât nu puteau ei nici pâine să mănânce. Și auzind ceice erau rudeniile sale ¹⁾, au eșit să-l prindă pe el, zicând că nu-și este în fire ²⁾.

1 În Scriptura românească, în loc de *ceice erau rudeniile sale*, se zice : *ceice erau despre dânsul*. Dar poate înțelege cineva în rostirea «despre dânsul» că e vorba de rude ? Deci noi am schimbat, pentrucă traducerea aceasta e rea. În grecește este : *ceice erau «par'attū* , deci s'ar fi putut zice pe românește : «*ceice erau pe lângă dânsul*», cu înțelesul de rudeni sau prieteni, dar mai degrabă rudeni. Deci noi am dat locul acesta mai pe înțeles. E unul din locurile care trebuie cântărite și a nu mai fi lăsat așa într'o nouă tipăritură a Scripturii.

2. Și Iisus a trebuit să îndure această păcătoșenie a oamenilor. Cum nu ești ca dânsii, ci te sui mult mai sus ca ei, nu mai ești în fire.

§ 46. Vindecarea unui îndrăcit orb și mut. Bârfeala fariseilor. Păcatul împotriva Duhului Sfânt.

(Matei 12, 22-27 ; Marcu 3, 20-26 ; Luca 11, 14-15, 19).

Atunci au adus la dânsul pe un îndrăcit, orb și mut. Și l-a tămăduit pe el, în cât orbul și mutul mergea și vedea. Și se mirau noroadale și ziceau: „Nu cumva acesta este fiul lui David ? ¹⁾

Iar fariseii, auzind, și cărturarii ceice se pogoriseră din Ierusalim, ziceau că are pe Veelzevul ²⁾ și că scoate dracii cu domnul dracilor. Iar alții, ispitindu-l, cereau dela dânsul semn din cer.

Iar Iisus, știind gândurile lor, chemându-i pe dânsii, în pilde le grăia lor și le-a zis :

— Toată împărăția care se împărechează întru sine se pustiește ; și toată cetatea sau casa care se împărechează întru sine nu va sta. Deci cum poate satana să scoată pe satana ? Și dacă satana s'a sculat însuși asupra sa și scoate pe satana, s'a împărechiat întru sine. Deci cum va sta împărăția lui ? Nu poate să stea, ci are sfârșit ³⁾. Și dacă eu cu Veelzevul scot dracii, feciorii voștri cu cine-i scot ? Pentru aceasta ei vor fi vouă judecători. Iar ducă eu scot dracii cu Duhul lui

1. Fiul lui David este Mesia.

2. *Veelzevul* ori *Belzebul* ori *Belzebut* era numele care se da capului dracilor.

3. Puternică este aci dovedirea lui Iisus împotriva cărturarilor și fariseilor : Voi îmi spuneți mie că eu scot dracii cu puterea dracilor. Cum ? dracii îmi ajută mie să alung pe ai lor ? Atunci dacă ajută drac împotriva altui drac, înseamnă că împărăția lor s'a prăbușit. Și dacă sunteți martori că împărăția diavolului se prăbușește, nu înseamnă aceasta că acuma a eșit la iveală puterea împărăției lui Dumnezeu ?

Dumnezeu, iată, a ajuns la voi împărăția lui Dumnezeu.

„Când cel tare, întrarmat fiind, păzește curtea sa, în pace sunt averile lui. Căci cum poate cineva să intre în casa celui tare și vasele lui să le jăfuiască, de nu va lega mai întâi pe cel tare, pentruca să poată jăfui casa lui? Iar când va veni cel mai tare decât dânsul și-l va birui pe el, ia toate armele lui, întru care se nădăduia, și împărțește prăzile lui.

„Celce nu este cu mine împotriva mea este și celce nu adună cu mine risipește ¹⁾.

„Pentru aceasta grăiesc vouă: tot păcatul și hula se va ierta oamenilor, iar hula care este împotriva Duhului nu se va ierta oamenilor ²⁾. Și oricine va zice cuvânt împotriva Fiului Omului, se va ierta lui, iar cine va zice împotriva Duhului

1. Iisus Hristos a venit pe lume ca să întemeieze împărăția lui Dumnezeu, să împace pe om cu Dumnezeu, să alunge din lume păcatul, cu alte cuvinte să înceapă un nou rai pe pământ. Dar până a ajunge la aceasta, trebuie străduința de a ajunge la întemeierea deplină a împărăției Lui. Oare poate fi om cum se cade acela care ar spune: «Nu mă amestec?». Nu, ci fiecare e dator să simtă chemarea sa de a fi un slujitor al binelui și a lucra pentruca acea stare mai bună să vie, și cât mai curând. Dacă cineva însă nu se amestecă, este cași cum ar da ajutor celor ce săvârșesc răul. În această viață, fiind luptă între bine și rău, celce nu ajută la răsturnarea răului, îl ajută să biruiască. De aceea Iisus spune: *Celce nu este cu mine împotriva mea este*. Nimenea nu are dreptul să stea deoparte, căci cine nu e cu uimenea, este cu cineva, este cu slujitorii răului și face lucrul diavolului. Prin aceasta, el este *împotriva lui Hristos*.

2. Păcatul împotriva Duhului Sfânt este împotrivirea față de lucrarea lui Dumnezeu și batjocorirea acestei lucrări. Ca omul să se împotrivească față de Dumnezeu, este cea mai înverșunată treaptă a îndărjirii sale împotriva binelui. Așa făceau fariseii, care vedeau lucrarea lui Iisus, făcută cu puterea Duhului, și ziceau că e făcută cu puterea diavolului. Ura îi orbea și întuneceau lu-

Sfânt, nu se va ierta lui, nici în veacul de acum, nici în celce va să fie, ci este vinovat judecății de veci“.

(Iar Iisus zicea astfel), pentrucă ziceau: „duh necurat are“.

„Sau faceți pomul bun și roada lui bună, sau faceți pomul putred și roada lui putredă, că din roadă se cunoaște pomul. Pui de năpârci, cum puteți grăi cele bune fiind răi? Că din prisosința inimii grăiește gura. Omul cel bun din comoara cea bună ¹⁾ a inimii scoate cele bune, iar omul cel rău din comoara cea rea scoate cele rele. Deci grăiesc vouă: pentru tot cuvântul deșert pe care-l vor grăi oamenii, au să dea seamă de dânsul în ziua judecății. Că din cuvintele tale te vei îndrepta și din cuvintele tale te vei osândi“.

§ 47. Semnul lui Iona. Duhul cel necurat.

(Matei 12, ³⁸⁻⁴⁵; Luca 11, ²⁹⁻³²).

Atunci unii din cărturari și din farisei au răspuns zicând:

— Voim să vedem dela tine semn.

Iar el, răspunzând, a zis lor:

— Neamul viclean și preacurvar semn caută ²⁾,

crarea lui Dumnezeu. Făptura se scula asupra făcătorului. Un asemenea păcat nu se poate ierta, nu fiindcă ar fi păcate care nu se pot ierta printr'o vie căință, ci fiindcă însuși omul împedecă aceasta. Îndârjirea aprigă nu mai lasă deschisă calea căinței și omul rămâne statornic în turbarea sa asupra Ziditorului. Acest păcat nu se poate ierta.

1. Comoara cea bună este inima bună și curată.

2. *Caută semn*, adică cereau ca Iisus să facă vreo minune ca să creadă într'însul. Dar Domnul nu face minunile după gustul oamenilor, ci când este nevoie, pentru ușurarea neputințelor. Pe farisei

și semn nu se va da lui, fără numai semnul lui Iona proorocul. Că precum Iona a fost trei zile și trei nopți în pântecul chitului, așa și Fiul Omului va fi trei zile și trei nopți în pântecul pământului¹⁾). Bărbații nineviteni se vor scula la judecată cu neamul acesta și-l vor osândi. Căci ei s'au pocăit prin propoveduirea lui Iona, și iată, mai mult decât Iona este aici²⁾). Împărăteasa dela meazăzi se va scula la judecată cu neamul acesta și-l va osândi; că a venit dela marginile pământului să vadă înțelepciunea lui Solomon, și iată, mai mult decât Solomon aici³⁾).

Când duhul cel necurat va eși din om, umblă prin locuri fără de apă, căutând odihnă și nu află. Atunci zice: Mă voi întoarce în casa de unde am eșit, și venind, o află deșertată, măturată și împodobită. Atunci se duce și ia cu sine alte șapte duhuri mai rele decât sine și, intrând, locuiesc acolo, și se fac cele de pe urmă ale omului aceluia mai rele decât cele dintâi.

Îi vedea că nici cu minuni nu vor crede. Căci omul înrăutățit poate vedea adevărul deplin și tot caută a zice că nu e așa. Nu făcuse Domnul minunea povestită mai înainte! și tot ziceau că e făcută cu puterea diavolului!

1. Să nu zică nimenea că Domnul n'a stat 3 zile și 3 nopți în sânul pământului, fiindcă, după vorbirea de atunci, părțile din zi erau socotite tot ca zile. Deci o parte din ziua de Sâmbătă și o parte din Duminică (până în ziuă) fac 3 zile. Așa socoteau Evreii.

2. Cugetarea Mântuitorului este că până și păgânii Asirieni, la care a fost trimis Proorocul Iona, în orașul Ninive, capitala Asiriei, au fost mai buni ca fariseii, fiindcă ei s'au pocăit după propoveduirea lui Iona, pe când Mântuitorul e mai mult ca Iona și tot nu vor să-L asculte.

3. Împărăteasa dela meazăzi este regina din ținutul Saba din Arabia, lângă Aden, care a venit la Solomon să se minuneze de înțelepciunea lui. Iisus era cu atât mai mult decât Solomon și totuși fariseii cârteau.

Și a fost, când zicea el acestea, ridicând o femeie glas din popor, a zis lui : Fericit este pântecul care te-a purtat și țărțile care ai supt. Iar el a zis : „*Adevărat, fericiți cei ce ascultă cuvântul lui Dumnezeu și-l păzesc pe el.*”

§ 48. Mama și rudeniile lui Iisus.

(Matei 12, 46-50 ; Marcu 3, 31-35 ; Luca 8, 19-21).

Și încă grăind el către noroadă, iată, au venit mama și frații lui Iisus. Și stăteau afară, căutând să vorbească cu el. Și au trimes la el, chemându-l pe dânsul. Și ședea norodul împrejurul lui, și a zis lui oarecine : „Iată, mama ta și frații tăi și surorile tale afară te caută pe tine”. Iar el, răspunzând, a zis celui ce-i spusese :

— Cine este mama mea și care sunt frații mei ?

Și întinzându-și mâna spre ucenicii săi și privind spre cei ce ședeau împrejurul lui, a zis :

— Iată mama mea și frații mei. Că oricine aude cuvântul lui Dumnezeu și face voia Tatălui meu celui din ceruri, acela este fratele meu și sora mea și mama mea.

§ 49. Invățătura în pilde. Pilda Sămănătorului.

(Matei 13, 1-9 ; Marcu 4, 1-20 ; Luca 8, 4-15).

În ziua aceia, eșind Iisus din casă, ședea lângă mare. Și adunându-se norod mult și cei de prin cetăți venind către dânsul, noroadă multe s'au adunat lângă dânsul, încât a intrat în corabie să șadă ; și tot norodul sta pe țărmurile mării. Și le-a grăit lor multe pilde, zicând :

— Ascultați, iată, a eșit semănătorul să semene sămânța sa. Și semănând el, unele au căzut lângă cale și au venit pasărilor cerului și le-au mâncat, iar altele au căzut pe petriș, unde n'aveau pământ mult, și îndată au răsărit, pentrucă n'aveau pământ adânc. Și răsărind soarele, s'au pălit, și pentrucă n'aveau rădăcină, s'au uscat. Iar altele au căzut pe spini, și au crescut spinii și le-au înecat pe ele. Iar altele au căzut pe pământ bun și au dat roadă: una 100, iar alta 60, iar alta 30. Și acestea grăind, a strigat: celce are urechi de auzit să audă!

Iar când a fost deosebi¹⁾, apropiindu-se ucenicii și cei ce erau lângă el, l-au întrebat zicând „Pentru ce grăiești lor în pilde?” Iar el răspunzând, a zis lor:

— Pentrucă vouă vi s'a dat a ști tainele împărăției lui Dumnezeu, iar celot de afară nu li s'a dat, ci toate sunt lor în pilde. Că celace are are i se va da lui și-i va prisosi, iar celace n'are și ceiace are se va lua dela dânsul. Pentru aceasta le grăiesc lor în pilde, pentrucă văzând nu văd și auzind nu aud, nici înțeleg. Și se împlinește întru dânsii proorocia lui Isaia ce zice: „Cu auzul veți auzi și nu veți înțelege și privind veți privi și nu veți vedea. Că s'a îngroșat inima norodului acestuia și cu urechile greu a auzit și ochii lor și-au închis, ca nu cumva să vadă cu ochii și cu urechile să audă și cu inima să în-

1. In graiul evangheliei vechi românești, cuvintele *când a fost deosebi* înseamnă: *când a fost singur sau: când a rămas numai cu pușini.*

țelegă și să se întoarcă și să-i vindec pe ei. Iar ochii voștri fericiți sunt că văd și urechile voastre că aud. Că amin grăiesc vouă : mulți prooroci și drepti au dorit să vadă cele ce vedeți voi și n'au văzut și să audă cele ce auziți și n'au auzit“.

Și le-a zis lor :

— Au nu știți pilda aceasta ? Atunci cum veți înțelege toate pildele ? Deci voi ascultați pilda semănătorului :

Sămânța este cuvântul lui Dumnezeu. Celce samănă, samănă cuvântul. Sămânța de lângă cale sunt ceice aud cuvântul împărăției ; apoi vine diavolul și răpește ceiace este semănat în inima lui, ca nu cumva crezând să se mântuiască. Iar cea semănată pe petriș sunt ceice, când aud cuvântul, îndată cu bucurie primesc. Dar aceștia n'au rădăcină întru sine, ci este până la o vreme, iar la vreme de ispită, făcându-se necaz sau goană mare pentru cuvânt, îndată se leapădă.

Iar cea căzută în spini sunt ceice au auzit, dar cu grijile veacu ui acestuia și cu înșelăciunea bogăției și cu dulcelele vieții acesteia umblând, și pofta celorlalte intrând, se îneacă și nu săvârșesc roadă.

Iar cea semănată în pământ bun sunt cei care aud cuvântul cu inimă bună și curată și-l primesc și-l înțeleg și aduc roadă întru răbdare și fac : unul 100, iar altul 60, iar altul 30.

Și le zicea lor : Nu este ceva tănuit care să nu se vădească, nici a fost ascuns, ci ca să vie întru arătare.

Așa este împărăția lui Dumnezeu, în ce chip

este dacă aruncă omul sămânța în pământ. Și doarme și se scoală noaptea și ziua, și sămânța răsare și crește cum nu știe el. Că pământul din sine rodește, întâi iarbă, apoi spic, după aceea deplin grâu în spic. Iar când se coace rodul, îndată trimite secerea, că a sosit secerișul, (Marcu 4, 26-29).

§ 49. Pilda neghinei, a muștarului și a aluatului

(Matei 13, 24-49 ; Marcu 4, 30-34 ; Luca 13, 18-11).

Isus le-a pus lor înainte și altă pildă :

Asemănatu-s'a împărăția cerurilor omului care a semănat sămânță bună în țarina sa. Dar dormind oameții, a venit vrăjmașul lui și a semănat neghine între grâu și s'a dus. Iar dacă a crescut iarba și a făcut roadă, atunci s'au arătat și neghinele. Și venind slugile stăpânului casei, i-au zis lui : „Doamne, au n'ai semănat sămânță bună în țarina ta ? Dar de unde are neghine ?” Iar el le-a zis lor : „Un om vrăjmaș a făcut aceasta”. Iar slugile au zis lui : „Vrea-vei dar să mergem să le plivim ?” Iar el a zis lor : „Ba nu, ca nu cumva, plivind neghinele, să rupeți și grâul împreună cu dânsule. Lăsați să crească amândouă împreună până la seceriș, și atunci, la vremea secerișului, voi zice secerătorilor : Pliviți întâi neghinele și le legați în snopi ca să le ardem, iar grâul îl adunați în jitița mea !”

Și altă pildă le-a pus lor înainte zicând : „Cui vom semăna împărăția lui Dumnezeu sau cu ce pildă o vom potrivi pe ea ? Asemenea este îm-

părăția cerurilor grăunțului de muștar, pe care, luându-l omul, l-a semănat în țarina sa, și care este mai mic decât toate semințele, iar dacă crește, este mai mare decât toate buruienile și se face copac, încât vin păsările cerului și se sălășluiesc la umbra lui în ramurile lui“.

Și altă pildă le-a grăit lor zicând : „Asemenea este împărăția cerurilor aluatului, pe care, luându-l femeia, l-a ascuns în trei măsuri de făină, până ce s'a dospit toată“.

Acestea toate a grăit Iisus noroadelor în pilde, și cu multe pilde ca acestea grăia lor, ca să se îplinească ceea ce s'a zis prin proorocul ce zice : „Deschide-voi în pilde gura mea, spune-voi cele ascunse din începutul lumii“, iar deosebi ucenicilor săi le dezlega toate.

Atunci, lăsând Iisus noroadele, au venit în casă. Și s'au apropiat către dânsul ucenicii lui zicând : „Spune-ne nouă pilda neghinelor din țarină!“ Iar el, răspunzând, le-a zis lor :

— Celce a semănat sămânța cea bună este Fiul Omului, iar țarina este lumea, iar sămânța cea bună sunt fiii împărăției, iar neghinele sunt fiii celui viclean, iar vrăjmașul, celce le-a semănat pe dânsle este diavolul, iar secerișul este sfârșitul veacului, iar secerătorii sunt îngerii. Deci cum se adună neghinele și se ard cu foc, așa va fi la sfârșitul veacului acestuia. Va trimite Fiul Omului pe îngerii săi și vor aduna dintru împărăția sa pe toate zmintelele și pe ceice fac fără-delegea. Și-i vor arunca pe ei în cuptorul cel de foc. Acolo va fi plânsul și scrâșnirea dinților.

Atunci dreptii vor străluci ca soarele întru împărăția Tatălui lor. Celace are urechi de auzit să audă“.

§ 51. Pildele comorii ascunse în țarină, a mărgăritarului și a năvodului.

(Matei 13, 44-53 ; Marcu 4, 35).

Iarăși, asemenea este împărăția cerurilor cu comoara ascunsă în țarină, pe care, aflând-o omul, a ascuns-o și, de bucuria ei, merge și vinde toate câte le are și cumpără țarina aceea.

Iarăși, asemenea este împărăția cerurilor omului neguțător, care caută mărgăritare bune, care, aflând un mărgăritar de mult preț, a mers și a vândut toate câte avea și l-a cumpărat.

Iarăși, asemenea este împărăția cerurilor năvodului care s'a aruncat în mare și a adunat tot felul de pești, pe care, după ce s'a umplut, scoțându-l la margine și șezând, au ales pe cei buni în vase, iar pe cei răi i-au lepădat afară.

Așa va fi la sfârșitul veacului. Vor eși îngerii și vor despărți pe cei răi din mijlocul celor drepti și-i vor arunca pe ei în cuptorul cel de foc. acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților.

Grăit-a lor Iisus : „Înțeles-ați toate acestea ?“ Iar ei i-au răspuns : „Da, Doamne.“ Iar el le-a zis lor :

— Pentru aceasta tot cărturarul care se învață întru împărăția cerurilor asemenea este omului stăpân al casei, care scoate din vistieria sa nouă și vechi.

Și după ce a sfârșit pildele acestea, a trecut de acolo.

§ 52. Potolirea furtunii.

(Matei 8, 18-27 ; Marcu 4, 35-40 ; Luca 8, 22-26).

Și a fost într-una din zile, văzând Iisus noroade multe, împrejurul său, a intrat el în corabie și ucenicii lui, și a zis către ei: „Să trecem de cealaltă parte a lacului!“

Și apropiindu-se un cărturar, i-a zis lui: „Învățătorule, voi să merg după tine oriunde vei merge“. Și a grăit Iisus lui: „Vulpile au vizunii și păsările cerului cuiburi, iar Fiul Omului n'are unde să-și plece capul“. Iar altul din ucenicii lui i-a zis: „Doamne, dă-mi voie întâi să merg să îngrop pe Tatăl meu“. Iar Iisus i-a zis lui: „Vino după mine și lasă morții să-și îngroape pe morții lor!“¹⁾

Și lăsând norodul, l-au luat pe dânsul în corabie așa cum era. Și erau și alte corăbii cu dânsul. Iar mergând ei cu corabia, el a adormit. Și s'a făcut vifor mare de vânt și valurile intrau în corabie, încât mai se umplea ea. Și era el la cârmă dormind pe căpătâi. Și l-au deșteptat pe el și i-au zis lui: „Învățătorule, au nu-ți este

1. Răspunsul lui Iisus înseamnă că, până și vulpile și păsările, au locuință, iar el nu are nimic. Deci cine vine către El să nu caute bunul trai al vieții, ci să fie mânat numai de dorurile cerești. Iar dacă celui-alt îi spune să lase pe morți să-și îngroape morții lor, nu trebuie să înțelegem că Iisus oprește datorile către părinți, ci l-a văzut pe acela că stă cu inima șovăind între El și între lume, și deaceia i-a spus așa. A fost un răspuns pentru împrejucrarea aceia.

grijă ? Mântuiește-ne că pierim !” Și le-a grăit lor : „Ce sunteți înfricoșați, puțin-credincioșilor ?” Atunci sculându-se, a certat vânturile și a zis mării : „Taci ! încetează !” Și a stăut vântul și s’a făcut liniște mare. Și a zis lor : „Pentruce sunteți așa fricoși ? Cum n’aveți credință ?” Și s’au înfricoșat cu frică mare și grăia unul către altul : „Oare cine este acesta că și vânturile și marea îl ascultă pe el ?” Și au venit cu corabia în lăturea Gadarenilor, care este de ceia parte de Galileia.

§ 53. **Indrăciții din Gadara.**

(Matei 8, 28⁻³⁴ ; Marcu 2, 1⁻¹⁰ ; Luca 8, 17⁻³³).

Și trecând el de celaltă parte și eșind la uscat în lăturea Gherghesenilor ¹⁾, l-au întimpinat pe dânsul doi îndrăciți, eșind din morminte, foarte cumpliți, încât nu putea nimenea să treacă pe calea aceia. Și iată, au strigat grăind ; „Ce este nouă și ție, Iisuse, Fiul lui Dumnezeu ? Ai venit aci mai nainte de vreme să ne muncești pe noi ?”

Și îndată unul din ei, având duh necurat, eșind din mormânt, a venit înaintea lui. Și acela își avea locuința în morminte și avea draci mulți de mulți ani și în haină nu se îmbrăca și în casă nu petrecea, ci în morminte, nici cu lanțuri de fier nimenea nu putea să-l lege, pentrucă de

1. Evangheliștii n’au toți aceeași numire pentru ținutul unde erau cei doi îndrăciți. Sf. Matei zice lăturea *Gherghesenilor*, iar ceilalți doi a *Gadarenilor*, iar, în unele texte se zice și *Gherasenilor*. Dar e unul și acelaș ținut.

multe ori, fiind legat cu obezi și cu lanțuri de fier și păzit fiind, rupea lanțurile și obezile le sfărâma și nimenea nu putea să-l domolească pe dânsul, și s'a alungat de dracul în pustie. Și pururea, noaptea și ziua, era prin munți și prin morminte, strigând și tăindu-se de petre. Iar văzând pe Iisus de departe, a alergat și s'a închinat lui. Și strigând cu glas mare, a zis: „Juru-te pe tine, cu Dumnezeu, să nu mă muncești pe mine!“ Că Iisus îi zicea lui: „Ieși din om, duh necurat!“ Și Iisus l-a întrebat pe el: „Cum îți este numele?“ Și a răspuns grăind: „Legheon îmi este numele, că mulți suntem.“¹⁾ Și-l rugau pe el să nu-i trimeată pe dânsii afară din latimea aceia și să meargă întru adânc.

Și era acolo, lângă munte, o turmă mare de porci, care pășteau. Și l-au rugat pe dânsul toți dracii zicând: „Trimete-ne pe noi în porci, ca să intrăm într'înșii!“ Și le-a dat lor voie și i-a slobozit pe ei Iisus îndată. Și s'a pornit turma de pe țărmuri în mare (și erau ca la 2000), și s'au înecat în mare. Iar păstorii, văzând ceiace se făcuse, au fugit și au vestit în cetate și în sate. Și au ieșit să vadă ce s'a făcut. Și au venit la Iisus și au aflat pe omul dintru care eșiseră dracii îmbrăcat și întreg la minte, șezând lângă picioarele lui Iisus, și s'au temut. Și le-au povestit lor și ceice văzuseră cum s'a mântuit cel îndrăcit și despre porci. Și tot norodul ținutului Gadarenilor a început a-l ruga pe el să se ducă

1. *Legheon* înseamnă mulțime mare. Deaceia și îndrăcitul a răspuns că *legheon* îi este numele.

dela dânșii, că erau cuprinși de mare frică. Și intrând el în corabie, celce fusese îndrăcit îl ruga pe el ca să fie cu dânșul. Iar Iisus nu l-a lăsat pe el, ci i-a zis: „Mergi în casa ta, către ai tăi, și vestește câte ți-a făcut ție Domnul și te-a miluit“. Și s'a dus și a început a propovedui în Decapoli câte i-a făcut Iisus lui, și toți se minunau.

§ 54. Iisus desprețuit în Nazaret.

(Matei 13, ⁵⁴⁻⁵⁸; Marcu 6, ¹⁻⁶; Luca

Și a eșit de acolo, și intrând în corabie, a trecut și a venit în cetatea sa. Și după dânșul au venit ucenicii lui. Și-i învăța pe dânșii în sinagoga lor. Și fiind Sâmbătă, a început a învăța în sinagogă. Și mulți, auzindu-l, se mirau zicând: „De unde îi sunt lui acestea? Și ce este înțelepciunea ce-i s'a dat lui, că și puteri ca acestea se fac prin mâinile lui? ¹⁾ Au nu este acesta feciorul teslarului? Au nu se numește mama lui Maria și frații lui: Iacov și Iosif și Simon și Iuda? Și surorile au nu sunt toate aici la noi? Deci de unde sunt lui acestea toate? Și se zminteau întru dânșul ²⁾. Iar Iisus le-a zis lor:

Nu este prooroc necinstit fără numai în patria sa, între rudenii și în casa sa“. Și n'a făcut acolo minuni multe pentru necredința lor, fără numai peste puțini bolnavi punându-și mâinile, i-a vindecat pe ei. Și se mira pentru necredința lor.

1. *Se fac puteri*, adică *se fac minuni* Evanghelia de multe ori numește minunile *puteri*.

2. *Se zminteau întru dânșul* înseamnă: *el priveau cu ochi vii*.

§ 55. Nouă lucrare în Galileia.

(Matei 9, 35-38).

Și după acestea străbătea Iisus prin toate cetățile și orașele, învățând în soboarele lor și propoveduind evanghelia împărăției și vindecând toată boala și toată neputința întru norod. Iar văzând el noroadale, i s'a făcut milă de dânșii, că erau năcăjiți și rătăciți ca oile care n'au păstor. Atunci a zis ucenicilor săi: „Iată secerișul este mult, iar lucrătorii puțini. Deci rugați pe Domnul secerișului ca să scoată lucrători la secerișul său!“

§ 56. Trimeterea apostolilor la propoveduire. Înștiințările date lor de Iisus.

(Matei 10, 1-41; Marcu 6, 5-18; 9 49; Luca 9, 1-6; 12, 1-9;
51-55; 14, 10-17; 17, 33).

Și chemând Iisus pe cei 12 ucenici ai săi, a început a-i trimete pe dânșii, doi câte doi, și a dat lor putere asupra duhurilor celor necurate, ca să le scoată pe ele și să tămăduiască toată boala și neputința și să povăduiască împărăția lui Dumnezeu. Și le-a zis lor:

1. Câmpul de lucru al apostoliei lor.

În calea pagânilor să nu mergeți și în cetatea Samarinenilor să nu intrați, ci mai vârtos mergeți către oile cele pierdute ale casei lui Israil. Și umblând, propoveduiți zicând: „S'a apropiat împărăția cerurilor“.

2. Chipul izbândirii.

Pe cei bolnavi vindecați, pe cei leproși curățiți, pe cei morți înviați, dracii scoateți ; în dar ați luat, în dar dați !

Să nu aveți aur, nici argint, nici bani în brâiele voastre, nici traistă în cale, nici două haine, nici încălțăminte, ci numai sandale, nici toiag (de apărare, ci numai de sprijin), că vrednic este lucrătorul de plata lui.

3. Purtarea față de primirea care li se face.

Și în orice cetate sau oraș veți intra, cercetați cine este într'însul vrednic, și acolo rămâneți până când veți ieși. Și întrând în casă, să-i urați grăind : „Pace casei acesteia !“, Și de va fi casa aceia vrednică, pacea voastră va veni peste dânsa, iar de nu va fi vrednică, pacea voastră se va întoarce la voi.

Și oricine nu vă vă primi pe voi, nici va asculta cuvintele voastre, ieșind din casă sau din cetatea aceia, scuturați praful de pe picioarele voastră, întru mărturie asupra lor. Amin zic vouă că, mai ușor va fi pământului Sodomei și Gomorei în ziua judecății decât cetății aceleia.

4. Greutățile și prigonirile.

Iată, eu vă trimet pe voi ca oile în mijlocul lupilor. Deci fiți înțelepți ca șerpii și blânzi ca porumbeii. Și vă feriți de oameni, că vă vor da pe voi în soboare și întru adunările lor vă vor

bate pe voi. Incă și înaintea domnilor și împăraților veți fi duși pentru mine, întru mărturie lor și limbilor ¹⁾). Iar când vă vor da pe voi, nu vă îngrijiți cum sau ce veți grăi, că se va da vouă într'acel ceas ce veți grăi. Că nu voi sunteți ceice grăiți, ci Duhul Tatălui vostru este care le grăește întru voi.

Și va da frate pe frate la moarte și tată pe fecior, și se vor scula feciorii asupra părinților și-i vor omori. Și veți fi urâți de toți pentru numele meu. Iar celce va răbda până în sfârșit, acela ce va mântui,

Iar când vă vor goni pe voi în această cetate, fugiți în cealaltă. Amin grăiesc vouă : Nu veți sfârși cetățile lui Israil până când va veni Fiul Omului ²⁾).

Nu este ucenic mai pre sus de dascălul său. Ajunge ucenicului să fie ca dascălul său și slugii ca Domnul său. Dacă pe stăpânul casei l-au numit Veelzevul, cu cât mai vârtos pe casnicii lui ! ³⁾

1. *Întru mărturie lor și limbilor, adică : pentruca să mărturișiți despre mine înaintea celor mari ai pământului și a popoarelor.*

2. *Nu veți sfârși de propoveduit în cetățile Israilului până când va veni Fiul Omului, adică : înainte de a isprăvi voi lucrul vostru cu propoveduirea. eu voi veni în ajutorul vostru și veți simți lucrarea mea, voi vărsa mânia mea asupra celor necredincioși și vor simți judecata mea. Mânia Domnului a venit asupra Ierusalimului, și atunci, când încă mulți apostoli erau în viață, au putut cunoaște că lucrarea pedepsitoare a Domnului a venit mai înainte de a fi isprăvit ei de propoveduit prin toate cetățile Israilului.*

3. *Prin aceasta Domnul le spune : Dacă mie, care sunt Domnul vostru, mi-au pregătit o urgie pe care o vedeți, nici voi nu trebuie să vă așteptați la o soartă mai bună. Nu este sluga mai mare decât domnul ei.*

5. Increderea în Dumnezeu.

Deci nu vă temeți de dânșii, că nimic nu este acoperit, care să nu se descopere și ascuns care să nu se cunoască. Ceiace grăiesc vouă la întunec, să spuneți la lumină; și ce auziți la ureche, să propoveduiți deasupra caselor.

Deci grăiesc vouă, prietenilor mei :

Nu vă temeți de ceiace ucid trupul, și după aceia nu pot nimic mai mult să facă. Ci voi arăta vouă de cine să vă temeți. Să vă temeți de acela ce are putere să peardă și trupul și sufletul și, după ce l-a ucis, să-l arunce în Gheena. Adevăr grăiesc vouă, de acela să vă temeți !

Au doară nu se vând două păsări pentru un ban ? Și niciuna dintr'insele nu cade pe pământ fără de Tatăl vostru. Iar ai voștri ! și perii capului vă sunt toți numărați. Pentru aceia nu vă temeți, că voi sunteți cu mult mai buni decât păsările.

Deci tot acela ce mă va mărturisi pe mine înaintea oamenilor, îl voi mărturisi și eu pe el înaintea Tatălui meu care este în ceruri. Iar acela ce se va lepăda de mine înaintea oamenilor, mă voi lepăda și eu de dânsul înaintea Tatălui meu carele este în ceruri.

6 Nevoia de luptă și de lepădare de sine.

Să nu socotiți că am venit să pun pace pe pământ: n'am venit să pun pace, ci sabie. Că am venit să despărțesc pe om de tatăl să și pe fiică de mama sa și pe noră de sora, și vrăjmașii omului casnicii lui. Că vor fi de acum înainte

cinci într'o casă împărțiți, trei împotriva a doi și doi împotriva a trei ¹⁾).

Cela ce iubește pe tată sau pe mamă mai mult decât pe mine nu este vrednic de mine; și acela ce iubește pe fiu sau pe fiică mai mult decât pe mine nu este vrednic de mine. Că oricine vine către mine și nu urăște pe tatăl său și pe mamă și pe femeie și pe feciori și pe frați și pe surori, încă și pe sufletul său, nu poate fi ucenic al meu ²⁾). Că cine va vrea să-și mântuiască sufletul său perde-l-va pe el, iar cine-și va pierde sufletul său pentru mine și pentru evanghelie, acela îl va mântui pe el. Și acela ce nu va lua crucea sa și să vie după mine, nu este vrednic de mine.

1. Să nu se ia cuvintele acestea într'un înțeles greșit. Mântuitorul nu spune că ținta venirii sale pe pământ a fost de a aduce vrajbă între oameni, ci numai că, drept capăt al acestei veniri, vom avea și vrajbă, pentrucă mulți oameni se vor ridica împotriva acelor care vor mărturisi numele Său. Și numele Său va fi prigonit până acolo că vrajba va intra și în sânul familiilor. Ura împotriva Mântuitorului va fi până acolo că va prigoni tată pe fiul său și mamă pe fiică și așa mai încolo. Dar aceasta nu pentrucă voiește Mântuitorul așa sau pentrucă urmărește a face așa, ci pentrucă așa e inima păcătoasă a oamenilor. Veți fi urâți de toți pentru numele meu, zice Domnul.

2. Iarăși, să nu se înțeleagă răn cuvintele acestea. Domnul nu spune anume să urâști pe tată și pe mamă, căci pe cruce însuși a spus ucenicului Său Ioan să poarte grijă de mama Sa, ci iubirea către El să întrecă orice iubire de pe pământ. În măsura în care ura e departe de iubire. Toate celelalte de pe pământ să fie socotite cu mult mai pre jos față de iubirea către Domnul, încât să ai puterea de a te despărți de dânsule fără pășare, așa cum ești despărțit de ceva când urâști. Dar că El nu ne învață ura, se vede de acolo când spune: *Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea lui și toate celelalte se vor adăoga vouă*, adică veți avea și tot ce vă trebuie și este cuviincios pe pământ, și vă dau voie să le aveți, dar, mai nainte de toate, sunt cele ale lui Dumnezeu, iar apoi veți avea și celelalte în măsura în care vi se va cuveni.

7. Răsplata făgăduită celor ce primesc ori ascultă pe apostoli.

Cel ce vă ascultă pe voi, pe mine mă ascultă și cel ce se leapădă de voi de mine se leapădă, iară acela ce se leapădă de mine, se leapădă de acela ce m'a trimes pe mine.

Cela ce vă primește pe voi pe mine mă primește, și acela ce mă primește pe mine primește pe acela ce m'a trimes pe mine.

Cela ce primește prooroc în nume de prooroc, plata proorocului va lua; și acela ce primește pe drept în nume drept, plata dreptului va lua. Și acela ce va adăpa pe unul dintr'acești mici, numai cu un pahar de apă rece, în nume de ucenic, amin grăiesc vouă, nu-și va perde plata sa.

Și ucenicii, eșind, umblau prin sate, binevestind și tămăduind pretutindenea. Ei propoveduiau ca oamenii să se pocăiască, și draci mulți scoteau și ungeau cu untdelemn pe mulți bolnavi și tămăduiau.

Și când a isprăvit Iisus poruncile sale către ucenicii săi, s'a mutat de acolo, ca să învețe și să propoveduiască în cetățile lor.

§ 57. Uciderea Sfântului Ioan Botezătorul ¹⁾.

(Matei 14, 1-12; Marcu 6, 14-29; Luca 9, 7-9).

Dar întâmplându-se o zi cu bun prilej, când Irod făcea ospățul nașterii sale, boierilor săi, căpitanilor și celor mai mari ai Galileei, a intrat

1. Vezi § 22, unde e vorba tot de Ioan Botezătorul. Aici se duce înainte povestirea de acolo.

fata Ierodiadei. Și jucând și plăcând lui Irod și celor ce ședeau cu dânsul, a zis împăratul fetei : „Cere dela mine orice vei vrea și voi da ție“. Și s'a jurat ei, zicând : „Orice vei cere dela mine voi da ție, până la jumătate din împărăția mea“. Iar ea ieșind, a zis mamei sale : „Ce voi cere ?“ Iar aceia a zis : „Capul lui Ioan Botezătorul“. Și împăratul foarte s'a întristat. Dar pentru jurământ și pentru ceice ședeau împreună cu dânsul, n'a vrut să-i lepede cererea. Și îndată, trimetând împăratul un speculator, a poruncit să aducă capul lui. Iar acela mergând, i-a tăiat capul în temniță. Și l-a adus în tîpsie și l-a dat pe el fetei, și fata l-a dat mamei sale. Și auzind ucenicii lui, au venit și au ridicat trupul lui cel căzut și l-au pus pe el în mormânt, și venind, au vestit lui Iisus.

În vremea aceia, Irod, cel a patra parte stăpânitor, a auzit vestea despre Iisus și despre toate cele făcea el, căci numele lui se răspândise, și nu se pricepea, pentrucă unii ziceau că Ioan s'a sculat din morți, iar alții că Ilie s'a arătat, iar alții că un prooroc din cei de demult a înviat. Și a zis Irod : „Pe Ioan eu l-am tăiat. Dar acesta cine este de care aud unele ca acestea ?“ Acesta este tot Ioan Botezătorul. El a înviat din morți și pentru aceasta se fac puteri întru el. Și căuta să-l vadă pe el. Dar Iisus, auzind, s'a dus de acolo.

§ 58. Intoarcerea apostolilor. Întâia înmulțire a pânilor.

(Matei 14, 13-14; Marcu 6, 30-44; Luca 9, 10-17; Ioan 6, 1-14).

Și întorcându-se apostolii, au spus lui toate câte au făcut și câte au învățat. Și el le-a zis lor: „Veniți voi înșivă deosebi în loc pustiu și vă odihniți puțin“. Că erau mulți care veneau și se duceau și n'aveau vreme nici să mănânce. Și luându-i pe dânșii, s'a dus de acolo cu corabia în loc pustiu al cetății ce se cheamă Betsaida ¹⁾, de ceia parte de Marea Galileiei, care este a Tiberiadei ²⁾.

Și i-au văzut pe dânșii noroadele mergând și l-au cunoscut pe el mulți. Și auzind noroadele, s'au dus după dânsul pe jos de prin toate orașele. Și alergau acolo, și au venit mai nainte decât ei și s'au adunat la dânsul. Căci vedeau semnele lui pe care le făcea la cei bolnavi.

Și era aproape Paștele, praznicul Iudeilor.

Și ieșind Iisus, a văzut norod mult, și i-s'a făcut milă de ei, pentru că erau ca oile care n'au păstor. Și primindu-i pe ei, s'a suit Iisus în munte și acolo a șezut cu ucenicii lui, și a început a-i învăța pe dânșii mult, și le grăia lor despre îm-

1. *Betsaida* era oraș așezat în lătura de sus a Lacului Ghenisaret. Iisus, plecat din Capernaum, adică din partea de apus a lacului, putea trece cu corabia în vederea ocelor de pe mal. De acolo, se putea merge deasemenea și pe jos, dealungul lacului spre Betsaida. Aceasta a și făcut mulțimea, ajungând în lătura aceea mai înainte decât Iisus cu apostolii în corabie.

2. Marea Galileei se mai numește și *Marea Tiberiadei*, după numele orașului *Tiberias* de pe țărmul lui, clădit în cinstea Împăratului Tiberiu de Irod. Se mai numește și Lacul *Ghenisaret*.

părăția lui Dumnezeu, și pe ceice aveau trebuință de tămăduire îi vindeca.

Iar făcându-se seară, au venit la dânsul ucenicii lui zicând : „Locul este pustiu și vremea iată, a trecut ; slobozește norodul ca să se ducă prin satele și orașele cele dimprejur să găzduiască și să-și cumpere bucate loruși, că aici suntem în loc pustiu și n’au ce să mănânce.

Iar Iisus răspunzând, le-a zis lor : „Nu trebuie să meargă ; dați-le voi să mănânce !“ Iar ei au zis lui : „Să mergem oare să cumpărăm pâni de 200 dinari și să le dăm lor să mănânce ?“

Deci ridicându-și Iisus ochii și văzând că norod mult vine la dânsul, a zis către Filip : „De unde vom cumpăra pâni, ca să mănânce aceștia ?“ Iar aceasta zicea ispitindu-l pe el, că însuși știa ce avea să facă. Și i-a răspuns Filip : „Nu le va ajunge pâni de 200 de dinari ca fiecare dintr’ânșii să ia câte puțin“. Iar el le-a zis lor : „Câte pâni aveți ? Mergeți și vedeți !“ Și a grăit unul din ucenicii lui, Andrei, fratele lui Simon Petru : „Este aici un copil care are cinci pâni de orz și doi pești. Dar ce sunt acestea la atâția !“ Și a zis lor Iisus : „Aduceți-le pe ele aici, la mine, și faceți pe oameni să șadă. Și era iarbă multă în acel loc. Deci au șezut cete-cete, câte 100 și câte 50, și erau ca 5000 de bărbați, afară de femei și copii. Și luând Iisus cele cinci pâni și cei doi pești, căutând la cer și mulțamind, le-a binecuvântat și a frânt pânilor și le-a dat ucenicilor săi, ca să le puie înaintea celor ce ședeau. Asemenea și din pești cât au vrut ei. Și au

mâncat și s'au săturat toți. Iar dacă s'au săturat, a zis Iisus ucenicilor săi : „Adunați fărmăturile ce au prisosit, ca să nu se peardă ceva. Deci au adunat și au umplut 12 coșuri de fărmături din cele cinci pâni de orz și doi pești care au prisosit celor ce au mâncat. Iar oamenii aceia, văzând semnul ¹⁾ pe care l-a făcut Iisus, ziceau : „Acesta este adevărat proorocul cel ce va să vie în lume“.

§ 59. Iisus merge pe mare.

(Matei 14, 22-30 ; Marcu 6, 45-56 ; Ioan 6, 15-21).

Deci Iisus, cunoscând că vor să vie să-l apuce pe el, ca să-l facă împărat, îndată a silit pe ucenicii lui să intre în corabie și să meargă mai nainte de ceiace parte, la Betsaida, până ce va slobozi norodul. Și după ce i-a slobozit pe ei, s'a dus în munte să se roage deosebi. Și făcându-se seară, era acolo singur, iar ucenicii lui s'au porgorât la mare. Și intrând în corabie, mergeau de cealaltă parte de mare, la Capernaum. Și iată, întunerec s'a făcut și nu venise către ei Iisus. Și marea s'a ridicat, vânt mare suflând. Iar corabia era în mijlocul mării, învăluindu-se de valuri, și Iisus i-a văzut cum ucenicii se chinuiau vâslind, că vântul era împotrivă. Deci, pe la a patra strajă a nopții, ³⁾

1. *Semnul*, adică minunea.

2. Locul cusăturii mulțimii a fost în partea de răsărit și mează-noapte a Lacului Ghenisaret. De acolo, trebuia să plutească spre-
apus, ca să ajungă la Capernaum.

3. A patra strajă a nopții erau ceasurile dela 3-6 dimineața.

facând ei ca la 25 sau 30 de stadii¹⁾, a venit Iisus la dânşii, umblând pe mare, şi vrea să treacă pe lângă ei. Iar ei văzându-l umblând pe mare şi apropiindu-se de corabie, li s'a părut că este nălucă şi de frică s'au înfricoşat şi au strigat. Dar Iisus îndată le-a grăit lor zicând: „Indrăzniţi, eu sunt, nu vă temeţi!“ Iar Petru, răspunzând, a zis: „Doamne, de eşti tu, porunceşte-mi să vin la tine pe apă“. Iar el i-a zis: „Vino!“ Şi pogorându-se Petru din corabie, umbla pe apă, ca să meargă la Iisus. Dar văzând vântul tare, s'a înfricoşat, şi începând a se afunda, a strigat grăind: „Doamne mântueşte-mă!“ Şi îndată Iisus, întinzând mâna, l-a apucat şi i-a zis: „Puţin credinciosule, pentru ce te-ai îndoit?“ Deci voiau ucenicii să-l ia pe el în corabie. Şi intrând ei în corabie, a stat vântul. Şi ei foarte peste măsură se spăimântau întru sine şi se minunau. Că n'au priceput din pâni, de vreme ce era inima lor împetrită²⁾. Şi îndată corabia a sosit la pământul la care mergeau. Iar ceice erau în corabie au venit şi s'au închinat lui zicând: „Cu adevărat, Fiul lui Dumnezeu eşti!“

Şi au ajuns ei în pământul Ghenisaretului şi au stătut la liman³⁾. Şi eşind ei din corabie, îndată

1. Un stadiu avea 180—200 de metri de lungime. Deci 25—30 de stadii înseamnă 5—6 kilometri. Atât putuseră înainta ucenicii în lăţimea lacului. Deci erau cam pe la mijloc, fiindcă lacul e lat de 10—12 kilometri.

2. Ucenicii nu înţeleseseră tot ce a fost cu minunea înmulţirii pânilor. Inima lor era îngreuiată, adică prinsă de păreriile mulţimii din care şi ei făceau parte. Erau şi ei duşi de gândul că Iisus trebuie făcut împărat.

3. Aci nu a fost o singură minune, ci trebuie să adăugăm şi pe

I-au cunoscut pe el oamenii locului aceuia, și au trimis în toată laturea aceia. Și încunjurând toată laturea, au început a aduce pe paturi bolnavii acolo unde auzeau că este el. Și oriunde intra, în sate sau în cetăți sau în orașe, puneau la ulițe pe cei bolnavi și-l rugau ca măcar de poalele veșmintelor lui să se atingă. Și câți se se atingeau de el se mântuiau ¹⁾).

§ 60. Iisus Pânea vieții.

(Ioan 6. 11-48.)

A doua zi, norodul care sta de ceia parte de mare, văzând că altă corabie nu era acolo, fără numai una, întru care intraseră ucenicii lui, și cum că Iisus n'a intrat în corabie împreună cu ucenicii săi, ci singuri ucenicii lui, s'au dus. (Și alte corabii au venit dela Tiberida aproape de locul unde au mâncat pânea, mulțămind Domnului.) Deci dacă a văzut norodul că Iisus nu este acolo, nici ucenicii lui, au intrat și ei în corăbii și au mers în Capernaum, căutând pe Iisus. Și aflându-l pe el de ceia parte de mare, i-au zis lui: „Răvi, când ai venit aici?” Răspuns-a Iisus lor și a zis: „Amin, amin grăesc

aceia, că, după suirea lui Iisus în corabie, îndată a stat vântul și iute au și ajuns la țărmul lacului. Când însă ei văsliseră cu greu toată noaptea și abea ajunsese ră spre ziua la jumătatea lacului, înseamnă că e o minune că vântul a încetat și ei îndată au putut ajunge la liman.

1. Câte fapte și minuni n'a făcut Iisus! Dar evangheliștii nule povestesc toate. În puține rânduri scrise, ei cuprind o întreagă cutreierare prin sate și orașe, în timpul căreia a făcut multe minuni, vindecând mulți bolnavi, dar fără a ne povesti în parte fiecare minune.

vouă : mă căutați pe mine, nu pentru că ați văzut semne, ci pentru că ați mâncat din pâni și v'ați săturat. Lucrați nu pentru mîncarea cea pieritoare, ci pentru mîncare aceia care rămîne spre viață veșnică, pe care Fiul Omului o va da vouă ; că pe acesta l-a pecetluit Dumnezeu Tatăl¹⁾ Deci a zis către dînsul : „Ce vom face ca să lucrăm lucrurile lui Dumnezeu ?“ Răspuns-a Iisus și a zis lor : „Acesta este lucrul lui Dumnezeu, ca să credeți întru care a trimis acela²⁾ Zis-au drept aceia lui : „Dar ce semn faci tu, ca să vedem și să credem ție ? Ce lucrezi ? Părinții noștri au mîncat mană în pustie, precum este scris : pîne din cer le-a dat lor de au mîncat“³⁾ Deci le-a zis lor Iisus : „Amin, amin, zic vouă, nu Moisi a dat vouă pînea din cer ; ci

1. In această cuvîntare, Iisus dă învățătură despre Sfînta Împărtășanie. El se întemeiază pe minunea făcută mai nainte cu înmulțirea pânilor și săturarea minunată și spune, celor ce-l căutau, că mai este și altă mîncare, nu mîncarea cea peritoare a trupului, ci mîncare pentru viața de veci. Aceasta e mîncarea trupului Sîn în Sfînta Împărtășanie, care se mai numește și Sfînta Euharistie.

2. Cum făptuim lucrurile lui Dumnezeu ? Nu pe o cale pe care ne-o scornim noi singuri, ci crezând în Iisus Hristos și urmînd învățăturilor Lui. A ne croi religiuni de la noi, cum fac teozofii și spiritiștii din ziua de azi, nu este a urma învățăturilor pe care le dă Iisus aici. Trebuie să credem în El ca Fiu al Tatălui, ca Mîntuitor, ca hrănitor al nostru în Sf. Împărtășanie, trebuie să primim Sfintele Taine pe care El le-a orînduit, trebuie să credem în Sfînta Biserică drept așezămînt al Său și să ascultăm de rînduielile ei.

3. Ceice veneau după El cereau semn, adică să facă minuni ca să creadă în El. Spuneau că părinții lor au avut astfel de semn fiindcă au fost hrăniți cu mauă din cer. Evreii însă văzuseră mult mai multe minuni decât strămoșii lor. Ce le mai trebuia ? Aceștia însă erau fariseii sau trimegii lor dela Ierusalim care nelucetată urmăreau pe Iisus și umblau să găsească împotriva lui pricină de cărtit.

Tatăl meu dă vouă din cer pânea cea adevărată, Pentrucă pânea lui Dumnezeu este cea care se pogoră din cer și dă viață lumii.“ Deci au zis către dânsul : „Doamne, pururea dă-ne nouă pânea aceasta !“ Și a zis lor Iisus : „Eu sunt pânea vieții ; cel care vine către mine, nu va flămânzi, și cel care crede întru mine, nu va înseta niciodată. Ci am zis vouă : că m'ați și văzut pe mine, și nu credeți. Tot ce îmi dă mie Tatăl, către mine va veni ; și pe cel care vine către mine, nu-l voi scoate afară. Că m'am pogorât din cer, nu ca să fac voia mea, ci voia celui ce m'a trimis pe mine. Și aceasta este voia Tatălui, Celui ce ma trimis pe mine, ca tot ce mi-a dat mie, să nu perd dintr'însul, ci să-l înviez pe el în ziua cea de apoi. Și aceasta este voia Celui ce m'a trimis pe mine, că tot cine vede pe Fiul și crede întru el, să aibă viață veșnică, și eu îl voi învia pe el în ziua cea de apoi.“ Deci căteau Iudeii pentru el, că a zis : Eu sunt pânea ce s'a pogorât din cer. Și ziceau : „Au nu este acesta Iisus, fiul lui Iosif, căruia știm noi pe tatăl său și pe mama sa ? Dar cum zice el că : din cer m'am pogorât ?“ Deci răspuns-a Iisus și a zis lor : „Nu cărțiți între voi ! Nimeni nu poate să vie către mine, de nu-l va trage pe el Tatăl, Cel care m'a trimis pe mine ; și eu îl voi învia pe el în ziua cea de apoi.“¹⁾ Este scris

1. Erau două soiuri de oameni cari ascultau pe Iisus : unii erau cei cu inima curată, care, fără a înțelege bine această nouă învățătură a Domnului, ziceau cu umilință «Doamne dă-ne nouă pânea aceasta» ; alții, fariseii sau trimeșii lor, căteau auzind

în prooroci : şi vor fi toţi învăţaţi de Dumnezeu. Deci tot celace aude dela Tatăl, şi se învaţă, vine către mine. Nu doară că pe Tatăl L-a văzut cineva, fără numai celace este dela Dumnezeu, acela a văzut pe Tatăl. Amin, amin grăiesc vouă : celace crede întru mine, are viaţă veşnică. Eu sunt pânea vieţii.

Părinţii voştri au mâncat mană în pustie, şi au murit. Aceasta este pânea, care se pogoară din cer, ca să mănânce cineva dintr'însa, şi să nu moară. Eu sunt pânea cea vie, care s'a pogorât din cer. De va mânca cineva din pânea pe care eu o voi da, trupul meu este, pe care îl voi da pentru viaţa lumii ¹⁾. Deci se priceau între sine Iudeii, zicând : „Cum poate acesta să-şi dea nouă trupul să-l mâncăm ?“ Şi a zis lor Iisus : „Amin amin grăiesc vouă. De nu veţi mânca trupul Fiului Omului, şi nu veţi bea sângele lui, nu veţi avea viaţă întru voi²⁾. Celace mănâncă trupul meu şi bea sângele meu, are viaţă veşnică, şi eu îl voi învia pe el în ziua cea de apoi. Că trupul

cuvântul că El este pânea care s'a pogorât din cer. Ei una ştiau : că Iisus a trăit până la 30 de ani între ei, în Galileia. Deci li se părea că trebnie să fie caşi el. Atunci cum poate spune că El e pânea venită din cer?... Greu se poate sui inima îmbăcsită de vederile scurte ale pământeanului, la privirea şi îmbrăţişarea lucrurilor cereşti !

1. Vorbirea lui Iisus în cele de mai la vale este tot depănarea firului vorbirii de mai sus. Dar nu este în acelaş loc. Acelea le-a grăit îndată la scoborârea din corabie, acestea în sinagoga din Capernaum (vezi Ioan 6,59).

2. Iisus nu slăbeşte ce a spus, ci mai mult întăreşte : Nimenia nu ajunge la Tatăl de nu-l voi duce eu. Eu sunt acel care voi scula pe toţi din moarte la înviere. Deci Iisus mărturiseşte aici dumnezeirea Sa în chipul cel mai viu.

meu adevărat este mâncare și sângele meu adevărat este băufură ¹⁾). Celace mănâncă trupul meu și bea sângele meu, întru mine petrece și eu întru el. Precum m'a trimis pe mine Tatăl cel viu, și eu visez prin Tatăl, și celce mă mănâncă pe mine, și acela va fi viu prin mine. Aceasta este pâinea care s'a pogorât din cer, nu precum a mâncat mana părinții voștri și au murit. Căci ceva mănca pâinea aceasta, va fi viu în veac“. Aceasta a zis în sinagogă, învățând în Capernaum. Deci mulți din ucenicii lui, auzind aceasta, au zis : „Greu este cuvântul acesta, cine poate să-l audă pe el ²⁾). Iar Iisus, știind întru sine, că ucenicii lui

1. Aci Iisus arată în chipul cel mai viu și fără a mai da cuiva pricină de îndoială, că e vorba de a mânca însuși trupul Său și a bea însuși sângele Său. Dacă n'ar fi fost așa, ar fi spus-o Evreilor care se turburau auzind că cineva și-ar putea da trupul său să-l mănânce. Dar Iisus nu înlătură de loc această părere, ba încă mai mult apasă asupra ei, zicând : «Trupul meu cu adevărat este mâncare și sângele cu adevărat este băufură». Deci dacă este vreo învățătură dată limpede una mai limpede, ca aceasta nu se poate. Iisus în adevărat ne învață că trebuie să ne împărtășim cu însuși trupul Lui și să bem însuși sângele Lui, fiindcă viața sufletească adevărată nu putem avea fără aceasta. Mana din ce este ceva cu mult mai jos decât va fi această hrană nouă. Acela era numai mâncarea trupului, acesta însă e mâncare «întru viața de veci».

2. Din aceste cuvinte, se înțelege că greu putea intra în mintea ascultătorilor învățătura despre mâncarea trupului Iisus de care ei auzeau acum întâia oară. Dar în cele de mai la vale, Iisus le spune că ei nu înțeleg, din pricină că mintea lor stă prinsă de vederi înguste. Ei judecau dela mână până la gură. Fiindcă trupul de om nu se mănâncă, deci și această nouă învățătură era pentru ei ceva turburător. Nimenea n'a văzut până acum aceasta, nimenea n'a auzit pomenindu-se de așa ceva, prin urmare nu se poate. Nu este acesta felul de judecare al multora până în ziua de azi ? Dar Iisus le spune că sunt înțelegeri mai înalte, la care ajungi dacă te desprinzi de îngustimile vieții de toate zilele. «Trupul nu folosește la nimic, spune El. «Graiurile pe care eu le grăiesc sunt duh și viață», adică acestea sunt lucruri de înțeles pe calea credinței, a vieții înalte și duhovnicești.

cărtesc pentru aceasta, a zis lor : „Aceasta vă zmințește pe voi? Dar de veți vedea pe Fiul Omului suindu-se unde era mai înainte? Duhul este care face viu, trupul nu folosește nimic; graiurile care eu grăiesc vouă duh sunt, și viață sunt. Ci sunt unii din voi care nu cred“. Că știa dintru început Iisus, care sunt ceice nu cred și care este celace vrea să-l vândă pe el. Și zicea : „Pentru aceasta am zis vouă, că nimeni nu poate să vie la mine, de nu va fi dat lui dela Tatăl meu.“ Dintre aceștia, mulți din ucenicii lui s'au întors înapoi, și nu mai umblau cu dânsul ¹⁾. Deci a zis Iisus celor 12 : „Au doară și voi voiți să vă duceți?“ Răspuns-a Simon Petru lui : „Doamne, la cine ne vom duce? Cuvinte ale vieții veșnice ai. Și noi am crezut și am cunoscut că tu ești Hristosul, fiul lui Dumnezeu Celui viu ²⁾“. Răspuns-a lor Iisus : „Au nu eu pe voi

1. Evreii, neputând înțelege și neputându-se învoi cu această nouă învățătură de mâncare a trupului lui Iisus, s'an depărtat dela dânsul și nu mai umblau cu dânsul. Și totuși Iisus a avut grijă de neputința omenească. El ne-a spus aici să mâncăm trupul lui, dar încă nu ne a arătat cum vom face aceasta. A arătat-o mai târziu, la Cina cea de Taină, și atunci a rânduit ca să mâncăm trupul lui și să bem sângele lui, dar în chipul pâinii și a vinului. A avut grijă de slăbiciunea noastră, ca să nu ne scârbim mâncând carne și bând sânge omenesc, ci ne-a dat această îndulcire. Bunul și blândul învățător !

2. Dulosă este mărturisirea lui Petru! Toți ascultătorii păraseră pe Iisus, auzind de o așa învățătură grea de cuprinsă de mintea lor, ca cea despre Sfânta Euharistie. Apostolii însă au rămas și Iisus i-a întrebat că de ce nu să duc și ei? Petru însă dă, în numele lor, un răspuns care trebnice să fie a oricărei inimi care a cunoscut și a gustat pe Iisus; «Unde ne vom duce? Tu ai cuvintele vieții de veci». În adevăr, ce are a face că ici și colo, nu cuprinzi cu mintea ta o lature sau alta a cutării învățături? Ai pe Iisus înainte și El te trece peste toate prăpăstiile și piedicile cu care se întâlnește mintea noastră. Ei îți dă gustarea

cei 12 v'am ales, și unul din voi diavol este ?”
Și zicea de Iuda al lui Simon Iscarioteanul ; că
acela vrea, să-l vândă pe el, unul fiind din cei 12.

§ 61. Iisus dezvăluie fățarnicia fariseilor.

(Matei 15, 1-20; Marcu 7, 1-15).

Atunci s'au adunat la Iisus fariseii și unii din
cărturarii care veniseră din Ierusalim. Și văzând
pe oarecare din ucenicii lui mănâncând pâine cu mâ-
nile necurate, adică nespălate, i-au prihănit ¹⁾.
Că fariseii și toți Iudeii, de nu-și vor spăla mâ-
nile până în cot, nu mănâncă, ținând așezământul
bătrânilor. Și din târg venind, de nu se vor spăla,
nu mănâncă. Și altele multe sunt care au luat
a le ținea : spălarea paharelor și a ulcioarelor și
a căldărilor și a paturilor ²⁾. După aceia fariseii
și cărturarii l-au întrebat : „Pentru ce ucenicii tăi
nu umblă după așezământul bătrânilor, ci mănâncă
pâine cu mâinile nespălate?” Iar el, răs-
punzând, le-a zis : „Pentru ce și voi călcați po-
runcile lui Dumnezeu pentru așezământul vostru ?
Că lăsând porunca lui Dumnezeu, țineți așeză-

vieții de veci. Prin El ieși din lumea vremelnică și din gustarea
celor trecătoare, pentru a te împărtăși cu «lucrul cel nemuritor». Aceasta a gustat Petru și ceilalți apostoli, și de aceia această
aprigă și duioasă mărturisire, în această împrejurare. Aci este
locul de a spune cu Psalmistul : *Gustați și vedeți că bun este Domnul*
(Psalm 33, 8).

1. Aci, în loc de «l-au prihănit», s'ar putea zice mai bine, azi, pe
românește : «l-au mustrat». Așa au alte traduceri și e mai înțeles așa.

2. Afară de poruncile legii lui Moisi, fariseii mai adăogaseră la
ele altele multe, care deseori îngreuiau urmărirea legii, prin scor-
nituri pe care ea nu le cuprindea, iar alteori o răsturnau. Ei căr-
teau împotriva ucenicilor Domnului nu pentrucă aceia ar fi călcat
legea, ci pentrucă ucenicii călcau scorniturile lor.

mântul bătrânilor, spălarea ulcioarelor și a paharelor, și alte asemenea ca acestea multe faceți“. Și zise lor : „Bine, lepădați porunca lui Dumnezeu pentru așezământul vostru ? Că Dumnezeu a zis prin Moisi : „Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta ; și cela ce va grăi de rău pe tatăl său sau pe mamă-sa, cu moarte să moară“. Iar voi ziceți : „De va zice omul tatălui său sau mamei sale : *corban*, adică ceia cu care te-ai fi folosit dela mine este dar, nu-l mai lăsați pe dânsul să facă ceva tatălui sau mamei sale, călcând (astfel) cuvântul lui Dumnezeu pentru așezământul vostru care l'ați dat ¹⁾. Și asemenea ca acestea multe

1. Fraza de aci se înfățișează foarte întunecată în Biblia românească. Nu e însă vina ei. Evina originalului grecesc, care e aici tot atât de întunecat. Biblia noastră însă, urmărind să dea scrisul grecesc pe românește cuvânt cu cuvânt, n'a putut decât să ne dea aceiași întunecime ca și acolo. Scriitorul acestor rânduri a văzut și profesori de limbă grecească, având în mână Noul Testament grecesc și tot neputând să înțeleagă această bucată. De ce în grecește locul e întunecos ? Din pricină că e scris de oameni fără multă știință de carte, fără ținerea în seamă a rânduielilor scrisului și a bunei întocmiri a limbii. În graiul grecesc al Noului Testament, găsim rostiri cari calcă peste rânduiala gramaticii. Dar trebuie să spunem : așa e limba Noului Testament. Nu e nimic de făcut decât a căuta înțelesul bucății și a nu ne mai neliniști dacă ce dăm pe românește nu se potrivește cu cazurile pe care le-am găsit în scrierile grecesc. Și învățatul exeget *Adolf Deissmann* din Berlin, arată în cartea lui *Licht vom Osten* (Tubingen 1909) că limba grecească populară din vremea Noului Testament era o limbă grecească în care gramatica era călcată de multe ori. Deaceia traducătorul român nu trebuie să se silească a da pe românește rostirea așa cum o găsește în grecește după șirul și cuvintele ei, pentrucă nici acolo nu e bine periată de condeiul unui om meșter în ale scrisului. Trebuie căutat numai ce a vrut să spuie scriitorul și apoi a turna înțelesul slobod pe românește. Căci doar și în limba românească poporul vorbește de multe ori cu o gramatică stălcită, și cine ar traduce în altă limbă ce ar scrie un om neîndemânatec, n'ar trebui să înfățișeze tocmai felul șubred al rostirii unui om care nu e tare în meșteșugul limbii. Câți nu zic la noi,

faceți. Fățarnicilor, bine a proorocit Isaia despre voi zicând: „Norodul acesta se apropie de mine cu gura lui și cu buzele mă cinstește învățând învățături, porunci omenești“. Că, lăsând porunca lui Dumnezeu, țineți așezământul bătrânilor, spălarea ulcioarelor și a paharelor, și alte asemenea multe faceți ¹⁾“.

Și chemând la sine pe tot norodul, le-a zis lor: „Ascultați-mă și înțelegeți: Nu ce intră în gură

a lu tata ; a lu mama ; dă lu Maria ; omul care am fost cu el, în loc de omul cu care am fost ! Nu e bine, dar se zice. Așa și în Noul Testament.

Deci în locul cu pricina înțelesul e următorul : Față de porunca lui Dumnezeu prin Moisi, de a cinsti pe tată și pe mamă, tălcuirea fariseilor ajunsese de a răsturna această poruncă, spunând că, dacă omul și-a închinat cutare sau cutare parte din averea sa lui Dumnezeu, el poate spune părinților : nu pot să te ajut, fiindcă am apucat să închin lui Dumnezeu ce ar fi fost să-ți dau și nu mai pot scoate de acolo. Cu aceasta însă era înlăturată tocmai porunca lui Dumnezeu de a cinsti pe tată și pe mamă, și înlăturată cum ? tocmai cu fățarnicia că ascultă pe Dumnezeu, pe când Dumnezeu te-a învățat altfel. Această păcătoșie a fariseilor o scoate la iveală Mântuitorul. *Corban* este numele pe care îl dădeau ei lucrului închinat lui Dumnezeu.

1. Fariseii credeau să ia pe Domnul la socoteală pentru închipuite păcate ale ucenicilor. În schimb, răspunsul Domnului este de o frumusețe, de o țintire deadreptul spre inima lucrului, de o tărie care ne mișcă și ne face să nu știm de ce să ne minunăm mai întâi. În adevăr, în toate luptele de cugetare care se pot stârni între două tabere, rar se poate vedea o mai măestrută urmărire a protivnicului, o înfrângere mai hotărâtă, o mai ascuțită reperaie a cugetării asupra vrăjmașului ca aceasta. Deosebit de însemnătatea religioasă a cuvintelor Mântuitorului, ne minunăm aici și de puterea răspunsului său, care înmărmurește pe protivnic și nu-i mai dă chip să crănească ceva. Oare Cel stăpân peste mare și vânturi, peste viață și moarte, nu era să fie stăpân peste cuvânt și puterea cugetării ! Deaceia și fariseii rămân muți și nu au ce îngăima în fața răspunsului strivitor al Mântuitorului. Deci gustăm aceste cuvinte ca religioase, ca tărie a cugetării și ca artă.

O ! mai are Domnul de acestea și ar fi ship pentru cineva să scrie capitolul nescris : Tăria și măestria logică în cuvintele Domnului.

spurcă pe om, ci ce iese din gură, aceia spurcă pe om ¹⁾). Cine are urechi de auzit, să audă !“

Și după ce au intrat în casă dela norod, s'au apropiat de dânsul ucenicii lui și i-au zis : „Cunoscut-ai că fariseii, auzind cuvântul, s'au turburat?“ Iar el, răspunzând, a zis : „Tot sadul pe care nu l-a sădit Tatăl meu cel ceresc, se va desrădăcina. Lăsați-i pe dânsii ; povățuitori orbi sunt ai orbilor, și orb pe orb, de va povățui, amândoi vor cădea în groapă“. Și răspunzând Petru, i-a zis lui : „Spune-ne nouă pilda aceasta !“ Iar Iisus le-a zis lor : „Încă și voi așa de neînțelegători sunteți ? Au nu vă pricepeți că tot ce intră în om din afară nu poate să-l spurce ? Că nu intră în inima lui, ci în pântece, și iese pe afedron, curățind toate bucatele. Iar cele ce ies din gură ies din inimă și acelea spurcă pe om. Că din inimă ies gânduri rele, ucideri, preacurvii, curvii, furtișaguri, mărturii mincinoase, hule, asu-

1. Mulți întrebuițează acest cuvânt al Mântuitorului pentru a lovi în porunca postului. Dar, se înțelege, e adevărat că nu mănucarea spurcă pe om, ci călcarea poruncii de a mânca hrană oprită. Și dacă ne întrebăm: de ce sunt uuele mâncări oprite? răspundem : Pentruca omul să trăiască și în viață mai cumpătată, să se înfrâneze, să nu cadă în desfătarea trupului, ci să intre și într'o viață care trebuie să fie de mare adâncire sufletească. În alte împrejurări, și Domnul a arătat puterea postului și însuși a postit cele 40 de zile în pustie. Deaceia Biserica întrebuițează măsura postului și o pune înaintea creștinilor, fiindcă ea e așezământul lăsat de Iisus Hristos pentru acărnuirea viața creștinilor și deci are dreptul a o face. Deci, dacă cineva mănâncă hrană neînvoită, la o vreme, de tristețe, cum e de pildă Patima Domnului, când nu se cuvine a ne desfăta cu trupul, omul acela nu păcătuiește pentru mănucarea, prin care, după vorba Mântuitorului, nu se spurcă, ci pentrucă n'a ținut în seamă porunca Bisericii, pentru neascultare, după cum și Adam, n'a fost vinovat fiindcă a mâncat un măr, ci fiindcă n'a ascultat pe Dumnezeu.

pririle vicleșugurile, înșelăciunile, înverșunările, ochiul viclean, trufia, nebunia. Toate relele acestea sunt care spurcă pe om, iar a mânca cu mâni nespălate, nu spurcă pe om.

CAPITULUL VI

Anul III din lucrarea Domnului Hristos pe pământ. Dela Paștele al III-lea până la Florii.

§ 62. Femeia Cananeiancă.

(Matei 15, 21-28 ; Marcu 7, 24-31).

Și sculându-se de acolo, s'a dus în hotarele Tirului și ale Sidonului ¹⁾. Și intrând în casă, vrea să nu știe nimeni de el. Dar n'a putut să se tăinuiască. Că auzind despre dânsul o femeie elină din Fenicia Siriei, a cărei fiică avea duh necurat, eșind din hotarele acelea, strigă către dânsul zicând: „Miluește-mă, Doamne, Fiul lui David! fiică mea rău se îndrăcește“, Iar el nu i-a

1. Aceasta e singura dată, în curgerea lucrării Sale pământești, când Domnul Hristos a eșit din hotarele Țării Sfinte, pentru a trece într-o țară vecină. Această țară a fost *Fenicia*, cum i se zicea în vechime, sau *Siria*, cum i s'a zis mai în urmă. Ea era așezată mai sus de Țara Sfântă. Din ea izvora Iordanul și în ea se aflau orașele *Tirul* și *Sidonul*, de care se pomeneste și aici. Femeii i se zice *femeia cananeiancă*, fiind din vechii locuitori ai Țării Sfinte, numiți *Cananei*, pe care Evreii, intrând în Țara Sfântă, sub *Isus Navi*, i-au împins mai spre miază-noapte, și i se mai zice și *femeia sirofeniciană*, după numirea de *Siria* sau *Fenicia* dată ținutului în care locuia.

Domnul Hristos, eșind din Galileia, în partea de sus a țării, a intrat în Siria și a făcut un ocol dela apus spre răsărit, intrând apoi iarăși în Țara Sfântă prin ținutul numit Decapoli, la răsărit de Galileia și de Lacul Ghenisaretului.

răspuns ei cuvânt. Și apropiindu-se ucenicii lui, îl rugau pe el zicând: Slobozește-o pe ea, că strigă în urma noastră“, iar el, răspunzând, a zis: „Nu sunt trimes fără numai către oile cele perdute ale casei lui Israil“. Și ea, venind, s'a închinat lui, zicând; „Doamne ajută-mi!“ Iar el, răspunzând, a zis: „Lasă să se sature întâi fiii, că nu este bine a lua pânea fiilor și a o arunca cânilor 1)“. Iar ea, răspunzând, a zis lui: „Adevărat, că și câinii mănâncă sub masa stăpânilor din fărâmurile ce cad dela fiii lor“. Atunci Iisus, răspunzând, a zis: „O femeie! mare este credința ta! Pentru acest cuvânt, fie ție precum voiești! Mergi, că a eșit dracul din fiica ta! „Și s'a tămăduit fiica ei din ceasul acela, și mergând la casa sa, a aflat pe dracul eșit și pe fiică zăcând în pat.

§ 63. Vindecarea surdo-mutului din Decapoli 2).

(Matei 15, 29; Marcu 7, 31-37).

Și iarăși, eșind din hotarele Tirului și ale Sidonului, Iisus a venit la Marea Galileei, în mijlocul

1. In vorba Evreilor de atunci, ei se numeau *fii*, iar pe păgâni îi numeau *câni*. Fiindcă aceasta era vorbirea obișnuită, cuvântul Mântuitorului înseamnă: nu este bine a lua pânea fiilor, adică a Evreilor și a o da păgânilor. Mântuitorul a făcut însă aceasta numai pentru o oclpă, pentru a pricinui mărturisirea credinței acelei femei. Oăci îndată i-a dat tămăduirea cerută, așa că și unei păgâne i-a dat «pâne». Mântuitorul spune că a venit întâi pentru Evrei, dar nu numai pentru Evrei. Și această rânduială a ținut-o numai în vremea scurtă a propoveduirii Sale, pentru că, la încheierea ei, când a fost vorba de a da apostolilor învățătură pentru totdeauna, le-a spus să meargă către toată lumea.

2. Venind în părțile Decapolei, Mântuitorul a venit tot în partea unde făcuse și întâia săturare a mulțimii.

hotarelor Decapolei. Și au adus la dânsul un surd, grăind anevoie, și l-au rugat pe dânsul ca să-și puie mâinile peste el. Și Iisus, luându-l pe el din mulțime deosebi, a pus degetele sale în urechile lui, și scuișând, s'a atins de limba lui. Și căutând la cer, a suspinat și a zis: „*Efata ! ce este*¹⁾: *deschide-te !*” Și îndată s'au deschis auzurile lui și s'a dezlegat legătura limbii lui și grăia drept. Și a poruncit Iisus lui ca să nu spuie nimănu. Inșă ei, pe cât el le porunceau, mai mult vesteau. Și peste măsură se mirau zicând : „Toate le-a făcut bine, și pe surzi i-a făcut de aud și pe muți de grăiesc“.

§ 64. A doua înmulțire a pânilor.

{(Matei 15, 29-39 ; Marcu 8, 1-9).

In zilele acelea, suindu-se Iisus în munte, ședea acolo. Și au venit la dânsul noroade multe, având cu sine șchiopi, orbi muți, ciungi și alții mulți. și i-a aruncat pe dânsii la picioarele lui Iisus și i-a tămăduit pe ei, încât se mirau noroadele văzând pe muți grăind, pe ciungi sănătoși, pe șchiopi umblând și pe orbi văzând ; și slăveau pe Dumnezeuul lui Israil. Și fiind norod mult foarte și neavând ce mânca, a chemat Iisus la sine pe ucenicii săi și le-a zis : „Milă-mi este de norodul acesta, că iată, trei zile sunt de când așteaptă lângă mine și n'au ce mânca ; și a-i slobozi pe dânsii flămânzi, nu voiesc, ca nu cumva

1. *Ce este*, adică : ce înseamnă.

să slăbească pe cale, că unii dintr'înșii au venit de departe". Și au grăit lui ucenicii lui : „De unde nouă în pustie atâtea pâni, încât să se sature atâta norod?" Și a zis lor Iisus : „Câte pâni aveți?" Iar ei au zis : „Șapte pâni și puțini peștișori". Și a poruncit norodului să șadă pe pământ. Și luând cele șapte pâni, mulțămind, a frânt și a dat ucenicilor lui, iar ucenicii norodului. Și a binecuvântat și peștii și a zis să-i puie și pe aceia înaintea lor. Și au mâncat toți și s'au săturat, și au luat rămășițele de fărături șapte coșnițe pline. Iar ceice mâncaseră erau ca la 4000 de bărbați, afară de femei și de copii. Și i-a slobozit pe ei.

§ 65. Sosirea la Dalmanuta. Semnul lui Iona. Aluatul fariseilor.

(Matei 15, ⁹⁹⁻¹⁰¹ 1-12 ; Marcu 8, ¹¹⁻¹² ; Luca 12, ⁵⁴⁻⁵⁷).

Și după ce a slobozit năvoadele, Iisus și ucenicii lui au intrat în corabie și au trecut în hotarele a Magdalului, în părțile a Dalmanutei ¹). Și s'au apropiat de el fariseii și saducheeii, și au început a se întreba cu dânsul, cerând dela dânsul semn din cer, ispitindu-l pe el. Iar el răspunzând, le-a zis : „Când se face seară, ziceți : senin va fi, că se roșește cerul ; și dimineața ziceți : astăzi va fi furtună, că se roșește cerul posomorit ; și când vedeți norul ridicându-se dela apus, numai-decât ziceți : că ploaie mare vine,

1. *Magdalul* și *Dalmanuta* erau sate în Galileia, pe malul Lacului Ghenisaret.

și este așa; și când austrul vine suflând, ziceți că zăduf va fi, și este. Fățarnicilor, fața cerului și a pământului știți a o socoti, iar semnele vremilor¹⁾ nu puteți“. Și suspinând cu duhul său, a zis: „Pentru ce neamul acesta cere semn? Amin zic vouă, nu se va da semn acestui neam viclean și prea curvar, fără numai semnul lui Iona proorocul.“²⁾ Și lăsându-i pe dânșii, au intrat iarăși în corabie și au trecut de cealaltă parte.

Și mergând de cealaltă parte, ucenicii lui uitaseră să ia pâne și n'aveau cu dânșii în corabie mai mult decât o pâne. Iar Iisus le-a poruncit lor zicând: „Cutați de vă păziți de aluatul fariseilor și al saducheilor și de aluatul lui Irod“. Și ucenicii cugetau întru sine, unul către altul zicând: „N'am luat pâne.“ Iar Iisus, cunoscând aceasta, le-a zis lor: „Ce cugetați întru voi, puțin-credincioșilor, că n'ați luat pâne? Încă nu înțelegeți, nici pricepeți? Încă împetrită este inima voastră? Ochi având nu vedeți și urechi având nu auziți? Și nu vă aduceți aminte? Când

1. *Semnele vremilor* erau atâtea lucruri nouă oare se întâmplaseră și care vesteau că o nouă stare de lucruri se săvârșește. Unul era venirea și lucrarea Sfântului Ioan Botezătorul, altul era minunile și învățătura Domnului. În acestea se găsea împlinirea vechilor proorocii. Fariseii cari umblau tot cu legea în mână trebuiau să știe să cumpănască și să înțeleagă că este ceva deosebit în lume. Dar pricepuți în cele ale vieții obișnuite, cum era cunoașterea vremilor după înfața gării cerului, rămăneau cu inimile înguste și nu înțelegeau marea schimbare petrecută pentru suflote.

2. *Semnul lui Iona* este moartea și învierea lui Iisus. Căoi după cum Proorocul Iona a stat 3 zile și 3 nopți în pântecul chi-tului, așa și Iisus Hristos va sta în pământ, se va scula la viață și învierea Sa va fi o grozăvie osândă împotriva celor ce n'au crezut într'însul.

am frânt cele cinci pâni la cele 5000, câte coșuri pline de fărmături ați luat ?” Zis-au ei lui : „12.” Și când am frânt pe cele șapte la cele 4000, câte coșuri pline pe fărmături ați luat ? „Iar ei au zis : „Șapte”. Și Iisus le-a zis lor : „Cum nu înțelegeți că nu pentru pâne am zis vouă să vă păziți de aluatul fariseilor și saducheilor ?” Atunci au înțeles ei că nu de aluatul pâinii le-a zis lor să se păzească, ci de învățătura fariseilor și a saducheilor.

§ 66. Vindecarea orbului din Betsaida.

(Marcu 8, 22-26).

Și au venit în Betsaida și i-au adus lui un orb, și l-au rugat pe el ca să se atingă de dânsul. Și aducând pe orb de mână, l-a scos afară din sat. Și scuișându-l pe ochii lui și punându-și mâinile pe el, l-a întrebat de vede ceva. Și acela, ridicându-și ochii, a zis : „Văd oamenii ca copacii umblând. După aceasta iarăși a pus mâinile pe ochii lui și l-a făcut de a văzut, și s'a îndreptat și a văzut luminat pe toți. Și l-a trimis la casa sa zicând : „Nici în sat să intri, nici să spui cuiva în sat!”

§ 67. Mărturisirea lui Petru la Cezareia.

(Matei 16, 13-20 ; Marcu 8, 27-30 ; Luca 9, 18-21).

Si a ieșit Iisus cu ucenicii lui, în satele Cezareii ¹⁾ lui Filip și pe cale, pe când el se ruga

1. Această Cezaree se găsea în partea de sus a ținutului De-

deosebi, a întrebat pe ucenicii săi zicând: „Cine îmi zic oamenii că sunt eu, Fiul Omului?“ Iar ei au zis: „Unii Ioan Botezătorul, alții Ilie, iar alții Ieremia sau unul din proorocii cei de demult înviați“. Zis-a lor Iisus: „Dar voi cine-mi ziceți că sunt?“ Și răspunzând Simon Petru, a zis: „Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu, cel viu“. Și răspunzând Iisus, a zis lui: „Fericit ești Simone, fiul lui Iona, că nu trup și sânge ¹⁾ ți-au descoperit ție aceasta, ci Tatăl meu Cel din ceruri.

Și eu zic ție că tu ești Petru și pe această piatră voi zidi Biserica mea ²⁾ și porțile iadului nu o vor birui pe dânsa. Și-ți voi da cheile împărăției cerurilor și orice vei lega pe pământ va fi legat în ceruri și orice vei deslega pe pământ va fi dezlegat în ceruri“.

Atunci a poruncit ucenicilor săi ca să nu spuie nimănui, că el este Hristos.

§ 68. Iisus vestește întâia oară despre patima Sa. Purtarea crucii.

(Matei 56 ²¹⁻²⁸; Marcu 8. ³¹⁻³⁹; Luca 9 ²²⁻²⁷).

De atunci a început Iisus a spune ucenicilor că se cuvine lui a merge în Ierusalim și a pătimi multe și a fi defăimat de bătrâni și de arhierii

capoli, peste care domnea Irod Fillo. Ea era însăși capitala lui. Dar mai erau orașe cu acest nume. Cele care se clădeau sau se înnoiau în cinstea (Cezarului), din Roma căpătau acest nume. În Țara Sfântă mai era o Cezareie mai jos, pe țărmul Mării Mediterane, care se numește Cezareia Palestinei.

2. *Nu trup și sânge*, adică nu oamenii ți-au descoperit.

3. *Pe această piatră voi zidi Biserica mea*, adică pe credința mărturisită în această împrejurare de Petru. Credința că Hristos este Fiul lui Dumnezeu stă la temelia Bisericii.

și de cărturari, și a fi omorât, și a treia zi a învia. Și de față grăia cuvântul acesta.

Și apucându-l pe El Petru, a început a-i sta Lui împotrivă, zicând : „Milostiv fie ție, Doamne ; să nu fie ție, aceasta !“ Iar El întorcându-se și căutând spre ucenicii Săi, a certat pe Petru zicând : „Mergi înapoia mea, Satano ! Zminteală îmi ești, că nu cugeți cele ce sunt ale lui Dumnezeu, ci cele ce sunt ale oamenilor“. Și chemând la sine norod, împreună cu ucenicii Săi, grăia către toți : „Tot celce voiește să vie după mine, să se lepede de sine și să-și ia crucea sa și să-mi urmeze mie. Că cine va vrea să-și mântuiască sufletul său, perde-l va pe el ; iar cine își va perde sufletul său pentru mine și pentru evanghelie, acela îl va afla și-l va mântui pe el. Că ce folos este omului de-ar dobândi lumea toată, iar sufletul său își va perde sau se va păgubi ? Sau ce va da omul în schimb pentru sufletul său ? Că va să vie Fiul Omului întru slava Tatălui Său. cu îngerii Săi, și atunci va răsplăti fiecăruia după faptele lui, și oricine se va rușina de mine și de cuvintele mele întru acest neam preacurvar și prea păcătos, și Fiul Omului se va rușina de el, când va veni întru slava Tatălui său cu sfinții îngeri.

Amin grăiesc vouă, sunt unii din ceice stau aici, care nu vor gusta moarte până ce vor vedea pe Fiul Omului venind întru împărăția sa¹⁾).

1. Ceice nu vor gusta moarte până nu vor vedea pe Fiul Omului sunt Israilul luat ca întreg. Poporul acesta va dăinui și va fi martur al judecății de veci săvârșite de Mântuitorul.

§ 69. Schimbarea la faţă.

(Matei 12, 1-13; Marcu 9, 1-12; Luca 9, 28-36).

Ca la opt zile ¹⁾ după cuvintele acestea, Iisus a luat cu sine pe Petru şi pe Iacov şi pe Ioan, fratele lui, şi i-a suit pe ei într'un munte ²⁾ înalt deosebi, singuri ca să se roage ³⁾. Şi când se ruga el, s'a schimbat la faţă înaintea lor. Chipul lui s'a făcut altul şi a strălucit faţa lui ca soarele, iar hainele lui s'au făcut albe foarte, ca zăpada, în ce chip nălbitorul pe pământ nu poate să înălbească. Şi iată, doi bărbaţi vorbeau cu dânsul, cari erau Moisi şi Ilie, care, arătându-se în slavă, grăiau de eşirea ⁴⁾ lui, pe care vrea s'o înalbească în Ierusalim. Iar Petru şi ceice erau cu dânsul erau îngreuiţi de somn. Şi deşteptându-se, au văzut slava lui şi pe cei doi bărbaţi stând împreună cu dânsul ⁵⁾. Şi a fost, când

1- Evangheliştii Matei şi Marcu zic că după şase zile, Luca după opt. Deosebirea nu este în fapt, ci numai în felul numărării. Matei şi Marcu au socotit şi părţile de zile care s'au scurs între mărturisirea dela Cezareia şi Schimbarea la Faţă. Luca a socotit numai zilele întregi, fără partea de zi rămasă dela petrecerea faptului de mai înainte şi fără partea de zi în care s'a petrecut suirea pe muntele Schimbării la Faţă.

2. Evangheliştii nu ne numesc muntele acela, dar toată arătarea din vechi a bărbaţilor Bisericii este că acela era Muntele Taborului.

3. Iisus în fiecare seară se ducea astfel la o parte ca să se roage.

4. Prin ceiace evanghelistul numeşte *eşirea lui din Ierusalim* trebuie să înţelegem chipul cum Domnul avea să încheie lucrarea Sa în Ierusalim. Despre aceasta vorbea cu cei doi bărbaţi din Vechiul Testament.

5. Mântuitorul s'a suit pe Muntele Taborului spre seară. Acolo a stat mult rugându-se. În această vreme, apostolii au adormit. Aşa ne lămurim de ce ei erau îngreuiţi de somn. Apoi s'au trezit înecaţi în lumina Schimbării la Faţă, care s'a petrecut noaptea.

s'au despărțit ei dela dânsul, a zis Petru către Iisus : „Învățătorule, bine este nouă a fi aici. De voiești, să facem trei colibi : ție una și lui Moisi una și lui Ilie una“ ; neștiind ce grăia, că erau înfricoșați. Și încă grăind el, iată nor luminos i-a umbrît pe ei și s'au spăimântat când au intrat ei în nor. Și iată, glas a venit din nor zicând : „Acesta este Fiul meu cel iubit, întru care am binevoit, pe acesta să-l ascultați !“. Și auzind ucenicii, au căzut pe fețele lor și s'au spăimântat foarte. Și după ce a fost glasul, s'a aflat Iisus singur. Și apropiindu-se Iisus, s'a atins de dâșii și a zis : „Sculați-vă și nu vă temeți !“. Și ridicându-și ochii lor și de năprasnă căutând ei împrejur, pe nimeni n'au mai văzut, ci numai pe Iisus singur împreună cu dâșii. Și pogorându-se ei din munte, le-a poruncit lor Iisus zicând : „Nimănui să nu spuneți de vederea aceasta, până când Fiul Omului se va scula din morți“. Și ei au tăcut și nimănui n'au spus în zilele acelea nimic din cele ce văzuseră, întrebându-se : „ce este acela a învia din morți ?“.

Și l-au întrebat pe el ucenicii lui zicând : „Pentruce zic cărturarii că mai înainte trebuie să vie Ilie ?“ Iar Iisus, răspunzând, le-a zis : „Ilie, venind mai înainte, va așeza toate. Și cum este scris despre Fiul Omului, el va să pătimească multe și să fie defăimat. Însă zic vouă că Ilie a și venit și nu l-au cunoscut pe dânsul, ci au făcut lui câte au voit. Cum este scris despre el, așa și Fiul Omului va să pătimească dela dâșii.

Atunci au înțeles ucenicii că pentru Ioan Botezătorul le-a zis lor ¹⁾).

§ 70. Vindecarea lunaticului.

(Mater 12, ¹⁴⁻²¹; Marcu 9, ¹⁸⁻²⁹; Luca 9, ³⁷⁻⁴³; 17, ⁵⁻⁶).

Iar a doua zi, pogorându-se ei din munte și venind el la ucenicii săi, a văzut norod mult împrejurul lor și cărturarii întrebându-se cu dânșii. Și venind el la norod, îndată tot norodul, văzându-l pe el, s'a spăimântat, și alergând, s'a închinat lui. Și a întrebat pe cărturari: „Ce vă întrebați între voi?” Și iată, s'a apropiat de el un bărbat din norod, îngenunchind înaintea lui și zicând: „Doamne, miluiește pe fiul meu, că este lunatic și rău pătimește; că de multe ori cade în foc și de multe ori în apă. Rogu-te, caută spre fiul meu, că unul-născut îmi este mie ²⁾”. Și l-am adus pe el la tine, având duh mut. Și iată, oriunde duhul îl apucă pe el, de năprasnă strigă și-l zdrobește pe el și face spume, și scrâșnește cu dinții și se usucă și abea se duce dela el, sfărâmându-l pe el. Și m'am rugat de ucenicii tăi să-l scoată, și n'au putut“. Iar Iisus, răspunzând, a zis: „O, neam necredincios și îndărătnic! Până când voi fi cu voi! Până când vă voi suferi pe voi! Aduceți-l pe el aici, la mine“. Și încă apropiindu-se el, l-a trântit pe el dracul. Și

1. Am arătat mai sus (pag. 40) că Ilie celce, după spusa proorociilor, avea să vie mai înainte de Iisus, un era altul decât Ioan Botezătorul. El a fost numit *Ilie*, numai fiindcă felul vieții sale a semănat cu al lui Ilie. Amândoi au trăit la pustie, în viață de mare înfrânare.

2. *Unul-născut îmi este*, adică e singurul meu fiu.

l-au adus pe el la dânsul, și îndată duhul l-a scuturat pe el, și căzând la pământ, se tăvălea spumând.

Și a întrebat Iisus pe tatăl lui : „Câtă vreme este de când i s'a făcut lui aceasta ?“ Iar el a zis : „Din copilărie. Și de multe ori l-a aruncat pe el și în foc și în apă, ca să-l peardă ; ci tu, de poți ceva, ajută-ne nouă, fiindu-ți milă de noi !“ Iar Iisus i-a zis lui : „De poți crede, toate sunt cu puțință celui credincios“.

Și îndată, strigând cu lacrimi, tatăl copilului a grăit : „Cred, Doamne, ajută necredinței mele !“

Iar văzând Iisus că năvălește norodul, a poruncit duhului celui necurat, zicând lui : „duh mut și surd, eu îți poruncesc : ieși dintr'însul și de-acum să nu mai intri în el !“ Și strigând (duhul) și mult scuturându-l pe el, a ieșit. Și s'a făcut ca un mort, încât mulți ziceau că a murit. Și s'a tămăduit copilul din ceasul acela. Iar Iisus, apucându-l pe el de mână, l-a ridicat și el s'a sculat. Și l-a dat pe el tatălui său.

Și se spăimântau toți de mărimea lui Dumnezeu și se mirau de toate câte a făcut Iisus.

Și intrând el în casă, ucenicii lui l-au întrebat pe dânsul deosebi : „Pentru cei noi n'am putut să-l scoatem pe el ?“. Iar Iisus le-a zis lor : „Pentru necredința voastră : că amin grăiesc vouă : de veți avea credință cât grăunțul de muștar, veți zice muntelui acestuia : mută-te de aici acolo, și se va muta ; și de veți zice duhului acestuia : desrădăcinează-te și te sădește la mare, v'ar as-

culta pe voi și nimic nu va fi vouă cu neputință. Că acest neam nu ieșe fără numai cu rugăciune și cu post“. Și au zis apostolii Domnului: „Doamne, adaugă nouă credință!“

§ 71. Mântuitorul prezice din nou patima Sa. Banul dajdiei.

(Matei 17, 21²⁰ ; Marcu 9, 30³¹ ; Luca 9, 44⁴⁵).

Și eșind de acolo, mergea prin Galileia și nu vrea să-l știe cineva. Și învăța pe ucenicii săi zicând : „Puneți voi în urechile voastre cuvintele acestea, că Fiul Omului se va da în mâinile oamenilor, și-l vor omorî pe El, și după ce-l vor omorî, a treia zi va învia“.

Iar ei s'au întristat foarte și nu înțelegeau cuvântul acesta, și era acoperit de către dânșii, ca să nu-l priceapă, și se temeau să-l întrebe pe el de cuvântul acesta ¹⁾.

Și au venit ei în Capernaum, și fiind acolo, s'au apropiat de Petru ceice luau dajdie și au zis : „învățătorul vostru nu dă dajdie?“ Zis-a : „Adevărat“. Și când au intrat în casă, a apucat Iisus mai nainte de el, zicând : „Ce ți-se pare, Simone ? Împărații pământului dela cine iau dajdie sau bir ? dela fiii lor sau dela cei străini ? Grăit-a Petru

1. Domnul Hristos a început a vesti despre patima Sa abea în al treilea an al propovăduirii Sale. Se înțelege că apostolii nu înțelegeau cum ar putea fi dat în mâinile oamenilor păcătoși și să fie omorât Acel pe care ei îl văzuseră stăpân peste moarte și poruncind vânturilor și mării. Ei nu înțelegeau că era orânduit ca moartea Mântuitorului să se întâmple, pentruca să slujească drept ispășire pentru păcatele omenirii.

lui: „Dela cei străini“. Zis-a Iisus lui: „Iată dar că fiii sunt scutiți“ ¹⁾. Dar ca să nu-i zmintim pe dânșii, mergând la mare, aruncă undița, și peștele care vei prinde întâi, ia-l, și deschizând gura lui, vei afla un statir ²⁾; pe acela luându-l, dă-l lor pentru mine și pentru tine.

§ 72. Invățăături felurite despre : 1. Datoria celor mari de a fi ca cei mici ; 2. Despre zmintea și oaia perdută ; 3. Despre dojana frățească ; 4. Iertarea nedreptăților.

(Matei 18, ₁₋₃₅; Marcu 9, ₃₂₋₄₉; Luca 9, ₄₆₋₅₀).

1. Ucenicii sunt munciți de gândul mării.—

Și a intrat într'înșii gând : cine dintre ei ar fi mai mare ? Și au venit în Capernaum, și fiind în casă, Iisus, știind gândul inimii lor, i-a întrebat : „Despre ce vă prigoneați pe cale ?“ Iar ei au tăcut, că se pricise pe cale unul cu altul cine ar fi mai mare. Și șezând el, a chemat pe cei 12, iar ucenicii s'au apropiat către Iisus în ceasul, acela și l-au întrebat : „Oare cine este mai mare întru împărăția cerurilor ?“ Iar el le-a zis lor : „Celce vrea să fie întâi să fie mai pe urmă de toți și tuturor slugă“. Și chemând Iisus un prunc, l-a pus pe el în mijlocul lor, și luându-l în brațe ³⁾

1. Înțelesul întrebării Mântuitorului este că regii și împărații nu plătesc dajdie. Deci și El, ca împărat, nu e dator să plătească. Totuși Mântuitorul plătește, ca să nu mai fie pricină de căteală.

2. Statirul era un ban care cuprindea 4 drabme. Prețuia 3 lei 60, cu puterea lor de înaintea războiului.

3. Se crede că acest prunc a fost Sf. Ignatie, fost episcop al Antiochiei și mort ca mucenic sub împăratul Traian. I s'a zis *Teoforul*, adică purtat de Dumnezeu, ca celce a fost luat în brațe de Iisus Hristos.

a zis lor : „De nu vă veți întoarce și să vă faceți ca pruncii, nu veți intra întru împărăția cerurilor. Că cine se va smeri pe sine ca pruncul acesta, acela este cel mai mare în împărăția cerurilor. Și oricine va primi pe un prunc ca acesta întru numele meu, pe mine mă primește, și oricine mă va primi pe mine, primește pe celce m'a trimes pe mine, că cela ce este mai mic între voi toți, acesta va fi mai mare“. Iar Ioan, răspunzând, a zis : „Invățătorule, am văzut scoțând draci întru numele tău pe oarecine care nu vine după noi, și l-am oprit pe el, că nu vine în urma noastră“. Iar Iisus i-a zis : „Nu-l opriți pe el, că nimeni nu este care va face putere (minuni) întru numele meu și va putea degrabă a mă grăi de rău. Că celce nu este împotriva noastră, pentru noi este. Că oricine va adăpa pe voi cu un pahar de apă întru numele meu, pentrucă sunteți ai lui Hristos, amin grăiesc vouă : nu-și va pierde plata sa“.

2. Păcatul zmințelei. Pilda cu oaia pierdută. — Și a zis Iisus către ucenicii săi : „Cu neputință este să nu vie zmințe ele¹⁾, dar vai acelui, prin care vin. Iar oricine va zminti pe unul dintr'acești mai mici, care cred întru mine, mai de folos i-ar fi lui ca să i se spânzure o piatră de moară la grumazul lui și să fie înecat întru adâncul mării.

Și de te zmințește pe tine mâna ta, tai-o și o leapădă dela tine, că mai bine îți este ție să intri

1. Zmințelele, adică scandalurile sau turburările cugetelor sunt de neînlăturat, odată ce omul e păcătos. Fapta unuia scârbește sau ademenește pe altul. Dar trebuie să ne ferim de pilda rea.

ciung în viață decât două mâni având, să intri în Gheena, în focul nestins, unde vermele lor nu moare și focul nu se stinge; și de zmințește pe tine piciorul tău, taie-l și aruncă-l dela tine, că mai bine este să intri în viață schiop, decât două picioare având, să fii aruncat în Gheena, în focul nestins, unde vermele lor nu moare și focul nu se stinge; și de te smințește pe tine ochiul tău, scoate-l pe el și-l aruncă dela tine, că mai bine îți șade ție cu un ochiu să intri în împărăția lui Dumnezeu, decât, amândoi ochi având, să fi aruncat în focul Gheenei, unde vermele lor nu moare și focul nu se stinge ¹⁾. Că fiecare cu foc se va săra și toată jertfa cu sare se va săra ²⁾. Bună este sarea, iar de va fi sarea nesărată, cu cu ce o veți îndulci pe aceasta? Aveți voi sare și pace aveți întru voi.

Căutați să nu defăimați pe vre-unul din acești mai mici, că îngerii lor în ceruri pururea văd fața Tatălui meu care este în ceruri. Că a venit Fiul Omului să mântuie pe cel pierdut.

Ce vi se pare vouă? de va avea un om o sută de oi și se va rătăci una dintr'însele, au

1. Spunând aceste cuvinte, Domnul Hristos are în vedere cele ce se petreceau în valea Gheenei dela meazăzi de Ierusalim, unde se ardeau hoiturile celor pedepsiți cu moarte. Acolo, dacă hoiturile lipseau, viermii mureau, neavând ce să mănânce, iar focul se stinge, când tot hoitul era ars și altul în loc nu era. Dar în iad nu va fi așa. Vermele va roâde neîncetat în trupul celui osândit și focul nu se va stinge niciodată. Aceasta înseamnă rostirea de mai sus cu vermele care nu moare și focul care nu se stinge.

2. Sarea păstrează cărnurile ca să nu se strice. Dacă este vorba de acei care vor fi sărați cu sare, înseamnă că ei vor fi păstrați să nu piară ființa lor, ci să fie întregi pentru veșnica pedeapsă meritată de păcatul lor.

nu va lăsa pe cele 99 în munți și, mergând, caută pe cea rătăcită ? Și de i se va întâmpla s'o găsească, amin grăesc vouă, că se bucură de dânsa mai mult decât de cele 99 ce nu s'au rătăcit. Așa, nu este voia înaintea Tatălui vostru celui din ceruri, ca să pieară unul dintr'acești mici“.

3. *Mustrarea frățească.* — „De-ți va greși ție fratele tău, mergi și-l muștră pe el între tine și între el singur ; deci, de te va asculta și se va pocăi, ai dobândit pe fratele tău și iartă-i lui. Și măcar de șapte ori în zi de va greși ție, și de șapte ori se va întoarce la tine grăind : căescu-mă, iartă-i lui. Iar de nu te va asculta, mai ia împreună cu tine încă unul sau doi, ca prin gura a două sau trei mărturii, să stea tot graiul ¹⁾). Iar de nu-i va asculta pe ei, spune-l soborului ; și de nu va asculta nici de sobor, să-ți fie ție ca un păgân și vameș ²⁾).

Amin grăesc vouă : oricâte veți lega pe pământ vor fi legate în cer și oricâte veți dezlega pe pământ vor fi dezlegate în cer³⁾). Iarăși amin grăiesc vouă că, dacă doi din voi se vor uni pe pământ, pentru tot lucru ce vor cere, va fi lor dela Tatăl meu carele este în ceruri. Că unde sunt doi sau trei adunați întru numele meu, acolo sunt și eu în mijlocul lor“.

1. *Să stea tot graiul*, adică prin mijlocirea mai multora cuvântul tău să aibă mai multă putere.

2. Aci este vorba de puterea dată de Hristos Bisericii Sale de a cerceta și judeca păcatele fiilor ei, iar ceiea nu vor să asculte nici de ea, se înstrăinează de Biserică și sunt cași cum n'ar mai face parte din ea : ca păgâni și vameși.

3. Aici e vorba de puterea care s'a dat apostolilor și urmașilor lor de a ierta păcatele.

4. *Iertarea jignirilor și a nedreptăților îndurate.*—Atunci, apropiindu-se către dânsul Petru, a zis: „Doamne, de câte ori îmi va greși mie frațele meu și-i voi ierta lui? Au doară până la șapte ori?” Grăit-a Iisus lui: „Nu-ți zic ție până de șapte ori, ci până la 70 de ori câte 7 ¹⁾). Pentru aceasta asemănatu-s'a împărăția cerurilor omului împărat, care a vrut să ia seama slugilor sale. Și începând el a lua seama, au adus la dânsul pe un datornic cu 10.000 de talanți ²⁾). Dar neavând el să-i plătească, a poruncit domnul lui să-l vândă pe el și pe femeia lui și pe copii și toate câte avea și să plătească. Deci căzând sluga aceia ³⁾), se închina lui zicând: Doamne, mai îngăduiește-mă pe mine și-ți voi plăti ție tot. Și milostivindu-se domnul slugii aceia, l-a slobozit pe dânsul și i-a iertat lui și datoria. Iar eșind sluga aceia, a aflat pe unul din soții săi, care era dator lui 100 de dinari. Și apucându-l pe el, îl sugmura zicând: Plăteș-

1. De 70 de ori câte 7 înseamnă a ierta în totdeauna. Așa ne învață Domnul. Nu este margine a iertării.

2. Domnul care iartă datoria cea multă e Dumnezeu. Dacă omul e pus ca dator către El cu 10,000 de talanți, se arată prin aceasta, că datoria noastră către Dumnezeu e fără margini. Un talant era peste 5000 de lei, după puterea banilor de înaintea războiului celui mare. Deci de 10.000 de ori 5000 de lei fac o sumă nesfârșit de mare. Așa suntem noi datori către Dumnezeu. Orice am face, tot nu putem îndeplini tot ce avem datoria de a împlini pentru El. De aceia, cum spune Domnul în bucata pe care o citim mai jos, orice am face, tot slugi netrebnice suntem, fiindcă am făcut ce eram datori a face. Iar dacă omul e pus dator către semenul său cu 100 de dinari, adică o sumă mică, nici o 100 de lei de înaintea războiului, înseamnă că ce greșim unul altuia e foarte puțin față de ce greșim și suntem datori lui Dumnezeu.

3. Căzând, adică în genunchi.

te-mi ce-mi ești dator ! Deci căzând soțul acela la picioarele lui, îl ruga pe dânsul, zicând : Mai îngăduiește-mă pe mine și-ți voi plăti. Iar el n'a vrut, ci ducându-se, l-a băgat în temniță, până când va plăti datoria. Iar soții lui, văzând cele ce s'au făcut, s'au întristat foarte, și venind, au spus omului lor toate cele ce s'au făcut. Atunci chemându-l pe el domnul lui, i-a zis lui : Slugă vicleană, toată datoria aceia ți-am iertat ție, pentrucă m'ai rugat ; dar ție nu ți se cădea să-ți fie milă de soțul tău, precum și mie mi-a fost milă de tine ? Și mâniindu-se domnul lui, l-a dat pe el muncitorilor ¹⁾, până ce va plăti toată datoria lui. Așa și Tatăl meu cel ceresc va face vouă, de nu veți ierta fiecare fratelui său, din inimile voastre, greșalele lor.

§ 73. Datoria noastră către Dumnezeu.

(Luca 17, 7-10).

Cine dintre voi având sluga arând s'au păstorând și venind acela dela câmp, îi va zice îndată : treci de șezi ? Ci au nu-i va zice lui : Gătește-mi ce voi cina și, încingându-te ²⁾, slujește-mi până ce voi mânca și voi bea, și după aceea vei mânca și bea și tu. Au doară va avea har³⁾ sluga aceia, căci a făcut cele ce i s'au po-

1. *Muncitorilor*, adică chinuitorilor.

2. *Filindă Evreii purtau veșminte lungi, slujba trebuia făcută strângând poalele lor prin încingere.*

3. *Va avea har*, adică va avea drept, pentrucă și-a făcut slujba ei ? Nu, sluga și-a făcut datoria și nu se poate fâli cu aceasta, nici a se sprijini ca pe un drept al ei.

runcit lui? Nu, mi se pare. Aşa şi voi, când veţi face cele ce vi s'au poruncit vouă, ziceţi că slugi netrebnice suntem, că ce am fost datori a face am făcut.

**§ 74. Rudeniile lui Iisus îl îndeamnă să
meargă la Ierusalim.**

(Ioan, 7, 1-10).

Şi umbla Iisus după acestea în Galileia, că nu voia să umble, în Iudeia că-l căutau pe el Iudeii să-l omoare. Şi era aproape praznicul Iudeilor, înfigerea Corturilor¹⁾. Deci au zis către dânsul fraţii lui: „Treci de aici şi mergi în Iudeia, ca şi ucenicii tăi să vadă lucrurile care faci. Că nimeni întru ascuns face ceva, ci caută să fie el la arătare. Dacă faci acestea, arată-te pe tine lumii“. Pentru că nici fraţii²⁾ lui nu credeau într'însul.} Deci a zis lor Iisus: „Vremea încă n'a sosit; iar vremea voastră totdeauna este gata. Nu poate lumea să vă urască pe voi, iar pe mine mă urăşte, pentru că eu mărturisesc de dânsa, că lucrurile ei sunt rele. Voi suiţi-vă la praznicul acesta, căci vremea mea încă nu s'a împlinit.“ Şi acestea zicând lor, a rămas în Galileia. Şi

1. *Infigerea Corturilor* era sărbătoarea Evreilor pe care noi o numim „cuştile“. Ea se făcea pela jumătatea lunii Septembrie, în amintirea cutreierării Evreilor prin pustie, după eşirea lor din Egipt. Fiindcă pe atunci locuiau în corturi, îşi făceau adăposturi de crengi cu frunze şi intrau în ele ca în nişte cuşti.

2. Oriunde în evanghelii se citeşte de „fraţii lui Iisus“, să se înţeleagă verii Lui. Aceasta se poate dovedi uşor, întru cât apostolii Iacov şi Iuda, care sunt numiţi „fraţi ai Domului“, erau fiii Mariei lui Cleopa, sora Sfintei Fecioare, deci verii lui Iisus.

dacă s'au suit frații lui, atunci și el s'a suit la praznic, nu de față, ci cam pe ascuns.

§ 75. Cei 10 leproși.

(Luca 17, 12-19).

Și intrând el într'un sat, l-au întâmpinat pe el 10 bărbați leproși, cari au statut de departe. Și aceia au ridicat glas, zicând : „Iisuse, Învățătorule miluiește-ne pe noi“. Și văzându-i, le-a zis lor : „Mergeți și vă arătați preoților“. Și a fost, când mergeau ei, s'au curățit. Iar unul dintru dânșii, văzând că s'a vindecat, s'a întors, cu glas mare slăvind pe Dumnezeu. Și a căzut cu fața la picioarele lui, mulțămind lui, și acela era Samarinean. Iar Iisus, răspunzând a zis : „Au nu zece s'au curățit ? Dar cei nouă unde sunt ? Nu s'a aflat să se întoarcă să dea slavă lui Dumnezeu fără numai acesta, ce este de alt neam“ ? Și i-a zis lui : „Scoală-te și mergi, creștința ta te-a mântuit“ !

§ 76. Iisus la sărbătoarea corturilor.

1. *Invățătura Sa dumnezeiască.* (Ioan 7, 11-18). Iar Iudeii îl căutau pe el la praznic și ziceau : „Unde este acela ?“ Și cărtire multă era pentru dânsul între noroadе, că unii ziceau : „bun este“, iar alții ziceau : „nu, ci amăgește norodul“. Inșă nimeni de față nu grăia de dânsul, pentru frica Iudeilor. Iar înjumătățindu-se praznicul ¹⁾, s'a suit

1. Adică după ce trecuse jumătate din vremea sărbătorii.

Iisus în biserică și învăța. Și se mirau Iudeii, zicând : „Cum știe acesta carte, nefiind învățat ?” Deci a răspuns lor Iisus și a zis : „A mea învățătură nu este a mea, ci a Celui ce m'a trimes pe mine. De va voi cineva să facă voia Lui, va cunoaște pentru învățătura aceasta, oare dela Dumnezeu este sau eu dela mine grăiesc ? Că ce grăiește dela sine, slava sa caută ; iar celace caută slava celui ce l-a trimis pe el, acesta adevărat este, și nedreptate nu este întru dânsul”.

2. *Iisus și călcarea Sâmbetei.* (Ioan 7, 19-24). „Au nu Moisi v'a dat vouă legea ? Și nimeni din voi nu face legea. Ce mă căutați să mă omorâți ?” Răspuns-a norodul și a zis : „Drac ai ; cine te caută să te omoare ?” Răspuns-a Iisus și a zis lor : „Un lucru am făcut și toți vă mirați pentru aceasta. Moisi v'a dat vouă tăierea-împrejur (nu că dela Moisi este, ci dela părinți) ; și Sâmbăta tăieți-împrejur pe om. Dacă omul primește tăierea-împrejur Sâmbăta, ca să nu strice legea lui Moisi, pe mine vă mâniați căci om întreg sănătos am făcut Sâmbăta¹⁾ ? Nu judecați după față ; ci dreaptă judecată judecați”.

3. *Dumnezeirea chemării Lui.* (Ioan 7, 25-32). Deci ziceau unii din Ierusalimiteni : „Au nu este acesta, pe care îl caută să-l omoare ? Și iată, de față grăiește și nimic lui nu-i zic. Nu cumva au cunoscut cu adevărat boierii că adevărat, acesta este Hristos ? Ci pe acesta îl știm de unde este ; iar Hristos când va veni, nimeni nu știe

1. Asta a fost cu 18 luni înainte, când la Paștele anului trecut, Iisus a vindecat pe slăbănogul dela scăldătoarea *Viteza*.

de unde este“. Deci striga Iisus în biserică învățând și zicând: „Și pe mine mă știți, și știți de unde sunt, și dela mine n'am venit, ci este adevărat Cela ce m'a trimes, pe care voi nu-l știți. Iar eu îl știu pe El, că dela Dânsul sunt și acela m'a trimes“. Deci îl căutau pe el să-l prindă, și nimeni nu și-a pus pe dânsul mâinile, că încă nu venise ceasul lui. Și mulți din norod au crezut într'însul și ziceau: „Hristos, când va veni, au doară mai multe semne va face decât acestea, pe care le-a făcut acesta?“ Au auzit fariseii pe norod cârtind pentru dânsul acestea și au trimes slugi fariseii și arhieriei ca să-l prindă pe dânsul.

4. *Apropiata plecare a lui Iisus din lume.* (Ioan 7, ³³⁻³⁶). Deci a zis lor Iisus: „Încă puțină vreme cu voi sunt, și merg la Celace m'a trimes pe mine. Căuta-mă-veți și nu mă veți afla, și unde sunt eu, voi nu puteți să veniți“. Deci au zis Iudeii între sine: „Unde va să meargă acesta, că noi nu-l vom afla pe el? Nu cumva întru risipirea Elinilor¹⁾ va să meargă și să învețe pe Elini? Ce este cuvântul acesta care a zis: căuta-mă-veți și nu mă veți afla, și unde sunt eu, voi nu puteți să veniți?“

5. *Iisus izvorul vieții.* (Ioan 7, ³⁷⁻³⁹).— Iar în ziua cea de pe urmă, cea mare a praznicului, a stătut Iisus și a strigat, zicând: „De însetează cineva, să vie la mine și să bea. Celace crede întru mine, precum a zis Scriptura, râuri de apă vie vor curge din pântecul lui“. (Iar aceasta a

1. Întru risipirea Elinilor, adică în ținuturile păgânilor.

zis pentru Duhul, pe care erau să-l primească ceice cred întru dânsul; că încă nu era Duh Sfânt ¹⁾, că Iisus încă nu se proslăvise).

6. *Simțirea mulțimii.* (Ioan 7, ⁴⁰⁻⁴⁴). Deci mulți din norod, auzind cuvântul, ziceau: „Acesta este cu adevărat Proorocul“. Alții ziceau: „Acesta este Hristosul“. Iar alții ziceau: „Au doară din Galileia va să vie Hristos? Au n'a zis Scriptura: că din sămânța lui David și din orașul Vitileem, unde a fost David, va să vie Hristos?“ Și împărechere între norod s'a făcut pentru dânsul. Iar unii dintr'înșii voiau să-l prindă pe el, dar nimeni nu și-a pus mâinile pe dânsul.

7. *Sfatul Evreilor.* (Ioan 7, ⁴⁵⁻⁵³). — Deci au venit slugile către arhieriei și către farisei, și au zis lor aceia: „Pentruce nu l-ați adus pe el?“ Răspuns-au slugile: „Niciodată n'a grăit om, ca acest om“. Și au răspuns lor fariseii: „Au doară și voi v'ați amăgit? Au doară cineva din boieri a crezut într'însul, sau din farisei?... Ci norodul acesta, care nu știe legea, blestemat este“. Zis-a Nicodim către ei, care venise noaptea la dânsul, unul fiind dintre ei: „Au doară legea noastră judecă pe om, de nu va auzi dela el mai nainte și va cunoaște ce face?“ Răspuns-au și i-au zis lui: „Au doară și tu din Galileia ești? Cearcă și vezi, că prooroc din Galileia nu s'a sculat“. Și a mers fiecare la casa sa.

8. *Femeia păcătoasă.* (Ioan 8, ¹⁻¹¹). — Iar Iisus

1. Duhul Sfânt avea să vie după împlinirea chemării Mântuitorului. El a și venit în ziua Cinzecimii, pogorându-se în chip de limbi de foc asupra apostolilor.

s'a dus în Muntele Măslinilor. Iar la mânecare ¹⁾ iarăş a venit în biserică, şi tot norodul a venit la Dânsul, şi şezând, îi învăţa pe ei. Şi au adus la dânsul cărturarii şi fariseii pe o femeie prinsă în preacurvie, şi puind-o pe dânsa în mijloc, au zis lui : „Învăţătorule, pe această femeie am prins-o aşa de faţă, preacurvind. Iar în lege Moisi ne-a poruncit nouă : Unele ca acestea să se ucidă cu pietre; dar tu ce zici?“ Şi aceasta ziceau, ispitându-l pe el, ca să aibă ce cleveti împotriva lui. Iar Iisus, plecându-se jos, scria cu degetul pe pământ. Şi neîncetând a-l întreba pe el, s'a ridicat şi a zis lor : „Celace este fără de păcat între voi, acela²⁾ întâi să arunce peatra asupra ei“. Şi iarăşi plecându-se jos, a scris pe pământ. Iar ei auzind şi de ştiinţă muştrându-se ²⁾, ieşeau unul după altul, începând dela cei bătrâni, până la cei mai de jos; şi a rămas Iisus singur şi femeia în mijloc stând. Şi ridicându-se Iisus, şi nevăzând pe nimeni, fără numai pe femeie, i-a zis ei : „Femeie, unde îţi sunt părâşii tăi? Au nimeni pe tine nu te-au judecat a fi judecată vinovată?“ Iară ea a zis : „Nimeni, Doamne“. Şi a zis ei Iisus : „Nici eu nu te judec; du-te, şi de-acum să nu mai păcătuieşti!“

9. Iisus lumina lumii şi împotriva Fariseilor.
(Ioan 8, 12-20). Deci iarăşi a grăit Iisus, zicând : „Eu sunt lumina lumii, celace urmează mie, nu va umbla întru întuneric, ci va avea lumina vieţii“. Deci au zis lui Fariseii : „Tu însuşi mărturiseşti

1. Adică a doua zi dimineaţa.

2. Adică muştrându-i eugetul.

pentru tine; mărturia ta nu este adevărată“. Răspuns-a Iisus și a zis lor : „Deși eu însumi mărturisesc pentru mine, adevărată este mărturisirea mea; că știu de unde am venit și unde merg ; iar voi nu știți de unde vin și unde merg. Voi după trup judecați, eu nu judec pe nimeni. Și de aș și judeca eu, judecata mea adevărată este, că nu sunt singur, ci eu și Tatăl, celace m'a trimis pe mine. Și în legea voastră scris este, că mărturia a doi oameni adevărată este. Eu sunt celce mărturisesc pentru mine însumi, și mărturisește pentru mine Tatăl, celce m'a trimis. Deci ziceau lui : „Unde este Tatăl tău ?“ Răspuns-a Iisus : „Nici pe mine mă știți, nici pe Tatăl meu. De m'ați ști pe mine, și pe Tatăl meu ați ști“. Aceste graiuri le-a grăit Iisus în gazofilachia ¹⁾, învățând în biserică, și nimeni nu l-a prins pe el ; că încă nu venise ceasul lui.

10. Iisus vestește întoarcerea sa către Părintele (Ioan 8,₂₁₋₃₀). Și iarăși a zis lor Iisus : „Eu merg, și mă veți căuta pe mine, și nu mă veți afla, și în păcatul vostru veți muri ; unde merg eu, voi nu puteți să veniți“. Deci ziceau Iudeii : „Au doară va să se omoare însuși pe sine ? că zice : unde merg eu, voi nu puteți să veniți“. Și a zis lor : „Voi din cele de jos sunteți ; eu nu sunt din lumea aceasta. Deci am zis vouă, că de nu veți crede că eu sunt, veți muri în păcatele voastre“.

Deci ziceau ei lui : „Tu cine ești ?“ Și a zis

I. Adică unde se adunau veniturile Templului.

lor Iisus : „Începutul¹⁾, care și grăesc cu voi. Multe am pentru voi a grăi și a judeca; ci acela ce m'a trimis pe mine, adevărat este; și eu celece am auzit dela dânsul, aceasta grăiesc în lume“. Și n'au cunoscut că de Tatăl grăia lor. Deci a zis lor Iisus : „Când veți înălța pe Fiul Omului²⁾, atunci veți cunoaște că eu sunt, și dela mine însumi nu fac nimic; ci precum m'a învățat pe mine Tatăl meu, aceasta grăiesc. Și celace m'a trimis pe mine cu mine este ; nu m'a lăsat pe mine singur Tatăl ; că cu cele plăcute lui fac pururea“. Aceasta grăind el, mulți au crezut întru dânsul.

11. *Adevărata slobozenie* (Ioan 8, ³¹⁻⁴¹). Deci zicea Iisus către Iudeii ceice crezuseră lui : „De veți petrece voi întru cuvântul meu, cu adevărat ucenici ai mei sunteți. Și veți cunoaște adevărul, și adevărul vă va slobozi pe voi“. Răspuns-au ei lui : „Sămânță a lui Avraam suntem, și nimănui n'am fost robi niciodată ; dar tu cum zici : slobozi veți fi ?“. Răspuns-a Iisus lor : „Amin, amin, grăesc vouă, tot celace face păcatul rob este păcatului. Robul nu rămâne în casă în veac ; iar Fiul rămâne în veac. Deci dacă vă va slobozi pe voi Fiul, cu adevărat slobozi veți fi. Știu că sămânța lui Avraam sunteți ; dar mă căutați să mă omorîți, că cuvântul meu nu încapă întru voi. Eu ceace am văzut la Tatăl meu grăiesc, și voi ceiace ați văzut la Tatăl

1. Adică celece am fost la începutul tuturor lucrurilor și le-am urzit : Dumnezeu.

2. Când veți înălța, adică : atunci când mă veți sui pe cruce la răstignire.

vostru faceți“, Răspuns-au și au zis lui : „Tatăl nostru Avraam este“. Zis-a lor Iisus : „De ați fi fost fii ai lui Avraam, lucrurile lui Avraam ați fi făcut. Iar acum mă cautați să mă omorâți pe mine, om care adevărul am grăit vouă, pe care l-am auzit dela Dumnezeu; aceasta Avraam n'a făcut. Voi faceți lucrurile tatălui vostru“. Zis-au drept aceea lui : „Noi din curvie nu suntem născuți; un Tată avem, pe Dumnezeu“.

12 *Diavolul ucigaș și Tatăl minciunii* (Ioan, 8, 42-51). Zis-a lor Iisus : „De ar fi fost Dumnezeu Tatăl vostru, m'ați fi iubit pe mine; că eu dela Dumnezeu am ieșit și am venit; că n'am venit de la mine însumi, ci acela m'a trimis. Pentruce glasul meu nu cunoașteți? Căci nu puteți să auziți cuvântul meu. Voi din tatăl vostru diavolul sunteți și poftele tatălui vostru voiți să faceți. Acela ucigător de oameni a fost din început, și întru adevăr n'a stătut, că nu este adevăr întru dânsul. Când grăiește minciună, dintru ale sale grăiește; că mincinos este și tatăl ei. Iar eu, pentrucă grăiesc adevărul, nu credeți mie. Cine dintre voi mă vedește pe mine pentru păcat?*) Iar dacă adevărul grăiesc, pentruce voi nu credeți mie? Celace este dela Dumnezeu, graiurile lui Dumnezeu ascultă; pentru aceasta voi nu ascultați, că nu dela Dumnezeu sunteți“. Răspuns-au Iudeii și i-au zis lui : „Oare nu zicem noi bine că Samarinean ești tu și drac ai“? Răspuns-a Iisus : „Eu drac n'am; ci cinstesc pe Tatăl meu,

1. Adică: cine din voi poate dovedi că am eu vre-un păcat?

și voi mă necinstiți pe mine. Iar eu nu caut slava mea ; este cela ce caută și judecă. Amin, amin, grăiesc vouă, de va păzi cineva cuvântul meu, nu va vedea moartea în veac“.

13. *Dumnezeirea lui Iisus*, (Ioan 8, ⁵²59).—Deci au zis lui Iudeii: „Acum am cunoscut că ai drac. Avraam a murit și proorocii; și tu zici: de va păzi cineva cuvântul meu nu va gusta moartea în veac. Au doară tu mai mare ești decât părintele nostru Avraam, care a murit? Și proorocii au murit; cine te faci tu pe tine?“ Răspuns-a Iisus: „De mă slăvesc eu pe mine singur, slava mea nimic nu este; este Tatăl meu, care slăvește pe mine, pe care voi ziceți că Dumnezeu vostru este. Și nu l-ați cunoscut pe el; iar îl știu eu pe El; și de voi ziceți că nu-l știu pe El, voi fi asemenea vouă mincinos; ci îl știu pe El și cuvântul Lui păzesc. Avraam părintele vostru a fost bucuros ca să vadă ziua mea; și a văzut și s'a bucurat“. Deci au zis Iudeii către dânsul: „50 de ani încă nu ai, și pe Avraam l-ai văzut?“ Și a zis lor Iisus: „Amin, amin, zic vouă, mai înainte de a se face Avraam, eu sunt“. Deci au luat petre ca să arunce într'însul; iar Iisus s'a ascuns, și a ieșit din biserică, mergând prin mijlocul lor, și a trecut așa.

§ 76. Vindecarea orbului din naștere.

(Ioan 9, ¹41).

Și trecând Iisus a văzut pe un orb din naștere. Și l-au întrebat pe el ucenicii lui, zicând: „Ravi, cine a păcătit, acesta sau părinții lui, de

s'a născut orb." ? Răspuns-a Iisus : „Nici acesta n'a păcătuit nici părinți lui ; ci ca să se arate lucrurile lui Dumnezeu întru el. Mie mi se cade să lucrez lucrurile Celuice m'a trimis pe mine, până este ziuă ; vine noaptea când nimeni nu poate să lucreze. Când sunt în lume, luminează sunt lumii". Acestea zicând, a scuipat jos, și a făcut tină din scuipat, și a uns cu tină peste ochii orbului. Și i-a zis lui : „Mergi de te spală în scaldătoarea Siloamului, (ce se tâlcuește : *Trimes*)". Deci s'a dus și s'a spălat, și a venit văzând. Iar vecinii, și ceice îl văzuseră pe el mai înainte că era orb, ziceau : „Au nu este aceste celce ședea și cerea" ? Unii ziceau : „acesta este" ; iar alții ziceau : „seamănă cu el" ; iar el zicea : „eu sunt". Deci îi ziceau lui : „Cum ți s'au deschis ochii" ? Răspuns-a el și a zis : „Un om ce se numește Iisus, tină a făcut, și a uns ochii mei, și mi-a zis mie : mergi la scaldătoarea Siloamului, și te spală ; și mergând și spălându-mă, am văzut". Și i-au zis lui : „Unde este acela" ? Zis-a : „Nu știu". Dus-au la farisei pe celace oarecând a fost orb. Și era Sâmbătă când a făcut Iisus tina, și i-a deschis ochii lui. Deci iarăș l-au întrebat pe el și fariseii cum a văzut. Iar el a zis lor : „Tină a pus pe ochii mei, și m'am spălat și văd". Deci ziceau unii din farisei : „Acest om nu este dela Dumnezeu, că nu păzește Sâmbăta". Alții ziceau : „Cum poate om păcătos să facă semne ca acestea" ? Și împărțere era între ei. Zis-au orbului iarăș : „Tu ce zici pentru dânsul, că a deschis ochii tăi" ? Iar

el a zis: „Prooroc este“. Deci n’au crezut Iudeii pentru dânsul că orb a fost, și a văzut, până ce au chemat pe părinții acestuia ce a văzut. Și i-au întrebat pe ei, zicând: „Acesta este fiul vostru, care voi ați zis că s’a născut orb? Cum dar acum vede“? Răspuns-au lor părinții lui și au zis: „Știm că acesta este fiul nostru, și cum că orb s’a născut. Iar cum acum vede, nu știm; sau cine i-a deschis lui ochii, noi nu știm; însuș vârstă are; pe dânsul îl întrebați; el singur pentru sineși va spune“. Acestea au zis părinții lui, că se temeau de Iudei; pentrucă acum se sfătuiseră Iudeii că, de-l va mărturisi pe el cineva a fi Hristos, să se lepede din sinagogă. Pentru aceia părinții lui au zis că „vârstă are, pe dânsul îl întrebați“. Deci au chemat a doua oare pe omul care fusese orb și au zis lui: „Dă slavă lui Dumnezeu; noi știm că omul acesta păcătos este“. Iar acela a răspuns și a zis: „De este păcătos nu știu; una știu că orb fiind eu, acum văd“. Și i-au zis lui iarăș: „Ce a făcut ție? Cum ți-a deschis ție ochii“? Răspuns-a lor; „Am zis vouă acum, și n’ați auzit; ce? iarăș voiți să auziți? Au doară și voi voiți să vă faceți ucenicii ai lui“? Deci l-au ocărât pe el, și au zis lui: „Tu ești ucenic al aceluia; iar noi a lui Moisi suntem ucenici. Noi știm că cu Moisi a grăit Dumnezeu; iar pe acesta nu-l știm de unde este“. Răspuns-a omul și a zis lor: „Întru aceasta este minune, că voi nu știți de unde este, și a deschis ochii mei. Și știm că păcătoși Dumnezeu nu-i ascultă; ci de este cineva cinstitor de Dum-

nezeu, și face voia Lui, pe acesta îl ascultă. Din veac nu s'a auzit cum ca să fi deschis cineva ochii vre-unui orb din naștere. De n'ar fi acesta dela Dumnezeu n'ar putea face nimic". Răspuns-au și au zis lui: „Întru păcate te-ai născut tot, și tu ne înveți pe noi" ? Și l-au gonit pe el afară. Auzit-a Iisus că l-au gonit pe el afară; și aflându-l pe dânsul, i-a zis lui: „Tu crezi în Fiul lui Dumnezeu? Răspuns-a el și a zis: „Cine este, Doamne, ca să cred într'însul"? Și i-a zis Iisus lui: „Și l-ai văzut pe el, și celce grăiește cu tine, acela este". Iar el a zis: „Cred, Doamne", și s'a închinat lui. Și i-a zis Iisus: „Spre judecată am venit eu în lumea aceasta, ca ceice nu văd, să vadă; și ceice văd să fie orbi". Și au auzit acestea unii din farisei, cari erau cu dânsul și au zis lui: „Au doară și noi suntem orbi"? Zis-a lor Iisus: „De ați fi orbi, n'ați avea păcat; iar acum ziceți: că vedem; pentru aceasta păcatul vostru rămâne".

§ 77. Păstorul cel bun.

(Ioan 10, 1-11).

„Amin, amin grăiesc vouă: celace nu intră prin ușă în staulul oilor, ci sare pe aiurea, acela fur este și tâlhar, Iar celace intră prin ușă, păstor este al oilor. Aceluia portarul îi deschide; și oile asculă glasul lui; și oile sale le cheamă pe nume și le scoate pe ele. Și când le scoate oile sale, merge înaintea lor, și oile merg după dânsul; căci cunosc glasul lui. Iar după cel străin nu merg,

ci fug dela dânsul; că nu cunosc glasul străinilor“.

Această pildă a zis lor Iisus ; iar ei n'au înțeles ce erau acelea ce grăia lor. Deci iarăș le-a zis lor Iisus : „Amin, amin, grăiesc vouă ; eu sunt ușa oilor. Toți câți au venit mai nainte de miné furi sunt și tâlhari; ci nu i-au ascultat pe ei oile. Eu sunt ușa : prin mine de va intra cineva, se va mântui, și va intra și va ieși, și pășune va afla. Furul nu vine, fără numai să fure și să junghie, și să piardă : eu am venit ca viață să aibă, și mai mult să aibă. Eu sunt păstorul cel bun ; păstorul cel bun sufletul său își pune pentru oi. Iar năimitul și care nu este păstor, căruia nu sunt oile ale lui, vede lupul venind și lasă oile și fuge ; și lupul le răpește pe ele și risipește oile. Năimitul fuge, că năimit este, și nu îi este lui grijă pentru oi. Eu sunt păstorul cel bun, și cunosc pe ale mele, și mă cunosc de ale mele. Precum mă cunoaște pe mine Tatăl, și eu cunosc pe Tatăl ; și sufletul meu îmi pun pentru oi. Și alte oi am, care nu sunt din staulul acesta ; și pe acelea mi se cade a le aduce, și glasul meu vor auzi ; și va fi o turmă și un păstor. Pentru aceasta Tatăt mă iubește pe mine, că eu îmi pun sufletul meu, ca iarăș să-l iau pe el. Nimeni nu-l ia pe el dela mine, ci eu îl pun pe el de sine-mi. Stăpânire am să-l pun, și stăpânire am să-l iau pe el. Această poruncă am luat dela Tatăl meu“. Deci iarăș s'a făcut pricire între Iudei pentru cuvintele acestea. Și ziceau mulți dintr'înșii : „Drac are, și este nebun ; pentruce

il ascultați pe El ?” Alții ziceau : „Acele cuvinte nu sunt de îndrăcit. Au doară poate drac să deschidă ochii orbilor ?”

§ 78. Trimiterea celor 70 de ucenici. Osândirea orașelor nepocăite. Intoarcerea celor 70. A doua cutreierare prin Iudeia.

(Luca 10, 1-24 ; Matei 11, 20-30).

1. Iar după acestea a arătat Domnul și pe alți 70 și a trimis pe dânșii câte doi înaintea feței sale, într-un tot orașul și locul unde vrea el să meargă. Și zicea către dânșii : „Secerișul este mult, iar lucrătorii puțini ; deci rugați pe Domnul secerișului, ca să scoată lucrători la secerișul său. Mergeți, iată eu vă trimit pe voi ca mieii în mijlocul lupilor. Să nu purtați nici pungă, nici traistă, nici încălțăminte, și pe nimenea să nu întrebați de sănătate în cale ¹⁾. Și ori în care casă veți intra, întâi ziceți : Pace casei acestea. Și de va fi acolo fiul păcii, se va odihni peste dânsul pacea voastră ; iar de nu, se va întoarce la voi. Și într-un aceiaș casă petreceți, mâncând și bănd cele dela dânșii ; că vrednic este lucrătorul de plata sa. Să nu vă mutați din casă în casă. Și ori în care cetate veți intra, și vă vor primi pe voi, mâncați cele ce se vor pune înaintea voastră. Și tămăduiți bolnavii cari vor fi într'ânsa și grațiți lor : s'a apropiat spre voi împărăția lui Dumnezeu.

1. La locuitorii din răsărit oamenii se opreau îndelung pe drum, când se întâlneau, ca să vorbească unul cu altul. Aceasta era pierdere de vreme, ușurătate și lenevire. Aceasta oprește Mântuitorul, nu a spune cuiva o scurtă vorbă de bună întâlnire.

Iar ori în care cetate veți intra, și nu vă vor primi pe voi, ieșind la ulițele ei cele late, ziceți : Și praful ce s'a lipit de noi din cetatea voastră, îl scuturăm vouă. Inșă aceasta să știți, că s'a apropiat spre voi împărăția lui Dumnezeu. Grăiesc vouă : că mai ușor va fi Sodomului în ziua aceea, decât cetății aceleia“.

2. Atunci a început Iisus a muștra orașele între care se făcuseră minunile sale cele mai multe, pentru că nu s'au pocăit : „Vai ție, Horazine ! Vai ție, Vitsaide ! Că de s'ar fi făcut în Tir și Sidon puterile care s'au făcut întru voi de mult în sac și în cenușă șezând, s'ar fi pocăit. Inșă zic vouă : Tirului și Sidonului mai ușor va fi în ziua judecării, decât vouă. Și tu, Capernaume, care până la cer te-ai înălțat, până la iad te vei pogori. Că de s'ar fi făcut în Sodom puterile (minunile) care s'au făcut întru tine, ar fi rămas până în ziua de astăzi.

Celace vă ascultă pe voi, pe mine mă ascultă, și celace se leapădă de mine, se leapădă de celace m'a trimis pe mine“.

3. Și s'au întors cei 70 cu bucurie, zicând : „Doamne, și dracii se pleacă nouă întru numele tău“. Și a zis lor : „Văzut-am pe satana ca un fulger din cer căzând. Iată, dau vouă stăpânire să călcați peste șerpi și peste scorpii și peste toată puterea vrăjmașului și nimic pe voi nu vă va vătăma. Inșă pentru aceasta nu vă bucurați, căci duhurile se pleacă vouă; ci vă bucurați mai vârtos, că numele vostru s'au scris în ceruri“.

Întru acest ceas, s'a bucurat cu duhul Iisus și

a zis : „Mărturisescu-mă Ție, Părinte, Doamne al cerului și al pământului, că ai ascuns acestea de cei înțelepți și pricepuți și le-ai descoperit pe ele pruncilor ; adevărat Părinte că așa a fost bunavoința înaintea Ta“. Și întorcându-se către ucenicii săi. a zis : „Toate îmi sunt date mie dela Tatăl meu și nimeni nu știe cine este Fiul, fără numai Tatăl, și cine este Tatăl, fără numai Fiul, și căruia va voi Fiul să-i descopere“. Și întorcându-se către ucenici, a zis deosebi : „Fericii ochii cari văd celece voi vedeți. Că grăiesc vouă că mulți prooroci și împărați au voit să vadă celece vedeți voi și nu au văzut și să audă celece auziți și nu au auzit.

Veniți către mine toți cei osteniți și însărcinați și eu vă voi odihni pe voi. Luați jugul meu peste voi și vă învățați dela mine că sunt blând și smerit cu inima, și veți afla odihnă sufletelor voastre. Că jugul meu este bun și sarcina mea ușoară“.

§ 79. Pilda despre Samarineanul milostiv.

(Luca 10. 36-37).

Și iată, un legiuitor ¹⁾ s'a sculat, ispitindu-l pe el și zicând : „Învățătorule, ce voi face să moștenesc viața cea veșnică?“ Iar el a zis : „În lege ce este scris? cum citești?“ Iar el, răspunzând, a zis : „Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și

1. Legiuitor nu înseamnă aici un om care dă legi, ci un om cunosător în învățăturile legii evreiești.

din toată tăria ta, și din tot cugetul tău, și pe aproapele tău ca însuși pe tine“. Și i-a zis lui: „Drept ai răspuns: această fă și vei fi viu“ ¹⁾. Iar el vrând să se îndrepteze pe sine ²⁾, a zis către Iisus: „Și cine este aproapele meu?“ Iar Iisus, răspunzând, a zis:

„Un om oarecare se pogora din Ierusalim în Ierihon, și a căzut în tâlhari, care, dezbrăcându-l pe el și rănindu-l, s'au dus lăsându-l abia viu. Și după întâmplare, un preot se pogora pe calea aceea, și văzându-l pe dânsul, a trecut pe alături. Așijderea și un levit ³⁾, fiind la acel loc, viind și văzându-l pe el, a trecut pe alături. Iar un Samarinean, mergând pe cale, a venit la el și văzându-l, i s'a făcut milă. Și apropiindu-se a legat ranele lui, turnând undelemn și vin și punându-l pe dobitocul lui, l-a dus la o casă de oaspeți și a purtat grijă de el. Și a doua zi, ieșind și scoțând doi dinari, a dat gazdei și i-a zis lui: „Poartă grijă de dânsul și orice vei mai cheltui, eu, când mă voi întoarce, voi da ție. Deci, cari dintre acei trei, ți se pare a fi de aproape celui ce căzuse în tâlhari?“ Iară el a zis: „Celace a făcut milă cu dânsul“. Iar Iisus a zis lui: „Mergi de fă și tu asemenea!“

1. *Vei fi viu* înseamnă: vei avea adevărata viață, viața cea curată sufletească. De trăit, trăiesc mulți oameni, dar trăiesc numai cu trupul, fără a scânteia în ei nimic sufletească. Aceia sunt morți, vii fiind.

2. Adică să arate îndreptățirea întrebării sale.

3. Leviții erau ajutoarele preoților la slujba templului, urmași din tribul lui Levi.

§ 80. Puterea rugăciunii.

1. Rugăciunea Domnului. (Luca 11, 1-4).

Și a fost când era el la un loc, rugându-se, după ce a încetat, a zis unul din ucenicii lui către dânsul : „Doamne, învață-ne pe noi să ne rugăm, precum și Ioan a învățat pe ucenicii săi“. Și le-a zis lor : „Când vă rugați ziceți : Tatăl nostru, Carele ești în ceruri, sfințească-se numele Tău. Vie împărăția Ta. Fie voia Ta, precum în cer și pe pământ. Pânea noastră cea spre ființă, dă-ne-o nouă în toate zilele, și ne iartă nouă păcatele noastre, că și noi iertăm tuturor cele ce ne sunt datori nouă. Și nu ne duce pe noi într-o ispită, ci ne izbăvește de cel viclean“.

2. Pilda prietenului. (Luca 11, 5-8).

Și a zis către ei : „Cine dintru voi are prieten și va merge către dânsul la miezul nopții și va zice lui : prietene, dă-mi împrumut trei pâni, că a venit din cale un prieten la mine, și n'am ce pune înaintea lui. Și acela răspunzând dinlăuntru, va zice : nu-mi face osteneală ; acum ușa s'a încuiat și copiii mei sunt în așternut cu mine ; nu pot să mă scol să-ți dau ție. Grăiesc vouă : măcar de nu i-ar da lui, sculându-se pentru că este lui prieten, dar pentru obraznicia lui sculându-se va da lui cât îi trebuie“.

3. Pilda judecătorului nedrept. (Luca 18, 1-8).

Și zicea și pildă lor, că se cade în toată vremea a se ruga și a nu se lenevi, zicând : „Un ju-

decător oarecare era într'o cetate, care de Dumnezeu nu se temea și de om nu se rușina. Era și o văduvă în cetatea aceea și venea la dânsul, zicând : izbăvește-mă de pârâșul meu ! Și nu voia în multă vreme ; iar după aceea a zis întru sine : deși de Dumnezeu nu mă tem, și de om nu mă rușinez, dar pentrucă îmi face supărare văduva aceasta, o voi izbăvi pe ea, ca nu până în sfârșit venind, să mă supere. Și a zis Domnul : Auziți ce grăiește judecătorul nedreptății ? Dar Dumnezeu au nu va face izbăvire aleșilor săi către Dânsul ziua și noaptea, deși îndelung îi rabdă pe dânsii ? Zic vouă, că va face izbăvirea lor curând. Inșă când va veni Fiul Omului, oare va afla credință pe pământ ?"

4. Pilda Vameșului și a Fariseului. (Luca 18, 9-14).

Și a zis către oarecari ce se nădăjduiau întru sine cum că sunt drepti și defăimau pe ceilalți, pilda aceasta : „Doi oameni s'au suit în biserică să se roage, unul fariseu și altul vameș. Fariseul stând, așa se ruga întru sine : Dumnezeule, mulțumescu-ți, că nu sunt ca ceilalți oameni, răpitori, nedrepți, preacurvari, sau ca și acest vameș. Postesc de două ori în săptămână, dau zeciuală din toate câte câștig. Iar vameșul, de departe stând, nu vrea nici ochii săi la cer să-i ridice, ci-și bătea pieptul său zicând : Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosul. Zic vouă, s'a pogorît acesta, mai îndreptat la casa sa, decât acela, că tot cel ce se înalță pe sine, se va smeri, iar cel ce se smerește pe sine, se va înălța“.

§ 81. Marta și Maria.

(Luca 10, 38-42).

Și a fost, când se duceau ei, a intrat el într'un sat; iar o femeie, cu numele ei Marta, l-a primit pe el în casa sa¹⁾. Și aceia avea o soră ce se chema Maria, care și șezând lângă picioarele lui Iisus, asculta cuvintele lui. Iar Marta se silea spre multă slujbă și stând a zis: „Doamne, au nu socotești că sora mea singură m'a lăsat să slujesc? Ci zi ei ca să-mi ajute“. Și răspunzând Iisus, a zis ei: Marto, te grijești și spre multe te silești, ci un lucru trebuiește, iar Maria partea cea bună și-a ales²⁾, care nu se va lua dela dânsa“

§ 82. Intâia lucrare a Domnului.

1. Muștrări împotriva fariseilor.

(Matei 19, 1; Marcu 10, 1; Luca 11, 37-41; 44-46; 52-54; 12, 1).

Și de acolo sculându-se, a venit Iisus în hotarele Iudeei, de celalaltă parte de Iordan. Și iarăș s'au adunat noroadele la dânsul și, precum îi era obiceiul, iarăș îi învăța pe ei și i-a vindecat pe ei acolo.

1. Venit la Ierusalim pentru sărbătoarea Corturilor, Domnul Hristos își ia, încet-încet drumul spre Pereia, unde, de asemenea, va avea să-și desfășure o parte din lucrarea Sa. Pe drumul spre acel ținut, care venea spre răsărit, dincolo de Iordan, Domnul s'a oprit la Vitania, în casa prietenului Său Lazăr, care avea două surori, Marta și Maria. Aici s'au petrecut cele scrise mai sus.

Vitania era aproape de Ierusalim, de celalaltă parte a Muntelui Măslinilor, care se afla în fața Ierusalimului spre răsărit. În acest loc Mântuitorul s'a oprit de multe ori în timpul călătoriilor Sale.

2 Prin aceste cuvinte, Mântuitorul arată însemnătatea vieții de confundare cu gândurile în adâncurile cuvintelor dumnezești.

Iar când grăia, un fariseu îl ruga pe dânsul să prânzească la el. Și intrând, a șezut. Iar fariseul văzând, s'a mirat că nu s'a spălat întâi mai nainte de prânz. Iar Domnul a zis către dânsul: „Acum voi, fariseii, partea cea din afară a paharului și a blidului curățiți; iar cea dinăuntru vostru este plină de răpire și de vicleșug. Nebunilor, au nu celace a făcut cea din afară a făcut și cea dinăuntru! Inșă cele ce sunt la voi dați-le milostenie, și iată toate vor fi vouă curate. Vai vouă cărturarilor și fariseilor fățarnici, că sunteți ca mormintele cele ce nu se văd, și oamenii ce umblă deasupra lor nu le știu!“ Și răspunzând unul din legiuitori, a zis lui: „Invățătorule, zicând acestea, și pe noi ne ocărăști.“ Iar el a zis: „Și vouă legiuitorilor vai! Că însărcinați pe oameni cu sarcini care nu se pot lesne purta, iar voi nici cu un deget al vostru nu vă atingeți de sarcini.

„Vai vouă legiuitorilor! că ați luat cheia cunoștinței! Voi nu ați intrat și pe ceice vreau să intre i-ați oprit“.

Și zicând el acestea către ei, au început cărturarii și fariseii tare a se mânia pe dânsul și a sta lui împotrivă de mult, pândindu-l pe el și căutând ca să vâneze ceva din gura lui, ca să-l învinuiască pe el.

Și adunându-se mulțimi de noroade, încât se călcau unii pe alții, au început a zice ucenicilor săi: „Mai întâi păziți-vă de aluatul fariseilor, care este fățaria“.

2. Pilda bogatului neînțelept. (Luca, 12, ¹³⁻³¹).

Și a zis lui oarecare din norod: „Invățătorule, zi fratelui meu să împartă cu mine moștenirea“. Iar el a zis lui: „Omule, cine m'a pus pe mine judecător sau împărțitor peste voi“? Și a zis către ei: „Vedeți și vă feriți de lăcomie; că nu întru a prisosi cuiva din avuțiile sale este viața lui“¹⁾. Și a zis pildă către dânșii grăind: „Unui om bogat i-a rodit țarina. Și cugeta întru sine zicând: Ce voi face, că nu am unde aduna rodurile mele? Și a zis: Aceasta voi face: strica-voi jîtnițele mele, și mai mari le voi zidi și voi strânge acolo toate rodurile mele, și bunătățile mele. Și voi zice sufletului meu: suflete, ai multe bunătăți strânse spre mulți ani, odihnește-te, mănâncă, bea, veselește-te. Iar Dumnezeu i-a zis lui: Nebune, întru această noapte sufletul tău vor să-l ceară dela tine; dar cele ce ai gătit cui vor fi? Așa este celace strânge lui comoară, iar nu în Dumnezeu se îmbogățește“.

3. Pilda slugilor vegbetoare (Matei 24, ⁴²⁻⁵¹; Luca 12, ³⁵⁻⁴⁸).

Deci privegheați, că nu știți în care ceas domnul vostru va veni.

Și să fie mijloacele voastre încinse și făcliile aprinse. Și voi fiți asemenea cu oamenii care așteaptă pe domnul lor, când se va întoarce dela nunți, ca viind și bătând, îndată să-i deschidă lui. Fericite slugile acelea pe care, venind domnul

1. Adică temeiul vieții omului nu este a avea multe bogății.

le va afla priveghind. Amin zic vouă că se va încinge¹⁾ și-i va pune pe dânșii să șadă și, venind, va sluji lor. Și de va veni la a doua strajă, și la a treia strajă de va veni, și-i va afla așa, fericite sunt slugile acelea. Iar aceasta să știți că, de ar ști stăpânul casei în care ceas va veni furul, ar priveghea și nu ar lăsa să-i sape casa lui. Deci și voi fiți gata, că în ceasul în care nu gândiți, Fiul Omului va veni“.

Și a zis Petru: „Doamne, către noi zici pilda aceasta sau și către toți?“ Și a zis Domnul: „Oare cine este iconomul cel credincios și înțelept, pe care îl va pune domnul peste slugile sale, ca să le dea la vreme măsura de grâu (hrana)? Fericită este sluga aceia pe care, venind Domnul, o va afla făcând așa. Adevărat grăiesc vouă, că-l va pune pe dânsul peste toate avuțiile sale. Iar de va zice sluga aceia întru inima sa: domnul meu zăbovește a veni, și va începe a bate pe slugi și pe slujnice și a mânca și a bea și a se îmbăta, veni-va domnul slugii aceleia în ziua în care nu gândește și în ceasul în care nu știe și-l va tăia pe el în două și partea lui cu necredincioșii o va pune. Acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților. Iar sluga ceiaze a știut voia domnului său și nu a gătit, nici a făcut după voia lui se va bate mult. Iar acela ce nu a știut și a făcut cele vrednice de bățai,

1. *Se va încinge* am spus mai înainte că înseamnă se va găti de treabă. Căci Evreii, purtând hainele lungi, acestea erau împedecare la lucru. Omul își sumetea poalele hainelor, ca să poată lucra mai sprinten. Deci a zice: *încingeți mijloacele voastre* sau *se va încinge* înseamnă: s'a gătit să se apuce la lucru.

se va bate puțin. Și tot căruia s'a dat mult, mult se va cere dela el; și căruia i s'a încredințat mai mult, mai mult vor cere dela el.

4. Focul din cer. Botezul suferinței. (Luca 12, 49-50; 13, 1-5).

Foc am venit să arunc pe pământ și ce voi-esc, dacă acum s'a aprins? Și cu botez am a mă boteza și cum mă strămtorez până ce se va sfârși!

Și au venit oarecare întru acea vreme spunându-i lui de Galileenii, al căror sânge Pilat l-a amestecat cu jertfele lor. Și răspunzând Iisus, a zis lor; „Au vi se pare că Galileenii aceștia mai păcătoși decât toți Galileenii au fost, căci au pățimit acestea? Nu, ci zic vouă: că de nu vă veți pocăi, toți așa veți pieri. Sau acei 18, peste cari a căzut turnul în Siloam și i-a omorât, vi se pare că aceștia mai păcătoși au fost decât oamenii cari locuiau în Ierusalim? Nu, ci zic vouă: că de nu vă veți pocăi, toți așa veți pieri“.

5. Pilda zmochinului fără rod. (Luca 13, 6-9).

Și zicea pilda aceasta: „Oarecine avea un zmochin în via lui sădit și a venit căutând roadă întru el și nu a aflat. Și a zis către vierul: „Iată, 3 ani sunt de când vin căutând roadă în zmochinul acesta, și nu aflu. Taie-l pe el, pentrucă și pământul împresoară în zadar“. Iar el, răspunzând, zice lui: „Doamne, lasă-l pe el și în tr'acest an, până-l voi săpa împrejur și voi pune

gunoi ; și de va face roadă (bine), iar de nu îl vei tăia în anul cel viitor“.

6. Vindecarea femeii gârbove. (Luca, 13, 10-17).

Și era învățând într'una din sinagogi Sâmbăta. Și iată o femeie era, care avea duhul neputinței de 18 ani și era gârbovă și nu putea să se ridice în sus nicidecum. Iar Iisus, văzând-o pe dânsa, a chemat-o și a zis ei : „Femeie, te-ai slobozit de boala ta“. Și și-a pus pe dânsa mânilor și îndată s'a îndreptat și slăvia pe Dumnezeu. Iar mai marele sinagogii, mâniindu-se căci o vindecase Iisus Sâmbăta, răspunzând, zicea norodului : „Șase zile sunt întru care se cade a lucra, deci întru acestea viind, vă vindecați, iară nu în ziua Sâmbetei“. Iar Domnul a răspuns lui, și a zis : „Fățarnice, fiecare din voi Sâmbăta au nu-și desleagă boul său sau asinul dela iesle, și-l duce de-l adapă ? Dar această, fiică a lui Avraam fiind, pe care o a legat Satana, iată, de 18 ani, au nu se cădea a se dezlega din legătura aceasta în ziua Sâmbetei ?“ Și aceasta zicând el, se rușinau toți ceice stau împotriva lui, și tot norodul se bucura de toate cele slăvite ce se făceau de dânsul.

7. Poarta cea strâmtă. (Luca, 13, 22-30).

Iarăș a zis : „Cu ce voi asemăna împărăția lui Dumnezeu ? Asemenea este aluatului pe care, luându-l femeia, l-a ascuns în trei măsurii de făină, până s'a dospit toată“. Și umbla prin orașe și

prin sate învățând, și cale făcând în Ierusalim. Și i-a zis lui oarecine : „Doamne, au puțini sunt ceice se mântuiesc?“ Iar el a zis lor : „Nevoiți-vă a intra prin ușa cea strâmtă, că mulți, zic vouă, vor căuta să intre și nu vor putea. Deci, după ce se va scula stăpânul casei, și va încuia ușa și veți începe a sta afară și a bate în ușă, zicând : Doamne, Doamne, deschide nouă. Și răspunzând va zice vouă : nu vă știu pe voi de unde sunteți, atunci veți începe a zice : am mâncat înaintea ta și am băut și în ulițele noastre ai învățat. Și va zice : zic vouă, nu vă știu pe voi de unde sunteți; depărtați-vă dela mine toți lucrătorii nedreptății. Acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților, când veți vedea pe Avraam și pe Isaac și pe Iacov, și pe toți proorocii întru împărăția lui Dumnezeu, iar pe voi scoși afară. Și vor veni dela răsărit și dela apus și dela miază-noapte și dela miază-zi și vor ședea întru împărăția lui Dumnezeu. Și iată, sunt pe urmă cari vor fi întâi, și sunt întâi cari vor fi pe urmă“.

8. Vrăjmășia lui Irod. (Luca 13, ³¹⁻³³).

În ziua aceia, s'au apropiat oarecari din farisei, zicând lui : „Ieși și te du de aici, că Irod va să te omoare“. Și a zis lor : „Mergând, spuneți vulpii acestea : iată scot draci și fac vindecări astăzi și mâne, și a treia zi mă voi sfârși. Însă nu se cade astăzi și mâne și în cealaltă zi a merge, că nu este cu putință să piară prooroc afară din Ierusalim“.

9. Vindecarea bolnavului de idropică. (Luca, 14, 1-6).

Și a fost, când a intrat el în casa oarecăruia din boierii fariseilor Sâmbăta, ca să mănânce pâine, și aceia îl pândiau pe el. Și iată, un om bolnav de idropică era înaintea lui. Și răspunzând Iisus, a zis către farisei și către legiuitori, grăind : „Oare este slobod Sâmbăta a vindeca ?“ Iar ei au tăcut. Și apucându-l l-a vindecat pe el și l-a slobozit. Și răspunzând Iisus către ei, a zis : „Căruia dintre voi fiul sau boul, de va cădea în puț, au nu îndată îl va scoate pe el în ziua Sâmbetei ?“ Și n-au putut răspunde lui la aceasta.

10. Să nu căutăm locurile cele înalte în adunări. (Luca. 14, 7-14).

Și zicea către cei chemați pildă, luând aminte cum își alegeau șederile mai sus, zicând către dâșii : „Când te vei chema de cineva la nuntă, nu ședea în locul cel mai de sus, ca nu cumva să fie chemat de dânsul altul mai cinstit decât tine. Și venind celace și pe tine și pe acela a chemat, va zice ție : dă locul acestuia, și atunci vei începe cu rușine locul cel mai de jos a-l ținea. Ci când te vei chema, mergând, șezi la locul cel mai de jos, ca atunci, când va veni celce te-a chemat, să-ți zică ție : Prietene, suie-te mai sus. Atunci îți va fi ție cinste înaintea celor ce vor ședea împreună cu tine. Că tot celce se se înalță, se va smeri, și celce se smerește, se va înalța“. Și zicea și celui ce îl chemase pe el : „Când faci prânz sau cină, nu cheama pe prietenii

tăi, nici frații tăi, nici rudele tale, nici vecinii bogați, ca nu cândva să te cheme și ei pe tine și să ți se facă răsplatire. Ci când faci ospăț, cheamă săracii, neputincioșii, șchiopii și orbi. Și fericit vei fi, căci nu pot să-ți întoarcă ¹⁾, că ți se va întoarce ție întru învierea dreptilor“.

11. Pilda celor poftiți la ospăț. (LuCa 14, 15-24).

Și auzind acestea, unul din ceice ședeau cu el, a zis: „Fericit este celce va prânzi întru împărăția lui Dumnezeu“. Iar el a zis lui: „Un om oarecare a făcut cină mare și a chemat pe mulți. Și a trimis pe sluga sa în ceasul cinei să zică celor chemați: veniți că iată gata sunt toate. Și au început toți dimpreună a se lepăda. Cel dintâi a zis lui: țarină am cumpărat, și am nevoie să ies și să o văd, rogu-te să mă ierți. Și altul a zis: 5 părechi de boi am cumpărat și merg să-i ispitesc ²⁾; rogu-te să mă ierți. Și altul a zis: femeie mi-am luat și pentru aceasta nu pot veni. Și întorcându-se sluga aceia a spus domnului său acestea. Atunci mâniindu-se stăpânul casei, a zis slugei sale: ieși curând la-răspântiile și ulițele cetății, și adu aici pe săraci și bețegi și șchiopi și orbi. Și a zis sluga: Doamne s'a făcut precum ai poruncit și încă mai este loc. Și a zis domnul către slugă: ieși la drumuri și la garduri și-i silește să intre, ca să se umple

1. Binele trebuie făcut fără să mai aștepți bine dela alții.

2. Adică să-i încerc.

casa mea. Că zic vouă: că niciunul din bărbații aceia ce erau chemați nu va gusta cina mea“.

12. Disprețuirea bunurilor lumii. (Luca, 14, 25-27).

Și mergeau cu dânsul noroade multe, și întorcându-se, le-a zis lor : „Oricine vine către mine și nu urăște pe tatăl său și pe mumă și pe femeie și pe feciori și pe frați și pe surori, încă și pe sufletul său, nu poate fi ucenic al meu. Și cel ce nu-și poartă crucea sa și vine după mine, nu poate fi ucenic al meu“.

13. Pilda turnului și a împăratului războinic. (Luca 14, 28-32).

„Că cine dintru voi, vrând să zidească turn, au nu întâi șezând, își socotește cheltuiala, de are cele spre săvârșire. Ca nu cumva puind el temelie și neputând săvârși, toți cei ce-l vor vedea să înceapă a-l batjocori, zicând : Că acest om a început a zidi și n'a putut săvârși. Sau care împărat, mergând să se lovească cu alt împărat la război, au nu șezând întâi, se sfătuiește, de va putea cu 10.000 să întâmpine pe celace vine asupra lui cu 20.000 ? Iar de nu, încă fiind el departe, trimițând solie, se roagă de pace. Deci așa fiecare dintre voi, care nu se leapădă de toate avuțiile sale, nu poate fi ucenic al meu. Bună este sarea, iar dacă sarea se va strica, cu ce se va îndulci ? Nici în pământ, nici în gunoi nu este de treabă, afară o leapădă pe ea. Celace are urechi de auzit, audă“.

§ 83. Iisus la sărbătoarea Inoirii ¹⁾ în Ierusalim.
(Ioan, 10,₁₁₋₅₉)

Și se făceau atunci înoirile în Ierusalim, și era iarnă. Și umbla Iisus în biserică, în pridvorul lui Solomon ²⁾. Deci l-au împresurat pe el Iudeii, și i-au grăit lui: „Până când vei lua sufletele noastre? De ești tu Hristos, spune nouă fără de sfială“. Răspuns-a lor Iisus: „Am zis vouă, și nu credeți; lucrurile care eu fac întru numele Tatălui meu, acelea mărturisesc pentru mine. Ci voi nu credeți, că nu sunteți din oile mele, precum am zis vouă. Oile mele glasul meu ascultă, și eu le cunosc pe dânsule, și vin după mine. Și eu le dau lor viață veșnică; și nu vor pieri în veac, și nimeni nu le va răpi pe ele din mâna mea. Tatăl meu, care le-a dat mie, mai mare decât toți este, și nimeni nu poate să le răpească pe ele din mâna Tatălui meu. Eu și Tatăl una suntem“. Deci Iudeii iarăși au luat petre ca să arunce asupra lui, Răspuns-a lor Iisus: „Multe lucruri bune am arătat vouă dela Tatăl meu;

1. Antioh IV Epifaniu, regele Siriei (175—164 înainte de Hristos), făcuse multe silnicii asupra Evreilor, a căror țară o stăpânea. Între altele, a pângărit templul lor din Ierusalim. După ce stăpânirea lui a fost frântă de mișcarea patrioților evrei numiți Macabei, aceștia s'au apucat să curățe templul și au pus sărbătoare în care să se pomenească acest fapt (vezi 1 Macabei 4, 52-59). Sărbătoarea ținea opt zile, în luna Decemvrie, casele se țineau luminate, pentru care se numea și «sărbătoarea luminilor». Aceasta e sărbătoarea *Inoirii*, fiindcă templul a fost atunci sfântit din nou. Evreii au și azi sărbătoreala, tot în Decemvrie, și o numesc *Hanuca*.

2. Pridvorul lui Solomon era o curte împrejmuită cu coloane, în partea de răsărit a templului. Fusese zidit de Solomon, deschidea privirea spre valea Cedronului și era tot ce mai rămăsese din vechiul templu dărmat de Nabucodonosor.

pentru care dintr'acestea lucruri cu pietre aruncați asupra mea ?” Răspuns-au lui Iudeii, zicând : „Pentru lucru bun noi nu aruncăm cu pietre asupra ta, ci pentru hulă; că tu, om fiind, te faci pe tine Dumnezeu“. Răspuns-a lor Iisus : „Au nu este scris în legea voastră: Eu am zis : Dumnezei sunteți : Dacă pe aceia i-a numit dumnezei, către care a fost cuvântul lui Dumnezeu și nu poate să se strice Scriptura, pe care Tatăl l-a sfințit, și i-a trimes în lume, voi ziceți că hulă grăiești, pentrucă am zis : Fiul lui Dumnezeu sunt ? ¹⁾ De nu fac lucrurile Tatălui meu, să nu-mi credeți mie, iar de fac, deși nu-mi credeți mie, credeți lucrurilor, ca să cunoașteți și să credeți, că Tatăl este întru mine, și eu întru El“. Deci căutau iarăș să-l prindă pe el ; și a ieșit din mâna lor.

§ 84. A doua lucrare a lui Iisus în Pereia.

Și a mers iarăș de cealaltă parte de Iordan în locul unde a fost Ioan întâi botezând ; și a rămas acolo. Și mulți veneau la dânsul, și ziceau : „Ioan nici un semn n'a făcut ; iar toate câte a zis Ioan pentru acesta, adevărate erau“ ²⁾. Și mulți au crezut acolo într'însul, (Ioan 10,₄₀₋₄₂).

1. Ce puternică e dovada Mântuitorului ! Ce întrebuițare măiestră a Scripturii Vechiului Testament ! Evreii îl învinuiesc că s'a făcut Dumnezeu. Domnul le răspunde că în Scriptură sunt numiți dumnezei (Psalm. 81,8) și aceia către care Dumnezeu vorbește. Atunci cum îl pot învinui pe El, când Scriptura stă în picioare ca grai al adevărului !

2. Oamenii spuneau că cele spuse de Ioan despre Iisus erau adevărate.

1. Pilda oii și a drahmei pierdute.

(Luca 15, 1-10).

Și erau apropiindu-se de dânsul toți vameșii și păcătoșii ca să-l asculte pe el. Și căteau Fariseii și cărturarii zicând : „Acesta pe păcătoși primește și mănâncă eu dânsii“. Și a zis către ei pilda aceasta, grăind : „Care om dintre voi, având o sută de oi și perzând una dintre ele, au nu lasă pe cele 99 în pustie și merge după cea perdută, până când o află pe ea ? Și aflând-o, o pune pe umerile sale, bucurându-se. Și venind la casa sa, cheamă prietenii și vecinii, urând lor : bucurați-vă cu mine, că am găsit oaia mea cea perdută. Zic vouă : că așa va fi bucurie în cer de un păcătos ce se pocăiește, (mai mult) decât 99 de drepti, căroră nu le trebuiește pocăință. Sau care femeie, având 10 drahme, de perde o drahmă, au nu aprinde făclia și mătură casa și caută cu deadinsul până o află ? Și aflând-o, cheamă prietenele și vecinele, zicând : bucurați-vă cu mine, că am găsit drahma căre o am pierdut. Așa zic vouă, bucurie se face înaintea îngerilor lui Dumnezeu pentru un păcătos ce se pocăiește“.

2. Pilda fiului risipitor. (Luca 15, 11-32).

Și a zis : „Un om avea doi feciori. Și a zis cel mai tânăr din ei tatălui său : „Tată dă-mi partea ce mi se cade de avuție“. Și le-a împărțit lor avuția. Și nu după multe zile, adunând toate, feciorul cel mai tânăr s'a dus într'o țară departe și acolo a risipit toată avuția sa, viețuind într-

dezmerdări. Și cheltuind el toate, s'a făcut foame mare într'acea țară, și el a început a duce lipsă. Și mergând, s'a lipit de unul din locuitorii țării aceleia, și l-a trimes pe el la țarinele sale să pască porcii. Și dorea să-și sature pânțelele său din roșcovele ce mâncau porcii și nimeni nu-i da lui. Iar viindu-și întru sine, a zis : câți argați ai tatălui meu sunt îndestulați de pâne, iar eu pier de foame ! Scula-mă-voi și mă voi duce la tatăl meu și voi zice lui : greșit-am la cer și înaintea ta ; și nu mai sunt vrednic a mă chema fiul tău, fă-mă ca pe unul din argații tăi. Și sculându-se, a venit la tatăl său. Iar el încă departe fiind, l-a văzut pe sine tatăl lui și i s'a făcut milă, și alergând, a căzut pe grumazii lui și l-a sărutat pe el. Și a zis lui feciorul : „Tată, greșit-am la cer și înaintea ta și nu mai sunt vrednic a mă chema fiul tău“. Și a zis tatăl către slugile sale : aduceți haina cea dintâi și-l îmbracăți pe el, și dați inel în mâna lui și încălțăminte în picioarele lui. Și aducând vițelul cel hrănit, îl junghiați, și mâncând, să ne veselim. Că fiul meu acesta mort era și a înviat, pierdut era și s'a aflat. Și au început a se veseli. Iar feciorul lui cel mai mare era la țarină, și dacă ă venit și s'a apropiat de casă, a auzit cântece și jocuri. Și chemând pe unul din slugi, l-a întrebat, ce sunt acestea ? Iar el a zis, că fratele tău a venit, și a junghiat tatăl vițelul cel hrănit, pentrucă să-nătos pe el l-a primit. Și s'a mâniat și nu vrea să intre, iar tatăl lui ieșind, îl ruga pe el. Iar el, răspunzând, a zis tatălui său : „Iată, de atâția ani

slujesc ție, și niciodată porunca ta n'am călcat, și mie niciodată nu mi-ai dat măcar un ied, ca să mă veselesc cu prietenii mei. Iar când veni fiul tău acesta, care a mâncat avuția ta cu curvele, junghiași vițelul cel hrănit. Iar el a zis lui: fiule, tu în toată vremea ești cu mine și toate ale mele ale tale sunt. Ci se cădea a ne veseli și a ne bucura, căci fratele tău acesta mort era și a înviat, și perdut era și s'a aflat“.

3. Pilda iconomului necredincios. (Luca 16, 1-15).

Și zicea și către ucenicii săi: „Era un om bogat, care avea un iconom, și acesta a fost pârât la el că risipește avuțiile lui. Și chemându-l pe el, i-a zis lui: ce aud aceasta de tine? Dă seama de iconomia ta; că nu vei mai putea fi iconom. Iar iconomul a zis întru sine: Ce voi face, că domnul meu ia iconomia de la mine? A săpa nu pot, a cere îmi este rușine. Știu ce voi face, că dacă mă voi schimba din iconomie, să mă primească în casele lor. Și chemând câte unul pe fiecare din datornicii domnului său, a zis celui dintâi: cu cât ești dator domnului meu? Iar el a zis: cu 100 de măsuri de untdelemn. Și a zis lui: Ia-ți zapisul tău și șezi curând de scrie 50. Iar după aceia a zis altuia: dar tu cu cât ești dator? Iar el a zis: cu 100 de măsuri de grâu. Și a zis lui: Ia-ți zapisul tău și scrie 80. Și a lăudat domnul pe iconomul nedreptății, că înțelepțește a făcut; că fiii veacului acestuia mai înțelepți sunt decât fiii luminii întru neamul lor. Și

eu zic vouă : faceți-vă prieteni din mamona nedreptății; că dacă veți fi lipsiți, să vă primească pe voi în corturile cele veșnice. Celce este credincios într-un pușin, și într-un mult credincios este, și celce este nedrept într-un pușin, și într-un mult nedrept este. Deci dacă într-un cel nedrept mamona n'ați fost credincioși, pe cel adevărat cine-l va încredința vouă ? Și dacă într-un cel străin n'ați fost credincioși, pe celce este al vostru cine îl va încredința vouă ?" Și auzeau acestea toate și farisei, cari erau iubitori de argint, și-l batjocoreau pe el. Și le-a zis lor : „Voi sunteți ceice vă faceți pe voi drepți înaintea oamenilor; iar Dumnezeu știe inimile voastre, că ce este într-un oameni înălțat, uriciune este înaintea lui Dumnezeu“.

4. Pilda săracului Lazăr și a bogatului nemilostiv.
(Luca, 16, 16-31)

„Era un om oarecare bogat, și se îmbrăca în porfiră și în vison, veselindu-se în toate zilele luminat. Și era un sărac oarecare, anume Lazăr, care zăcea înaintea ușii lui plin de bube; și poțtea să se sature din fărămiturile care cădeau din masa bogatului; ci și câinii venind, lingeau bubele lui. Și a fost că a murit săracul și s'a dus de îngeri în sânul lui Avraam ; și a murit și bogatul și s'a îngropat. Și în iad, ridicându-și ochii săi, fiind în munci, vede pe Avraam de departe și pe Lazăr în sânurile lui. Și el, strigând, a zis : Părinte Avraame, miluește-mă și trimete pe Lazăr, să-și întingă vârful degetului lui în apă și să-mi răcorească limba mea, că mă chinuiesc în

văpaia aceasta. Iar Avraam a zis: fiule, adu-ți aminte că ai luat cele bune ale tale în viața ta și Lazăr așîdarea cele rele; iar acum acesta se mîngăie, iar tu te chinuiești. Și peste toate acestea între noi și între voi prăpastie mare s'a întărit; ca ceiace vor vrea să treacă de aici către voi, să nu poată, nici cei de acolo la noi să treacă. Și a zis: rogu-te, dar, părinte, ca să-l trimiți pe dânsul în casa tatălui meu. Că am cinci frați; să le mărturisească lor, ca să nu vie și ei la acest loc de muncă. Și i-a zis Avraam lui: au pe Moisi și pe prooroci; să-i asculte pe dâșii. Iar el a zis: nu, părinte Avraame; ci de va merge cineva din morți la dâșii se vor pocăi. Și i-a zis lui: dacă nu ascultă pe Moisi și pe prooroci, măcar de ar și învia cine-va din morți, nu vor crede“.

5. Chipul venirii Impărăției lui Dumnezeu și cum va fi Impărăția lui cea veșnică. (Luca 17,¹⁰⁻²⁸).

Și întrebat fiind de farisei, când va veni împărăția lui Dumnezeu. a răspuns lor și a zis: „Nu va veni împărăția lui Dumnezeu cu pândire, nici vor zice, iată aci, sau iată acolo; că iată, împărăția lui Dumnezeu înlăuntru vostru este ¹⁾“. Și a zis către ucenici: „Vor veni zile când veți pofti să vedeți una din zilele Fiului Omului și nu veți vedea. Și voi zice vouă: iată aici sau iată acolo, să nu mergeți, nici să urmați. Că pre-

1. Impărăția lui Dumnezeu, zice Mântuitorul, nu este ca o oștire nouă care vine sau ca o cărmuire nouă care se rădăiește într'o țară și schimbă o stare de lucruri, ci este o prefacere nevăzută a sufletelor. Impărăția lui Dumnezeu în chip văzut și cu mari schimbări a lucrurilor, va fi la venirea Fiului Omului, adică la sfârșitul lumii.

cum fulgerul care fulgeră din partea cea de sub cer, peste partea cea de sub cer luminează, așa va fi și Fiul Omului în ziua sa. Iar întâi i se cade lui multe a pătimi și a fi lepădat de neamul acesta“.

6. Nedesfacerea căsătoriei. Fecioria. (Matei 19, 3-12 ; Marcu 10, 2-12 ; Luca, 16, 18).

1. Și sculându-se de acolo, au venit în hotarele Iudeei, de cealaltă parte de Iordan, și iarăși s'au adunat la dânsul noroadele și, precum îi era obiceiul, iarăși îi învăța pe ei și i-a vindecat pe ei acolo. Și au venit la dânsul fariseii, ispitindu-l pe l și zicând: „Oare se cade omului să-și lase femeia sa pentru fiecă pricină?“ Iar el, răspunzând, le-a zis lor: „Ce v'a poruncit vouă Moisi? Iar ei au zis: „Moisi a dat voie să-i scrie carte de despărțire și s'o lase“. Și răspunzând Iisus, le-a zis lor: „Dar n'ați citit că acela ce a făcut dintâi, bărbat și femeie i-a făcut pe ei? Și a zis: „Pentru aceasta va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de femeia sa și vor fi amândoi un trup“. Pentru aceasta nu mai sunt doi, ci un trup. Deci ce a împreunat Dumnezeu, omul să nu despartă“. Zis-au lui: „Dar cum Moisi a poruncit să i se dea carte de despărțenie și s'o lase pe ea?“ Zis-a lor: „Moisi după învățarea inimii voastre a dat voie să vă lăsați femeile voastre, dar din început n'a fost așa. Iar eu grăiesc vouă: Oricine își va lăsa femeia sa, afară de cuvânt de curvie, și celace va lua pe cea lăsată preacurvește“.

2. Zis-au lui ucenicii lui : „Dacă așa este pricina omului cu femeia, nu este de folos a se însura“. Iar el a zis lor : „Nu toți cuprind cuvântul acesta, ci celor ce s'a dat.¹⁾ Că sunt fameni, cari din pânțelele maicii lor s'au născut așa ; și sunt fameni, cari s'au scopit de oameni ; și sunt fameni cari singuri s'au scopit pe sine pentru împărăția cerurilor. Celace poate cuprinde, să cuprindă“.

7. „Lăsați pruncii să vie la mine!“ (Matei 19, 13-15

Marcu 10, 13-16 ; Luca 18, 15-17).

Atunci oamenii au adus la dânsul pruncii, ca : să puie mâinile peste ei și să se roage ; iar ucenicii i-au certat pe ei. Iar văzând Iisus, nu i-a părut bine, și chemându-i la sine, le-a zis : „Lăsați pruncii să vie la mine și nu-i opriți, că a unora ca acestora este împărăția cerurilor. Amin zic vouă, oricine nu va primi împărăția lui Dumnezeu ca pruncul, nu va intra întru ea“. Și luându-i în brațe și binecuvântându-i pe ei, s'a dus de acolo.

8. **Bogatul doritor de viață veșnică. Primejdia bogățiilor. Plata celor ce urmează Domnului.**

(Matei 19, 16-30 ; Marcu 10, 17-29 ; Luca 18, 18-30).

1. Și eșind el în cale, iată un tânăr boier a

1. Nu fiecare poate trăi necăsătorit, dar cine o face pentru a

alergat, și ingenuchind înaintea lui, l-a întrebat pe el zicând: „Invățătorule bune, ce bine să fac ca să moștenesc viața de veci?“ Iar Iisus a zis lui: „Ce-mi zici bun? Nimenea nu este bun fără numai unul Dumnezeu.²⁾ Dar de voiești să intri în viață, păzește poruncile“. Și i-a zis lui tânărul: „Care?“ Iar Iisus i-a răspuns: „Să nu ucizi, să nu preacurvești, să nu furi, să nu aduci mărturie mincinoasă, să nu răpești, cinstește pe tatăl tău și pe mama ta și să iubești pe vecinul tău ca însuși pe tine“. Zis-a lui tânărul: „Toate acestea le-am păzit din tinerețele mele; ce încă îmi mai lipsește?“ Iar Iisus, auzind acestea, l-a iubit pe dânsul și i-a zis lui: „Încă una îți lipsește: de voiești să fii desăvârșit, mergi, vinde-ți toate câte le ai și le dă săracilor și vei avea comoară în cer, și luând crucea, vino și urmează mie!“ Iar el, întristându-se de cuvântul aceasta, s'a dus întristat, că avea bogății multe.

2. Iar Iisus, văzându-l că s'a întristat, privind către ucenicii săi, a zis: „Amin zic vouă, cât de anevoie vor intra întru împărăția cerurilor ceice au avuții!“ Iar ucenicii se spăimântau de cuvintele lui. Dar Iisus răspunzând iarăși, le-a zis lor: „Fiilor, cât de anevoie este să intre întru împărăția lui Dumnezeu ceice se nădăduiesc întru avuții! Că

urma Domnului bine, face. Celce poate s'o facă, s'o facă. Aceștia sunt cei căreia li s'a dat și care sunt fameni din pânțele mamei lor.

2. Care este pricina pentru care mă numești bun? Să știi că bun este numai Dumnezeu, adică bunul deplin, fiindcă celelalte ființe au în ele și lipsuri. Dacă numai Dumnezeu este un astfel de bun și Domnul Iisus este numit «bun», înseamnă că El e numit Dumnezeu.

mai lesne este a trece cămila prin urechile acului decât bogatul a intra întru împărăția lui Dumnezeu¹⁾ Iar ei mai mult se îngrozeau zicând unul către altul: „Și cine poate să se mântuiască?” Și privind Iisus la dânșii, le-a zis: „La oameni este cu neputință, dar nu la Dumnezeu: că cele ce sunt cu neputință la oameni sunt cu putință la Dumnezeu“.

3. Atunci a început Petru a zice lui: „Iată, noi am lăsat toate și urmat am ție; oare ce va fi nouă?” Iar Iisus le-a zis lor: „Amin grăiesc vouă, că voi ceice mi-ați urmat mie întru a doua naștere, când va ședea Fiul Omului pe scaunul slavei sale, veți ședea și voi pe 12 scaune, judecând pe cele 12 seminții ale lui Israil. Și nimeni nu este care și-a lăsat case sau frați sau surori sau tată sau mamă sau femeie sau copii

1. Domnul Hristos nu spune că e cu neputință bogatului să intre în împărăția cerurilor, ci numai că e greu. Și în adevăr că e greu, fiindcă bogăția e o mare ispită. Prin ea omul ajunge trufaș, alipit de multe pofte ale trupului, nepăsător către lucrurile cele sufletești, așa că mai inimoși sunt cei cu o stare cumpătată. Cel mai darnici oameni nu sunt niciodată bogați. Dacă Domnul Hristos cere tânărului să se lepede de averile sale, se înțelege, aceasta nu e o poruncă pentru orice om cu stare, ci o cale pe care omul o poate lua pentru îmbunătățirea sa. Domnul Hristos a spus aceasta tânărului, fiindcă l-a văzut cât de robit era de pofta stăpânirii averilor. Deci copleșit de așa doruri pământești, se înțelege, era de dorit pentru el să rupă aceste lanturi ale robiei. E mai bine de omul care se poate lipsi de stăpânirile materiei. El are o stare mai ușoară de a fi bun nrmaș al Domnului. Acesta e un sfat pe care Domnul ni-l dă și ne spune că starea omului care se leapădă de averi, pentru a urma Lui, e mai vrednică de cât a celui care vrea să aibă cu sine totdeauna și bogățiile sale. Poate și așa fi al Domnului, dar are cu el totdeauna o mare ispită și nici pe departe nu se aseamănă cu starea celui care zboară cu inima sa către Domnul, fără a fi ținut de niciuna din cătngele pământului.

sau holde pentru mine și pentru evanghelie și să nu ia acum însutite în vremea aceasta, case și frați și surori și tată și mamă și copii și holde, cu prigoniri, și în veacul cel viitor viață veșnică. Și mulți dintâi vor fi pe urmă și cei de pe urmă întâi“.

9. Pilda lucrătorilor viei. (Matei 20, 1-16).

„Că asemenea este împărăția cerului, omului stăpân al casei, care a ieșit dis-de-dimineată să tocmească lucrători la via sa. Și tocmindu-se cu lucrătorii câte un dinar pe zi, i-a trimis pe ei în via sa. Și ieșind la al treilea ceas, a văzut pe alții stând în târg fără de lucru. Și a zis și acelora: mergeți și voi în vie, și ce va fi cu dreptul, voi da vouă; iar ei au mers. Iarăși ieșind întru al șaselea și întru al nouălea ceas, a făcut asemenea. Iar întru al unsprezecelea ceas ieșind, aflat-a pe alții stând fără de lucru, și a zis lor: ce ați stat aici toată ziua fără de lucru? Zis-au lui: nimenea pe noi nu ne-a tocmit. Zis-a lor: Mergeți și voi în via mea, și ce va fi cu dreptul, veți lua. Iar dacă s'a făcut seară, a zis domnul viei către ispravnicul său: Cheamă pe lucrători și le dă lor plata, începând dela cei de pe urmă până la cei dintâi. Deci venind cei dela al 11-lea ceas, au luat câte un dinar. Iar venind cei dintâi, socoteau că vor lua mai mult, și au luat și ei câte un dinar. Iar după ce au luat, răpșteau (câteau) împotriva stăpânului casei, zicând: Acești de pe urmă un ceas au lucrat, și i-ai făcut pe dânsii întocmai cu noi, care am purtat greu-

tatea zilei și zăduful. Iar el, răspunzând, a zis unuia dintr'înșii : „Prietene, nu-ți fac ție strâmbătate; au nu un dinar te-ai tocmnit cu mine? Ia-ți al tău și mergi; voiesc și acestuia depe urmă să-i dau cași ție! Au doară nu mi se cade să fac eu ce voi vrea cu ale mele? Au este ochiul tău viclean, pentrucă eu sunt bun?” Așa vor fi cei depe urmă întâi, și cei dintâi pe urmă, căci mulți sunt chemați, dar puțini aleși.

§ 85. *Invierea lui Lazăr.*

1. *Lazăr, prietenul Domnului, bolnav.* (Ioan 11, ₁₋₁₀). — Și era bolnav oarecare Lazăr din Vitania, din satul Mariei și al Martei, sora ei. Și era Maria, ceiace a uns pe Domnul cu mir, și a șters picioarele lui cu părul capului ei, al cărui frate Lazăr era bolnav. Deci a trimes surorile către el, zicând : „Doamne, iată, acela pe care iubești, este bolnav”. Iar Iisus auzind, a zis : „Această boală nu este spre moarte, ci pentru slava lui Dumnezeu, ca să se slăvească Fiul lui Dumnezeu printr'înșă”. Și iubea Iisus pe Marta și pe sora ei și pe Lazăr. Deci, dupăce a auzit că este bolnav, atunci s'a zăbovit în locul în care era, două zile. Apoi după aceea a zis ucenicilor : „Să mergem iarăși în Iudeia”. Zis-au lui ucenicii : „Învățătorule, acum te căutau pe tine Iudeii să te ucidă cu petre, și iarăși mergi acolo?” Răspuns-a Iisus : „Au nu 12 ceasuri sunt în zi? De va umbla cineva ziua, nu se va împedica, că vede lumina lumii acesteia. Iar de va umbla

cineva noaptea, se va împedica, că lumina nu este întru el“.

2. Moartea lui Lazăr. (Ioan 11, ¹¹⁻¹⁹).—Acestea a zis, și după aceea a grăit lor: „Lazăr, prietenul nostru, a adormit; ci merg ca să-l deștept pe el“. Deci i-au zis lui: „Doamne, de a adormi, se va mântui“. Aceasta zicea Iisus pentru moartea lui; iar lor le părea că pentru adormirea somnului zice. Deci atunci a zis Iisus arătat: „Lazăr a murit. Și mă bucur pentru voi că n'am fost acolo, ca să credeți; ci să mergem la el“. Deci a zis Toma, care se numește geamăn, celorlalți împreună ucenici: „Să mergem și noi, ca să murim cu el“. Deci viind Iisus, l-a aflat pe el, patru zile având acum în mormânt. Și era Vitania aproape de Ierusalim, ca la 15 stadii; și mulți din Iudei veniseră la Marta și Maria, ca să le mângâie pe ele, pentru fratele lor.

3. Iisus mângâie pe surorile lui Lazăr. (Ioan 11, ²⁷⁻³⁷) — Deci Marta, după ce a auzit că vine Iisus, a ieșit întru întimpinarea lui; iar Maria ședea în casă. Și a zis Marta către Iisus: „Doamne, de ai fi fost aici, fratele meu n'ar fi murit. Ci și acum știu, că oricâte vei cere dela Dumnezeu, îți va da ție Dumnezeu“. Zis-a ei Iisus: „Învia-va fratele tău“. Zis-a lui Marta: „Știu că va învia la înviere, în ziua cea de apoi“. Zis-a ei Iisus: „Eu sunt învierea și viața; celce crede întru mine, de va și muri, viu va fi. Și tot celce este viu și crede întru mine, nu va muri în veac. Crezi aceasta?“ Zis-a lui: „Așa este, Doamne; eu am crezut că tu ești Hristosul, Fiul lui Dum-

nezeu, celce ai venit în lume“. Şi aceasta zicând, s'a dus şi a chemat pe Maria, sora sa, în taină, zicând : „Invăţătorul a venit şi te cheamă“. Aceia, dacă a auzit, s'a sculat degrabă şi a mers la dânsul. Şi încă nu venise Iisus în sat, ci era în locul unde l-a întâmpinat pe el Marta. Iar Iudeii care era cu dânsa în casă şi o mângâiau pe ea, văzând pe Maria, că degrabă s'a sculat şi a eşit, au mers după dânsa, zicând : „Merge la mormânt ca să plângă acolo“. Deci Maria venind, unde era Iisus şi văzându-l pe el, a căzut la picioarele lui, zicând lui : „Doamne, de ai fi fost aici, n'ar fi murit fratele meu“. Iar Iisus, dacă a văzut-o pe dânsa plângând şi pe Iudeii care veniseră împreună cu dânsa plângând, a suspinat cu duhul, şi s'a turburat întru sine, şi a zis : „Unde l-aţi pus pe el ?“ Zis-a lui : „Doamne, vino şi vezi“. Şi a lăcrimat Iisus. Deci ziceau Iudeii : „Iată, cum îl iubea pe el !“ Iar unii dintrînşii au zis : „Au nu putea acesta, care a deschis ochii orbului, să facă ca şi acesta să nu moară ?“.

4. Domnul înviază pe Lazăr. (Ioan 11₃₈₋₄₄).— Deci Iisus, iarăş suspinând întru sine, a mers la mormânt. Şi era peşteră, şi peatră era pe dânsa. Zis-a Iisus : „Ridicaţi peatra !“ Zis-a lui sora mortului, Marta : „Doamne, miroase, că este de 4 zile“. Zis-a ei Iisus : „Au nu ţi-am spus ție că, de vei crede, vei vedea slava lui Dumnezeu ?“ Şi a ridicat piatra de unde era mortul zăcând, iar Iisus şi-a ridicat ochii săi în sus, şi a zis : „Părinte, mulţămescu-ţi ție că m-ai ascultat. Şi eu

știam că pururea mă ascuți ; ci pentru norodul care stă împrejur am zis, ca să creadă că tu m'ai trimes“. Și aceasta, zicând, a srigat cu glas mare : „Lazăre, vino afară“. Și a ieșit cel mort, legate fiindu-i mânil și picioarele cu fașe ; și fața lui cu mahramă era legată. Zis-a lor Iisus : „Dezlegați-l pe el și-l lăsați să meargă“.

5. Urmările învierii lui Lazăr : Mânia și uneltirile Evreilor și fariseilor asupra lui Iisus. (Ioan, 11, 45-53). — Deci mulți din Iudeii cari veniseră la Maria și au văzut cele ce a făcut Iisus, au crezut într'ânsul. Iar oarecari din ei au mers la farisei și le-a spus cele ce a făcut Iisus. Deci au adunat arhiereii și fariseii sobor, și grăiau : „Ce vom face ? Că omul acesta multe semne face. De îl vom lăsa pe el așa, toți vor crede într'însul ; și vor veni Romanii și vor lua și locul și neamul nostru“. Iar unul dintr'înșii, Caiafa, arhiereu fiind al anului aceleuia, a zis lor : „Voi nu știți nimic. Nici nu gândiți că de folos este nouă să moară un om pentru norod și nu tot neamul să peară“. Iar aceasta nu dela sine a zis ; ci arhiereu al anului aceleuia fiind, a proorocit că vrea Iisus să moară pentru norod. Și nu numai pentru norod, ci și ca pe fiii lui Dumnezeu cei risipiți să-i adune într'una. Deci dintr'acea zi s'au sfătuit ca să-l omoare pe el.

§ 86. Mergerea lui Iisus la orașul Efrem.

1. Iisus pleacă din Betania. (Ioan 11, 51-56).

Deci Iisus nu mai umbla de față între Iudei ; ci s'a dus de acolo într'o lature aproape de pustie,

într'o cetate ce se cheamă Efrem ¹⁾; și acolo petrecea cu ucenicii săi. Și era aproape Paștele Iudeilor; și s'au suit mulți în Ierusalim din latura aceia, mai înainte de Paști, ca să se curățească ²⁾). Deci căutau pe Iisus, și grăiau între ei în biserică stând: „Ce vi se pare vouă, oare nu va veni la praznic?“.

Și arhierii și fariseii dăduseră poruncă că, de va ști cineva unde este, să vestească, ca să-l prindă pe el.

2. Plecarea la Ierusalim. Iisus vestește Patima Sa.
(Matei 20, ¹⁷⁻¹⁹; Marcu 10, ³²⁻³⁴; Luca 18, ³¹⁻³⁴).

Și era pe cale, suindu-se la Ierusalim, și Iisus mergea înaintea lor; iar ei se spăimântau și, mergând după dânsul, le era frică. Și luând iarăși pe cei 12 deosebi, a început a le spune lor cele ce erau să i se întâmple lui: Iată, ne suim la Ierusalim și se vor împlini toate cele scrise prin prooroci pentru Fiul Omului. Și se va da el arhierilor și cărturarilor, și-l vor judeca pe el spre moarte, și-l vor da pe el neamurilor. Și-l vor batjocori pe el, și-l vor bate, și-l vor scuipi și, bătându-l, il vor omorî pe el, și a treia zi va învia. Iar ei n'au înțeles nimic din toate acestea, și era cuvântul acesta ascuns dela ei și nu cunoșteau cele ce se grăiau.

1. *Efremul* sau *Efraimul* era un oraș mai sus de Ierusalim, în Iudela, în fața Betelului, spre răsărit.

2. La Ierusalim aflându-se templul și slujba preoților, Evreii puteau aduce felurite jertfe pentru curățirea lor de păcate.

3. **Cererea fiilor lui Zevedei.** (Matei 20, ²⁰⁻²⁸; Marcu 10, ³⁵⁻⁴⁵).

Atunci s'a apropiat către dânsul mama fiilor lui Zevedei, împreună cu fiii săi, închinându-se și cerând oarece dela dânsul. Și au venit la el Iacov și Ioan, fiii lui Zevedei, zicând : „Învățătorule, voim ca ceiace vom cere să ne faci nouă. Iar el le-a zis lor : „Ce voiți să vă fac vouă? Zis-a lui (mama lor) : „Zi ca acești doi fii ai mei să șadă unul deadreapta ta și altul deastânga ta, întru împărăția ta“. Iar Iisus le-a zis lor : „Nu știți ce cereți. Puteți să beți paharul pe care eu îl beau ? și cu botezul cu care eu mă botez să vă botezați ? „Iar ei au zis lui : „Putem“. Iar Iisus le-a zis lor : „Paharul pe care eu îl voi bea cu adevărat îl veți bea, și cu botezul cu care eu mă botez vă veți boteza; iar de a ședeă deadreapta mea și deastânga mea nu este al meu a da, ci celor ce s'a gătit dela Tatăl meu ¹⁾.

Și auzind cei zece, s'au mâniat pentru cei doi frați. Iar Iisus, chemându-i pe dânșii, a zis : „Știți că domnii păgânilor îi domnesc pe ei și cei mari îi stăpânesc pe dânșii. Iar între voi nu va fi așa,

1. Domnul Hristos spune, prin aceste cuvinte către fiii lui Zevedei, că omul nu trebuie să ceară dela altul să i se dea cutare sau cutare stare, ci să și-o merite prin faptele sale. Dacă este vorba de mântuirea noastră, de buna noastră aflare întru împărăția lui Dumnezeu, nu trebuie să ne așteptăm să ne vie deagata, nici s'o cerem. ci să căutăm a face fapte prin care această mântuire să ne vie. Când Domnul spune «nu este al meu a da», înseamnă : n'o cereți dela mine, ci silțiți-vă prin faptele voastre a o căpăta, căci eu nu vreau să dau împotriva faptelor sale. Șederea înaltă întru împărăția mea și este rânduită, dar tot după faptele voastre. Căci Dumnezeu are gătit de mai nainte pentru fiecare, dar pe temeiul faptelor pe care Dumnezeu știe de mai nainte că omul le va face.

ci care dintre voi va vrea să fie mai mare, să fie vouă slugă ; precum și Fiul Omului n'a venit să-i slujească lui, ci să slujească el și să-și dea sufletul său rescumpărare pentru mulți“.

Și au venit la Ierihon.

4. Orbul dela Ierihon. (Luca 18, 35-43).

Și a fost, când s'a apropiat el de Ierihon, un orb ședea lângă cale cerșind. Și auzind norodul trecând, a întrebat ce este aceasta. Și i-a zis lui, că Iisus Nazarineanul trece. Și a strigat, zicând : „Iisuse, Fiul lui David, miluiește-mă“. Iar ceice mergeau înainte îl certau pe el să tacă, iar el cu mult mai vârtos striga : „Fiul lui David, miluiește-mă“. Și stând Iisus, a poruncit să-l aducă pe el la sine ; iar apropiindu-se el de dânsul, l-a întrebat zicând : „Ce voiești să-ți fac“ ? Iar el a zis : „Doamne, să văd“. Și Iisus i-a zis lui : „Vezi ! credința ta te-ai mântuit“. Și îndată a văzut, și a mers după el, slăvind pe Dumnezeu, și tot norodul, văzând, a dat laudă lui Dumnezeu.

5. Zacheu vameșul. (Luca 19, 1-10).

Și intrând, trecea prin Ierihon. Și iată un om, anume Zacheu, și acesta era mai mare vameșilor, și era bogat. Și căuta să vadă pe Iisus cine este, și nu putea de norod, că era mic de stat. Și alergând înainte, s'a suit într'un dud ca să-l vadă pe el, că pe acolo vrea să treacă. Și dacă a venit la locul acela, căutând Iisus, l-a

văzut pe dânsul, și a zis către dânsul : „Zachee, grăbește de te pogoară, că astăzi în casa ta mi se cade să fiu“. Și grăbindu-se, s'a pogorît, și l-a primit pe dânsul, bucurându-se. Și văzând, toți câteau, zicând, că „la un om păcătos a intrat să găzduiască“, Iar Zacheu, stând, a zis către Domnul : „Iată, o jumătate din avuția mea, Doamne, o dau săracilor și, de am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrit“. Și a zis către el Iisus : „Astăzi s'a făcut mântuire casei acesteia, pentrucă și acesta fiu al lui Avraam este. Că a venit Fiul Omului să caute și să mântuiască pe cel perdut“.

6. Pilda mnalelor. (Luca 19, 11-28).

Și ascultând ei acestea, adăogând, a zis o pildă, pentrucă era el aproape de Ierusalim, și li se părea lor cum că îndată va să se arate împărăția lui Dumnezeu. Deci a zis : „Un om oarecare, de bun neam, s'a dus într'o țară departe să-și ia lui împărăție și să se întoarcă. Și chemând 10 slugi ale sale, le-a dat lor 10 mnale ¹⁾ și a zis către ei : „Neguțătoriți până voi veni“. Iar cetățenii lui îl urau pe el, și au trimes solie după el zicând : „Nu voim pe acesta să împărătească peste noi“. Și a fost, când s'a întors el, luând împărăția, a zis să se cheme la dânsul slugile acelea, căror dăduse argintul, ca să știe cine a neguțătorit. Și a venit cel dintâi zicând : „Doamne, mnaua ta a agonisit 10 mnale“. Și a

1. Mnaua era un ban din vremea aceia și prețuia 88 de lei aur.

zis lui : „Bine, slugă bună, că întru puțin ai fost credincios, să aibi peste 10 cetăți“. Și a venit cel de al doilea, zicând : „Doamne, mnaua ta a făcut 5 mnale.“ Și a zis și acestuia : „Și tu fii peste 5 cetăți“. Și altul a venit zicând : „Doamne, iată mnaua ta, care o am ținut legată în mahramă ; că m'am temut de tine, pentrucă om aspru ești ; iei ce ai pus și seceri ce n'ai semănat,„. Și i-a zis : „Din gura ta te voi judeca, slugă vicleană. Ai știut că eu om aspru sunt, luând ce n'am pus și secerând ce n'am semănat. Dar pentruce n'ai dat argintul meu schimbătorilor și, venind eu, l-aș fi cerut cu dobândă ?“ Și celorce stau înainte, le-a zis : „Luați dela el mnaua și o dați celuice are 10 mnale“. Și au zis lui : „Doamne, acela are 10 mnale“. „Că zic vouă, tot celuice are i se va da, iar dela celace n'are și ce are se va lua dela el. Însă pe vrăjmașii mei, aceia cari n'au voit să împărătesc peste dânșii, aduceți i încoace și-i tăiați înaintea mea“. Și zicând acestea. mergea înainte, suindu-se în Ierusalim.

7. Cei doi orbi la eșirea din Ierihon. (Matei 30, 29-34 ; Marcu 10, 46-52 ; Luca 19, 28 ; Ioan 11, 55-56).

Și eșind el din Ierihon, și ucenicii lui și norod mult, iată doi orbi (unul din ei *Vartimeî* orbul, fiul lui *Timei*), șezând lângă cale și cerșind. Și auzind că trece Iisus Nazarineanul, au strigat grăind : „Miluiește-ne pe noi, Doamne, Fiul lui David!“ Iar norodul i-a certat pe dânșii ca să tacă. Dar ei mai tare strigau grăind : „Miluieș-

te-ne, Doamne, Fiul lui David!“ Și stând Iisus a zis să-i cheme pe ei. Și a chemat pe orbi zicându-le: „Indrăzniți, sculați-vă, că vă cheamă!“ Iar ei, lepădându-și haina lor, s'au sculat și au venit la Iisus. Și Iisus le-a zis lor: „Ce voiți să vă fac vouă?“ Zis-a lui: „Doamne, să se deschidă ochii noștri“. Și lui Iisus, făcându-i-se milă, s'a atins de ochii lor. Și le-a zis lor: „Credința voastră v'a mântuit“. Și ei îndată au văzut și au mers după el în cale.

§ 87. Ospățul de despărțire.

(Matei 26, 6-13; Marcu 14, 3-9; Ioan 12, 1-11).

Deci Iisus, mai înainte de Paști cu șase zile, a venit în Vitania, unde era Lazăr, celce fusese mort, pe care l-a înviat din morți. Și i-au făcut lui cină, în casa lui Simon leprosul. Și Marta slujea, iar Lazăr era unul din ceice ședeau împreună cu dânsul. Și șezând el, Maria, luând un vas de alabastru cu mir^{de} nard curat de mult preț și sfărâmându-l, l-a turnat pe capul lui Iisus, apoi a uns picioarele lui Iisus, și a șters cu părul său picioarele lui; iar casa s'a umplut de mirosul mirului. Și erau unii de le părea rău întru sine și ziceau: „Pentru ce se făcu această pagubă cu mirul?“ Și se răsteau asupra ei. Deci a zis unul din ucenicii lui Iisus, Iuda al lui Simon Isarioteanul, care vrea să-l vândă pe el: „Pentru ce acest mir nu s'a vândut cu 300 de dinari și să se fi dat săracilor?“ Iar aceasta a zis-o, nu pentrucă-i era lui grijă de săraci, ci pentrucă

fur era și avea pungă și ce punea într'însa purta.

Iar Iisus, știind, le-a zis lor : „Pentru ce faceți supărare femeii, că bun lucru a făcut cu mine ? Lasă-o pe dânsa, că ea spre ziua îngropării mele a păstrat aceasta. Că pe săraci pururea îi aveți cu voi și când veți vrea puteți a le face lor bine, dar pe mine nu mă aveți pururea. Aceasta, ce a avut a făcut. A apucat mai nainte de a uns trupul meu spre îngropare.¹⁾ Amin zic vouă : oriunde se va propovedui evanghelia aceasta în toată lumea, se va povesti ce a făcut ea, spre pomenirea ei²⁾).

Și norod mult și Iudei au înțeles că Iisus este acolo și a venit să-l vadă, nu pentru Iisus numai, ci ca să vadă și pe Lazăr pe care l-a înviat din morți. Și s'au sfătuit arhieriei ca și pe Lazăr să-l omoare. Că mulți din Iudei mergeau pentru el și credeau în Iisus.

1. La Evrei, trupurile morților se ungeau cu mirodenii bine mirositoare. De aceea Iisus numește ungerea făcută asupra lui ca o gătire a lui spre moarte.

2. Și în adevăr, ea este pomenită până în ziua de astăzi. Cel mai mic lucru făcut pentru Iisus este mai mult ca toate lucrurile pământești și duce la nemurire. Și noi lucrând azi pentru Iisus, ajungem mai vestiți decât prin toate mijloacele lumești.

PARTEA III.

INCHEIEREA LUCRĂRII DOMNULUI ÎN IERUSALIM. PATIMA, ÎNVIEREA ȘI ÎNĂLȚAREA SA.

CAPITULUL VII.

Dela Florii până la Patima Domnului.

§ 88. Mergerea dela Vitania la Ierusalim.

1. **La Vitfaghi** (Matei 21, 1-2 ; 6-7 ; Marcu 11, 1-7 ; Luca 19, 29-35 ; Ioan 12, 12).

Iar a doua zi, când s'a apropiat de Ierusalim și a venit în Vitfaghi și Vitania ¹⁾, către muntele ce se cheamă al Măslinilor, atunci a trimis Iisus doi ucenici zicându-le : „Mergeți în satul care este înaintea voastră, și îndată, intrând într'însul, numai-decât veți găsi o asină legată și mânz cu dânsa, pe care nimeni din oameni n'a șezut. Deslegați-l și aduceți-l la mine. Și de va zice vouă cineva ceva : „Pentru ce-l dezlegați?“ așa să spu-

1. *Vitania* sau *Betania* și *Vitfaghi* erau două sate dincolo de creasta Muntelui Măslinilor, spre răsărit de Ierusalim.

neți, că acestea Domnului trebuiesc. Și numai-decât le va trimete pe ele.

Și mergând trimeșii, au aflat precum le zisese lor: mânzul era legat lângă ușă afară la răspântie. Și dezlegând ei mânzul, au zis stăpânii lui către ei: „Ce dezlegați mânzul?“ Iar ei au zis: „Domnului trebuiește“. Și i-au lăsat pe ei. Și au adus asina și mânzul la Iisus, și au pus pe Iisus deasupra.

2. Intrarea Domnului cu mărire în Ierusalim. (Matei 21, 1-11; Luca 19, 28-38; Ioan 12, 12-19).

Iar norodul mult care venise la praznic, auzind că vine Iisus în Ierusalim, au ieșit întru întâmpinarea lui. Iar cei mai mulți din norod așterneau veșmintele lor pe cale, și alții tăiau stâlپări din copaci și le așterneau pe cale. Și apropiindu-se el la pogorășul Muntelui Măslinilor, toată mulțimea ucenicilor, bucurându-se, a început a lăuda pe Dumnezeu cu glas mare, pentru toate puterile pe care le văzuseră, zicând: „Binecuvântat este Împăratul celce vine întru numele Domnului; pace în cer și slavă întru cei de sus“. Iar noroadele celece mergeau înainte și celece veneau pe urmă, cu stâlپări de finici în mâni, strigau zicând: „Osana Fiul lui David, binecuvântat este celce vine întru numele Domnului! Binecuvântată este împărăția care vine întru numele Domnului, a părintelui nostru David. Osana întru cei de sus!“ Iar oarecare farisei din norod au zis către el: „Invățătorule, ceartă-ți ucenicii!“ Iar Iisus, răspunzând, le-a zis lor: „De vor tăcea aceștia,

petrele vor striga“. Iar acestea toate s'au făcut ca să se împlinească ceea ce s'a zis prin proorocul ce zice : „Ziceți fetei Sionului ¹⁾ : Iată împăratul tău vine la tine blând și șezând pe asină și pe mânz, fiul celei de sub jug ²⁾“. Iar ucenicii lui Iisus n'au înțeles acestea mai înainte, ci după ce s'a proslăvit Iisus, atunci și-au adus aminte că acestea erau scrise pentru el și acestea i-au făcut lui ³⁾.

Deci norodul care era cu el mărturisea, când l-a strigat pe Lazăr din mormânt și l-a sculat pe el din morți. Pentru aceia l-a și întâmpinat pe el norodul că l-a văzut că a făcut această minune ⁴⁾.

3. Iisus plânge asupra Ierusalimului. (Luca 19, 41-44).

Și dacă s'a apropiat, văzând cetatea, a plâns de dânsa, zicând : „De ai fi cunoscut și tu, măcar în ziua aceasta a ta, cele ce sunt către pacea ta ! Iar acum s'au ascuns de către ochii tăi. Că vor veni zile asupra ta, și vor pune vrășmașii șanț împrejurul tău și te vor încunjura, și te vor îmbulzi de toate părțile. Și te vor face întocmai

1. Ucenicii lui Iisus n'au înțeles multe lucruri din ce vedeau sau din ce spunea Domnul. Dar după învierea lui Iisus și după Pogorârea Sfântului Duh, mintea lor s'a limpezit, cugetul lor s'a întărit, și atunci au înțeles multe pe care nu le puteau înțelege acum. Au cunoscut că este o înlănțuire de lucruri și că multe din cele ce se petreceau fuseseră spuse de prooroci mai înainte.

2. Cuvintele acestea au fost spuse de Proorocul Zaharia 9, 9.

3. Prin *fata Sionului*, trebuie să înțelegem orașul Ierusalimului. I s'a zis așa, fiindcă era clădit pe Muntele Sionului.

4. Erau de față mulți din cei ce fuseseră martori la învierea lui Lazăr. Aceștia mărturiseau cele văzute.

cu pământul, pe tine și pe feciorii tăi întru tine! și nu vor lăsa întru tine piatră pe piatră, pentru că n'ai cunoscut vremea cercetării tale ¹⁾).

4. Alungarea Schimbătorilor din templu.

(Matei 21, ¹²⁻¹⁷; Marcu 11, ¹⁵⁻¹⁹; Luca 19, ⁴⁶⁻⁴⁸).

Și intrând el în Ierusalim, s'a cutremurat toată cetatea zicând : „Cine este acesta ?“ Iar noroadele ziceau : „Acesta este Iisus, Proorocul cel din Nazaretul Galileei“.

Și au venit în Ierusalim. Și intrând Iisus în biserică, a început a scoate pe ceice vindeau și cumpărau în biserică, și mesele schimbătorilor de bani și scaunele celor ce vindeau porumbei le-a răsturnat, și nu lăsa să poarte cineva vas prin biserică, Și a zis lor : „Scriș este : Casa mea casă de rugăciune se va chema, iar voi ați făcut-o peșteră tâlharilor“.

Deci au zis fariseii între dâșii; „Vedeți oă nimic nu folosiți; iată, lumea merge după dâșul“.

Și au venit la dâșul în biserică orbi și șchiopi și i-a vindecat pe ei. Iar văzând arhiereii și cărturarii minunile pe care le-a făcut și pruncii strigând în biserică și zicând : „Osana Fiului lui David“, s'au mâniat și i-au zis lui : „Auzi ce zic aceștia ?“ Iar Iisus le-a zis lor : „Adevărat, n'ați cetit că din gura pruncilor și a celor ce sug ai săvârșit laudă ?“ Iar arhiereii și

1. Aceasta e proorocia Mântuitorului despre dărâmarea Ierusalimului de Romani în anul 70. El arată aceasta ca pedeapsă a lui Dumnezeu pentru că locuitorii lui erau îndărătnici față de stintele învățături care li se dădeau.

cărturarii și bătrânii norodului căutau să-l peardă pe el și nu aflau ce-i vor face, că se temeau de dânsul, că tot norodul se ținea de el, ascultându-l pe dânsul. Și el era ziua învățând în biserică, iar noaptea, eșind afară din cetate, petrecea în muntele ce se cheamă al Măslinilor. Și tot norodul mâneca la dânsul în biserică ca să-l asculte pe el.

5. Păgâni, cari doresc să vadă pe Iisus. (Ioan 12, 10-16)

Și erau oarecari Elini, din ceice se suiseră să se închine la praznic. Deci aceștia s'au apropiat de Filip, care era din Vitsaida Galileei și l-au rugat pe dânsul, grăind : „Doamne, voim să vedem pe Iisus“. Venit-a Filip și a spus lui Andrei și iarăși Andrei și Filip au spus lui Iisus. Iar Iisus a răspuns lor zicând : „A venit ceasul ca să se proslăvească Fiul Omului. Amin, amin grăiesc vouă : grăunțul de grâu, căzând pe pământ, de nu va muri, el singur rămâne, iar de va muri, multă roadă aduce. Celce își iubește sufletul său, pierde-va pe el, și celace își urăște sufletul său în lumea aceasta, în viața cea veșnică îl va păzi pe el. De slujește cineva mie, mie să-mi urmeze, și unde voi fi eu, acolo și sluga mea va fi ; și de va sluji cineva mie, îl va cinsti pe el Tatăl meu“.

6. Iisus se turbură. Glasul din cer. (Ioan 12, 27-28)

„Acum sufletul meu s'a turburat, și ce voi zice ? Părinte, mântuiește-mă pe mine de ceasul acesta ; ci pentru aceasta am venit la ceasul

acesta. Părinte, proslăvește numele tău“. Deci a venit glas din cer : „Și l-am proslăvit și iarăș îl voi proslăvi“. Iar norodul care sta și auzea, zicea : „tunet se făcu“ ; alții ziceau : „înger grăi lui“. Răspuns-a lor Iisus și a zis : „Nu pentru mine s'a făcut glasul acesta, ci pentru voi. Acum este judecată lumii acesteia ; acum stăpânitorul lumii acesteia se va goni afară. Și eu, de mă voi înălța de pe pământ, pe toți voi trage la mine“. Iar aceasta zicea, însemnând cu ce moarte vrea să moară. Răspuns-a lui norodul : „Noi am auzit din lege că Hristos petrece în veac și cum tu zici : se cade să se înalțe Fiul Omului ? Cine este acesta Fiul Omului ?“. Deci a zis lor Iisus : „Încă puțină vreme lumina cu voi este. Umblați până când aveți lumina, ca să nu vă cuprindă pe voi întunerecul ; că celce umblă întru întunerec, nu știe unde merge. Până când aveți lumină, credeți în lumină, ca fii ai luminii să fiți“. Acestea a grăit Iisus, și mergând, s'a ascuns de dânșii.

7. Invârtoșarea inimii Evreilor. (Ioan 12, 37-43).

Și atâtea semne făcând el înaintea lor, tot nu credeau într'însul ; ca să se împlinească cuvântul lui Isaia Proorocul, pe care l-a zis : „Doamne, cine a crezut auzului nostru ? Și brațul Domnului cui s'a descoperit ?“ Pentru aceasta nu puteau să creadă ; că iarăși a zis Isaia : „Au orbit ochii lor și a împetrit inima lor ; ca să nu vadă cu ochii, nici să înțeleagă cu inima, și să se întoarcă și să-i vindec pe ei“. Acestea a zis Isaia, când a

văzut slava lui, și a grăit pentru dânsul. Însă și din boieri mulți au crezut într'însul; dar pentru farisei nu-l mărturiseau, ca să nu fie goniți din sinagogă; că au iubit slava oamenilor mai mult decât slava lui Dumnezeu.

8. **Adânca descoperire.** (Ioan 12, 44-50; Matei 21, 17; Marcu 11, 11).

Iar Iisus a strigat și a zis: „Celace crede întru mine, nu crede întru mine, ci în acela ce m'a trimes pe mine, și celace mă vede pe mine, vede pe celace m'a trimes pe mine. Eu luminează în lume am venit, ca tot celce crede întru mine, întru întunec să nu rămâie. Și de va auzi cineva graiurile mele, și nu va crede, eu nu-l judec pe el, *că n'am venit să judec lumea, ci ca să mântuiesc lumea.* Celace se leapădă de mine și nu primește graiurile mele, are pe celace-l judecă pe el. Cuvântul pe care l-am grăit, acela îl va judeca pe el în ziua cea de apoi. Că eu dela mine nu am grăit, ci Tatăl, celace m'a trimes pe mine, acela poruncă mi-a dat ce voi face și ce voi grăi. Și știu că porunca lui viață veșnică este. Deci cele ce grăiesc eu, precum mi-a zis mie Tatăl, așa grăiesc.

Și lăsându-i pe ei, după ce a văzut toate fiind vremea în diseară, a eșit afară din cetate, la Vitania, cu cei 12 și s'a sălășluit acolo¹⁾.

1. Așa a făcut Iisus în tot timpul Săptămânii Patimilor. Ziua venea în Ierusalim și învăța poporul, iar noaptea se ducea pe Muntele Măslinilor, unde era și Vitania.

§ 89. Lunea Patimilor.

1. Blestemarea zmochinului. (Matei 21, ¹⁸⁻¹⁹ ;

Marcu ¹²⁻¹⁴).

Iar a doua zi, eșind ei din Vitania, a flămânzit. Și văzând un zmochin de departe, având frunze, a venit, că doară va afla ceva într'insul. Și venind la el, nimic n'a aflat, fără numai frunze, că încă nu era vremea zmochinelor. Și răspunzând Iisus, a zis lui : „De acum înainte nimeni să nu mai mănânce din tine rod în veac !” Și auzeau ucenicii lui.

2. Sfatul Evreilor cere socoteală lui Iisus. (Matei 21, ²³⁻²⁷ ; Marcu 11, ¹⁷⁻¹⁸ ; Luca 20, ¹⁻⁸).

Și a venit iarăși în Ierusalim. Și umblând el în biserică, învăța norodul și binevestea. Și au venit la dânsul arhieriei și cărturarii și bătrânii, și i-au zis lui : „Cu ce putere faci acestea și cine ți-a dat ție puterea aceasta ca să faci acestea ?” Iar Iisus, răspunzând, le-a zis lor : „Vă voi întreba și eu pe voi un cuvânt și să mi răspundeți mie, și voi spune și eu vouă cu ce putere fac acestea : Botezul lui Ioan de unde a fost, din cer s'au dela oameni ? Răspundeți-mi mie !” Și ei cugetau întru sine, zicând : „De vom zice din cer, va zice : dar pentru ce n'ați crezut lui ? Iar de vom zice : dela oameni, tot norodul cu petre ne va ucide, căci este încredințat că Ioan a fost prooroc”. Și răspunzând lui Iisus, au zis : „Nu știm”. Zis-a și el lor : „Nici eu nu vă voi spune vouă cu ce putere fac acestea”.

3. Pilda celor doi fii (Matei 21, 18-32 ; Marcu 12, 1)

Și a început a le grăi lor în pilde :

Dar ce vi se pare vouă : Un om avea doi feciori, și mergând la cel dintâi, i-a zis ; „Fiule, mergi astăzi de lucrează în via mea !“ Iar el, răspunzând, a zis : „Nu voi“, iar mai pe urmă, căindu-se, a mers. Și mergând la cellalt, a zis așisderea. Iar el, răspunzând, a zis : „Eu, doamne, voi merge“, și n'a mers. Care dintr'acești doi a făcut voia tatălui său ?“ Zis-au lui : „Cel dintâi“. Zis-a lor Iisus : „Amin zic vouă că vameșii și curvele merg mai nainte de voi într-o împărăție a lui Dumnezeu. Că a venit Ioan la voi în calea dreptății, și n'ați crezut lui, iar vameșii și curvele au crezut lui ; dar voi, văzând, nu v'ați căit după aceia, ca să credeți lui“.

4. Pilda lucrătorilor viei (Matei 21, 33-46 ; Marcu 12, 1-12 ; Luca 20, 9-19).

Și a început a zice către norod pilda aceasta :

Un om era stăpân al casei, care a sădit vie și a îngrădit-o împrejur cu gard, și a săpat într'însa teasc, și a zidit turn, și a dat-o lucrătorilor, și s'a dus departe multă vreme. Iar când s'a apropiat vremea roadelor, a trimis la lucrători o slugă, ca să-i dea lui din rodul viei, care, apucându-l pe dânsul și bătându-l pe el, l-au trimis deșert. Și a adaos a trimete altă slugă, iar ei și pe acela bătându-l și batjocorindu-l, l-au trimis deșert. Și a adaos a trimete și pe al treilea, iar ei și pe acela, rănindu-l, l-au scos afară. Și

iarăși a trimis și pe alte slugi, mai multe decât pe cele dintâi, și le-au făcut și acelora așisderea. Prinzându-le pe ele, pe unul l-au bătut, iar pe altul l-au omorât, iar pe altul cu petre l-au ucis. Și a zis domnul viei: „Ce voi face? Trimite-voi pe fiul meu cel iubit; doară, văzându-l pe dânsul, se vor rușina“. Iar lucrătorii, văzându-l pe el, cugetau întru sine, zicând: „Acesta este moștenitorul; veniți să-l ucidem pe el, ca să fie a noastră moștenirea“. Și prinzându-l pe el, l-au scos afară din vie și l-au omorât. Deci, când va veni domnul viei, ce va face lucrătorilor acelora? Zis-au lui: „Pe cei răi cu rău îi va perde, și via o va da altor lucrători care vor da lui rodirile la vremea lor“. Și a adăogat Iisus: „Da, veni-va și va perde pe lucrătorii aceștia, și via o va da altora“. Iar ei, auzind, au zis: „Să nu fie!“

Și privind Iisus spre dâșii, a zis: „Ce este dar aceasta ce este scris: Peatra pe care nu o au băgat-de-seamă ziditorii aceasta s'a făcut în capul unghiului? Tot celce va cădea peste acea peatră se va sfărâma, iar peste care va cădea, îl va spulbera. Dela Domnul s'a făcut aceasta și este minunată întru ochii noștri. Pentru aceia zic vouă, că se va lua dela voi împărăția lui Dumnezeu și se va da neamului care va face rodirile ei.

Și auzind arhieriei și fariseii pildele lui, au cunoscut că pentru dâșii grăiește. Și căutau să puie mâna pe el în acel ceas, și s'au temut de norod, de vreme ce ca un prooroc îl avea pe el. Și lăsându-l pe el, s'au dus.

5. Pilda despre cei poftiți la nuntă. (Matei 23, 1⁻¹⁴;
Luca 19, 47; 21⁻³⁷).

Și Iisus iarăși le-a grăit lor în pilde :

Asemănatu-s'a împărăția cerului omului împărat care a făcut nuntă fiului său. Și a trimis pe slugile sale să cheme pe cei chemați la nuntă. Dar nu vreau să vie. Iarăși a mai trimis pe alte slugi, zicând : Ziceți celor chemați : Iată că am gătit prânzul meu; juncii mei și toate cele hrănite ale mele s'au junghiat și toate sunt gata; veniți la nuntă ! „Dar ei, nebăgând-în-seamă, s'au dus : unul la holda sa, altul la neguțătoria sa. Iar ceilalți, prinzând pe slugile lui, i-au pedepsit și i-au omorât pe ei. Și auzind împăratul acela, s'a mâniat; și trimițând oștile sale, a perdut pe ucigașii aceia și cetatea lor o a ars. Atunci a zis slugilor sale : Iată, nunta este gata, dar cei chemați n'au fost vrednici. Deci mergeți la răspântiile căilor și pe câți veți afla, chemați-i la nuntă. Și ieșind slugile acelea la răspântii, au adunat pe toți câți au aflat, și buni și răi; și s'a umplut nunta de ceice ședeau. Iar împăratul, intrând să vadă pe ceice ședeau, văzut-a acolo pe un om care nu era îmbrăcat în haină de nuntă, și i-a zis lui : „Prietene, cum ai intrat aici neavând haină de nuntă ?“ Iar el tăcea. Atunci împăratul a zis slugilor : „Legându-i lui mâinile și picioarele, luați-l pe dânsul și-l aruncați întru întunericul cel mai din afară; acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților. Că mulți sunt chemați, dar puțini aleși“.

§ 90. Ziua de Marți din Săptămâna Patimilor.

1. Uscarea zmochinului. (Matei 21, ²⁰⁻²⁶; Marcu 11, ¹⁹⁻²⁶).

Și a doua zi, trecând, ucenicii au văzut zmochinul uscat din rădăcină, și s'au minunat zicând : „Cum îndată s'a uscat zmochinul!“ Și aducându-și aminte Petru, a zis lui Iisus: „Învățătorule, vezi, zmochinul pe care l-ai blestemat, s'a uscat“. Și răspunzând Iisus, le-a zis lor : „Aveți credință în Dumnezeu, că amin zic vouă : De veți avea credință și nu vă veți îndoi, ci veți crede că ce veți zice lui va fi, fi-va vouă orice ; și nu numai cea a zmochinului veți face, ci și muntelui aces-
tuia, de veți zice : ridică-te și te aruncă în mare, va fi. Pentru aceasta zic vouă : Toate câte cereți, rugându-vă, să credeți că veți lua și va fi vouă. Și când stați de vă rugați, iertați orice aveți asupra cuiva, ca și Tatăl vostru cel din ceruri să ierte vouă greșalele voastre. Iar dacă voi nu veți ierta, nici Tatăl vostru cel din ceruri nu va ierta vouă greșalele voastre.

2. Banul dajdiei. (Matei 22, ¹⁵⁻²²; Marcu 12, ¹³⁻¹⁷; Luca 20, ²⁰⁻²⁶).

Atuuci, mergând fariseii, sfat au făcut ca să-l prindă pe el în cuvânt, Și pândindu-l, au trimis iscoade, care se prefăceau pe sine a fi drepti, ca să-l prindă pe el în cuvânt și să-l dea stăpânirii și puterii dregătorului. Și au trimis pe ucenicii lor, împreună cu irodianii, zicând : „Învățătorule, știm că adevărat ești și calea lui Dumnezeu întru

adevăr înveți, și nu-ți este ție grijă de nimeni, că nu cauți la fața oamenilor. Deci spune-ne nouă, ce ți se pare : Se cade a da dajdie Chesarului, sau nu ?” Iar Iisus, cunoscând vicleșugul lor, a zis : „Ce mă ispitiți, fățarnicilor ? Arătați-mi banul dajdiei !” Iar ei au adus lui un dinar. Și le-a zis lor : „Al cui este chipul acesta și scrip-

tura cea de pe el ?” Zis-au lui : „Ale Chesarului”. Atunci le-a zis lor : „Dați dar înapoi celece sunt ale Chesarului, Chesarului, și pe cele ce sunt ale lui Dumnezeu lui Dumnezeu”.

Și auzind, s’au mirat, și lăsându-l pe el, s’au dus.

3. Infrângerea saducheilor. (Matei 22, 23-33 ;
Marcu ; 12, 18-27 ; Luca 20, 27-40).

Intr’acea zi, apropiindu-se unii din saducheii, care zic că nu este înviere, l-au întrebat pe el, zicând : „Învățătorule, Moisi a scris nouă : De va

muri fratele cuiva, având femeie, și acesta va muri fără feciori, să ia fratele lui pe femeia aceia, și să ridice sămânța fratelui său“. Deci erau la noi șapte frați, și cel dintâi, însurându-se, a murit, și neavând sămânță, a lăsat pe femeia sa fratelui său. Și a luat al doilea pe femeia aceia, și acela a murit fără de feciori. Și al treilea a luat-o pe ea ; și așisderea câte șapte, și n'au lăsat feciori și au murit. Iar mai pe urmă de toți a murit și femeia. Deci la înviere a cărui dintre acei șapte va fi femeia ? Că toți au avut-o pe ea ?“ Iar Iisus, răspunzând, le-a zis lor : „Vă rătăciți neștiind Scripurile, nici puterea lui Dumnezeu. Fiii veacului acestuia se însoară și se mărită, iar ceice se învrednicesc a dobândi acel veac și învierea din morți, nici se însoară, nici se mărită, că nici să moară nu mai pot, ci asemenea cu îngerii sunt și fiii lui Dumnezeu sunt, fiind fii ai învierii. Iar cum că se vor scula morții, și Moisi a arătat la rug ¹⁾, precum zice : „Domnul Dumnezeu lui Avraam și Dumnezeu lui Isaac și Dumnezeu lui Iacov. Iar Dumnezeu nu este Dumnezeu al morților, ci al viilor, că toți lui viază. Deci voi mult vă rătăciți“. Și auzind noroadele, se mirau de învățătura lui. Și răspunzând oarecare din cărturari, au zis : „Învățătorule, bine ai zis“. Și nu mai îndrăzneă nimenea de aci să-l întrebe pe el nimic.

1. Aici e vorba de locul din cartea Egiptului 3, 6, unde Dumnezeu a vorbit lui Moisi din rugul care ardea și nu se mistuia.

4. Cea mai mare poruncă (Matei 22, ³⁴⁻⁴⁰; Marcu, 12, ²⁸⁻³⁴; Luca 20, ⁴⁰).

Iar fariseii, auzind că a astupat gurile saducheilor, s'au adunat împreună. Și apropiindu-se unul din cărturari, care îi auzise pe ei prigonindu-se cu dânsul, și văzând că bine le-a răspuns lor, l-a întrebat, ispitindu-l pe el, și zicând: „Invățătorule, care poruncă este mai mare în lege?” Iar Iisus i-a răspuns lui, că mai întâi de toate poruncile este: „Auzi Israile, Domnul Dumnezeuul nostru, Domnul unul este, și să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din toată tăria ta. Aceasta este cea dintâi și mai mare poruncă. Iar a doua, asemenea acesteia: *Să iubești pe avroapele tău ca însuși pe tine*. Mai mare decât acestea altă poruncă nu este. Intru aceste două porunci toată legea și proorocii atârnă” ¹⁾. Și a zis lui cărturarul: „Bine, Invățătorule, adevărat ai zis, că unul este Dumnezeu și nu este altul afară de dânsul. Și a-l iubi pe el din toată inima și din tot cugetul și din tot sufletul și din toată tăria; și a iubi pe aproapele ca însuși pe sine, mai mult este decât toate prinoasele și jertfele”. Iar Iisus, văzând că cu înțelepciune a răspuns, i-a zis lui: „Nu ești departe de împărăția lui Dumnezeu”. Și nimeni mai mult nu îndrăznea să-l întrebe pe el.

1. Adică în acestea se cuprind toate celelalte învățături.

5. **Hristos, fiul lui David.** (Matei 22, 41-46 ; Marcu 12, 35-37 ; Luca 20, 41-44).

Și învățând Iisus în biserică, fiind adunați fariseii, i-a întrebat pe ei Iisus, zicând : „Cum zic cărturarii că Hristos este Fiul lui David ? Ce vi se pare vouă de Hristos ? al cui fiu este ?” Zis-au lui : „Al lui David”. Zis-a lor : „Dar cum David cu duhul îl numește pe el domn zicând : *Zis-a Domnul Domnului meu : Șezi deadreapta mea, până ce voi pune pe vrăjmașii tăi așternut picioarelor tale ?* Deci dacă David îl numește pe el Domn, cum fiu al lui este ?” Și nimenea nu putea să-i răspundă lui cuvânt, nici a mai îndrăzni cineva din acea zi să-l mai întrebe pe el. Și norodul cel mult îl asculta pe el cu dulceață.

6. **Musturarea împotriva fariseilor.** (Matei 23, 136 ; Marcu 12, 38-40 ; Luca 20, 45-47).

Și tot norodul ascultând, atunci Iisus a grăit noroadelor și ucenicilor săi, zicând :

„Pe scaunul lui Moisi au șezut cărturarii și fariseii. Deci toate câte vor zice vouă să păziți, păziți și faceți, iar după lucrurile lor nu faceți, că ei zic și nu fac. Că leagă sarcini grele și cu anevoie de purtat, și le pun pe umerii oamenilor, iar ei nici cu dege ul lor nu vor să le miște pe ele. Și toate lucrurile lor le fac ca să fie văzuți de oameni că-și lătesc filacteriile lor și-și măresc cepragele hainelor¹⁾ lor și iubesc șederile cele

1. *Filacteriile* erau niște fâșii de piele care se înfășurau în jurul

mai întâi la ospățuri și scaunele cele mai de sus în sinagogi și închinăciunile prin târguri și a se chema de oameni *Ravi, Ravi*. Aceștia vor lua mai multă osândă, iar voi să nu vă numiți *Ravi*, că unul este dascălul vostru Hristos, iar voi toți frați sunteți. Și tată să nu chemați vouă pe pă-mânt, că unul este Tatăl vostru cel din ceruri. Nici să vă numiți învățători, că unul este învă-țătorul vostru Hristos. Iar celce este mai mare între voi, să fie vouă slugă. Că celce se va înălța pe sine, se va smeri, și celce se va smeri pe sine se va înălța.

Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici ! că mâncați casele yăduvelor, făcând rugăciuni lungi întru fățarnie. Pentru aceasta mai multă osândă veți lua. Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățar-nici ! că închideți împărăția cerurilor înaintea oa-menilor ; că voi nu intrați, nici pe ceice vor să intre nu-i lăsați. Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici ! că încunju-rați marea și uscatul ca să faceți un ucenic, și dacă se face, îl faceți pe el fiul Gheenei, îndoit decât pe voi. Vai vouă, po-vățuitori orbi ! care ziceți că celce se jură pe bi-serică nimic nu este ; iar celce se va jura pe aurul bisericii vinovat este. Nebuni și orbi ! că ce este mai mare ? aurul ? sau biserică care sfin-țește pe aur ? Și : celce se va jura pe altar, ni-mic nu este, iar celce se va jura pe darul ce

frunții sau la mâini. De ele erau prinse niște bucățele de piele, pe care erau scrise cuvinte din Sf. Scriptură. Cepragele hainelor sunt poalele hainelor lor, pe care le purtau re-firate și cu ciucuri și le așterneau larg la închinăciunile dela rugăciune.

este deasupra lui vinovat este. Nebuni și orbi ! că ce este mai mare ? darul ? sau altarul care sfințește pe dar ? Deci cela ce se jură pe altar, se jură pe el și pe toate celece sunt deasupra lui. Și celce se jură pe biserică, se jură pe ea și pe celace locuiește într'însa. Și celace se jură pe cer se jură pe scaunul lui Dumnezeu și pe celace șade pe el. Vai vouă cărturarilor și fariseilor fățarnici ! că zeciuiți izma și mărarul și chimenul, și ați lăsat cele mai grele ale legii : judecata și mila și credința ; acestea se cădea să le faceți și acelea să nu le lăsați. Povățuitori orbi, care strecurați țânțarul și înghițiți cămila ! Vai vouă cărturarilor și fariseilor fățarnici ! că curățiți partea cea din afară a paharului și a blidului, iar pe dinăuntru sunt pline de răpire și de nedreptate ! Farisee oarbe ! curățește întâi partea cea dinăuntru a paharului și a blidului, ca să fie și cea din afară curată. Vai vouă cărturarilor și fariseilor fățarnici, că vă asemenați mormintelor celor văruite, care din afară se arată frumoase, iar pe dinăuntru sunt pline de oasele morților și de toată necurăția ! Așa și voi, pe din afară vă arătați drepti oamenilor, iar pe dinăuntru sunteți plini de fațarnie și fără-de-lege. Vai vouă cărturarilor și fariseilor fățarnici ! că zidiți mormintele proorocilor și împodobiți gropile dreptilor, și ziceți : De-am fi fost în zilele părinților noștri, n'am fi fost părtași lor întru sângele proorocilor. Drept aceia înșivă mărturisiți de voi că sunteți fii ai celor ce au omorât pe prooroci. Și voi umpleți măsura părinților voștri. Șerpi, pui de năpârci !

cum veți scăpa de judecata Gheenei! Pentru această, iată, eu trimet la voi prooroci și înțelepți și cărturari, și dintre dânsii veți ucide și veți răstigni și dintre dânsii veți bate în soboarele voastre și-i veți goni din oraș în oraș, ca să vie asupra voastră tot sângele drept, care s'a vărsat pe pământ dela sângele lui Avel cel drept, până la sângele Zahariei, fiul Varahiei ¹⁾, pe care l-ați omorât între biserică și între altar. Amin grăiesc vouă, vor veni acestea toate peste neamul acesta.

Ierusalime ! Ierusalime ! celace ai omorât pe prooroci și ai ucis cu petre pe cei trimiși la tine ! de câte ori am vrut să adun pe fiii tăi, în ce chip adună găina puii săi sub aripi și n'ați vrut ! Iată, se lasă vouă casa voastră pustie. Că zic vouă, de acum nu mă veți mai vedea, până când veți zice : *Binecuvântat este celce vine întru numele Domnului !*

7. Banul văduvei. (Marcu 12, ₄₁₋₄₃; Luca 21, ₃₋₄),

Și șezând Iisus în preajma gazofilachiei, privea cum norodul aruncă bani în gazofilachie ; și mulți bogați aruncau multe. Și venind o văduvă săracă, a aruncat doi fileri, ce este un codrant ¹⁾. Și chemând pe ucenicii săi, le-a zis lor : Amin zic vouă, că această văduvă săracă a aruncat mai mult decât toți ceice au aruncat în gazofilachie ; că

1. Acest Zaharia e arhiereul Zaharia, ucis din porunca regelui Ioas, cum citim în 2 Cronice 24, 20-22.

1. Adică doi fileri fac un codrant. Codrantul era banul Romanilor numit quadrans, adică un sfert dintr'un ban mai mare. Cei doi bani ai văduvei abia făceau cât acest sfert.

toți din prisosința lor au aruncat, iar aceasta din lipsa sa, toate câte a avut a aruncat, toată avuția sa“.

8. Iisus vestește ruina templului. (Matei 24, 1-2 ;
Marcu 13, 1-2 ; Luca 21, 5-6).

Și ieșind el din biserică, mergea. Și s'au apropiat către dânsul ucenicii lui, ca să-i arate lui zidurile bisericii. Și unul din ucenicii lui i-a zis : „Invățătorule, vezi ce fel de petre și ce fel de zidiri !“ Iar Iisus le-a zis lor : „Vedeți toate aceste zidiri mari ? Amin grăiesc vouă, nu va rămânea aici peatră pe peatră care să nu se risipească“.

Și șezând el pe Muntele Măslinilor, în preajma bisericii, l-au întrebat pe dânsul deosebi Petru și Iacob și Ioan și Andrei : „Spune-ne nouă când vor fi acestea și care este semnul când acestea toate se vor săvârși, și al venirii tale și al sfârșitului veacului ?“.

9. Iisus prezice ruina Ierusalimului și sfârșitul lumii.
(Matei 24, 3-41 ; Marcu 13, 5-32 ; Luca 11, 7-30).

Iar Iisus, răspunzând lor, a început a zice : „Căutați să nu vă amăgească cineva, că mulți vor veni întru numele meu zicând : „Eu sunt Hristos“, și pe mulți vor înșela ; și „vremea s'a apropiat“ ; ci să nu mergeți după ei. Și aveți să auziți de războaie și vești de războaie. Căutați să nu vă înspăimântați, că se cuvine toate acestea să fie ; ci încă nu va fi atunci sfârșitul. Că se va scula neam peste neam și împărăție peste împărăție, și vor fi foamete și ciumă și cutremure

pe alocurea și spaima și semne mari din cer vor fi. Ci acestea toate vor fi începătura durerilor. Iar mai înainte de toate acestea, vor pune peste voi mâinile lor. Deci păziți-vă pe voi înșivă. Atunci vă vor da pe voi în neazuri și vă vor omorî pe voi, că vă vor da pe voi în soboare și veți fi bătuți în adunări, și înaintea domnilor și a împăraților veți sta pentru mine, spre mărturie lor. Și în toate neamurile se cuvine mai întâi să se propoveduiască evanghelia. Iar când vă vor duce pe voi dându-vă, să nu vă gândiți dinainte, ce veți grăi nici să cugetați ; ci ceiace se va da vouă într'acel ceas, aceia să grăiți ; că nu veți fi voi ceice veți grăi, ci Duhul Sfânt. Că eu vă voi da vouă gură și înțelepciune căreia nu-i vor putea grăi, nici sta împotrivă toți care se vor pune vouă împotrivă. Și veți fi dați și de părinți și de frați și de rudeni și de prieteni și vă vor omorâ pe voi. Și va da frate pe frate la moarte, și tată pe fiu și se vor scula fiii asupra părinților și-i vor omorâ pe ei și veți fi urâți de toți pentru numele meu. Și păr din capul vostru nu va pieri. Intru răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre.

Și atunci se vor zminti mulți și se vor vinde unul pe altul și se vor urâ unul pe altul. Și mulți prooroci mincinoși se vor scula și vor înșela pe mulți. Și pentru înmulțirea fărădelegii, se va răci dragostea multora. Dar celce va răbda până în sfârșit, acela se va mântui. Și se va propovădui această evanghelie a împărăției în toată

lumea, întru mărturie la toate neamurile, și atunci va veni sfârșitul.

Iar când veți vedea Ierusalimul încunjurându-se de ostași, atunci să știți că s'a apropiat pustiirea lui. Deci, când veți vedea uriciunea pustiirii, care s'a zis prin Daniil Proorocul, stând în locul cel sfânt (celce citește să înțeleagă), atunci ceice vor fi în Iudeia să fugă la munți, și ceice vor fi în mijlocul lui să se dea în lături, și ceice vor fi prin sate să nu intre într'însul ¹⁾. Că zilele izbândirii sunt acestea, ca să se împlinească toate cele scrise. Iar vai celor ce vor avea în pânțeceși celor ce vor apleca ²⁾ în acele zile! Că va fi nevoie mare pe pământ și mânie asupra norodului acestuia. Și vor cădea întru ascuțitul săbiei, și se vor duce robi în toate neamurile, și Ierusalimul va fi călcat de neamuri, până se vor împlini vremile neamurilor. Ci rugați-vă ca să nu fie fuga voastră iarna, nici Sâmbăta. Că va fi în zilele acelea necaz ca acela care n'a fost până acum din începutul zidirii, pe care a zidit-o Dumnezeu, și nici va mai fi. Și de nu ar scurta Dumnezeu zilele acelea, nu s'ar mântui tot trupul; ci pentru cei aleși, pe care i-a ales, va scurta zilele acelea. Atunci, de va zice vouă cineva: iată, aici este Hristos, sau acolo, să nu credeți. Că se vor scula hristoși mincinoși și prooroci mincinoși, și vor da semne mari și minuni, încât,

1. În mijlocul Ierusalimului. Domnul zice să nu intre atunci într'însul. Alții însă înțeleg aceste cuvinte nu numai despre Ierusalim, ci despre Iudeia întreagă.

2. *Celece vor apleca sunt cele ce își vor apleca peptul lor ca să alăpteze.*

de va fi cu putință, să amăgească și pe cei aleși. Iar voi vă păziți, că iată, mai înainte am spus vouă toate. Deci, de vor zice vouă: „iată, în pustie este“, să nu ieșiți; „iată, în cămări“, să nu credeți. Că precum fulgerul iese dela răsărit și se arată până la apus, așa va fi și venirea Fiului Omului. Că unde va fi trupul cel mort,¹⁾ acolo se vor aduna vulturii. Inșă îndată după necazul acelor zile, soarele se va întuneca și luna nu-și va da lumina sa, și stelele vor cădea din cer, și puterile se vor clăti. Și vor fi semne în soare și în lună și în stele, și pe pământ mahnire limbilor, cu nedumerire, sunet făcând marea și valurile, mai murind oamenii de frică și de așteptarea celor ce vor să vie în lume, că puterile cerului se vor clăti. Și atunci se va arăta semnul Fiului Omului pe cer,²⁾ și atunci vor plânge toate semințiile pământului, și vor vedea pe Fiul Omului, venind pe nourii cerului, cu putere și cu slavă multă. Și va trimete pe îngerii săi cu glas mare de trâmbiță și vor aduna pe cei aleși ai lui din cele patru vânturi, dela marginile cerurilor până la marginile lor. Deci, începând acestea a se face, căutați în sus și ridicați capetele voastre, că se apropie rescumpărarea voastră.

Așisderea și precum a fost în zilele lui Lot :
mîncau, beau, cumpărau, vindeau, sădeau, zi-

1. *Trupul mort* e orașul Ierusalimului. Fiind căzut în păcate multe, deci mort cu sufletul. vrăjmașii se vor arunca asupra lui, ca păsările de pradă asupra hoitului lor.

2. *Semnul Fiului Omului* e crucea. Ea se va arăta pe cer.

deau. Iar în ziua în care a eşit Lot din Sodoma a plouat foc şi peatră pucioasă din cer, şi a perdut pe toţi. Intr'acest chip va fi în ziua în care Fiul Omului se va arăta. Intr'acea zi, celace va fi deasupra casei ¹⁾, şi vasele lui în casă, să nu se pogoare în casă să le ia pe ele, nici să intre să ia ceva din casa sa; şi celace va fi în câmp, asemenea, să nu se întoarcă înapoi să-şi ia haina sa sau să-şi ia ceva din casa sa.

Şi le-a zis lor pildă : „Vedeţi zmochinul şi toţi copacii: când mlădiţa lui este moale şi înfrunzeşte, ştiţi că aproape este vara, aşa şi voi, când veţi vedea toate acestea, să ştiţi că aproape este, lângă uşi“.

„Amin grăiesc vouă: nu va trece neamul acesta, până când vor fi toate acestea. Cerul şi pământul vor trece, iar cuvintele mele nu vor trece. Iar de ziua aceia şi ceasul, nimeni nu ştie, nici îngerii din ceruri, nici Fiul ²⁾, fără numai Tatăl meu singur, că precum a fost în zilele lui Noe, aşa va fi şi venirea Fiului Omului. Şi precum era în zilele cele de mai înainte de potop: mâncau şi beau, se însurau şi se măritau, până în ziua întru care a intrat Noe în corabie şi n'au ştiut, până când a venit potopul şi i-a luat pe toţi; aşa va fi şi venirea Fiului Omului. Atunci, de vor fi doi în câmp, unul se va lua şi unul se va lăsa; două măcinând la moară, una se va lua şi una se va

1. La Evrei acoperişurile caselor erau drepte şi se putea sta deasupra lor.

2. Cuvintele *nici Fiul* lipsesc în Biblia Sfântului Sinod, dar se află în greceşte.

lăsa, și din doi care vor fi într'un pat într'această noapte, unul se va lua și altul se va lăsa. Aduceți-vă aminte de femeia lui Lot.

Ci luați aminte de sine-vă, ca să nu se îngreueze inimile voastre cu sațiul mâncării și cu beția și cu grijile lumii, și fără de veste să vie asupra voastră ziua aceea, Păziți-vă, priveghiați și vă rugați, că nu știți când va veni vremea aceea. Căci ca o cursă va veni peste toți ceice sed pe fața a tot pământul, Priveghiați, dar, în toată vremea rugându-vă, ca să vă învredniciți a scăpa de toate cele ce vor să fie și a sta înaintea Fiului Omului; ca un om care se duce departe, lăsându-și casa sa și dând slugilor sale putere și fiecăruia lucrul lui și portarului poruncind ca să privegheze. Privegheați, dar, că nu știți când va veni domnul casei, seara sau la miezul nopții sau la cântatul cocoșilor sau dimineața. Ca nu cumva, venind fără de veste, să vă afle pe voi dormind. Iar cele ce vă zic, tuturor zic: Privegheați!

10) Pilda celor 10 fecioare (Matei 25, 1-13)

Atunci se va asemana împărăția cerurilor cu zece fecioare, care, luându-și candelile sale, au ieșit întru întimpinarea mirelui. Și cinci dintre ele erau înțelepte, iar cinci nebune. Cele nebune, luându-și candelile sale, n'au luat cu sine untdelemn, iar cele înțelepte au luat untdelemn în vasele sale, cu candelile sale. Și zăbovinduse mirele, au dormitat toate și au adormit. Iar la miezul nopții s'a făcut strigare: „Iată mirele

vine! Ieșiți întru întâmpinarea lui!" Atunci s'au sculat toate fecioarele acelea și și-au împodobit candelile sale, iar cele nebune au zis celor înțelepte: „dați-ne nouă din untdelemnul vostru, că se sting candelile noastre". Și au răspuns cele înțelepte, zicând: nu cumva nu ne va ajunge nouă și vouă, ci mai bine mergeți la ceice vând și vă cumpărați vouă". Iar mergând ele să cumpere, venit-a mirele, și cele ce erau gata, au intrat cu el la nuntă, și s'a închis ușa. Iar mai pe urmă au venit și celelalte fecioare zicând: „Doamne, Doamne, deschide nouă". Iar el, răspunzând, a zis: „Amin zic vouă, nu vă știu pe voi".

Drept aceia priveghiați, că nu știți ziua, nici ceasul întru care Fiul Omului va veni.

11) **Pilda talanților** (Matei, 25, 14-30).

Că împărăția cerului este în ce chip un om, ducându-se departe, a chemat slugile sale și le-a dat lor avuția sa; și unuia i-a dat cinci talanți iar altuia doi, iar altuia unul; fiecăruia după puterea lui, și s'a dus îndată. Și plecând celce luase cinci talanți, a neguțătorit cu dâșii și a făcut alți cinci talanți. Așisderea și cel cu doi a dobândit și acesta alți doi, iar celce luase unul, ducându-se, a săpat în pământ și a ascuns argintul domnului său. Iar după multă vreme, a venit domnul slugilor acelora și a făcut socoteală cu dâșii, și venind celce a luat cinci talanți, a adus alți cinci talanți, zicând: „Doamne, cinci talanți mi-ai dat tu mie; iată, alți

cinci talanți am dobândit cu ei". Zis-a lui Domnul său: „Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincios, peste multe te voi pune, intră întru bucuria domnului tău". Și venind și celce a luat doi talanți, a zis: „Doamne, doi talanți mi-ai dat mie; iată, alți doi talanți am dobândit cu ei". Zis-a lui domnul său: „Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincios, peste multe te voi pune; intră întru bucuria domnului tău". Și venind și celce a luat un talant, a zis: „Doamne, te-am știut că ești om aspru; seceri unde n'ai semănat și aduni de unde n'ai risipit, și temându-mă, m'am dus de am ascuns talantul tău în pământ; iată și al tău". Și răspunzând domnul său, i-a zis lui: „Slugă vicleană și leneșă, ai știut că secer unde n'am semănat și adun de unde n'am risipit? Pentru aceasta dar se cuvenea să fi dat argintul meu schimbătorilor, și venind eu, aş fi luat al meu cu dobândă. Luați dar dela el talantul și-l dați celuice are zece talanți, că tot celui ce are i se va da și-i va prisosi, iar dela celce n'are și ceiace i se pare că are i se va lua dela dela dânsul. Și pe sluga cea netrebnică, aruncați-l întru întunerecul cel mai din afară, unde va fi plângerea și scrâșnirea dinților".

12) Judecata de apoi (Matei, 25, ³¹⁻⁴⁶; 26, ¹⁻¹³).

Iar când va veni Fiul Omului întru slava sa, și toți sfinții îngeri cu dânsul, atunci va șede pe scaunul slavei sale și se vor aduna înaintea lui toate limbile și-i va despărți pe dânsii unul

de altul, precum desparte păstorul oile din iezi, și va pune oile dea dreapta sa, iar iezi dea stânga. Atunci va zice împăratul celor dea dreapta lui : „Veniți binecuvântații Părintelui meu, de moșteniți împărăția care este gătită vouă dela întemeierea lumii, că am flămânzit și mi-ați dat de am mâncat, am însetat și mi-ați dat de am băut, străin am fost și m'ați primit, gol și m'ați îmbrăcat, bolnav am fost și m'ați cercetat, în temniță am fost și ați venit la mine“. Atunci vor răspunde lui dreptii zicând : „Doamne, când te-am văzut flămând și te-am hrănit, sau însetat și ți-am dat de ai băut, sau când te-am văzut străin și te-am primit, sau gol și te-am îmbrăcat, sau când te-am văzut bolnav, sau în temniță și am venit la tine?“ Și răspunzând împăratul, va zice lor : „Amin zic vouă, întrucât ați făcut unuia dintr'acești frați ai mei prea mici, mie ați făcut“. Atunci va zice și celor dea stânga lui : „duceți-vă dela mine, blestemaților în focul cel veșnic, care este gătit deavolului și îngerilor lui, că am flămânzit și nu mi-ați dat să mănânc, am însetat și nu mi-ați dat să beau, străin am fost și nu m'ați primit, gol și nu m'ați îmbrăcat, bolnav și în temniță și nu m'ați cercetat pe mine“. Atunci vor răspunde și ei, zicând : „Doamne, când te-am văzut flămând, sau însetat, sau străin, sau gol, sau bolnav, sau în temniță și n'am slujit ție?“ Atunci va răspunde lor, zicând : „Amin, grăiesc vouă; întrucât n'ați făcut unuia dintr'acești prea mici, nici mie n'ați făcut, și vor merge aceștia în muncă veșnică, iar dreptii în viața veșnică“.

§ 91. In Mercurea Patimilor.

(Matei 16, 1⁻⁵; 14⁻¹⁶; Marcu 16, 1⁻²; 10⁻¹¹; Luca 22, 1⁻⁵⁶).

Și erau Paștile și Azimele după două zile; și arhieriei și cărturarii căutau cum să-l omoare pe el, prinzându-l cu vicleșug, că se temeau de norod. Și a fost, când a săvârșit Iisus toate cuvintele acestea, a zis ucenicilor săi: „Știți că după două zile vor fi Paștile și Fiul Omului se va da să se răstignească. Atunci s'au adunat arhieriei și cărturarii și bătrânii norodului, în curtea arhierelui ce se numea Caiafa. Și s'at au făcut să prindă pe Iisus cu vicleșug și să-l omoare. Și ziceau: „Nu în ziua praznicului, ca să nu se facă turburare întru norod.

Iar Satana a intrat în Iuda ce se chema Iscarioteanul, care era din numărul celor 12. Și mergând, a grăit cu arhieriei și cu voievozii, cum l-ar vinde pe el lor. Și le-a zis lor: „Ce-mi veți da mie și eu îl voi da pe el vouă?“ Iar ei, auzind, s'au bucurat și i-au făgăduit să-i dea lui bani. Și i-au pus lui 30 de arginți. Și el s'a făgăduit lor și de atunci căuta vreme cu prilej, ca să-l vândă pe el fără de norod.

1. Iisus a propovăduit în Ierusalim în trei zile de-a rândul: Duminică, Luni și Marți. În această din urmă zi, cum îi era obiceiul atunci, s'a tras din nou pe Muntele Măslinilor și a petrecut la prietenul său Lazăr în Vitană. În ziua de Mercuri, nu s'a arătat în Ierusalim. A fost ziua când arhierii și cu ai lor au pus la cale deplin ca să-l omoare. Atunci s'a dus și Iuda ca să-l vândă. Într-o zi la Ierusalim n'a venit decât Joi, după amiază, pentru a mânca Paștele cu ucenicii săi.

§ 92. Sfânta Cină. Ziua de Joi

1. **Pregătirea.** (Matei 26, ¹⁷⁻²⁰; Marcu 14, ¹²⁻¹⁶; Luca 22,^{7,16})

Și a venit ziua azimelor ¹⁾, întru care se cădea să se jertfească Paștile ²⁾. Iar în ziua cea dintâi a azimelor, au venit ucenicii la Iisus zicând: „Unde voiești să gătim ție să mănânci Paștele?“ Și a trimes pe doi din ucenicii săi, pe Petru și pe Ioan, și le-a zis lor: „Mergeți de gătiți nouă Paștile să mâncăm“. Iar ei i-au zis lui: „Unde voiești să gătim?“ Iar el le-a zis lor: „Iată, intrând voi în cetate, va va întâmpina pe voi un om ducând un vas de lut cu apă; mergeți după dânsul în casa în care va intra. Și ziceți stăpânului casei: „Învățătorul zice ție:“ Vremea mea aproape este; la tine voi face Paștile cu ucenicii mei; unde este sălașul întru care să mănânc Paștile cu ucenicii mei?“ „Și el vă va arăta vouă un foisor mare așternut; acolo gătiți?“

Și au ieșit ucenicii lui și au venit în cetate, și au aflat precum le zisese lor, și au gătit Paștile. Și făcându-se seară, a venit cu cei 12, și când a sosit ceasul, a șezut, și cei 12 apostoli cu el. Și le-a zis lor: „Cu poftă am poftit să mănânc aceste Paști cu voi mai nainte de patima mea: că zic vouă, că de acum nu voi mai mânca

1. Când au eșit din Egipt, Evreii aveau mâncare pregătită și pâne nedospită sau azime. De aceia, la vremea Paștelui, ei mâncau tot pâne nedospită, și până în ziua de azi, așa fac. Paștele era sărbătoarea lor întru amintirea eșirii din robia Egiptului.

2. Se zicea să se jertfească Paștile, fiindcă atunci fiecare familie tăia un miel.

dintr'acestea, până când se vor împlini întru împărăția lui Dumnezeu“.

2. Spălarea picioarelor. (Ioan 13, 1-20).

Iar mai nainte de Praznicul Paștilor, știind Iisus că i-a venit ceasul ca să se mute din lumea aceasta către Tatăl, iubind pe ai săi care erau lume, i-a iubit pe ei până în sfârșit. Și cină făcându-se, când diavolul acum pusese în inima Iudei, a lui Simon Iscarioteanul, ca să-l vândă pe el, știind Iisus că toate i-a dat lui Tatăl în mâni, și cum că dela Dumnezeu a ieșit, și la Dumnezeu merge, s'a sculat dela cină, și și-a pus veșmintele, și luând fotă, s'a încins. După aceea a turnat apă în spălătoare, și a început a spăla picioarele ucenicilor, și a le șterge cu fota cu care era încins ¹⁾, Deci a venit la Simon Petru, și acela i-a zis lui: „Doamne, au tu vei să-mi speli picioarele?“ Răspuns-a Iisus și i-a zis lui: „Ceiace fac eu tu nu știi acum, dar vei cunoaște după acestea“. Zis-a Petru lui: „Nu vei spăla picioarele mele în veac!“ Răspuns-a Iisus lui: „De nu te voi spăla pe tine, n'ai parte cu mine“. Zis-a, Simon Petru lui: „Doamne, nu numai picioarele, ci și mâinile și capul“. Zis-a Iisus lui: „Cel spălat n'are trebuință fără numai picioarele a le spăla ci este curat tot, și voi curați sunteți, dar nu toți“,

1. Iisus Hristos, dacă a dat învățătură că *celce vrea să fie mai mare să fie tuturor slugă*, acum trece și la faptă și arată ucenicilor Săi, prin spălarea picioarelor, că a fi mai mare nu înseamnă să primești slujbele altora, ci să fii în stare a face slujbe pentru alții. Va fi cu atât mai mare celce poate face slujbă pentru toți.

Că ştia pe celce vrea să-l vândă pe el. Pentru aceia a zis : Nu toţi sunteţi curaţi.

Deci, după ce a spălat picioarele lor şi şi-a pus veşmintele sale, şezând iarăşi, a zis lor : „Cunoaşteţi ce am făcut vouă ? Voi pe mine mă chemaţi învăţătorul şi Domnul şi bine ziceţi ,că sunt. Deci dacă eu, Domnul şi învăţătorul, am spălat picioarele voastre, şi voi datori sunteţi unul altuia a spăla picioarele. Că pildă am dat vouă, ca, precum eu am făcut vouă, şi voi să faceţi. Amin, amin zic vouă : Nu este sluga mai mare decât domnul său, nici solul mai mare decât celce l-a trimis pe el. De ştiţi acestea, fericiţi sunteţi, de le veţi face.

Nu pentru voi toţi grăesc. Eu ştiu pe care i-am aes, ci ca să se împlinească Scriptura : Celace mănâncă pâne împreună cu mine, a ridicat asupra mea călcâiul său. De acum zic vouă mai nainte de a se face, pentruca, atunci când se va face, să credeţi că eu sunt. Amin, amin grăiesc vouă, celace primeşte pe care voi trimete, pe mine mă primeşte, iar celace mă primeşte pe mine, primeşte pe celace m'a trimes pe mine“

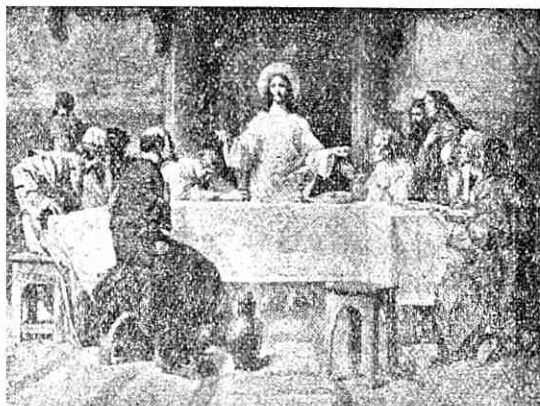
3. **Vânzarea lui Iuda.** (Matei 26, ²¹⁻²⁵; Marcu 14, ¹⁸⁻²¹; Luca 22, ¹⁷⁻¹⁸; Ioan 13, ¹¹⁻³¹).

Acestea zicând Iisus, s'a tulburat cu duhul, şi a mărturisit Iisus şi a zis : „Amin, amin grăiesc vouă, că unul din voi mă va vinde, celce mănâncă cu mine. Deci ucenicii priveau unul la altul, nepricepându-se pentru cine grăieşte. Şi

întristându-se foarte, fie-care dintr'înșii au început a zice lui : «Nu cumva eu sunt, Doamne ?». Iar el, răspunzând, a zis : „Celace a întins cu mine mâna în blid, acela vrea să mă vândă. Ci Fiul Omului va merge, precum este scris pentru el. Dar vai omului aceuia prin care Fiul Omului se vinde ! Mai bine ar fi fost lui, de nu s'ar fi născut omul acela“. Și răspunzând Iuda, celce l-a vândut pe el, a zis : „Nu cumva sunt eu, Invățătorule ?“ Zis-a lui : „Tu (însuși) ai zis“.

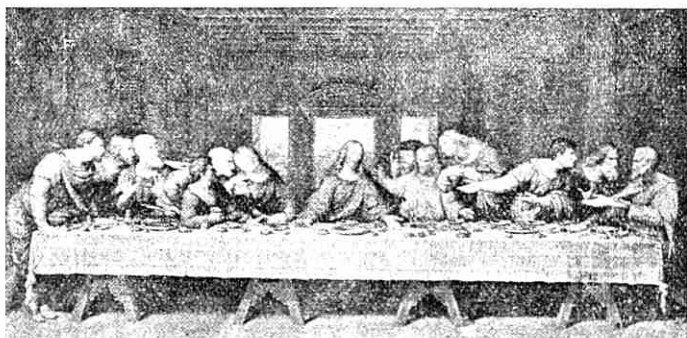
4. Așezarea Tainei Sfintei Impărtășiri. (Matei 26, 26-28 ; Marcu 14, 22-24 ; Luca 29, 19-20).

Deci, mâncând ei, ¹⁾ luând Iisus pânea și

1. La Paștele evreiesc se mânca miel fript și verdețuri. Așa a trebuit să mănânce și Iisus. După ce s'a făcut aceasta, cum se arată prin cuvintele mâncând ei , adică mâncaseră ce era rânduit pentru

binecuvântând, a frânt și a dat ucenicilor și a zis: „Luați mâncați, acesta este trupul meu, carele se dă pentru voi; aceasta faceți întru pomenirea mea“. Și luând paharul, după ce a cinat, mulțămind, a dat lor zicând: „Beți dintru acesta toți, că acesta este sângele meu, al legii celei noi, care pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor, și zic vouă că de acum nu voi mai

bea dintr'această roadă a viței, până în ziua aceia când o voi bea pe aceasta cu voi nouă întru împărăția Tatălui meu“.

5. Iisus descopere din nou pe Iuda. (Luca 22 ²¹⁻²⁸ ; Ioan 13, ²⁵⁻³²).

Iată însă mâna vânzătorului meu cu mine este la masă. Și ei au început a se întreba între sine, care ar fi dintre ei celace va să facă

praznicul Paștelui, după aceasta Iisus a așezat noua rânduială a Sfintei Impărtășiri, prin mănecarea trupului și băutura sângelui Său, în chipul pâinii și al vinului.

aceasta ? Şi era unul din ucenicii lui culcat pe sânul lui Iisus, acel pe care-l iubea Iisus. Deci Simon Petru a făcut semn acestuia să întrebe cine ar fi de care grăieşte. Şi căzând ¹⁾, acela pe pieptul lui Iisus, a zis lui: „Doamne, cine este ?” Răspuns-a Iisus: „Acela este căruia eu, întingând pânea, o voi da”. Şi întingând pânea, a dat-o lui Iuda al lui Simon Iscarioteanul. Şi după pâne, atunci a intrat într'însul Satana. Deci a zis Iisus lui: „Ce vrei să faci, fă mai în grabă”. Şi aceasta nimeni din ceice şedeau la masă n'au cunoscut, pentru ce i-a zis lui. Că unii socoteau, de vreme ce pungă avea Iuda, că Iisus îi zice: „Cumpără cele ce ne trebuiesc la praznic” sau să dea ceva săracilor. Deci, după ce a luat el pânea, îndată a eşit. Şi era noapte când a eşit.

6. Neînţelegere între apostoli pentru mărire.

(Luca 22, ²⁴⁻³⁰).

Şi s'a făcut şi prigonire între dânsii (între apostoli), care dintre ei s'ar părea a fi mai mare. Iar el le-a zis lor:

„Impăraţii păgânilor îi domnesc pe ei şi ceice-i stăpânesc pe ei făcători-de-bine se cheamă. Iar între voi nu va fi aşa, ci celce este mai mare între voi să fie ca cel mai mic; şi celce este începător ca celce slujeşte. Că cine este mai mare ? celce şade sau celce slujeşte ? Au nu celce şade ? Iar eu sunt în mijlocul vostru ca celce slujeşte. Iar voi sunteţi care aţi petrecut cu mine

1. Adică aplicându-se pe pieptul lui Iisus.

între ispitele mele. Și eu vă rânduiesc vouă împărăție, precum mi-a rânduit mie Tatăl meu, ca să mâncați și să beți la masa mea între împărăția mea și să ședeți pe 12 scaune, judecând cele 12 seminții ale lui Israil“.

§ 93. Cuvântarea Domnului după Sfânta Cină.

1. Iisus vestește plecarea Sa. Porunca cea mare. (Ioan, 13, 1-5).

Zis-a Iisus: Acum s'a proslăvit Fiul Omului și Dumnezeu s'a proslăvit între el. Dacă s'a proslăvit Dumnezeu între el, și Dumnezeu îl va proslăvi pe el între sine și îndată îl va proslăvi pe el.

Fiilor încă puțin sunt cu voi. Căuta-mă-veți și, precum am zis Iudeilor, că unde eu merg, voi nu puteți veni acum, și vouă, zic acum:

Poruncă nouă dau vouă, ca să vă iubiți unul pe altul, precum eu v'am iubit pe voi, ca și voi să vă iubiți unul pe altul. Între aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenici ai mei, de veți avea dragoste între voi.

2. Domnul vestește lepădarea lui Petru (Ioan 13, 36-38; Luca 22, 31-32).

Zis a Simon Petru lui: „Doamne, unde mergi?“ Răspuns-a Iisus lui: „Unde merg eu, nu poți veni acum după mine; iar mai pe urmă vei veni după mine“. Zis a Petru lui: „Doamne, pentru ce nu pot veni după tine acum? Cu tine sunt gata

să merg și în temniță și la moarte. Sufletul meu pentru tine voi pune". Răspuns-a Iisus lui: „Sufletul tău pentru mine vei pune? Amin grăiesc ție : nu va cânta cocoșul până ce de trei ori te vei lepăda de mine, că nu mă știi pe mine.

„Simone, Simone ! iată Satana v'a cerut pe voi să vă cearnă ca grâul. Iar eu m'am rugat pentru tine, ca să nu peară credința ta ; și tu oarecând, întorcându-te, întărește pe frații tăi".

Și le-a zis lor : „Când v'am trimes pe voi fără de pungă și fără de traistă și fără de încălțăminte, au ați avut lipsă de ceva ? Iar ei au zis : „De nimic". Zis-a drept aceia lor : „Acum dar celce are pungă, să o ia, așisderea și traistă ; iar celce n'are sabie, să-și vândă haina sa să-și cumpere. Că zic vouă că încă aceasta ce este scrisă se cade să se îplinească întru mine, care zice : Și cu cei fără-de-lege s'a socotit, pentrucă cele pentru mine sfârșit au". Iar ei au zis : „Doamne, iată aici două săbii". Și el le-a zis lor : „Destul este".

3. Unirea cu Iisus prin credință (Ioan 14, 1-14),

„Să nu se turbure inima voastră. Credeți întru Dumnezeu, și întru mine credeți. În casa Tatălui meu multe locașuri sunt ; iar de nu, aş fi zis vouă : voi să merg să gătesc vouă loc. Și de voi merge să gătesc vouă loc, iarăși voi veni și vă voi lua pe voi la mine, ca unde sunt eu, și voi să fiți. Și unde eu merg știți, și calea știți". Zis-a Toma lui : „Doamne, nu știm unde

mergi ; și cum putem să știm calea ?” Zis-au Iisus lui : *„Eu sunt calea, adevărul și viața ; nimeni nu vine la Tatăl, fără numai prin mine. De m’ați fi cunoscut pe mine, și pe Tatăl meu ați fi cunoscut ; și de acum îl cunoașteți pe el și l-ați văzut. Zis-a Filip lui : „Doamne, arată nouă pe Tatăl, și ne va ajunge nouă. Zis-a Iisus lui : „De atâta vreme cu voi sunt, și nu m’ai cunoscut pe mine, Filipe ? Celce m’a văzut pe mine, a văzut pe Tatăl ; și cum tu zici : arată nouă pe Tatăl ? Nu crezi că eu întru Tatăl, și Tatăl întru mine este ? Graiurile care eu grăiesc vouă, dela mine nu le grăiesc ; iar Tatăl, celace petrece întru mine, acela face lucrurile. Credeți mie că eu întru Tatăl, și Tatăl întru mine este ; iar de nu, pentru lucrurile acestea credeți mie. Amin, amin grăiesc vouă, celace crede întru mine, lucrurile care eu fac și⁷ acela va face, și mai mari decât acestea va face ; că eu la Tatăl meu merg. Și orice veți cere întru numele meu, aceia voi face, ca să se proslăvească Tatăl întru Fiul. Orice veți cere întru numele meu, eu voi face“.*

4. Unirea cu Iisus prin dragoste (Ioan 14, 15-32).

„De mă iubiți pe mine, poruncile mele păziti. Și eu voi ruga pe Tatăl și alt Mângâietor va da vouă, ca să rămâie cu voi în veac, Duhul adevărului, pe care lumea nu-l poate primi, că nu-l vede pe el, nici îl cunoaște pe el ; iar voi îl cunoașteți pe el, că cu voi petrece și întru voi va fi și nu vă voi lăsa pe voi sărmani ; voi veni

la voi. Încă puțin, și lumea pe mine nu mă va mai vedea, iar voi mă veți vedea pe mine, că eu viu sunt, și voi veți fi vii. Întru acea zi veți cunoaște voi, că eu sunt întru Tatăl meu, și voi întru mine, și eu întru voi. Celace are poruncile mele, și le păzește pe ele, acela este care mă iubește pe mine, și celace mă iubește pe mine, iubi-se-va de Tatăl meu, și eu îl voi iubi pe el, și mă voi arăta lui, Zis-a lui Iuda, nu Iscarioteanul : „Doamne, ce poate fi că nouă vrei să te arăți, și nu lumii ?“ Răspuns-a Iisus și au zis lui : De mă iubește cineva pe mine, cuvântul meu va păzi, și Tatăl meu îl va iubi pe el, și la el vom veni, și locaș la dânsul vom face. Celce nu mă iubește pe mine, cuvintele mele nu le păzește, și cuvântul care auziți nu este al meu, ci al Tatălui celui ce m'a trimes pe mine. Acestea am zis vouă, la voi petrecând, iar Mângâietorul, Duhul cel Sfânt, pe care-l va trimite Tatăl întru numele meu, acela pe voi vă va învăța toate, și va aduce-aminte vouă toate cele ce am grăit vouă. Pace las vouă, pacea mea dau vouă, nu precum lumea dă, eu dau vouă. Să nu se turbure inima voastră, nici să se spăimânteze. Auzit-ați că eu am zis vouă : merg, și voi veni la voi. De m'ați iubi pe mine, v'ați fi bucurat, căci am zis vouă : merg la Tatăl ; că Tatăl meu mai mare decât mine este. Și acum am zis vouă, mai nainte, până a nu fi, ca atunci când va fi, să credeți. Nu voi mai grăi multe cu voi, că vine stăpânitorul lumii acesteia și întru mine n'are nimic, ci ca să cunoască lumea că iubesc pe Tatăl, și precum mia-

poruncit mie Tatăl, așa fac. Sculați-vă să mergeți de aici“.

5, Roadele unirii cu Iisus (Ioan 15, 1-17).

„Eu sunt buciulul viței cel adevărat și Tatăl meu lucrătorul este. Toată vița care nu aduce roadă întru mine, o scoate pe ea, și toată care aduce roadă, o curățește pe ea, ca mai multă roadă să aducă. Acum voi curăți sunteți, pentru cuvântul care am grăit vouă. Rămâneți întru mine și eu întru voi. Precum vița nu poate să aducă roadă din sine singură, de nu va rămânea în buciul, așa nici voi, de nu veți rămânea întru mine. Eu sunt buciulul viței, voi vițele, celace rămâne întru mine și eu întru el, acesta aduce roadă multă, că fără de mine nu puteți face nimic. De nu rămâne cineva întru mine, se scoate afară ca vița și se usucă, și o adună pe ea și în foc o aruncă și arde. De veți rămânea întru mine, și cuvintele mele de vor rămânea întru voi, orice veți vrea veți cere, și se va face vouă. Intru aceasta s’au proslăvit Tatăl meu, ca roadă multă să aduceți și să vă faceți ucenici ai mei. Precum m’a iubit pe mine Tatăl, și eu v’am iubit pe voi, rămâneți întru dragostea mea. De veți păzi poruncile mele, veți rămânea întru dragostea mea, precum eu poruncile Tatălui meu am păzit, și rămân întru dragostea mea. Acestea am grăit vouă, ca bucuria mea întru voi să rămâie, și bucuria voastră să se împlinească. Aceasta este porunca mea, ca să vă iubiți unul pe altul,

precum eu v'am iubit pe voi. Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca cineva sufletul său să-și pue pentru prietenii săi. Voi prietenii mei sunteți, de veți face câte eu poruncesc vouă. De acum nu vă mai zic vouă slugi, că sluga nu știe ce face domnul său, ci pe voi v'am zis prieteni, că toate câte am auzit dela Tatăl meu am arătat vouă. Nu voi m'ați ales pe mine, ci eu v'am ales pe voi și v'am pus ca voi să mergeți și roadă și aduceți și roada voastră va rămânea, ca orice veți cere dela Tatăl întru numele meu, să dea vouă. Acestea poruncesc vouă, ca să vă iubiți unul pe altul“.

6. Tăria în prigoniri. (Ioan 14, ₁₈ ; 16, ₈).

„De vă urăște pe voi lumea, știți că pe mine mai înainte decât pe voi m'a urât. De ați fi din lume, lumea ar iubi pe al său, dar pentru că din lume nu sunteți, ci eu v'am ales pe voi din lume, pentru aceasta urăște pe voi lumea. Aduceți-vă aminte de cuvântul care am grăit vouă : nu este sluga mai mare decât domnul său. De m'au gonit pe mine și pe voi vă vor goni ; de au păzit cuvântul meu, și al vostru vor păzi. Ci acestea toate vor face vouă pentru numele meu, căci nu știu pe celace m'a trimes pe mine. De n'aș fi venit și aș fi grăit lor, păcat n'ar avea, iar acum răspuns n'au pentru păcatul lor. Celce mă urăște pe mine și pe Tatăl meu urăște. De n'aș fi făcut lucruri întru ei, care nimeni altul n'a făcut, păcat n'ar avea, iar acum au și

văzut și m'au urât și pe mine și pe Tatăl meu. Ci ca să se împlinească cuvântul cel scris în legea lor că : „m'au urât în zadar“. Iar când va veni Mângâietorul pe care eu voi trimite vouă dela Tatăl, Duhul adevărului, carele dela Tatăl purcede, acela va mărturisi pentru mine ; încă și voi mărturisiți, că din început cu mine sunteți.

Acestea am grăit vouă ca să nu vă zmințiți. Scoate-vă-vor pe voi din sinagogi, și va veni vremea, ca tot celce vă va ucide pe voi, să i se pară că aduce slujbă lui Dumnezeu și acestea vor face vouă, că n'au cunoscut pe Tatăl, nici pe mine. Ci acestea am grăit vouă, că, dacă va veni vremea, să vă aduceți-aminte de ele, că eu am spus vouă. Și acestea vouă din început n'am spus, căci cu voi eram. Iar acum merg la celace m'a trimis pe mine, și nimeni din voi nu mă întreabă : *unde mergi ?* ci pentrucă acestea am grăit vouă, întristarea a umplut inima voastră“.

7. Mângâierea prin venirea Sfântului Duh și biruința viitoare (Ioan 17, 1-25).

„Ci cu adevărat zic vouă : de folos este vouă ca să mă duc eu, că, de nu mă voi duce eu, Mângâietorul nu va veni la voi, iar de mă voi duce, îl voi trimete pe el la voi, și venind acela, va vădi lumea de păcat și de dreptate și de judecată. De păcat, căci nu cred întru mine, iar de dreptate, căci la Tatăl meu merg și nu mă veți mai vedea pe mine, iar de judecată, căci stăpânito-

rul lumii acesteia s'a judecat. Încă multe am a zice vouă, ci nu puteți a le purta acum. Iar când va veni acela, Duhul adevărului, va povățui pe voi la tot adevărul, că nu va grăi dela sine, ci câte va auzi, va grăi, și cele viitoare va vesti vouă. Acela pe mine mă va slăvi: că dintr'al meu va lua și va vesti vouă. Toate câte are Tatăl, ale mele sunt. Pentru aceasta am zis că dintr'al meu va lua și va vesti vouă. Puțin și nu mă veți vedea și iarăși puțin și mă veți vedea, că eu merg la Tatăl".

Deci au zis unii din ucenicii lui întru sine: ce este acestea ce zice nouă: „Puțin și nu mă veți vedea, și iarăși puțin și mă veți vedea“, și, cum că „eu merg la Tatăl meu?“ Deci ziceau: „Ce este aceasta ce zice: puțin? Nu știm ce grăiește“. Deci au cunoscut Iisus că vreau să-l întrebe pe el și a zis lor: „De aceasta vă întrebați între voi căci am zis: puțin și nu mă veți vedea, și iarăși puțin și mă veți vedea? Amin, amin grăiesc vouă, că voi veți plânge și vă veți tângui, iar lumea se va bucura, și voi vă veți întrista, ci întristarea voastră întru bucurie se va întoarce. Femeia, când naște, întristare are, căci a sosit ceasul ei; iar dacă naște copilul, nu-și mai aduce aminte de scârbă, pentru bucuria că s'a născut om în lume. Deci și voi întristare acum aveți, ci iarăși vă voi vedea pe voi, și se va bucura inima voastră, și bucuria voastră nimeni nu o va lua dela voi. Și într'acea zi pe mine nu mă veți întreba nimic. Amin, amin grăiesc vouă: orice veți cere dela

"Tatăl întru numele meu, va da vouă. Până acum n'ați cerut nimic întru numele meu; cereți și veți lua, ca bucuria voastră să fie deplină. Acestea în pilde am grăit vouă, ci va veni ceasul când nu voi mai grăi în pilde vouă, ci arătat pentru Tatăl voi vesti vouă. Intr'acea zi în numele meu veți cere, și nu zic vouă că eu voi ruga pe Tatăl pentru voi, că însuși Tatăl iubește pe voi, căci voi pe mine m'ați iubit, și ați crezut că eu dela Dumnezeu am ieșit. Ieșit-am dela Tatăl și am venit în lume; iarăși las lumea și merg la Tatăl".

Zis-au lui ucenicii: „Iată acum arătat grăiești și nicio pildă nu zici. Acum știm că știi toate și nu-ți trebuie ca să te întrebe cineva; prin aceasta credem că dela Dumnezeu ai ieșit“. Răspuns-au lor Iisus: „Acum credeți? Iată, vine ceasul și acum a sosit, ca să vă risipiți fiecare la ale sale și pe mine singur mă veți lăsa; dar nu sunt singur, că Tatăl meu cu mine este. Acestea am grăit vouă, ca întru mine pace să aveți. În lume necaz veți avea; ci îndrăzniți, eu am biruit lumea“.

8. Rugăciunea arhierească a lui Iisus (Ioan, 17, 1-26).

1. *Iisus se roagă pentru El*.—Acestea a grăit Iisus, și și-a ridicat ochii săi la cer și a zis: Părinte, a venit ceasul: proslăvește pe Fiul tău, ca și Fiul tău să te proslăvească pe tine. Precum ai dat lui stăpânire a tot trupul, ca tot ce ai dat lui, să le dea lor viață veșnică, și aceasta este viața cea veșnică, ca să te cunoască pe tine unul, adevăratul Dumnezeu, și pe care ai trimis pe Iisus Hristos.

Eu te-am proslăvit pe tine pe pământ ; lucrul am săvârșit, care ai dat mie ca să-l fac, și acum mă proslăvește tu, Părinte, la tine însuși, cu slava pe care am avut-o la tine mai nainte până a nu fi lumea.

2. *Iisus se roagă pentru ucenicii săi.*—Arătat-am numele tău oamenilor, pe care i-ai dat mie din lume. Ai tăi erau și mie i-ai dat pe ei ; și cuvântul tău au păzit. Acum au cunoscut că toate câte ai dat mie, dela tine sunt, pentru că cuvintele care ai dat mie, le-am dat lor și ei le-au primit, și au cunoscut cu adevărat că dela tine am ieșit, și au crezut că tu m'ai trimes. Eu pentru aceștia mă rog ; nu pentru mine mă rog, ci pentru aceștia pe care i-ai dat mie, că ai tăi sunt și ale mele toate ale tale sunt și ale tale ale mele. Și m'am proslăvit întru dâșii, și nu mai sunt în lume, iar aceștia în lume sunt și eu la tine vin. Părinte sfinte, păzește-i pe dâșii întru numele tău, pe care-i dat mie, ca să fie una, precum și noi. Când eram cu ei în lume, eu îi păzeam pe ei întru numele tău ; pe care i-ai dat mie, i-am păzit, și nimeni dintre dâșii n'a pierit, fără numai fiul perzării ; ca să se împlinească Scriptura. Iar acum la tine vin, și acestea grăiesc în lume, ca să aibă bucuria mea deplin întru ei. Eu am dat lor cuvântul tău, și lumea i-a urât pe ei căci nu sunt ei din lume. Nu mă rog ca să-i iei pe ei din lume, ci ca să-i păzești pe ei de cel viclean căci ei din lume nu sunt, precum și eu din lume nu sunt. Sfințește-i pe ei întru adevărul tău ; cuvântul tău adevăr este. Precum pe mine,

m'ai trimes în lume, și eu i-am trimes pe ei în lume. Și pentru dânșii eu mă sfințesc pe mine însumi, ca și ei să fie sfințiți întru adevăr.

3. *Iisus se roagă pentru toți credincioșii.* — Și nu numai pentru aceștia mă rog, ci și pentru ceice vor crede prin cuvântul lor întru mine, ca toți una să fie; precum tu, Părinte, întru mine și eu întru tine, ca și aceștia întru noi una să fie; ca să creadă lumea că tu m'ai trimes. Și eu slava pe care mi-ai dat-o mie, am dat lor; ca să fie una, precum și noi una suntem; eu întru ei și tu întru mine, ca să fie ei desăvârșit întru una, și ca să cunoască lumea că tu m'ai trimes și i-ai iubit pe ei, precum pe mine m'ai iubit. Părinte, pe cari i-ai mie, voiesc ca, unde sunt eu, și aceia să fie cu mine; ca să vadă slava mea, care ai dat mie, pentrucă m'ai iubit pe mine mai înainte de întemeierea lumii. Părinte drepte, și lumea pe tine nu te-a cunoscut, iar eu te-am cunoscut, și aceștia au cunoscut, că tu m'ai trimes pe mine, și am arătat lor numele tău, și-l voi arăta, ca dragostea cu care m'ai iubit pre mine, întru dânșii să fie și eu întru ei.

CAPITULUL VIII.

Patima Domnului nostru Iisus Hristos.

§. 94. În grădina Ghetsimani.

(Matei 26, ³⁹⁻⁴⁶; Marcu 14, ²⁶⁻⁴²; Luca 22, ³⁹⁻⁴⁶; Ioan 18, ¹).

Acestea grăind Iisus și dând laudă, a ieșit, împreună cu ucenicii săi, de cealaltă parte de

păraul Cedrilor. Și ieșind, a mers, după obicei, în Muntele Măslinilor, în satul ce se numește Ghetsimani, și s'au dus după el și ucenicii lui. Atunci le-a zis lor Iisus : „Toți vă veți zminti întru mine în noaptea aceasta, că scris este : „Bate voi păstorul și se vor risipi oile turmei“. Dar după ce voi învia, voi merge mai nainte de voi în Galileia.

Și răspunzând Petru, a zis lui : „Deși toți se vor zminti întru tine, eu însă niciodată nu mă voi zminti“. Zis-a Iisus lui : „Amin, zic ție, că într'această noapte, mai nainte de a cânta cocoșul de două ori, de trei ori te vei lepăda pe mine“. Zis'a Petru lui : „De mi s'ar întâmpla și a muri împreună cu tine, nu mă voi lepăda de tine“. Așisderea încă și toți ucenicii au zis.

Și au venit în satul al cărui nume este Ghet-simani, unde era o grădină, întru care au intrat ei și ucenicii lui. Și sosind la loc, a zis lor : „Ședeți aci până voi merge să mă rog acolo ; rugați-vă, ca să nu intrați în ispită“. Și a luat cu sine pe Petru și pe Iacov și pe Ioan, și a început a se spăimânta și a se mătina. Și a zis lor : „Intristat este sufletul meu până la moarte. Rămâneți aici și priveghiați“. Și mergând puțin mai nainte, s'a depărtat dela dânsii, ca de o aruncătură de peatră, și a căzut cu fața sa pe pământ și se ruga, de este cu puțință, să treacă dela dânsul acel ceas. Și zicea : „Ava Părinte, toate sunt ție cu puțință ; de este cu puțință, treacă dela mine paharul acesta, însă nu voia mea, ci a ta să fie“.

Și a venit către ucenici și i-a aflat pe dâșii dormind, și a zis lui Petru: „Simone, dormi? Nu putuși un ceas să priveghezi împreună cu mine? Priveghiați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită, că duhul este osârduitor, iar trupul neputincios.

Iarăși, a doua oară mergând, s'a rugat zicând: „Părintele meu, de nu poate trece acest pahar dela mine, ca să nu-l beau pe el, fie voia ta“. Și întorcându-se, i-a aflat pe dâșii iarăși dormind. de întristare, că erau ochii lor îngreuiți, și nu știau ce să-i răspundă.

Și lăsându-i pe ei, mergând, iarăși s'a rugat, a treia oară, acelaș cuvânt zicând. Și i s'a arătat lui înger din cer întărindu-l pe el. Și fiind

întru nevoință, mai cu deadinsul se ruga. Și se făcuse sudoarea lui ca picăturile de sânge ce pică pe pământ. Și sculându-se dela rugăciune, atunci a venit la ucenicii săi și le-a zis lor : Dormiți de acum și vă odihniți, iată, s'a apropiat ceasul și Fiul Omului se va da în mâinile păcătoșilor. Sculați-vă să mergem ; iată, s'a apropiat celce m'a vândut“.

§ 95. Prinderea lui Iisus.

(Matei 26, 40-50 ; Marcu 14, 43-45 ; Luca 21, 47-48 ; Ioan 18, 3).

Și încă grăind el, iată, a venit Iuda, unul din cei 12. (Căci el știa locul, că de multe ori Iisus se aduna acolo cu ucenicii săi). Și a venit împreună cu el norod mult, cu săbii și cu fuști, trimeși acolo de arhieriei și de bătrânii norodului, cu felinare și cu făclii și cu arme. Iar celce-l vânduse pe el le dăduse semn zicând : „Pe care voi săruta, acela este ; prindeți-l pe el și-l duceți cu pază“. Și venind, îndată s'a apropiat de Iisus și i-a zis lui : „Bucură-te Învățătorule !“ Și l-a sărutat pe el. Iar Iisus i-a zis lui : „Prietene, pentru ce ai venit ? Iudo, cu sărutare vinzi pe Fiul Omului ?“ Iar Iisus, știind toate cele ce erau să vie asupra lui, ieșind, le-a zis lor : „Pe cine căutați ?“ Răspuns-au lui : „Pe Isus Nazarineanul“. Zis-a lor Iisus : „Eu sunt“. Și sta și Iuda, celce-l vânduse pe el împreună cu dânșii. Deci, după ce a zis lor că „eu sunt“, s'au întors ei înapoi și au căzut jos. Și iarăși i-a întrebat pe ei : „Pe cine căutați ?“ Iar ei au zis : „Pe Iisus Naza-

rineanul“. Răspuns-a Iisus și a zis: „Am spus vouă că eu sunt; deci, de mă căutați pe mine, lăsați pe aceștia să se ducă“, ca să se împlinească cuvântul care a zis: „Pe care i-ai dat mie, n'am pierdut dintr'înșii pe niciunul“.

Atunci, apropiindu-se ei, au pus mâinile pe Iisus și l-au prins pe el. Și ceice erau pe lângă el, văzând ceiace vrea să fie, i-au zis lui: „Doamne, lovi-vom cu sabia?“. Iar Simon Petru, având sabie, a scos-o pe ea și a lovit pe sluga arhiereului și i-a tăiat urechia lui cea dreaptă. Și era numele slugii Malh. Iar Iisus, răspunzând, a zis: „Lăsați, până aici. Intoarce sabia ta în locul ei, că toți ceice scot sabie de sabie vor muri. Au ți se pare că nu pot ruga acum pe Tatăl meu și să-mi puie mie înainte mai mult decât 12 leghioane de îngeri? Paharul care mi-a dat mie Tatăl, au nu-l voi bea pe el? Dar cum se vor împlini Scripturile, care zic că așa se cade să fie?“ Și atingându-se de urechia lui, l-a vindecat pe el.

Intr'acelaș ceas, a zis Iisus celor ce veniseră la dânsul, arhiereilor și voievozilor bisericii și bătrânilor: „Ca la un tâlhar ați ieșit, cu săbii și cu fuști să mă prindeți pe mine? În toate zilele fiind eu cu voi în biserică, n'ați întins mâinile asupra mea; ci acesta este ceasul vostru și stăpânirea întunerecului, ci ca să se împlinească Scripturile.

Atunci, lăsându-l pe el, toți au fugit. Iar un tânăr oarecare mergea după el, îmbrăcat cu giulgiu pe trupul gol, și l-au prins pe el tinerii. Iar el, lăsând giulgiul, gol a fugit dela ei.

§ 96. **Iisus înaintea Arhiereilor.**

Matei 26, ⁵⁷⁻⁶⁸; Marcu 14, ⁵³⁻⁶⁵; Luca 22-⁶⁵; Ioan 18, ¹²⁻²⁴).

1. *Înaintea lui Ana.* — Deci oastea și căpetenia cea peste o mie și slugile Iudeilor au prins pe Iisus și l-au legat pe el. Și l-au dus pe el întâi la Ana, că era socrul lui Caiafa, care era arhiereu al anului aceleia.

Și mergea după Iisus Simon Petru și cellalt ucenic, iar ucenicul acela era cunoscut arhiereului, și a intrat împreună cu Iisus în curtea arhiereului. Iar Petru a stătut afară la ușă. Deci a ieșit cellalt ucenic, care era cunoscut arhiereului, și a zis portăriței și a băgat înăuntru pe Petru.

Deci arhiereul a întrebat pe Iisus de ucenicii lui și de învățătura lui. Răspuns-a Iisus lui: „Eu de față am grăit lumii. Eu totdeauna am învățat în sinagogă și în biserică, unde toți Iudeii se adună, și întru ascuns n'am grăit nimic. Ce mă întrebi? întreabă pe ceice au auzit ce am grăit lor. Iată, aceștia știu cele ce am grăit lor.

Și acestea zicând el, unul din slugile ce stau înainte, a dat palmă lui Iisus zicând: „Așa răspunzi arhiereului?“. Răspuns-a Iisus lui: „De am grăit rău, mărturisește de rău; iar de am grăit bine, ce mă bați?“

2. *Înaintea lui Caiafa.* — Deci l-a trimes pe el Ana legat la Caiafa arhiereul, unde cărturarii și bătrânii erau adunați. Și era Caiafa, celce a sfătuit pe Iudei că de folos este să moară un om pentru norod.

Iar arhiereii și bătrânii și tot sfatul căutau mărturie mincinoasă asupra lui Iisus, ca să-l omoare

pe el. Și n'au aflat. Că mulți mărturiseau minciuni asupra lui și nu erau asemenea mărturiile lor. Iar mai pe urmă, venind două mărturii mincinoase, au zis : „Acesta a zis : pot să stric biserica lui Dumnezeu și în trei zile să o zidesc pe dânsa. Că noi l-am auzit pe el zicând : „Eu voi strica această biserică făcută de mâni, și în trei zile alta nefăcută de mâni voi zidi“. Și nici așa nu era asemenea mărturia lor. Și sculându-se arhiereul în mijloc, a întrebat pe Iisus zicând : „Nimic nu răspunzi la ceiace aceștia mărturisesc asupra ta?“ Iar el tăcea și nimic nu răspundea. Iarăși l-a întrebat pe el arhiereul și i-a zis lui : „Te jur pe Dumnezeul cel viu, ca să spui nouă de ești tu Hristosul Fiul lui Dumnezeu cel Binecuvântat.“ Zis-a Iisus lui : „Tu ai zis, eu sunt, însă zic vouă : De acum veți vedea pe Fiul omului, șezând deadreapta puterii și venind pe nourii cerului.,”

Atunci arhiereul și-a rupt hainele sale zicând : „A hulit ; ce ne mai trebuiesc alte mărturii ? Iată, acum ați auzit hula lui. Ce vi se pare vouă?“ Iar ei răspunzând au zis : „Vinovat este morții.“

Atunci au scuipat în obrazul lui și cu pumnii l-au bătut, iar alții îi dau palme zicând : „Proorocește nouă, Hristoase, cine este cel cete-a lovit?“ Și alte multe, hulind împotriva lui, ziceau.

§ 97. Lepădarea lui Petru

(Matei 26, ⁶⁸, ⁶⁹⁻⁷⁵; Marcu 14, ⁵⁴, ⁶⁶⁻⁷²; Luca 22, ⁵⁵⁻⁶²; Ioan 18, ¹⁷⁻¹⁸; ²⁵⁻²⁶).

Și făcând ei foc în mijlocul curții, că era frig, era

și Simon Petru împreună cu slugile, stând și încălzindu-se la foc. Și fiind Petru jos, în curte, a venit una din slujnicile arhiereului, portărița. Și văzând pe Petru încălzindu-se, căutând la el, a zis : „Și tu erai cu Iisus Nazarineanul.“ Dar el s'a lepădat înaintea tuturor, zicând : „Femeie, nu-l știu pe el, nici pricep ce grăiești tu.“ Și a eșit afară înaintea curții, și a cântat cocoșul. Și eșind el la poartă, l-a văzut pe el alta, și a zis celor de acolo : „Și acesta era cu Iisus Nazarineanul.“ Și iarăși s'a lepădat cu jurământ, că nu știu pe omul acesta. Și trecând ca un ceas, altul, rudenie fiind al celui ce i-a tăiat Petru urechea, întărea zicând : „Adevărat, și acesta cu el a fost, că Galileian este“. Iar peste puțin, apropiindu-se ceice stau, au zis lui Petru : „Adevărat și tu dintr'înșii ești, că și graiul tău arătat te face pe tine. Atunci a început a se blestema și a se jura, că : nu știu pe omul acesta de care ziceți. Și a doua oară a cântat cocoșul. Și întorcându-se Domnul, a căutat spre Petru. Și și-a adus aminte Petru de cuvântul care i-a zis Iisus lui : că, mai nainte de ce va cânta cocoșul de două ori, te vei lepăda de mine de trei ori. Și a început a plânge. Și eșind afară Petru, a plâns cu amar.

§ 98. Vinerea Patimilor.

1. **Iisus înaintea Sfatului Evreilor.** (Matei 27,₋₁ ;
Marcu 15,₋₁ ; Luca 22, ₆₇₋₇₁).

Iar dacă s'a făcut ziuă, s'au adunat bătrânii norodului și arhieriei și cărturarii, și l-au dus pe

el la soborul lor zicând: „De ești tu Hristosul, spune-ne nouă“. Și le-a zis lor: „De voi spune vouă, nu veți crede. Și de vă voi întreba, nu-mi veți răspunde, nici mă veți slobozi. De acum va fi Fiul Omului șezând deadreapta puterii lui Dumnezeu“. Și au zis toți: „Dar tu ești Fiul lui Dumnezeu?“. Iar el a zis către ei: „Voi ziceți, că eu sunt“. Iar ei au zis: „Ce ne mai trebuie încă mărturie? Că noi singuri am auzit din gura lui“.

2. Iuda, muștrat de cuget, se ucide. (Matei 27, 5-10).

Atunci, văzând Iuda, celce l-a vândut pe el, că s'a judecat spre moarte, căindu-se, a întors cei 30 de arginți arhierilor și bătrânilor, zicând: „Greșit-am de am vândut sânge nevinovat“. Iar ei au zis: „Ce este nouă? Tu vei vedea“. Și aruncând arginții în biserică, s'a dus de acolo. Și mergând, s'a spânzurat. Iar arhierii, luând arginții, au zis: „Nu se cuvine a-i pune pe aceștia în corvană, de vreme ce preț de sânge este“. Și sfat făcând, au cumpărat cu ei țarina olarului, pentru îngroparea străinilor. Pentru aceia s'a numit țarina aceia „țarina sângelui“ până în ziua de astăzi. Atunci s'a împlinit ceia ce s'a zis prin Proorocul Ieremia ce zice: „Și au luat 30 de arginți, prețul celui prețuit, care s'a prețuit de fiii lui Israil, și i-au dat pe ei țarina olarului, precum mi-a spus mie Domnul“.

3. **Iisus înaintea lui Pilat.** (Matei 27, 1; 11-14; Marcu 15, 1-5; Luca 23, 1-4; Ioan 18, 28-38).

Și sculându-se toată mulțimea lor, legându-l pe Iisus, l-au dus dela Caiafa în divan, și l-au dat domnului Pilat din Pont. Și era dimineată. Și ei n'au intrat în divan, ca să nu se spurce, ci ca să mănânce Paștele, Eșit-a drept aceea Pilat la ei și a zis: „Ce pâră aduceți asupra omului acestuia?”. Răspuns-au și i-au zis: „De n'ar fi fost acesta făcător-de-rele, nu l-am fi dat pe el ție“. Deci a zis lor Pilat: „Luați-l pe el voi și, după legea voastră, judecați-l pe el“. Și au zis lui Iudeii: „Nouă nu ne este cu putință să omorâm pe nimeni,¹⁾ ca să se împlinească, cuvântul lui Iisus pe care l-a zis, însemnând cu ce moarte vrea să moară.

Și au început a-l pârâ pe el, zicând: „Pe acesta l-am aflat răzvrătind neamul și oprind a da 'dajdie Chesarului, zicând că el este Hristos împărat“. Și a intrat iarăși în divan²⁾ Pilat și a chemat pe Iisus și i-a zis lui: „Tu ești împăratul Iudeilor?”. Răspuns-a Iisus lui: „Dela tine tu zici aceasta, sau alții au grăit ție pentru mine?“. Răspuns-a Pilat: „Au doară eu Iudeu sunt? Neamul tău și arhieriei te-au dat pe tine mie. Ce ai făcut?“. Răspuns-a Iisus: „Împărăția mea nu este din lumea aceasta. De ar fi fost din lumea aceasta

1. Evreii aveau de multe oriși pedeapsa cu moarte în legea lor, dar acum se aflau sub stăpânirea Romanilor și nu puteau ucide pe nimeni, fără întărirea celor mai mari. De aceea, fiind pricină de a ucide pe Iisus, după cum săcoteau ei, s'au dus la Pilat.

2. Divanul era curtea de judecată a lui Pilat, pe care Romanii o numeau *praetorium*.

împărăția mea, slugile mele s'ar fi nevoit ca să nu fiu dat Iudeilor. Iar acum împărăția mea nu este de aici“. Deci a zis Pilat lui: „Au împărat ești tu?“. Răspuns-a Iisus: „Tu zici că împărat sunt eu. Eu spre aceasta m'am] născut și spre aceasta am venit în lume, ca să mărturisesc adevărul. Tot celce este din adevăr ascultă glasul meu“. Zis-a Pilat lui: „Ce este adevărul?“. Și aceasta zicând, iarăși a eșit la Iudei și a zis lor: „Eu nicio vină nu aflu întru el“. Și când grăiau asupra lui arhieriei și bătrânii, nimic nu răspundea. Iar Pilat iarăși l-a întrebat pe el zicând: „Nimic nu răspunzi? Vezi câte mărturisesc asupra ta“. Iar Iisus mai mult nimic n'a răspuns, încât se mira Pilat. Iar ei se întăreau, zicând că întărată norodul, învățând peste toată Iudeia, începând din Galileia până aici.

4. Iisus înaintea lui Irod. (Luca 23, 5-11).

Iar Pilat auzind de Galileia, a întrebat „au Galileian este omul?“ Și înțelegând că este din ținutul lui Irod, l-a trimes pe el la Irod, fiind și el la Ierusalim într'acele zile. Iar Irod, văzând pe Iisus, s'a bucurat foarte, că de multă vreme dorea să-l vadă pe el, pentru că auzea multe de el și nădăjduia să vadă vreun semn făcându-se de el. Și l-a întrebat pe el cu cuvinte multe: iar el nimic nu i-a răspuns lui. Și stau arhieriei și cărturarii cu deadinsul pârându-l pe el. Iar Irod, împreună cu ostașii săi, batjocorindu-l și râzându-și de el, l-a îmbrăcat într'un veșmânt luminat și

l-a trimes iarăși la Pilat. Și s'au făcut prieteni Pilat și Irod într'aceiași zi unul cu altul, că mai nainte erau învrăjbiți între dânșii.

5. Evreii vor pe Varava. (Matei 27, ¹⁵⁻³¹; Marcu 15, ⁶⁻¹⁵; Luca 23, ¹³⁻³²; Ioan 18, ^{39-19, 16}).

Iar Pilat, chemând pe arhierii și pe boieri și pe norod, a zis către ei: „Mi-ați adus pe omul, acesta, ca pe celace răzvrătește norodul, și iată, eu, înaintea voastră întrebându-l, nici o vină n'am aflat în omul acesta, de care îl pârâți pe el. Ci nici Irod, că v'am trimes pe voi la el. Și iată, niciun lucru vrednic de moarte nu este făcut de dânsul. Deci, certându-l, îl voi slobozi.

Și nevoie avea să le slobozească lor la praznic un vinovat. Și aveau atunci un vinovat vestit ce se numea Varava. Și strigând norodul, a început a cere să le facă precum pururea le făcea lor. Deci adunându-se ei, a zis lor Pilat: „Ci este vouă obicei, ca să vă slobozesc pe unul la Paști; deci voiți să vă slobozesc vouă, pe împăratul Iudeilor?”. Că știa că pentru pizmă l-au dat pe el. Și șezând el pe scaun la judecată, a trimes la dânsul femeia lui zicând: „Nimic ție și dreptului, acestuia, că multe am pățimit astăzi în vis pentru dânsul“. Iar arhierii și bătrânii au plecat pe noroadă ca să ceară pe Varava, iar pe Iisus să-l pearză.

Și răspunzând dregătorul, a zis lor: „Pe care dintr'amândoi voiți-să vă slobezesc vouă?”. Și a strigat toată mulțimea zicând: „Ia-l pe acesta și ne

slobozește nouă pe Varava, care era tâlhar și pentru o zarvă oarecare și ucidere ce făcuse în cetate, prins împreună cu soții lui, era aruncat în temniță. Și iarăși Pilat a grăit către ei, vrând să slobozească pe Iisus : „Dar ce voiți să fac acestuia, pe care-l ziceți împăratul Iudeilor ?“. Iar ei strigau zicând : „Răstignește-l, răstignește-l pe el !“ Iar el a treia oară a zis către ei : „Dar ce rău a făcut acesta ? Nicio vină de moarte n'am aflat întru el. Deci, certându-l pe el, îl voi slobozi. Iar ei stau cu glasuri mari cerându-l pe el să se răstignească, și se întăreau glasurile lor și ale arhierilor.

Deci atunci a luat Pilat pe Iisus și l-a bătut. Atunci ostașii dregătorului, ducând pe Iisus în divan, adunat-au la dânsul toată mulțimea ostașilor. Și dezbrăcându-l pe el, l-au îmbrăcat cu hlamidă roșie. Și împletind cunună de spini, au pus în capul lui, și trestie în dreapta lui, și în-genunchind înaintea lui, își băteau joc de el zicând : „Bucură-te, împăratul Iudeilor, și-i dau lui palme. Și scuipând asupra lui, au luat trestia și-l băteau pe el peste cap.

Deci a eșit iarăși Pilat afară și a zis lor : „Iată, aduc vouă pe el afară, ca să cunoașteți că întru dânsul nicio vină nu aflu“. Deci a eșit Iisus afară, purtând cununa cea de spini și haina mohorâtă, și Pilat le-a zis lor : „Iată omul !“ Iar dacă l-au văzut pe el arhierii și slugile, au strigat zicând : „Răstignește-l, răstignește-l pe el !“ Zis-a lor Pilat : „Luați-l pe el voi și-l răstigniți, căci eu nu aflu întru el vină“. Răspuns-au lui

Iudeii : „Noi lege avem, și după legea noastră dator este să moară, căci s'a făcut pe sine Fiul al lui Dumnezeu“. Iar dacă a auzit Pilat acest cuvânt, mai mult s'a temut. Și a intrat în divan iarăși și a zis lui Iisus : „De unde ești tu?“ Iar Iisus răspuns nu i-a dat lui. Deci a zis Pilat lui : „Mie nu-mi grăiești? Au nu știi că putere am

să te răstignesc și putere am să te slobozesc?“ Răspuns-a Iisus : „N'ai avea nicio putere asupra mea, de n'ar fi fost dat ție de sus. Pentru aceasta celce m'a dat ție mai mare păcat are“. Dintr'aceasta căuta Pilat să-l slobozească pe el. Iar Iudeii strigau zicând : „De vei slobozi pe acesta, nu ești prieten Chesarului. Tot celce se face pe

sine împărat stă împotriva Chesarului“. Deci Pilat, auzind cuvântul acesta, a scos afară pe Iisus și a șezut pe scaun la judecată, în locul ce se cheamă „Pardosit cu petre“, iar evreiește „Gavata“.

Și era Vinerea Paștilor și ceasul ca la al șaselea. Și a zis Iudeilor : „Iată împăratul vostru !“ Iar ei au strigat : „Ia-l ! ia-l ! răstignește-l pe el !“ Zis-a lor Pilat : „Pe împăratul vostru să-l răstignesc ?“ Răspuns-au arhierii : „N'avem împărat fără numai pe Chesarul“. Deci văzând Pilat că nimic nu folosește, ci mai multă gâlceavă se face, luând apă, și-a spălat mâinile înaintea norodului zicând : „Nevinovatsunt de sângele dreptului acestuia ; voi veți vedea“. Și răspunzând tot norodul, a zis : „Sângele lui asupra noastră și asupra feciorilor noștri !“.

Deci Pilat, a judecat să se facă cererea lor. Și a slobozit lor pe cel aruncat în temniță pentru zarvă și ucidere, pe care-l cereau ei, iar pe Iisus l-a dat după voia lor.

Și dacă l-au batjocorit pe dânsul, au dezbrăcat de pe el hlamida și l-au îmbrăcat în hainele sale și l-au dus pe dânsul să-l răstignească.

6. **Pe drumul crucii.** (Matei 27, 32-34 ; Marcu 15, 11-13 ; Luca 23, 26-33 ; Ioan 19, 17).

Și ducându-și crucea sa, au eșit la locul ce se cheamă al Căpățânii, care se zice pe evreiește Golgota. Și eșind afară, au aflat pe un om Chirinean, anume Simon, ce trecea venind din țarină, tatăl lui Alexandru și al lui Ruf ; pe acesta

I-au silit și au pus pe el crucea ca s'o ducă după Iisus.

Și mergea după el mulțime multă de norod și de femei, care plângeau și se tânguiau pentru dânsul. Și întorcându-se Iisus către ele, a zis : „Fiicele Ierusalimului, nu mă plângeți pe mine, ci plângeți-vă pe voi și pe fiii voștri ! Că iată, vin zile în care vor zice : Fericite sunt cele sterpe și pântecele care n'au născut și țâțele care n'au aplecat. Atunci vor începe a zice munților : cădeți peste noi ; și dealurilor : acoperiți-ne pe noi. Că de fac aceasta cu lemnul cel verde, dar cu cel uscat ce va fi ?“

Și duceau împreună cu el și alți doi făcătoride-rele, să-i pearză. Și venind la locul ce se numește Golgota, care se zice locul Căpățânei, i-au dat lui să bea vin amestecat cu smirnă și cu fiere, și gustând, nu vrea să bea.

7. Răstignirea. (Matei 27, 35-50 ; Marcu 15, 25-37 ; Luca 23, 33-46 ; Ioan 19, 18-30).

Acolo l-au răstignit pe el și pe făcătorii-de-rele, unul deadreapta și altul deastânga, și în mijloc pe Iisus. Și s'a împlinit Scriptura care zice : „Și cu cei fără de lege s'a socotit“. Iar Iisus zicea : „Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac“. Și împărțind hainele lor, au aruncat sorți. Iar ostașii, dacă au răstignit pe Iisus, au luat hainele lui și au făcut patru părți, fiecărui ostaș o parte, și cămașa ; și era cămașa necusută, de sus țesută peste tot. Și au zis între dânsii : „Să nu o slășiem, ci să aruncăm sorți pentru dânsa

a căruia va fi; ca să se îplinească Scriptura ce zice: „Impărțit-au hainele mele lor și pentru cămașa mea au aruncat sorți“. Deci ostașii acesteia au făcut. Și șezând, îl păzeau pe el acolo, și era ceasul al treilea.

Și a scris Pilat și titlu și l-a pus pe cruce. Și

era scris: *Iisus Nazarineanul, Impăratul Iudeilor*. Și pe acest titlu mulți din Iudei l-au cetit, căci era aproape de cetate locul unde s'a răstignit Iisus. Și era scris evreiește, elinește și latinește. Deci arhieriei Iudeilor au zis lui Pilat: „Nu scrie *Impăratul Iudeilor*, ci cum că el a zis: *Impărat sunt al Iudeilor*“. Răspuns-a Pilat: „Ceiace am scris, am scris“.

Iar ceice treceau îl huleau pe dânsul, clătind cu capetele lor și zicând : „O ! celace strici biserica și în trei zile o zidești, mântuiește-te pe tine însuși ; de ești Fiul lui Dumnezeu, pogoară-te de pe cruce“. Așîșderea încă și arhieriei, batjocorindu-l împreună cu cărturarii și cu bătrânii și cu fariseii, ziceau : „Pe alții a mântuit, iar pe sine nu poate să se mântuiască ? De este împărat al lui Israil, pogoare-se acum de pe cruce și să credem într'însul. Nădăjduia spre Dumnezeu ; izbăvească-l acum pe dânsul, de-l voiește pe el, că a zis că Fiul lui Dumnezeu sunt“.

Și își făceau răs de dânsul și ostașii, apropiindu-se și oțet aducându-i lui și zicând : „De ești tu împăratul Iudeilor, mântuiește-te pe tine însuși“. Așîșderea și unul din tâlharii cei răstigniți îl hulea pe dânsul zicând : „De ești tu Hristosul, mântuiește-te pe tine și pe noi !“ Iar răspunzând cellalt, îl certa pe el, zicând : Nu te temi tu de Dumnezeu că într'aceiași osândă ești ? Și noi după dreptate, că cele vrednice după faptele noastre luăm, iar acesta niciun rău n'a făcut“.

Și zicea lui Iisus : „Pomeneste-mă, Doamne, când voi veni întru împărăția ta !“ Și Iisus i-a zis lui : „Amin zic ție, astăzi vei fi împreună cu mine în rai !“

Și era ca la al șaselea ceas, și întuneric s'a făcut peste tot pământul până la al nouălea ceas. Și soarele s'a întunecat.

Și erau acolo și femei multe, privind de departe, care merseseră după Iisus din Galileia, slujind lui, care, și când erau în Galileia, mer-

geau după el și slujeau lui, și altele multe, care se suiseră cu el în Ierusalim. Și sta lângă crucea lui Iisus, mama lui, și sora mamei lui, Maria a lui Cleopa, mama lui Iacov celui mic și a lui Iosi, și Maria Magdalina și Salomi, mama fiilor lui Zevedei.

Deci Iisus, văzând pe maica sa și pe ucenicul pe care-l iubea, stând, a zis mamei sale: „Femeie, iată pe fiul tău.“ După aceea a zis ucenicului: „Iată pe mama ta!“ Și dintru acel ceas a luat-o pe dânsa ucenicul întru ale sale.

Iar în ceasul al nouălea, a strigat Iisus cu glas mare zicând: *Eli, Eli, lama sabahtani?* adică: „Dumnezeul meu, Dumnezeul meu!“ „pentru ce m'ai lăsat?“ Iar oarecare din ceice stau acolo, auzind, ziceau: „Pe Ilie strigă acesta“.

După aceea, știind Iisus că toate s'au săvârșit, ca să se împlinească Scriptura, a zis: „Mi-i sete“. Și era acolo un vas plin de oțet; și îndată alergând unul dintr'ânșii și luând un burete, l-a umplut de oțet, și puindu-l într'o trestie, l-a adăpat pe el. Iar ceilalți ziceau: „Lasă să vedem, au veni-va Ilie să-l mântuiască pe el?“

Deci, dacă a luat Iisus oțetul, a zis: „Săvârșitu-s'a!“ Și strigând cu glas mare, a zis: „Părinte, în mâinile taie îmi încredințez duhul meu“. Și plecându-și capul, și-a dat duhul.

Și iată, catapeteasma bisericii s'a rupt în două de sus până jos, și pământul s'a cutremurat și petrele s'au despicat, și mormintele s'au deschis și multe trupuri ale sfinților, ce adormiseră, s'au

sculat; și eșind din morminte, după învierea lui, au venit în Sfânta Cetate și s'au arătat multora.

Și văzând sutașul, celce sta în preajma lui, că așa strigând și-a dat duhul, a slăvit pe Dumnezeu și a zis: „Cu adevărat, omul acesta fiu al lui Dumnezeu a fost“; și ceice erau împreună cu el, păzind pe Iisus, văzând cutremurul și cele ce s'au făcut, s'au înfricoșat foarte zicând: „Adevărat, Fiul al lui Dumnezeu a fost acesta“.

Și tot norodul ce venise împreună la priveala aceia, văzând celece se făcuseră, bătându-și piepturile lor, se întorceau. Și stau toți cunoscuii lui de departe, și femeile care veniseră după el din Galileia, privind acestea.

8. Scoborârea de pe cruce și îngroparea lui Iisus.
(Matei 27, ⁵⁷⁻⁶¹; Marcu 15, ⁴²⁻⁴⁷; Luca 23, ⁵⁰⁻⁵⁶; Ioan ³¹⁻⁴²).

1. Iar Iudeii, ca să nu rămâie pe cruce trupurile Sâmbăta, de vreme ce Vineri era (că era mare ziua Sâmbetei aceleia), au rugat pe Pilat ca să le zdrobească lor fluierile și să-i ridice. Deci au venit ostașii și celui dintâi i-au zdrobit fluierile și celuilalt ce s'a răstignit împreună cu el. Iar la Iisus venind, dacă l-au văzut pe el că atunci murise, nu i-au zdrobit lui fluierile, ci unul din ostași cu sulița coasta lui a împuns și îndată au eșit sânge și apă. Și celce a văzut a mărturisit și adevărată este marturisirea lui, și acela știe că adevărate zice, ca și voi să credeți. Că s'au făcut acestea, ca să se împlinească Scriptura: *Os nu se va zdrobi dintr'însul*. Și iarăși altă

Scriptură zice: *Vedea-vor pe care l-au împuns.*

2. Și iată, seară făcându-se, de vreme ce era Vineri, care este mai nainte de Sâmbătă, a venit un om bogat din Arimateia, oraș al Iudeilor, numele lui Iosif, bărbat bun și drept, sfetnic cu bun chip, care și el fusese ucenic al lui Iisus, dar într'ascuns, pentru frica Iudeilor, (acesta nu se însoțise la sfatul și fapta lor), care și el aștepta împărăția lui Dumnezeu, și îndrăznind, a intrat la Pilat și a cerut trupul lui Iisus. Iar Pilat s'a mirat de a murit așa curând. Și chemând pe sutașul, l-a întrebat pe dânsul de a murit de mult. Și înțelegând dela sutașul, a dăruit lui Iosif trupul. Și a venit și Nicodim, celce venise la Iisus noaptea mai nainte, aducând amestecătură de smirnă și de aloi, ca la o sută de litre. Și au luat trupul lui Iisus. Și Iosif, cumpărând giulgiu și pogorându-l pe el, l-a înfășurat cu giulgiul, și l-au învăluit pe el în giulgiuri de mirezme, precum este obiceiul Iudeilor a îngropa. Și era grădină în locul unde s'a răstignit, și în grădină mormânt nou, care era săpat în peatră, întru care nimeni nicio dată nu se pusese. Deci acolo, pentru Vinerea Iudeilor, căci aproape era mormântul, au pus pe Iisus. Și prăvălind o peatră mare pe ușa mormântului, s'au dus. Și era ziua de Vineri și se lumina spre Sâmbătă. Și erau acolo Maria Magdalina și cealaltă Marie, șezând în preajma mormântului. Și au văzut mormântul și cum s'a pus trupul lui. Și întorcându-se, au gătit mirezme și miruri, și Sâmbătă s'au odihnit după poruncă.

§ 99. Sâmbăta Patimilor

(Matei 27, ⁶¹⁻⁸⁰).

Iar a doua zi, care este după Vineri, s'au adunat arhieriei și fariseii la Pilat, zicînd : „Doamne, adusu-ne-am aminte că înșelătorul acela a zis, încă fiind viu : „După trei zile mă voi scula“. Deci poruncește să se întărească mormântul până a treia zi, ca nu cumva, venind ucenicii lui noaptea, să-l fure pe el și să zică norodului că s'a sculat din morți, și va fi rătăcirea cea de apoi mai rea decât cea dintâi.“ Zis-a lor Pilat : „Aveți strajă, mergeți de întăriți cum știți !“ Iar ei, mergînd, au întărit mormântul, pecetluind peatra împreună cu straja.

CAPITULUL IX.

Învierea Domnului.

§ 100. În dimineața zilei de Duminică. Aflarea Învierii.

(Matei 28, ¹⁻⁸ ; Marcu 16, ¹⁻⁸ ; Luca 23, 56 și 24, ¹⁻⁹ ; Ioan 20, ¹).

Și iată, cutremur mare s'a făcut, că îngerul Domnului, pogorându-se din cer și venind, a prăvălit peatra de pe ușă și ședea deasupra ei. Și era vederea lui ca fulgerul, și îmbrăcămintea lui albă ca zăpada. Și de frica lui s'au cutremurat cei ce păzeau și s'au făcut ca niște morți.

Iar Sâmbătă târziu, întru ceiace lumina spre

una a Sâmbetelor ¹⁾, au venit Maria Magdalina și cealaltă Marie a lui Iacov, și Salomi să vadă

1. Cuvintele acest a, în graiul românesc de azi înseamnă : Sâmbătă târziu, pe când se lumina spre ziua cea întâi a săptămânii, adică : spre Duminică. Atunci veneau femeile la mormânt.

mormântul, și au cumpărat mirezme ca să meargă să-l ungă pe el. Și foarte de dimineață, încă întuneric fiind, aducând mirezmele celece gătise, au venit la mormânt răsărind soarele. Și zicea una către alta : „Cine va prăvăli nouă peatra de pe ușa mormântului ?“ Și căutând, au văzut peatra prăvălită, și era mare foarte. Și intrând, n’au aflat trupul Domnului Iisus. Deci Maria Magdalina a alergat și a venit la Simon Petru și la cellalt ucenic, pe care-l iubea Iisus, și le-a zis lor : „Au luat pe Domnul din mormânt și nu știm unde l-au pus pe el.

Și a fost, când se mirau ele de aceasta, iată, doi bărbați au stătut înaintea lor în veșminte strălucitoare. Și înfricoșându-se ele, plecându-și fețele la pământ, au zis către dânsule : „Nu vă temeți voi, căci știm că pe Iisus cel răstignit căutați. Ce căutați pe cel viu cu cei morți ? Nu este aici, ci s’a sculat, precum a zis. Aduceți-vă aminte cum a zis vouă, încă fiind în Galileia, zicând : că trebuie să se dea Fiul Omului în mâinile oamenilor păcătoși și să se răstignească și a treia zi să învieze. Veniți de vedeți locul unde a zăcut Domnul. Și degrabă mergând, spuneți ucenicilor lui și lui Petru, că s’a sculat din morți, și iată, va merge mai nainte de voi în Galileia ; acolo îl veți vedea pe dânsul, precum a zis vouă ; iată, am spus vouă.

§ 101. Petru și Ioan la mormânt.

(Luca 24, 12 ; Ioan 20, 3-10).

Și și-au adus aminte de cuvintele lui, și eșind

degrabă dela mormânt, cu frică și cu bucurie mare, au alergat să vestească ucenicilor lui. Deci au eșit Petru și cellalt ucenic și veneau la mormânt. Și alergau amândoi împreună, și cellalt ucenic a alergat înainte, mai curând decât Petru, și a venit mai întâi la mormânt. Și plecându-se, a văzut giulgiurile zăcând, dar n'a intrat ¹⁾. A venit și Simon Petru, urmându-i lui, și a intrat în mormânt și a văzut giulgiurile zăcând, și mahrama care a fost pe capul lui, nu cu giulgiurile zăcând, ci deosebi învăluită într'un loc. Deci atunci a intrat și cellalt ucenic, care venise întâi la mormânt, și a văzut și a crezut. Că încă nu știau Scriptura, că trebuia să învieze el din morți. Și s'au întors ucenicii iarăși la ai săi. Și Petru s'a dus de acolo, mirându-se întru sine de cele ce se făcuse.

§ 102. Iisus se arată Mariei Magdalinei.

(Marcu 16, 9 ; Ioan 20, 11-17).

Iar după ce a înviat Iisus, dimineăta, în ziua cea dintâi a săptămânii, s'a arătat întâi Mariei Magdalinei, dintru care scosese șapte draci. Iar Maria sta la mormânt, plângând afară, și plângând, s'a plecat în mormânt. Și a văzut doi îngeri în veșminte albe șezând, unul de către cap și altul de către picioare, unde zăcuse trupul lui Iisus. Și au zis ei aceia : „Femeie, pentru ce plângi ?” Zis-a lor : „Pentru că au luat pe Dom-

1. Mormintele de atunci nu erau ca cele de azi, ci ca o căsuță, săpată în peatră, în care se putea intra.

nul meu și nu știu unde l-au pus pe dânsul“. Și acestea zicând, s'a întors înapoi și a văzut pe Iisus stând, și nu știa că Iisus este. Zis-a ei Iisus: „Femeie, ce plângi? pe cine cauți?“ Iar ei, părându-i-se că este grădinarul, a zis lui: „Doamne, de l-ai luat tu pe el, spune-mi mie unde l-ai pus pe dânsul, și eu îl voi lua pe el“. Zis-a ei Iisus: „Marie!“ Și întorcându-se aceia, a zis lui: „Ravuni“, ce se zice „Invățătorule“. Zis-a ei Iisus: „Nu te atinge de mine, că încă nu m-am suit la Tatăl, ci mergi la frații mei și le spune lor: Mă sui la Tatăl meu și Tatăl vostru și Dumnezeuul meu și Dumnezeul vostru“.

§ 103. Iisus se arată Sfintelor femei.

(Marcu 16, 9; Matei 28, 8-10).

Si acelea (femeile) eșind, au fugit dela mormânt, că erau cuprinse de cutremur și de spaimă și nimănui nimic n'au spus, că se temeau, și au alergat să vestească ucenicilor lui. Și când mergeau ele să spuie ucenicilor lui, iată Iisus le-a întâmpinat pe dânsule, zicând: „Bucurați-vă!“ Iar ele, apropiindu-se, au cuprins picioarele lui și s'au închinat lui. Atunci le-a zis lor Iisus: „Nu vă temeți! Mergeți și vestiți fraților mei, ca să meargă în Galileia, și acolo mă vor vedea“. Și întorcându-se dela mormânt, au spus acestea toate celor 11 și tuturor celorlalți.

§ 104. Necredința apostolilor.

(Marcu 16, 10-11; Luca 24, 9-11; Ioan 20, 18)

Și a venit Maria Magdalina, vestind uceni-

cilor, care plâneau și se tânguiau, că au văzut pe Domnul și acestea a zis ei. Și aceia, auzind că este el viu și a fost văzut de dânsa, n'au crezut. Și întorcându-se dela mormânt și celelalte femei), au spus acestea toate celor 11 și tuturor celorlalți. Și s'au părut înaintea lor ca o minciună cuvintele lor, și nu le credeau pe dânsle.

§ 105. Vestea Invierii la Evrei.

(Matei 28, 11-16).

Iar mergând ele, iată, unii din strejari venind în cetate, au vestit arhierilor toate cele ce s'au făcut. Și adunându-se împreună cu bătrânii, și sfat făcând, arginți mulți au dat ostașilor zicând : Spuneți că ucenicii lui, noaptea venind, l-au furat pe el, dormind noi. Și de se va auzi aceasta la dregătorul, noi îl vom potoli pe el și pe voi fără de grijă vă vom face. Iar ei, luând arginții, au făcut precum i-au învățat. Și s'a vestit cuvântul acesta între Iudei până astăzi.

§ 106. Iisus se arată la doi ucenici pe drumul spre Emaus.

(Marcu 6, 11-16; Luca 24, 13-46).

După aceia s'a arătat într'alt chip la doi dintre dânsii, care mergeau la o țarină. Și iată, doi dintre ei mergeau într'aceiași zi la un sat, care era departe de Ierusalim ca la 60 de stadii, al cărui nume era Emaus. Și aceia vorbeau între sine de toate cele ce se întâmplase. Și a fost, când vorbeau ei și se întrebau, și însuși Iisus,

apropiindu-se, mergea împreună cu dânșii, iar ochii lor se țineau, ca să nu-l cunoască pe el. Și a zis către ei : „Ce sunt cuvintele acestea de care vă întrebați între voi mergând și pentru ce sunteți triști ?” Și răspunzând unul, al cărui nume era Cleopa, a zis către el : „Tu singur ești nemernic (străin) în Ierusalim și nu știi celece s’au făcut întru el în zilele acestea“. Și el le-a zis lor : „Care ? Iar ei au zis lui :” Cele pentru Iisus Nazarineanul, care era bărbat prooroc, puternic în lucruri și în cuvânt înaintea lui Dumnezeu și a tot norodul ; cum l-au dat pe el arhieriei și boierii noștri spre judecată de moarte și l-au răstignit pe dânșul. Iar noi nădărduiam că acela este celce va să izbăvească pe Israil, ci cu toate acestea a treia zi este astăzi de când s’au făcut acestea. Ci și niște femei dintr’ale noastre ne-au spăimântat pe noi, care au fost la mănecate la mormânt, și neaflând trupul lui, au venit zicând că și vedere de îngeri să fi văzut, care zic că este el viu. Și s’au dus unii dintre noi la mormânt și au aflat așa precum și femeile au zis. Iar pe el nu l-au văzut. Și el a zis către ei : „O nepri-cepuților și zăbavnici cu inima a crede toate câte au grăit vouă proorocii ! Au nu trebuia a pătimi acestea Hristos și a intra întru slava sa !” Și începând dela Moisi și dela toți proorocii, tâlcuia lor din toate Scripturile celece erau pentru el. Și s’au apropiat de satul la care mergeau, și el se făcea a merge mai departe. Și l-au îndemnat pe el, zicând : „Rămâi cu noi, căci către seară este și s’a plecat ziua“. Și a intrat să rămâie cu dânșii.

Și a fost, când a șezut el cu ei, luând pânea, a binecuvântat, și frângând, a dat lor. Și li s'au deschis lor ochii și l-au cunoscut pe dânsul. Și el s'a făcut nevăzut de dâșii. Și a zis unul către altul: „Au nu era inima noastră arzând întru noi, când grăia nouă pe cale și când ne tâlcuia Scripturile!“.

§ 107. Iisus se arată tuturor ucenicilor.

(Luca 24, 38-43; Ioan 20, 19-23).

Si sculându-se într'acel ceas, s'au întors în Ierusalis și au aflat adunați pe cei 11 și pe ceice erau cu dâșii, care ziceau: „S'a sculat Domnul cu adevărat și s'a arătat lui Simon“. Și ei povesteau celece se făcuse pe cale și cum s'a cunoscut de dâșii întru frângerea pâinii. Și acestea grăind ei, fiind seară în ziua aceea, care era cea dintâi a săptămânii, și ușile fiind încuiate, unde ucenicii erau adunați de frica Iudeilor. a venit Iisus însuși și a stătut în mijlocul lor și le-a zis lor: „Pace vouă!“ Iar ei spăimântându-se și înfricoșându-se, li se părea că văd duh. Și le-a zis lor: „Ce sunteți turburați și pentru ce se suie gânduri în inimile voastre? Vedeți mâinile și picioarele mele că însumi eu sunt. Pipăiți-mă și vedeți că duhul carne și oase nu are, precum mă vedeți pe mine având. Și acestea zicând, le-a arătat lor mâinile și picioarele și coasta sa, și s'au bucurat ucenicii văzând pe Domnul. Și încă necrezând ei de bucurie și mirându-se, le-a zis lor: „Aveți ceva de mâncare aici?“ Iar ei i-au dat o parte de pește fript și dintr'un fagure de miere.

Și luând, înaintea lor, a mâncat. Și a zis lor : „Acestea sunt cuvintele pe care le-am grăit către voi, încă fiind cu voi, că trebuie e se plini toate cele scrise în legea lui Moisi și în prooroci și în psalmi pentru mine“. Atunci le-a deschis mintea lor ca să înțeleagă Scripturile. Și le-a zis lor : „Așa este scris și așa trebuia să pătimească Hristos și a treia zi să învieze din morți, și să se propoveduiască întru numele lui pocăința și iertarea păcatelor în toate neamurile, începând de la Ierusalim. Iar voi sunteți mărturii acestora. Și iată, eu trimet făgăduința Tatălui meu întru voi, iar voi ședeți în cetatea Ierusalimului, până ce vă veți îmbrăca cu putere de sus.

Deci le-a zis lor Iisus iarăși : „Păce vouă ! Precum m'a trimes pe mine Tatăl, și eu vă trimet pe voi“. Și acestea zicând, a suflat și le-a zis lor : „Luați Duh Sfânt. Căroră veți ierta păcatele se vor ierta lor și căroră le veți ținea vor fi ținute“.

§ 108. Iisus se arată celor 11 și lui Toma.

(Ioan, 20, 14-31).

Iar Toma, unul din cei 12, care se zice „Geamăn“, nu era cu dâșii când a venit Iisus. Deci au zis lui ceilalți ucenici : „Am văzut pe Domnul. Iar el le-a zis lor : „De nu voi vedea în mânilor lui semnul cuielor, și de nu voi pune degetul meu în semnul cuielor, și de nu voi pune mâna mea în coasta lui, nu voi crede“.

Și după 8 zile, iarăși erau înăuntrul ucenicilor lui, și Toma cu dâșii. Venit-a Iisus, fiind ușile în-

cuiate, și a stătut în mijloc și a zis: „Pace vouă“. Apoi a zis lui Toma: „Adu-ți degetul tău încoace și vezi mâinile mele, și adu mâna ta, și o pune în coasta mea, și nu fii necredincios, ci credincios“. Și a răspuns Toma și a zis lui: „Domnul meu și Dumnezeu meu!“ Zis-a Iisus lui: „Pentru că m'ai văzut pe mine, Tomo, ai crezut; fericiți cei ce n'au văzut și au crezut“. Multe încă și alte semne a făcut Iisus înaintea ucenicilor săi, care nu sunt scrise în cartea aceasta; iar acestea s'au scris ca să credeți că Iisus este Hristos, Fiul lui Dumnezeu, și crezând, viață să aveți întru numele lui.

§ 109. Iisus se arată apostolilor la lacul Genisaretului.

(Matei, 28, 16; Ioan 21, 1-14).

Iar cei 11 ucenici au mers în Galileia. După acestea iarăși s'a arătat pe sine Iisus ucenicilor săi la Marea Tiberiadei, și s'a arătat așa. Erau împreună Simon Petru și Toma, care se zice Geamăn și Natanail, cel din ucenicii lui.) Și le-a zis lor Simon Petru: „Mă duc să vânez pește“. Zis-au ei lui: „Mergem și noi împreună cu tine“. Și au ieșit și s'au suit în corabie îndată, și într-acea noapte n'au prins nimic. Iar dacă s'a făcut dimineată, a stătut Iisus la țarmuri, dar nu știau ucenicii că Iisus este. Deci a zis lor Iisus: „Fiilor, nu cumva aveți ceva de mâncare?“ Răspuns-au lui: „Nu“. Iar el a zis lor: „Aruncați mreaja deadreapta parte a corăbiei și veți afla“. Și au aruncat și nu mai puteau să o tragă pe ea de

mulțimea peștilor. Zis-a drept aceia ucenicul acela, pe care-l iubea Iisus, lui Petru : „Domnul este“. Iar Simon Petru, auzind că Domnul este, s'a încins cu fota (că era gol), și s'a aruncat în mare. Iar ceilalți ucenici cu corăbioara au venit, (căci nu erau departe de pământ, ci ca la 200 de coți), trăgând mreaja cu peștii. Deci, dacă au ieșit la pământ, au văzut jeratec stând și pește pus deasupra și pâne. Zis-a lor Iisus : „Aduceți din peștii care ați prins acum“. S'a suit Simon Petru și a tras mreaja la uscat, plină de pești mari : 153, și atâția fiind, nu s'a rupt mreaja. Zis-a lor Iisus : „Veniți de prânziți !“ Și nimeni nu cuteza din ucenici să-l întrebe pe el : „Tu cine ești ?“ știind că Domnul este. Și a venit Iisus și a luat pânea și le-a dat lor, și peștele așisderea, Cu aceasta, acum a treia oară s'a arătat Iisus ucenicilor sai, după ce s'a sculat din morți.

§ 110. Domnul așează din nou pe Petru în vrednicia sa.

(Ioan 21, 15-17).

Deci, dacă au prânzit, a zis lui Simon Petru : „Simone al lui Iona, mă iubești mai mult decât aceștia“? Zis-a lui : „Așa Doamne, tu știi că te iubesc“. Zis-a lui iarăș a doua oară : „Simone al lui Iona, mă iubești ?“ Raspuns-a lui : „Așa Doamne, tu știi că te iubesc“ Zis a lui : „Pastorește oile mele“. Zis-a lui a treia oară : „Simone al lui Iona, mă iubești ? Și s'a măhnit Petru că i-a

zis lui a treia oară : „Mă iubești ?“ Și a zis lui : „Doamne, tu toate le știi ; tu știi că te iubesc“. Zis-a Iisus lui ; „Paște oile mele. **Amin**, amin, zic ție : când erai mai tânăr, te încingeai pe tine însuți, și umblai unde vrei ; iar după ce vei îmbătrâni, vei întinde mâinile tale, și altul te va duce unde tu nu voiești“. Și aceasta a zis, însemnând cu ce moarte va slăvi pe Dumnezeu. Și acestea grăind, a zis lui : „Urmează mie“. Iar întorcându-se Petru, a văzut pe ucenicul pe care iubea Iisus mergând după el, care se și culcase la cină pe pieptul lui și zisese : „Doamne, cine este celace va să te vândă ?“ Pe acela văzându-l Petru, a zis lui Iisus : „Doamne, dar aceasta ce ?“ Zis-a Iisus lui : „De voi vrea să rămâie acesta până voi veni, ce-ți este ție ? Tu urmează mie“. Deci a ieșit cuvântul acesta între frați, că ucenicul acesta nu va muri, și n'a zis Iisus lui : „Nu va muri, ci „De voi vrea să rămâie acesta până voi veni, ce-ți este ție ?“ Acesta este ucenicul care mărturisește pentru acesta și a scris acestea, și știu că adevărată este mărturisirea lui. Sunt încă și altele multe câte a făcut Iisus, care, dacă s'ar fi scris câte una, nici în lumea aceasta mi se pare că n'ar încăpea cărțile ce s'ar fi scris.

§ 111. Cele din urmă arătări ale lui Iisus.

(Matei 28, ¹⁶⁻²⁰ ; Marcu 16, ¹⁵⁻¹⁸).

Iar cei 11 ucenici au mers în Galileia, în muntele unde le-a poruncit lor Iisus. Și văzându-l

pe el, s'au închinat lui, iar unii s'au îndoit. Și apropiindu-se Iisus, le-a grăit lor zicând: „Datu-mi-s'a toată puterea în cer și pe pământ. Drept aceia, mergând în toată lumea, propoveduiți evanghelia la toată zidirea și învățați toate neamurile, botezându-i pe ei în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-i să păzească toate câte am poruncit vouă. Celce va crede și se va boteza, se va mântui; iar celce nu va crede, se va osândi. Și celor ce vor crede aceste semne vor urma: întru numele meu draci vor scoate, în limbi nouă vor grăi, șerpi vor lua, și de vor bea ceva de moarte, nu-i va vătăma pe ei, pe bolnavi mânilor își vor pune și binele va fi. Și iată, eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului.

§ 112. Iisus se arată în Ierusalim.

(Marcu 16, 7-14; Luca 24, 44-49).

Iar după aceia, șezând ei, cei 11, li s'a arătat și a imputat necredinței lor și împetririi inimii, că celor ce l-au văzut pe el că a înviat, n'au crezut. Și le-a zis lor:

„Acestea sunt cuvintele care am grăit către voi, încă fiind cu voi, că trebuie a se împlini toate cele scrise în legea lui Moisi și în prooroci și în psalmi pentru mine. Atunci le-a deschis mintea lor ca să înțeleagă Scripturile. Și le-a zis lor: „Așa este scris și așa trebuia să pătimească Hristos și a treia zi să învieze din morți, și să se propoveduiască întru numele lui pocăința și

iertarea păcatelor în toate neamurile, începând dela Ierusalim. Iar voi sunteți mărturii acestora. Și iată, eu trimet făgăduința Tatălui meu întru voi, iar voi ședeți în cetatea Ierusalimului, până ce vă veți îmbrăca cu putere de sus.

§ 113. Înălțarea Domnului.

(Marcu 16, 19⁻²⁰ ; Luca 22, 50⁻⁵³).

Și i-a scos pe ei afară până în Vitania, și ridicându-și mâinile sale, i-a binecuvântat pe dâșii. Deci Domnul, după ce a grăit cu dâșii, când i-a binecuvântat pe ei, s'a depărtat dela dâșii și se înălța la cer și a șezut deadreapta lui Dumnezeu. Iar ei, închinându-se lui, s'au întors în Ierusalim cu bucurie mare. Și erau în toată vremea în biserică, lăudând și binecuvântând pe Dumnezeu. Iar ei, eșind, au propoveduit pretutindenea, Domnul împreună lucrând și cuvântul adevărindu-l, prin semnele ce urmau. Amin.

GREȘELI DE INDREPTAT

Cu începere dela § 76, pag. 165, s'a strecurat greșala că două § poartă tot nr. de 75, și această greșală merge așa până la sfârșit. Cititorul poate îndrepta această greșală, dar poate lăsa și așa, căci nu supără ochiul, socotind pe al doilea 75, cel greșit, ca 76 bis. Deci în total sunt 114 §, în loc de 113, cum a eșit din pricina numărătorii greșite.

Cuvintele „Multe încă și altele binevestea norodului mângâindu-l” dela pag. 32 se vor pune la sfârșitul § 13, pag. 36.

TABELA CUPRINSULUI

Pag.

Prefață	5
-------------------	---

PARTEA I

DELA ÎNCEPUTUL POVEȘTIRII PÂNĂ LA EȘIREA DOMNULUI LA LUCRUL PROPOVEDUIRII

CAPITULUL I.

Povestirea Evangheliei înainte de Nașterea Domnului

§ 1. Începutul Evangheliei	9
„ 2. Iisus, Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu	10
„ 3. Vestirea Nașterii Sfântului Ioan Botezătorul	11
„ 4. Bunavestire	13
„ 5. Sfânta Fecioară Maria se duce la Elisaveta	15
„ 6. Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul	16
„ 7. Stromoși Domnului Hristos după trup	18

CAPITULUL II.

Viața Domnului Hristos până la începutul propo- veduirii Sale

§ 8. Nașterea Domnului Nostru Iisus Hristos	20
„ 9. Aducerea lui Iisus în biserică. Întâmpinarea lui de către Simeon și Ana	24
„ 10. Magii dela Răsărit	26
„ 11. Fuga în Egipt. Uciderea pruncilor	28
„ 12. Iisus la vârsta de 12 ani în Ierusalim	30

PARTEA II

VIAȚA LUI IISUS, DELA PĂȘIREA LA LUCRAREA OBȘTEASCĂ. PÂNĂ LA FLORII.

CAPITULUL III.

Inaintea propoveduirii Mântuitorului. Lucrarea Sfântului Ioan Botezătorul.

	Pag.
§.13. Propoveduirea Sfântului Ioan Botezătorul .	33
„ 14. Botezul lui Iisus. Șirul neamului său după Sfântul Luca	36
„ 15. Postul și ispitirea lui Iisus	38
„ 16. Noua mărturisire a lui Ioan despre Iisus înaintea solilor Evreilor din Ierusalim	39
„ 17. Cei dintâi ucenici ai lui Iisus	41
„ 18. Nunta din Cana Galileei	43

CAPITULUL IV.

Întâiul Paște al Domnului.

§ 19. Alungarea vânzătorilor din biserică	45
„ 20. Vorbirea lui Iisus cu Nicodim	46
„ 21. Ioan și ucenicii săi	48
„ 22. Intemnițarea lui Ioan	50
„ 23. Vorbirea lui Iisus cu Samarineanca	51
„ 24. Noua întoarcere a lui Iisus în Galileia. Vindecarea slujitorului împărațesc	55
„ 25. Venirea lui Iisus dela Nazaret la Capernaum	57
„ 26. Chemarea celor dintâi apostoli din Galileia	59
„ 27. Minunile lui Iisus în Capernaum. Vindecarea unui indrăcit și a soacrei lui Petru. Multe alte minuni.	59
„ 28. Întâia propoveduire în Galileia. Pescuirea minunată. Vindecarea unui lepros	61
„ 29. Vindecarea slăbănogului din Capernaum	64
„ 30. Chemarea lui Matei la apostolie. Ospățul din casa acestuia. Învățăturile date atunci	66
„ 31. Întrebări despre post. Vinul nou în foi vechi	67
„ 32. Femeia bolnavă de scurgerea sângelui. Vindecarea fiicei lui Iair	68
„ 33. Vindecarea a doi orbi și a unui mut	70

CAPITULUL V.

Anul II din lucrarea Domnului Hristos pe pământ.

Dela Paștele al II-lea până la al III-lea.

— Pag.

§ 34. Vindecarea slăbănogului dela scăldătoarea Vitezda.	71
„ 35. Invățătura lui Iisus despre înviere	73
„ 36. Legătura lui Iisus cu Tatăl ceresc. Dumnezeuirea sa.	74
„ 37. Intoarcerea iar în Galileia. Zmulgerea spicelor . .	75
„ 38. Vindecarea omului cu mâna uscată. Iisus săvârșește multe minuni	76
„ 39. Alegerea a 12 apostoli	79
„ 40. Cuvântarea de pe Munte	79
1. Fericitirile	80
2. Vaiurile	81
3. Sfințirea apostolilor	82
4. Împlinirea legii	82
5. Iertarea nedreptăților	83
6. Curăția. Zminteala. Despărțenia	84
7. Jurământul	85
8. Iubirea vrăjmașilor	85
9. Milostenia și rugăciunea	86
10. Postul	89
11. Adevăratele comori	89
12. Curăția gândului	89
13. Trebuie să urmărim numai lui Dumnezeu	90
14. Să ne înfrânăm a judeca pe alții	91
15. Puterea rugăciunii	92
16. Calea cea strâmtă și proorocii cei mincinoși.	92
17. Însemnătatea faptelor	93
§ 41. Vindecarea slugii sutașului	94
„ 42. Învierea fiului văduvei din Naim	96
„ 43. Trimeșii lui Ioan Botezătorul la Iisus	96
„ 44. Femeia cea păcătoasă	97
„ 45. Sfintele femei	101
„ 46. Vindecarea unui îndrăcit orb și mut. Bârfeala fari- sei or. Păcatul împotriva Duhului Sfânt	102
„ 47. Semnul lui Iona. Duhul cel necurat	104
„ 48. Mama și rudeniile lui Iisus	106
„ 49. Invățătura în pilde. Pilda Sămănătorului	106
„ 50. Pilda neghinei, a muștarului și a aluatului	109

§ 51. Pildele comorii ascunse în țarină, a mărgăritarului și a năvodului	111
„ 52. Potolirea furtunii	112
„ 53. Idrăciții din Gadara	113
„ 54. Iisus disprețuit în Nazaret	115
„ 55. Noua lucrare în Galileia	116
„ 56. Trimeterea apostolilor la propoveduire. Înștiințările date lor de Iisus	116
1. Câmpul de lucru al apostoliei lor	116
2. Chipul izbândirii	117
3. Purtarea față de primirea care li se face	117
4. Greutățile și prigonirile	117
5. Increderea în Dumnezeu	119
6. Nevoia de luptă și de lepădare de sine	119
7. Răsplata făgăduită celorce primesc ori ascultă pe apostoli.	121
§ 57. Uciderea Sfântului Ioan Botezătorul	121
„ 58. Intoarcerea apostolilor. Întăia înmulțirea a pânilor.	12
„ 59. Iisus merge pe mare	125
„ 60. Iisus Pânea vieții	127
„ 61. Iisus dezvăluie fățarnicia fariseilor	133

CAPITULUL VI.

Anul III din lucrarea Domnului Hristos pe pamânt. Dela Paștele al III-lea pâna la Florii.

§ 62. Femeia Cananeiană	137
„ 63. Vindecarea surdo-mutului din Decapoli	138
„ 64. A doua înmulțire a pânilor	139
„ 65. Sosirea la Dalmanuța. Semnul lui Ioan. Aluatul fariseilor	140
„ 66. Vindecarea orbului din Betsaida	142
„ 67. Măturisirea lui Petru la Cezareia	142
„ 68. Iisus vestește întâia oară despre patima Sa. Purtarea crucii	143
„ 69. Schimbarea la față	145
„ 70. Vinde area lunaticului	147
„ 71. Mântuitorul prezice din nou patima Sa. Banul dajd ei	149
„ 72. Învățăturile felurite despre: 1. Datoria celor mari de a fi ca cei mici; 2. Despre zămteală și oana	

perdută ; 3. Despre dojana frătească ; 4. Iertarea	Pag.
nedreptăților	150
1. Ucenicii sunt munciți de gândul măririi	150
2. Păcatul zmințelii. Pilda cu oaia pierdută	151
3. Muștrarea frățească	153
4. Iertarea jignirilor și a nedreptăților îndurate	154
§ 73. Datoria noastră către Dumnezeu	155
„ 74. Rudeniile lui Iisus îl îndeamnă să meargă la Ieru- sal m	156
„ 75. Cei 10 leproși	157
„ 76. Iisus la sărbătoarea cărțurilor	157
1. Învățătura Sa dumnezeiască	157
2. Iisus și călcarea Sumbetei	158
3. Dumnezeirea chemării lui	158
4. Apropiata plecare a lui Iisus din lume	159
5. Iisus izvorul vieții	159
6. Simțirea mulțimii	160
7. Sfatul Evreilor	160
8. Femeia păcătoasă	160
9. Iisus lumina lumii și împotriva fariseilor	161
10. Iisus vestește întoarcerea sa către Părintele	162
11. Adevărata slobozenie	163
12. Diavolul ucigaș și Tatăl minciunii	164
13. Dumnezeirea lui Iisus	165
§ 76. bis Vindecarea orbului din naștere	165
„ 77. Păstorul cel bun	168
„ 78. Trimiterea celor 70 de ucenici. Osindirea orașelor nepocăite. Întoarcerea celor 70. A doua cu- treierare prin Iudeia	170
„ 79 Pilda despre Samarineanul milostiv	172
„ 80 Puterea rugăciunii	174
1. Rugăciunea Domnului	174
2. Pilda prietenului	174
3. Pilda judecătorului nedrept	174
4. Pilda vameșului și a fariseului	175
„ 81. Marta și Maria	176
„ 82. Întâia lucrare a Domnului în Pereia	176
1. Muștrări împotriva fariseilor	176
2. Pilda bogatului neînțelept	178
3. Pilda slugilor veghetoare	178

	pag.
4. Focul din cer. Botezul suferinței . . .	180
5. Pilda zmochinului fără rod . . .	180
6. Vindecarea femeii gârboabe . . .	181
7. Poarta cea strâmtă . . .	181
8. Vrăjmășia lui Irod . . .	182
9. Vindecarea bolnavului de idropică . . .	183
10. Să nu căutăm locurile cele înalte în adunări . . .	183
11. Pilda celor poțiți la ospăț . . .	184
12. Disprețuirea bunurilor lumii . . .	185
13. Pilda turnului și a împăratului războinic . . .	185
§ 83. Iisus la sărbătoarea Inorii în Ierusalim . . .	186
„ 84. A doua lucrare a lui Iisus în Pereia . . .	187
1. Pilda oil și a drahmei pierdute . . .	188
2. Pilda fiului risipitor . . .	188
3. Pilda iconomului necredincios . . .	190
4. Pilda săracului Lazăr și a bogatului nem'lostiv . . .	191
5. Chipul venirii împărăției lui Dumnezeu și cum va fi împărăția lui cea veșnică . . .	192
6. Nedesfacerea căsătoriei. Fecioria . . .	193
7. „Lăsați pruncii să vie la mine !“ . . .	194
8. Bogatul doritor de viață veșnică. Primejdia bo- gățiilor Plata celor ce urmează Domnului . . .	194
9. Pilda lucrătorilor or viei . . .	197
„ 85. Învierea lui Lazăr . . .	198
1. Lazăr prietenului Domnului, bolnav . . .	198
2. Moartea lui Lazăr . . .	199
3. Iisus mângâie pe surorile lui Lazăr . . .	199
4. Domnul înviază pe Lazăr . . .	200
5. Urmările învierii lui Lazăr. Mânia și uneltirile Evreilor și fariseilor asupra lui Iisus . . .	201
„ 86. Mergerea lui Iisus la orașul Elrem . . .	201
1. Iisus pleacă din Betania . . .	201
2. Plecerea la Ierusalim. Iisus vestește Patima Sa . . .	202
3. Cererea fiilor lui Zevedei . . .	203
4. Orbul dela Ierihon . . .	204
5. Zacheu vameșul . . .	204
6. Pilda minalelor . . .	205
7. Cei doi orbi la ieșirea din Ierihon . . .	206
„ 87. Ospățul de despărțire . . .	207

PARTEA III.

INCHEIEREA LUCRĂRII DOMNULUI ÎN IERUSALIM. PATIMA, ÎNVIEREA ȘI ÎNĂLȚAREA SA.

CAPITULUL VII.

Dela Florii până la Patima Domnului.

	Pag.
§ 88. Mergerea dela Vitania la Ierusalim . . .	209
1. La Vitfaghi	209
2. Intrarea Domnului cu mărire în Ierusalim . . .	210
3. Iisus plânge asupra Ierusalimului	211
4. Alungarea Schimbătorilor din templu	212
5. Păgâni, cari doresc să vadă pe Iisus	213
6. Iisus se turbură. Glasul din cer	213
7. Învârtoșarea inimii Evreilor	214
8. Adânca descoperire	215
„ 89. Lunea Patimilor	216
1. Blestemarea zmochinului	216
2. Sfatul Evreilor cere socoteală lui Iisus	216
3. Pilda celor doi fii	217
4. Pilda lucrătorilor viei	217
5. Pilda despre cei poftiți la nuntă	219
„ 90. Ziua de Marți din Săptămâna Patimilor	220
1. Uscarea zmochinului	220
2. Banul dajdiei	220
3. Infrângerea saducheilor	221
4. Cea mai mare poruncă	223
5. Hristos fiul lui David	224
6. Muștrarea împotriva fariseilor	224
7. Banul văduvei	227
8. Iisus vestește ruina templului	228
9. Iisus prezice ruina Ierusalimului și sfârșitul lumii.	228
10. Pilda celor 10 fecioare	233
11. Pilda talanților	234
12. Judecata de apoi	235
„ 91. În Mercurea Patimilor	237
„ 92. Sfânta Cină. Ziua de Joi	238
1. Pregătirea	238
2. Spălarea picioarelor	239
3. Vânzarea lui Iuda	240
4. Taina Sfintei Împărtășiri	241
5. Iuda descoperit din nou	242
6. Apostolii poftitori de mărire	243

	Pag.
§ 93. Cuvântarea Domnului după Sf. Cină . . .	244
1. Iisus vestește plecarea sa. Porunca cea mare . . .	244
2. Domnul vestește lepădarea lui Petru . . .	244
3. Unirea cu Iisus prin credință . . .	245
4. Unirea cu Iisus prin dragoste . . .	246
5. Roadele unirii cu Iisus . . .	248
6. Târia în prigoniri . . .	249
7. Venirea Sfântului Duh . . .	250
8. Rugăciunea arhierească a lui Iisus . . .	252

CAPITULUL VIII.

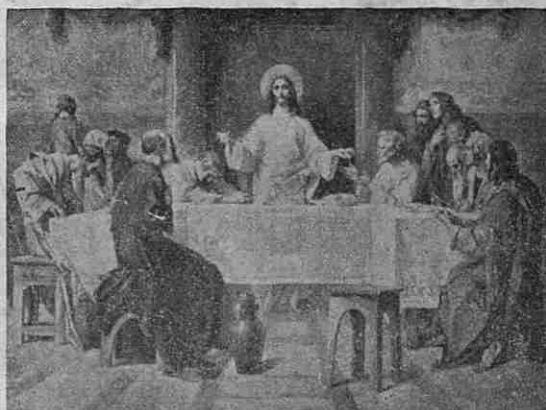
Patima Domnului Nostru Iisus Hristos

§ 94. În grădina Ghetsiumini . . .	254
„ 95. Prinderea lui Iisus . . .	257
„ 96. Iisus înaintea arhierilor . . .	259
„ 97. Lepădarea lui Petru . . .	260
„ 98. Vinerea Patinilor . . .	261
1. Iisus înaintea Sfatului Evreilor . . .	261
2. Iuda se ucide . . .	262
3. Iisus înaintea lui Pilat . . .	263
4. Iisus înaintea lui Irod . . .	264
5. Evreii vor pe Varava . . .	265
6. Pe drumul Crucii . . .	269
7. Răstignirea . . .	269
8. Scoborârea de pe cruce . . .	273
„ 99. Sămbăta Patimilor . . .	275

CAPITULUL IX.

Învieria Domnului

§ 100. În dimineața zilei de Duminică. Aflarea Învierii . . .	275
„ 101. Petru și Ioan la mormânt . . .	277
„ 102. Iisus se arată Mariei Magdalinei . . .	278
„ 103. Iisus se arată Sfintelor femei . . .	279
„ 104. Necredința apostolilor . . .	279
„ 105. Vestea Învierii la Evrei . . .	280
„ 106. Iisus se arată la doi ucenici pe drumul spre Emaus . . .	280
„ 107. Iisus se arată tuturor ucenicilor . . .	282
„ 108. Iisus se arată celor 11 și lui Toma . . .	283
„ 109. Iisus se arată apostolilor la lacul Genisaretului . . .	284
„ 110. Domnul așază din nou pe Petru în vrednicia sa . . .	285
„ 111. Cele din urmă arătări ale lui Iisus . . .	286
„ 112. Iisus se arată în Ierusalim . . .	287
„ 113. Înălțarea Domnului . . .	288
Greșeli de îndreptare . . .	288

LEI 80.—